Երեւանի մամուլի ակումբ

´ ³ ó Ñ ³ ë ³ ñ ³ ÏáõÃÛ ³ Ý ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç
Ø ³ ñ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ
»ñ Ï ³ é ³ í ³ ñÙ ³ Ý
¹ñ ³ Ù ³ ßÝáñÑ ³ ÛÇÝ Íñ ³ ·Çñ

Ð²Ú²êî²ÜàôØ
ÄàÔàìð¸²ì²ð²Î²Ü
´²ðºöàÊàôØÜºðÆ ØàÜÆîàðÆÜ¶

¼º ÎàôÚò

2009-2010

ºðºì²Ü
2011

º ð º ì ²ÜÆ Ø²ØàôÈÆ ² Î àôØ´

www.ypc.am

´àì²Ü¸² ÎàôÂÚàôÜ

Ü²Ê²´²Ü 4

Ð²Ø²èàî ²ØöàöàôØ 6

²ð¸ÚàôÜ²ì ºî Î²è²ì²ðàôØ 9

²ð¸²ð²¸²îàôÂÚ²Ü ²ÜÎ²ÊàôÂÚàôÜ ºì Ø²îâºÈÆàôÂÚàôÜ 15

ø²Ô²ø²òÆ²Î²Ü Ð²ê²ð²ÎàôÂÚ²Ü Ð²Ø²Î²ð¶Æ´²ðºÈ²ìàôØ 26

ø²Ô²ø²òÆ²Î²Ü Ì²è²ÚàôÂÚ²Ü Ð²Ø²Î²ð¶Æ´²ðºÈ²ìàôØ 31

Ø²ð¸àô Æð²ìàôÜøÜºð. ØÆä ÆÜêîÆîàôîÆ ¶àðÌàôÜºàôÂÚàôÜÀ,
êºö²Î²ÜàôÂÚ²Ü Æð²ìàôÜø 35

öàøð²Ø²êÜàôÂÚàôÜÜºð, Ð²ê²ð²ÎàôÂÚ²Ü ÊàòºÈÆ ÊØ´ºð,
¶ºÜ¸ºð²ÚÆÜ ÊÜ¸ÆðÜºð 43

øðº²Î²î²ðàÔ²Î²Ü Ð²Ø²Î²ð¶Æ´²ðºÈ²ìàôØ,
ÊàÞî²Ü¶àôØÜºðÆ Î²ÜÊ²ð¶ºÈàôØ 59

Ð²ì²øÜºðÆ ²¼²îàôÂÚàôÜ 65

Èð²îì²ØÆæàòÜºðÆ ²¼²îàôÂÚàôÜ, Èð²¶ðàÔÆ Æð²ìàôÜøÜºð 72

ÀÜîð²Î²Ü Ð²Ø²Î²ð¶Æ´²ðºÈ²ìàôØ 85

Ü²Ê²´²Ü

êÏë³Í 2005 Ãí³Ï³ÝÇóª ºñ»õանի մամուլի ակումբը (ԵՄԱ) երեք փուլով իրականացրել է Հայաստանում ժողովրդական բարեփոխումների մոնիտորինգ: Դրանք հիմնականում վերաբերում էին ժողովրդավարական բարեփոխումների áÉáñïáõÙ ºíñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç ³é³çÐÐ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³ÝÁ, Ð³½³ñ³ÙÛ³ÏÇÙ³ñï³Ññ³í»ñÝ»ñ ÏáñåáÑ³óÇ³ÛÇ (ÐØÎ) Íñ³·ñÇßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ÐÐ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý»õ ungիալական բարեփոխումների ընթացքին, ինչպես նա»õ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ åÉ³Ýáí Ý³Ë³ï»ëí³Í ù³Õ³ù³Ï³Ý, ïÝï»ë³Ï³Ý»õ ÇÝëïÇïáõóÇáÝալ բարեփոխումների Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ:

ÜÙ³Ý ÷áñÓ³éáõÃÛáõÝÇó Ñ»ïá ºØ²-Ý Ï³ñÍáõÙ ¿, áñ Ð³Û³ëï³ÝÇ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ (øÐÎ) Ñ³Ù³ñ³ñ¹»Ý Å³Ù³Ý³ÏÝ¿ կերտելու ժողովրդավարական բարեփոխումների իրենց չափանիշները՝ û·ï³·áñÍ»É áíÝ³ËÏÇÝ ÷áñÓÁ»õ ºíñáå³Ï³Ý ËáñÑñ¹Ç (ºÊ), ÐØÎ, ºíñáå³Ï³Ý միության (ԵՄ) առաջադրած բարեփոխումների ծրագրերը՝ ժողովրդավարական բարեփոխումների տեղական ընկալումների, ինչպես նա»õ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ²ñ»õ»É³Ý ·áñÍÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý (²É¶) ûñ³Ï³ñ·áíÝ³Ë³ï»ëíáÕ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ñáíÑ³Ý¹»ñÓ:

2008-2010ÃÃ. ÁÝÃ³óùáõÙ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Ý ÙÇß³ñù ËÇëï բացասական զարգացումներ՝ հետընտրական հակամարտություն, մարտի 1-Ç ողբերգական իրադարձություններ, քաղբանտարկյալներ, գրաքննություն, լրագրողների նկատմամբ բռնություններ, խոսքի ազատության ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñ, Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áïÝ³Ñ³ñáõÙÝ»ñ, ïÝï»ë³Ï³Ý ×·Ý³Å³Ù, ëáóÇ³É³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ëñ³óáõÙ »õ ³ÛÉÝ: ø³Õ³ù³Ï³Ý»õ ïÝï»ë³Ï³Ý Ñ» ïÁÝÃ³óÁ øÐÎ-Ý»ñÇÝ ëïÇåáõÙ ¿³í»ÉÇ Ï³ñ»õnր դեր ստանձնել բարեփոխումների Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ·áñÍáõÙ, ³ÛÝ ¿ª ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý »õ ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý ÙÇç»õ »Õ³Í հակամարտությունը մեղմել ժողովրդավարական ինստիտուտների ուժեղացմամբ »õ քաղաքական բազմազանությամբ: Միջազգային կառույցների, հատկապես ԵՀ ÏáÕÙÇó ù³Õ³ù³Ï³Ý ×ÝßáõÙÝ»ñÁ Ï³é³í³ñáõÃÛ³ÝÁ ëïÇå»óÇÝ áõÕÇÝ»ñ ÷ÝïñÉ երկրի քաղաքական կերպարը բարելավելու համար, ինչպես Ý³»õ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É բարեփոխումներ դատաիրավական, քրեական, հեռահաղորդակցման »õ ³ÛÉ áÉáñïÝ»ñáõÙ: Êáñ³óáÕ ïÝï»ë³Ï³Ý×·Ý³Å³ÙÁ Ï³é³í³ñáõÃÛ³ÝÁ ëïÇå»ó ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñ Ñ³Ûó»É ÙÇç³½· ³ÛÇÝ Ï³éáõÛóÝ»ñÇóª »ñÏñáõÙ ժողովրդավարական բարեփոխումներ իրականացնելու պայմանով: Մի³Å³Ù³Ý³Ï, ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³ëÏ³ÝáõÙ »Ý, áñ ïÝï»ë³Ï³Ý×·Ý³Å³ÙÇ Ñ³ÕÃ³Ñ³ñáõÙÝ ³ÝÑÝ³ñ¿ ³é³Ýó ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý ³½³ï³Ï³Ý³óÙ³Ý »õ ûÉÇ·³ñËÇÏ Ñ³Ù³Ï³ñ·Çí»ñ³óÙ³Ý: ä»ïù¿Ýß»É, áñ ÑÇßÛ³É Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ïí³ÍáõÙ հասարակական լայն շերտեր բավական ակտիվ են հակազդել իշխանութÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏÙ³Ý ÷áñÓ»ñÇÝ: ØÇ»õÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï, Ýáñ ²É¶ Ñ³Û»ó³Ï³ñ·ÁÙ³ëÝ³ÏÇó í»ó »ñÏñÝ»ñÇÝ, ³Û¹ ÃíáõÙ Ð³Û³ëï³ÝÇÝ ³é³ç³ñÏáõÙ ¿ïÝï»ë³Ï³Ý »õ ëáóÇ³É³Ï³Ý Í³Ýñ³ÏßÇé ÷³Ã»Ã, áñÁÝ³Ë³ï»ëáõÙ ¿Ï³ÛáõÝáõÃÛáõÝ »õ ½³ñ·³óáõÙ ºØ³ñ»õ»É³ÛÝ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÇÝª պայմանով, որ մասնակից երկրները ժողովրդավարական բարեփոխումների ËÃ³ÝÙ³Ý·áñÍáõÙ³å³Ñáí»Ý ßáßá÷»ÉÇ³é³çÁÝÃ³ó:

ì»ñá·ñÛ³ÉÁ »õ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ ճնշումները ստեղծել են այնպիսի ÙÃÝáÉáñï, áñ ÑÝ³ñ³íáñ¿í»ñÑ³Ý»É ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý½³ñ·³óáõÙÝ»ñÇÝ ³ñ·»É³ÏáÕ ÉáõñÇ ËáãÝ¹áïÝ»ñÁ »õ »ñÏñáõÙ Ï³ï³ñ»É ÉáõñÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ:

ú · ï ³ ·áñÍ»Éáí ë ï »ÕÍí ³ Í ÑÝ ³ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÁ, ºñ»õանի մամուլի ակումբը (ԵՄԱ) որոշեց իրականացնել «Հայաստանում բարեփոխումների առաջընթացի ·Ý ³Ñ ³ ï Ù ³Ý Ñ ³Ù ³ñ ÅáÕáíñ¹ ³ í ³ñ ³ Ï ³Ý óáõóÇãÝ»ñÇ ÙáÝÇ ï áñÇÝ·¦ Íñ ³ ·ÇñÁ: ²ÛÝ Ï ³ñáÕ ¿ û· ï ³ ·áñÍí»É øÐÎ-Ç, ÐÐ Î ³é ³ í ³ñáõÃÛ ³Ý »õ ÙÇç ³½· ³ÛÇÝ Ï ³éáõÛóÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ð ³Û ³ë ï ³ÝáõÙ ÅáÕáíñ¹ ³ í ³ñ ³ Ï ³Ý ·áñÍÁÝÃ ³óÝ»ñÇ ·Ý ³Ñ ³ ï Ù ³Ý »õ փոփոխությունների կարիք ունեցող ոլորտների բացահայտման համար:

²ßË ³ ï áõÃÛ ³Ý Ýå ³ ï ³ ÏÝ ¿ª ë ï »ÕÍ»É Ð ³Û ³ë ï ³ÝáõÙ բարեփոխումների գործընթացի ամբողջական ուսումնասիրություն՝ ժողովրդավարական ½ ³ñ· ³ óáõÙÝ»ñÇ, »íñáå ³ Ï ³Ý ³ñÅ»ùÝ»ñÇ »õ ²É¶ ³é ³çÝ ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »ÝÃ ³ ï »ùë ï áõÙ:

àõëáõÙÝ ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ Ï ³ñáÕ ¿ Í ³é ³Û»É ÅáÕáíñ¹ ³ í ³ñ ³ Ï ³Ý ½ ³ñ· ³ óáõÙÝ»ñÇ Ý»ñùÇÝ ¹Ç ï ³ñÏÙ ³Ý Ñ ³Ù ³ñ, ÇÝãå»ë Ý ³ »õ û· ï ³ գործվել բոլոր շահառուների ÏáÕÙÇóª ÐÐ Î ³é ³ í ³ñáõÃÛáõÝ, øÐÎ, ÙÇç ³½· ³ÛÇÝ Ñ ³ÝñáõÃÛáõÝ »õ ºÊ:

àõëáõÙÝ ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ Çñ ³ Ï ³Ý ³ óí»É ¿ ºñ»õանի մամուլի ակումբի կողմից՝ «Հայաստանի բարեփոխումների առաջընթացի գնահատման համար ÅáÕáíñ¹ ³ í ³ñáõÃÛ ³Ý óáõó ³ ÝÇßÝ»ñÇ ¹Ç ï ³ñÏáõÙ¦ Íñ ³ ·ñÇ ßñç ³Ý ³ ÏÝ»ñáõÙ: Ü ³ Ë ³ ·ÇÍÁ ýÇÝ ³Ýë ³ íáñ»É ¿ ´ ³ó Ñ ³ë ³ñ ³ ÏáõÃÛ ³Ý ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç Ø ³ñ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý ¹ñ ³Ù ³ßÝáñÑ ³ÛÇÝ Íñ ³ ·ÇñÁ:

Ներկայացվող զեկույցի բաժինները պատրաստել են Եր»õանի մամուլի ակումբը »õ ·áñÍÁÝÏ»ñÝ»ñÁ՝ Ð ³Û ³ë ï ³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ ³Ý ÏáÙÇ ï »Ç Ý ³ Ë ³ · ³Ñ ² í» ï Çù ÆßË ³ÝÛ ³ÝÁ, §ÂÑ ³Ýë÷ ³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ ³ Ï ³ ÏáéáõåóÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝÇ ·áñÍ ³ ¹Çñ ï ÝûÑ»Ý ì ³ñáõÅ ³Ý ÐáÏ ï ³ÝÛ ³ÝÁ, §ä» ï ³ Ï ³Ý Ï ³ñÇùÝ»ñÇ ½áÑ»ñ¦ ÐÎ-Ç Ý ³ Ë ³ · ³Ñ ê»¹ñ ³ Ï ´ ³Õ¹ ³ë ³ñÛ ³ÝÁ, §Ð ³½ ³ñ ³ß»Ý¦ ÐÎ-Ç Ý ³ Ë ³ · ³Ñ, ³½· ³ ·ñ ³ ·» ï Ðñ ³Ýáõß Խառատյանը, Համալսարանական կրթությամբ կանանց ասուցիաóÇ ³ÛÇ Ý ³ Ë ³ · ³Ñ æ»ÙÙ ³ Ð ³ëñ ³ÃÛ ³ÝÁ, ÇÝãå»ë Ý ³ »õ ³ÝÏ ³ Ë ÷áñÓ ³ · » ï ï Ý ï »ë ³ ·Ç ï ³ Ï ³Ý ·Ç ï . Ã»ÏÝ ³ Íáõ ¸ ³ íÇÃ ÂáõÙ ³ÝÛ ³ÝÁ:

Ð²Ø²èàî ²Øöàöàõø

²ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñáõÙ: ÐÐ ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇª ï»Õ³Ï³Ý ինքնակառավարման վերաբերյալ դրույթների իրացման »õ î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï առավարման եվրոպական խարտիայի սկզբունքների կիրառման ապահովման ուղղությամբ Հայաստանում արձանագրվում է դանդաղ առաջընթաց:

ÆßË³ÝáõÃÛ³Ý »ñ»ù Ã»õերից գերիշխող է գործադիրը: Երկրում բարեփոխումների Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ËáãÁÝ¹á ï ¿ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï³ñ³Ýç³ïÙ³Ý »õ տարբեր թ»õ»ñÇ ÙÇç»õ հավասարակշռության բացակայությունը:

²ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛáõÝ »õ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛáõÝ: ¸³ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç անկախությանն ուղղված բարեփոխումները չապահովեցին դատավորների »õ ¹³ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛáõÝÁ: úñ»ÝùáÍ ³ÝÏ³Ë¹³ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á Ý»ñ³éáõÙ ¿ ¹» ý³Ï ïá áã ³ÝÏ³Ë¹³ï³íáñÝ»ñ, áíù»ñ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ³å³óáõóáõÙ »Ý Çñ»Ýó Ï³Ëí³ÍáõÃÛáõÝÁ Ý»ñÏ³ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇó: ºñÏñáõÙ Ù»Ï տասնյակի հասնող քաղբանտարկյալների առկայությունը սրա ապացույցներից մեկն է: Փաստորեն, դատավորների գործունեությանը վերաբերող հարցերով մÇ³Ï »õ í»ñçÝ³Ï³Ý ³ïÛ³ÝÝ ²ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ËáñÑáõñ¹Á ã¿:

Դատահրավական բ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ ·áñÍÁÝÃ³óÇ բ³ÕÏ³óáõóÇã Ù³ëÝ ¿ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý Ñ» ï Ï³åí³Í ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÉáõÍáõÙÁ, մասնավորապես, անվճար իրավաբ³Ý³Ï³Ý û·ÝáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³ÏÇ ÁÝ¹É³ÛÝáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ ÝßÍ³Í û·ÝáõÃÛáõÝÝ ³å³Ñáí»Éáõ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ ստեղծումը: Դատահրավական բ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ ³é³çÇÝ ÷áõÉáõÙë ï»ÕÍí³Í Ï³éáõÛóÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÷áñÓÁ, ¹ñ³Ýó Ñ³Ù³¹ñáõÙÁ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ ÷áñÓÇ Ñ» ï »õ Çñ³í³ÏÇñ³é åñ³Ï ï ÇÏ³ÛÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ óáõÛó ï í»óÇÝ, áñ ³ñ¹³ñ³դատության մատչելիության ապահովման այս բ³Õ³¹ñ³ï³ññÇ իրականացումը հնարավոր է միայն համակարգային բարեփոխումների միջոցով:

«Փաստաբանության մասին» ՀՀ օրենքի միայն մեկ հոդվածում փոփոխություններ Ý»ñÙáõÍ»Éáõ Ý³Ë³Ó»éÝáõÃÛáõÝÁ Ã»ñÇ ¿ñ, ë³Ï³ÛÝ Ý»ñÏ³Û³óíáõÙ ¿ áñå»ë ºÐø-Ç շրջանակներում համապատասխան բնագավառում պետության ստանձնած å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý ûñÇÝ³Ï:

Քաղաքացիական հասարակության համակարգի բարելավում: âÝ³Û³Í Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý »õ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇª Ñ³Ï³Ïáéáõåóçáý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áñ¹»·ñÙ³ÝÝ áõ Íñ³·ñ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³ÝÁ, Ð³Û³ë ï³ÝÇ ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÇ Ï³ñÍÇùáí, »ñÏñáõÙ Ïáéáõåóç³ÛÇ Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ ·Ý³Éáí ³×áõÙ ¿: Ð³Ù³ï³ñ³Í Ïáéáõåóç³Ý »õ ë»÷ ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÃáõÉ å³ßïå³Ýí³ÍáõÃÛáõÝÁ Ýí³½»óÝáõÙ »Ý Ð³Û³ë ï³ÝÇ ïÝï»ë³Ï³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ:

ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃjան համակարգի բարելավում: âÝ³Û³Í å»ï³Ï³Ý սեկտորի բարեփոխումները Հայաստանում սկսվել են տարիներ առաջ, միջազգային մի շարք կառույցների աջակցությամբ, սակայն մինչ այժմ արձանագրված առաջընթացը բավարար չէ: Պետական ծառայության հայեցակարգը, որպես å»ï³Ï³Ý ÇÝë ï Çï áõ ïÝ»ñÇ »õ ծառայությունների ամբողջություն, չի ներկայացված Çñ³í³Ï³Ý ¹³ßïáõÙ: Æ Ñ³í»ÉáõÙÝ å»ï³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ýª áñáß³ÏÇ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ հնստիտուտների վերաբերյալ մի շարք այլ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý »õ ենթաօրենսդրական ակտեր թյուրըմբռնումների պատճառ են ¹³ñÓ»É:

Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñ. ØÆä ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ, ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³ íáõÝù: Â»»õ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý áÉáñ ï áõÙ Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Հանրապետությունը ստանձնել է բազմաթիվ միջազգային պարտավորություններ, ÇÝãå»ë Ý³»õ ÙßÙ³Ï»É ¿ ë»÷³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ, ë³Ï³ÛÝ »ñÏÇñÁ, ³Ûë ûñ»Ýսդրությունը բարելավելուց բացի, Çñ³í³ÏÇñ³é åñ³Ï ï ÇÏ³ÛáõÙ ÝáõÛÝå»ë ¹»é ß³ï ³Ý»ÉÇùÝ»ñ áõÝÇ:

Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ »õ Ñ³ï Ï³å»ë Çñ³í³å³ßï å³ÝÝ»ñÇ հեղինակության բարձրացումը կարող է ապահովել երկրի զարգացման ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ»é³ÝÏ³ñÁ:

öáùñ³Ùասնություններ, հասարակության խոցելի խմբեր, գենդերային խնդիրներ: Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ Å³Ù³Ý³Ï ³é Å³Ù³Ý³Ï ÁÝ¹áõÝíáõÙ »Ý Ñ³Ýñ³å» ï áõÃÛáõÝáõÙ կանանց վիճակի բարելավման »õ հասարակության մեջ նրանց դերի բարձրացման ³½·³ÛÇÝ Íñ³·ñ»ñ, ë³Ï³ÛÝ ¹ñ³Ýó Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙÝ ³å³ÑáíáÕ, միջազգային պարտավորություններից բխող պահանջներին համապատասխանող ³½·³ÛÇÝ ÇÝë ï Ç ï áõóÇáÝ³É ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ù»Ë³ÝÇ½Ù Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ¹»é»õë ·áÛáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ: ´³ó³Ï³ÛáõÙ ¿Ý³»õ ³Ûë áÉáñ ï Á Ï³ñ·³íáñáÕ Ñ³Ù³å³ñ÷³Ï ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ:

Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ Ã»»õ ÏñáÝÇ ³½³ï áõÃÛáõÝÝ ամրագրված է Սահմանադրությամբ, սակայն փոքրամասնական կրոնական խմբերին հարողների կրոնական ազատության նկատմամբ որոշ սահմանափակումներ կան գործող օրենսդրությամբ:

Ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ բացահայտ խտրականության ¹»åù»ñ ã»Ý³ñÓ³Ý³·ñíáõÙ: Üñ³Ýó Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÝ³é³í»É³å»ë ընդհանուր բնույթի են »õ Ï³åí³Í ã»Ý Ýñ³Ýóª ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Û³óáõóÇã ÉÇÝ»Éáõ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÇ Ñ» ï :

Ð³ßÙ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ» ï Ï³åí³Í ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ å³ÛÙÝ³íáñí³Í »Ý ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ Ñ³ßÙ³Ý¹³ÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ³ÝÓ³Ýó Ñ³Ù³ñ ³ÝÙ³ ï ã»ÉÇ ÙÇç³í³Ûñáí:

Քրեակատարողական համակարգի բարելավում. խոշտանգումների կանխարգելում: Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÁ áñáß ã³÷áí ï ³ÉÇë ¿ Çñ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ, Ï³éáõÛóÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÝ ÇÝã-áñ ã³÷áí ¹³éÝáõÙ ¿ Ã³÷³ÝóÇÏ, ¿É³í»ÉÇ áõß³¹ñáõÃÛáõÝ ¿ ¹³ñÓíáõÙ ³½³ï ³½ñÏí³ÍÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇÝ: ê³Ï³ÛÝ Çñ³íÇ×³ÏÁ ¹»é ß³ï Ñ»éáõ ¿ Ï³ï ³ñÛ³É Ïáãí»Éáõó, ÇÝãå»ë Ý³»õª ÙÇç³½·³ÛÇÝ ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï ³ëË³Ý»Éáõó: Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ ç³Ýù»ñ ·áñÍ³¹ñáõÙ ¿ քրեակատարողական հիմնարկների պայմանների բարելավման ուղղությամբ: ê³Ï³ÛÝ ³½³ï ³½ñÏÙ³Ý í³Ûñ»ñÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ íÇ×³ÏÁ »õ Ý³Ë³ùÝÝáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ Ñ³Ù³ï ³ñ³Í ³½³ï ³½ñÏáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ¹³ï ³å³ñïÛ³ÉÝ»ñÇ ³×áÕù³Ý³ÏÁ Ùï ³Í»Éáõ ³éÇÃ»Ý ï ³ÉÇë: øÐÎ-Ý»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÁ հնարավորություն ունեն մտնելու բանտերը, բայց ոչ՝ ոստիկանության բաժիններ: ¸»é»õë շարունակվում են վատ վերաբերմունքի դրս»õáñáõÙÝ»ñÁ (¹³Å³Ý վերաբերմունք, ծեծ, խոշտանգում)՝ որպես ցուցմունք կորզելու միջոցներ:

Ð³í³ùÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛáõÝ: âÝ³Û³Í §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ, óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ ºÊ ÏáÕùÇó Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ »íñáå³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï ³ëË³ÝáÕ, ë³Ï³ÛÝ ³ÛÝ ³í»ÉÇ ß³ï ÏñáõÙ ¿ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáÕ, ù³Ýª կարգավորող բնույթ: Մտահոգիչ է նա»õ ûñ»ÝùÇ

կիրարկումը, երբ լիազոր մարմինը, այլ ¹»åùáõÙª ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å»ï ³ñ³ÝÁ, ³é³Ýó Éáõñç ÑÇÙÝ³ íáñÙ³Ý ËáãÁÝ¹á ï áõÙ »õ ³ñ·»ÉáõÙ ¿ Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñÇ, Ñ³ï Ï³å»ë »ñÃ»ñÇ ³ÝóÏ³óáõÙÁ: àë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï íáõÙ ¿ ºñ»õ³ÝáõÙ Ñ³í³ùÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï ³½³ï ï»Õ³ß³ñÅí»Éáõ Çñ³íáõÝùÁ, ÇëÏ Ù³ñ½»ñÇ բնակչության համար այդ օրերին Եր»õ³Ý »ÏáÕ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ïñ³Ýëåáñ ï Á հիմնականում չի աշխատում: Անբավարար է նա»õ դատարաններում բáÕáù³ñÏÙ³Ý ÷áñÓÁ, ÇÝãÁ ãÇ ³å³ÑáíáõÙ ³ñ¹³ñ¹³ï ³í³ñáõÃÛ³Ý »õ Ñ³Ù³ã³÷áõÃÛ³Ýª Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý »վրոպական կոնվենցիայի սկզբունքները:

Èñ³ï í³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛáõÝ, Éñ³·ñáÕÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñ: ÊáëùÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý, Éñ³·ñáÕÝ»ñÇ å³ßï å³Ýí³ÍáõÃÛ³Ý áÉáñ ï áõÙ Ð³Û³ ստանում առկա են բազմաթիվ ËÝ¹ÇñÝ»ñ, Ã»»õ որոշակի բարեփոխումներ, այդ թվում՝ օրենսդրական, տեղի են ունենում: Շարունակում են բռնության ենթարկվել լրագրողները, նրանց նկատմամբ բռնություն կատարողները մնում են առանց պատասխանատվության ենթարկվելու: Èñ³ï í³ÙÇçáóÝ»ñÁ, Ñ³տկապես հեռուստատեսությունը, շարունակաբար չեն ապահովում բազմակարծություն »õ օբյեկտիվ լրատվություն: Իրավիճակին ³Ù»Ý»õÇÝ ãÇ Ýå³ë ï áõÙ Ð»éáõë ï ³ï »ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ ³½·³ÛÇÝ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ¥Ðè²Ð¤ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ, ù³ÝÇ áñ, áñå»ë áÉáñ ï Á Ï³ñ·³íáñáÕ Ù³ñÙÇÝ, ³ÛÝ ß³ñáõÝ³ÏáõÙ ¿ ÙÝ³É áã³ÝÏ³Ë: ²½³ï ¼ÈØ-Ý»ñ áõÝ»Ý³Éáõ Ñ»é³ÝÏ³ñÇ ³Ù»Ý³Ù»Í ËáãÁÝ¹á ï Ý»ñÇó ¿ ÙÝáõÙ ÇÝùÝ³·ñ³ùÝÝáõÃÛáõÝÁ: §²1+¦ Ñ»éáõë ï ³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÁ ¹»é»õë »Ã»ñ³½áõñÏ ¿ª ãÝ³Û³Í Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï ³ñ³ÝÇ í×éÇÝ:

Ընտրական համակարգի բարելավում: âÝ³Û³Í ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇÝ ûñ»Ýùáí ïñí³Í ¿ Ë³Õ³Õ»Õ³Ý³ÏáíÇßË³Ý³÷áËáõÃÛáõÝ Ï³ï³ñ»Éáõ Çñ³íáõÝù, ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ³Ûë Çñ³íáõÝùÁë³ÑÙ³Ý³÷³Ï íáõÙ ¿ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï ÏñÏÝíáÕ ÝßÝ³Ï³ÉÇ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ å³ï×³éáí, áñáÝù ¿³Ï³Ýáñ»Ý ³½¹áõÙ »Ý ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ íñ³: ÀÝïñ³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ÷á÷áËáõÙÝ»ñÁ գործնականում արդյունք չեն տալիս, քանի որ արմատական բարելավում կարելի է ³ñÓ³Ý³·ñ»É ÙÇ³ÛÝ ÁÝïñ³Ï³Ý ÙßÏáõÛÃÇ ³½·³ÛÇÝ Íñ³·ñÇ ÙßÏÙ³Ý »õ ÏÇñ³éÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³»õ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ã³÷³ÝóÇÏ »õ ³ñ¹³ñ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ï³ÙùÇ ³éÏ³ÛáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ:

²ð¸ÚàôÜ²ì°î Î²è²ì²ðàôØ

î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý »íñáå³Ï³Ý Ë³ñïÇ³Ý Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÙ³Ý ÏáÕÙÇó í³í»ñ³óí»É¿ 2002Ã. ÑáõÝí³ñÇ 25-ին: 2005թ. նոյեմբերի 27-ÇÝ ÁÝ¹áõÝí³Í ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÙ³Ý ÷á÷áËáõÃÙáõÝÝ»ñáõÙ ³ñï³óáÉí»óÇÝ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ ÙÇß³ñù Ýáñ ¹ñáõÙÃÝ»ñ: Àëï³Ù¹Ùª ·áñÍáÕ ûñ»Ýë¹ñáõÃÙáõÝÁ å»ïù¿Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óí»ñ³Ù¹ ¹ñáõÙÃÝ»ñÇÝ »õ ºíñáå³Ï³Ý խարտիայի պահանջներին: Այդ փոփոխությունները հիմնականում վերաբերում են ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùÇ Ï³ñ·³íÇ×³ÏÇÝ, ï»Õ³Ï³Ý Ñ³ñÏ»ñÇÝ, Ñ³Ù³ÙÝùÇ Õ»Ï³í³ñÇ ÉÇ³½áñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ï³ñ·ÇÝ, Ñ³Ù³ÙÝùÝ»ñÇ ÙÇ³íáñÙ³Ý áõ բաժանման սկզբունքերին, միջհամայնքային միավորումներին: Որպես Եվրոպայի ËáñÑñ¹Ç³Ý¹³Ù»ñÏÇñª Ð³Ù³ëï³ÝÁ Ý³»õ å³ñï³íáñáõÃÙáõÝ áõÝÇª ºíñáå³ÙÇ ËáñÑñ¹Ç î»Õ³Ï³Ý»õ ï³ñ³Íù³ÙÇÝ ÇßË³ÝáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ÏáÝ·ñ»ëÇ Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñ³Ï³ÝÝ»ñÁ Ý»ñ³é»Éáõ »ñÏñÇ ûñ»Ýë¹ñáõÃÙáõÝáõÙ »õ ÏÇñ³ñÏ»Éáõ ¹ñ³Ýó Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÁ:

î»Õ³Ï³Ý ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝÝ»ñÇ գնահատմամբ, ընթացքի մեջ լինելով հանդերձ, օրենսդրական å³ñï³íáñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñáõÙÁ շարունակաբար հետաձգվում է, »õ »ñÏÇñÁ Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայի սկզբունքների գործնական կիրարկման հարցում բավական հետ է մնում[1]:

²ñ¹ÙáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñÙ³Ý, ÇßË³ÝáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Ñëï³Ï ï³ñ³Ýç³ïÙ³Ý áÉáñïáõÙ Ð³Ù³ëï³ÝÁ ÙÇç³½·³ÙÇÝ å³ñï³íáñáõÃÙáõÝÝ»ñ áõÝÇ Ý³»õ ºíñ³ÙÇáõÃÙáõÝ-Ð³Ù³ëï³Ýª í»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ Ñ³ëï³ïí³Í Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÙ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ, Áëï áñÇª Ð³Ù³ëï³ÝÝ ÁÝ¹·ñÏí»É¿ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙ³Ý (ºÐø) »õ ²ñ»õ»ÉÙ³Ý ·áñÍÁÝÏ»ñáõÃÙ³Ý ¥²É¶¤Ù»ç: ºíñ³ÙÇáõÃÙáõÝ-Ð³Ù³ëï³Ý ºÐø ·áñÍáÕáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ñÇ »õ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÙ³Ý »õ ·áñÍÁÝÏ»ñáõÃÙ³Ý ÷³ëï³ÃÕÃÇ 2007-2010ÃÃ. Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ազգային ինդիկատիվ ծրագրի՝ տեղական ինքնակառավարման վերաբերյալ ¹ñáõÙÃÝ»ñÝ³éÝãíáõÙ »Ý ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Çñ³óÙ³ÝÁ »õ î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý »íñáå³Ï³Ý Ë³ñïÇ³ÙÇ ëÏ½բունքների կիրառման ապահովմանը: Այս ուղղությամբ առաջընթացը հայաստանյան փորձագետները դարձյալ գնահատում են իբր»õ¹³Ý¹³Õ:

ä»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÙÇç»õ հարաբերությունները կարգավորվում են ՀՀ Սահմանադրությամբ, «Տեղական ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáÍ: ì»ñçÇÝáõÙ 2005Ã. ³í»É³óí»É¿ í³ñã³Ï³Ý ÑëÏáÕáõÃÙ³Ý Ù³ëÇÝ ·ÉáõËÁ:

Ð³Ù³ëï³ÝÇ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÙáõÝÁ ËÝ¹Çñ¿ï»ëÝáõÙ å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ փոխհարաբերություններում, որոնք թե»õ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñáõÙ áõÝ»Ý, ë³Ï³ÙÝ Çñ³Ï³ÝáõÙ ·»ñÇßËáÕ »Ý §Õ»Ï³í³ñ-»ÝÃ³Ï³¦ փոխհարաբերությունները: úñÇÝ³Ï, Ù³ñ½å»ïÝ»ñÁ, áñáÝù Ï³é³í³ñáõÃÙ³Ý Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÝ »Ý Ù³ñ½»ñáõÙ, Ñ³×³Ë »Ý ÙÇç³Ùïáõù ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇÝ: §Ð³ñÏ¿ÝßÉ, áñ ëñ³Ý Ù»Í³å»ë Ýå³ëïáõÙ »Ý Ñ»Ýó

[1] Ð³Ù³ÙÝùÝ»ñÇ ýÇÝ³ÝëÇëïÝ»ñÇ ÙÇ³íáñÙ³Ý §î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý µ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÁ Ð³Ù³ëï³ÝáõÙ (2009Ã.)¦ ½»ÏáõÙó£

ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ, áñáÝù ë»÷³Ï³Ý áã ÏáÙå»ï»Ý ïáõÃÛ³Ý, í³ËÇ å³ï×³éáí ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ã»Ý ÁÝ¹¹ÇÙ³ÝáõÙ ã³ñïáÝí³Í ÙÇç³Ùïáõ ÃÛ³ÝÁ¦[2]:

àñáß¹»åù»ñáõÙ Ï»Ý ïñáÝ³Ï³Ý »õ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ համագործակցում են, երբեմն նրանց հարաբերáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÉáõÍáõÙ »Ý¹³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí:

î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ÐÐ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ, Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý »õ ì»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ ÙÇçáóáí, áñÁ ï³ñ»Ï³Ý Ù»Ï³Ý·³ÙÇó áã³í»ÉÇ ë ïáõ·áõÙ ¿ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇÝ պետբյուջեից տրաÙ³¹ñíáÕ ÙÇçáóÝ»ñÇ Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ û·ï³·áñÍáõÙÁ:

ê³Ï³ÛÝ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ë ïáõ·áõÙÝ»ñ Ï³ï³ñíáõÙ »Ý³í»ÉÇ Ñ³×³Ë »õ տարբեր å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó, ÇÝãÁ Ë³Ë ïáõÙ ¿ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ éÇÃÙÁ, ë ï»ÕÍáõÙ ¿ í³ËÇ ÙÃÝáÉáñ ï, Ï³Ãí³Í³Ñ³ñ ³ÝáõÙ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÁ[3]:

ՀՀ Ազգային ժողովը 2008թ. դեկտեմբերին ընդունեց «Եր»õ³Ý ù³Õ³ùáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ, Áë ï áñÇª ë³ÑÙ³ÝíáõÙ »Ý ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å»ïÇ ³ÝáõÕÕ³ÏÇ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñ: ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ 2009 Ãí³Ï³ÝÇÝ Ç ·Çïáõ ÃÛáõÝ ¿ ÁÝ¹áõÝ»É ÙÇçÑ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñÇ Ó»õ³íáñÙ³Ý »õ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ Ëáßáñ³óÙ³Ý Ñ³Û»ó³Ï³ñ·Áª áñå»ë Ýå³ï³Ï áõÝ»Ý³Éáí Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÃíÇ Ïñ×³ïáõÙÝ áõ¹ñ³Ýó Ñ½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ½³ñ·³óáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ամբողջական »õ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ:

Ելնելով բարեփոխումների գործընթացում քաղաքացիական հասարակության ÇÝë ïÇïáõïÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í ³é³çÝ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇóª ³é³çñÏíáõÙ ¿.

- ³å³ÑáíÉ ÐÐ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ ï³ñ³Íù³ÛÇÝ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ý»ñ¹³ßÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ, ³ñ¹ÛáõÝ³í» ïáõÃÛáõÝÁ, Ã³÷³ÝóÇÏáõÃÛáõÝÁ »õ Ñ³ßí» ïíáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ,

- ½³ñ·³óÝ»É îÆØ-»ñÇ Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »õ ամբողջականացնել համայնքային Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Áª ³ÝóÝ»Éáí Ý»Õ Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñáí í»ñ³å³ïñ³ëïÙ³ÝÁ,

- Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ Ëáßáñ³óÙ³Ý, ³í³·³Ýáõ Õ»Ï³í³ñÇ ÇÝëïÇïáõïÇëï»ÕÍÙ³Ý ÙÇçáóáí áõÅ»Õ³óÝ»É Ñ³Ù³ÛÝùÇ ³í³·³Ýáõ ÇÝëïÇïáõïÁ,

- բարեփոխել ՏԻՄ-»ñÇ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý áõ ³ÝóÏ³óÙ³Ý ÁÝÃ³ó³Ï³ñ·»ñÁ, ûñ»Ýùáí ³Ùñ³·ñ»É ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³ÝÁ բնակչության մասնակցության մեխանիզմներն ու ձ»õ»ñÁ,

- ÙßÏ»É»õ ÁÝ¹áõÝ»É ï»Õ³Ï³Ý ÇÝքնակառավարմանը վերաբերող բոլոր խնդիրներն áõ Ñ³ñó»ñÁ, ¹ñ³Ýó Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï³óáõÛó»ñÁ Ý»ñ³éáÕª î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý Ï³Ù³å³Ï»Ý ïñáÝ³óÙ³Ý é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Íñ³·Çñ,

---

[2] Давид Туманян, “Местное самоуправление в Армении”, “Кавказский акцент“ - общественно-политический журнал, 2010.

[3] Давид Туманян, “Местное самоуправление в Армении”, “Кавказский акцент“ - общественно-политический журнал, 2010

- բարձրացնել համայնքների ֆինանսական անկախությունը »õ դրանց բյուջեների Í ³ Ëë»ñÇ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ ³ í» ï áõÃÛáõÝÁ,

- Ñ ³Ù ³ÛÝùÝ»ñÇÝ ³å ³Ñáí»É Ñ ³Ù ³å ³ ï ³ëË ³Ý Í ³ í ³ÉÇ ýÇÝ ³Ýë ³Ï ³Ý ÙÇçáóÝ»ñáíª ûñ»Ýùáí îÆØ-»ñÇÝ í»ñ ³å ³Ñí ³Í ÉÇ ³½áõñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÉÇ ³ñÅ»ù Çñ ³Ï ³Ý ³óÝ»Éáõ Ñ ³Ù ³ñ,

- բարձրացնել համայնքների բյուջեներին պետական ֆինանսական ûÅ ³Ý¹ ³ ÏáõÃÛ ³Ý Ñ ³Ù ³Ï ³ñ·Ç ³ñ¹ÛáõÝ ³ í» ï áõÃÛáõÝÁ, Ã ³ ÷ ³ÝóÇÏáõÃÛáõÝÝ áõ Ñ ³ßí» ï íáÕ ³Ï ³ÝáõÃÛáõÝÁ, ÇÝãå»ë Ý ³»õ Ññ ³å ³ñ ³Ï ³ÛÝáõÃÛáõÝÁ,

- պետբյուջե մուտքագրվող հարկերից համայնքների բյուջեներ կատարվող Ù ³ëÑ ³ÝáõÙÝ»ñÇ ï áÏáë ³ã ³ ÷»ñÝ ³Ùñ ³ ·ñ»É §î»Õ ³Ï ³Ý ÇÝùÝ ³Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ »õ «ՀՀ բյուջետային համակարգի Ù ³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñáõÙª Ý»ñÏ ³ÛÇë յուրաքանչյուր տարվա պետական բյուջեի մասին օրենքի փոխարեն,

- ÎÆØ-երի լիազորությունների իրականացման ֆինանսավորման աղբյուրներն ու Í ³ í ³ÉÝ»ñÝ ÁÝ¹É ³ÛÝ»Éáõ, Ñ ³Ù ³ÛÝù ³ÛÇÝ »ÝÃ ³Ï ³éáõóí ³ ÍùÝ»ñáõÙ Ëáßáñ ³ Í ³ í ³É »õ »ñÏ ³ñ ³Å ³ÙÏ» ï Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñ ³å ³Ñáí»Éáõ Ñ ³Ù ³ñ ÙÃ ³Ï»É »õ ÁÝ¹áõÝ»É Ñ ³Ù ³ÛÝùÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ³é»õտրային բանկերից »õ ýÇÝ ³Ýë ³Ï ³Ý Ñ ³ë ï ³ ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ÷áË ³éáõÃÛáõÝÝ»ñ í»ñóÝ»Éáõ, Ñ ³Ù ³ÛÝù ³ÛÇÝ ³ñÅ»ÃÕÃ»ñ ÃáÕ ³ñÏ»Éáõ Ï ³ñ·»ñ:

Տեղական ինքնակառավարման վերաբերյալ հատուկ ծրագիր Հայաստանը երբ»õÇó» ãÇ ÁÝ¹áõÝ»É: 2003Ã. ÐÐ Î ³é ³ í ³ñáõÃÛáõÝÁ Ñ ³ë ï ³ ï »ó §²Õù ³ ïáõÃÛ ³Ý Ñ ³ÕÃ ³Ñ ³ñÙ ³Ý é ³½Ù ³ í ³ñ ³Ï ³Ý Íñ ³ ·ÇñÁ¦ (²Ðè Ì), áñÁ Ý»ñ ³éáõÙ ¿ñ 2004-2006ÃÃ. ï »Õ ³Ï ³Ý ÇÝùÝ ³Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý áÉáñ ï ÇÝ ³éÝãíáÕ ù ³Õ ³ù ³Ï ³ÝáõÃÛ ³Ý ï ³ëÁ áõÕÕáõÃÛáõÝ:

2008թ. հոկտեմբերին ՀՀ Կառավարությունն ընդունեց Կայուն զարգ ³óÙ ³Ý Íñ ³ ·ÇñÁ, áñÁ Ý»ñ ³éáõÙ ¿ ·ñ»Ã» ÝáõÛÝ Ï» ï »ñÁ, áñáÝù ³ñ¹»Ý ÇëÏ Ï ³ÛÇÝ ²Ðè Ì-áõÙ: Այս կետերը գրեթե նույնությամբ կրկնում են նա»õ 2007Ã. ÐÐ Î ³é ³ í ³ñáõÃÛ ³Ý ÁÝ¹áõÝ ³ Í Íñ ³ ·ñÇ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ:

ÐÐ ë ³ÑÙ ³Ý ³ ¹ñ ³Ï ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å ³Ñ ³ÝçÝ»ñÇó »ÉÝ»Éáíª 2008Ã. ÁÝ¹áõÝí»ó §ºñ»õ ³Ý ù ³Õ ³ùáõÙ ï »Õ ³Ï ³Ý ÇÝùÝ ³Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ, áñáí Ù ³ûñ ³ù ³Õ ³ùÁ »õë ë ï ³ó ³ í Ñ ³Ù ³ÛÝùÇ Ï ³ñ· ³ íÇ× ³Ï: 2009Ã. Ù ³ÛÇëÇÝ ³é ³çÇÝ անգամ տեղի ունեցան համամասնական սկզբունքով Եր»õ ³ÝÇ ³ í ³ · ³Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ÁÝ ï ñí»ó Ý ³»õ ºñ»õ ³ÝÇ ù ³Õ ³ù ³å» ï Á (ûñ»ÝùÝ ÁÝÓ»éáõÙ ¿ ÝÙ ³Ý ÑÝ ³ñ ³ íáñáõÃÛáõÝ):

î»Õ ³Ï ³Ý »õ միջազգային բազմաթիվ կազմակերպություններ այս հանգամանքը ¹ñ ³Ï ³Ý ·Ý ³Ñ ³ ï »óÇÝ: Ø ³ëÝ ³ íáñ ³å»ë, ºíñ ³Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ ³å ³ñ ³Ï í ³Í §ºíñáå ³Ï ³Ý Ñ ³ñ»õ ³ÝáõÃÛ ³Ý ù ³Õ ³ù ³Ï ³ÝáõÃÛ ³Ý Çñ ³Ï ³Ý ³óáõÙÁ Ð ³Û ³ë ï ³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷ ³ë ï ³ ÃÕÃáõÙ ³ÛÝ áñ ³Ï í»ó áñå»ë ù ³ÛÉª ï »Õ ³Ï ³Ý ÅáÕáíñ¹ ³ í ³ñáõÃÛ ³Ý ³Ùñ ³ åÝ¹Ù ³Ý × ³Ý ³å ³ñÑÇÝ[4]:

[4] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 4.

2009Ã. Ù³ÛçëçÝ Ï³½Ù³ íáñí»ó ÙÇç·»ñ³ ï»ëã³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ ÅáÕáí, áñÇ Ýå³ ï³ ÏÁ ÙÇçÑ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ ÙÇ³ íáñáõÙÝ»ñÇ Ï³½Ù³ íáñáõÙÝ ¿ »õ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ Ëáßáñ³óáõÙÁ: î»Õ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓ³ ·» ï Ý»ñÇ ·Ýahատմամբ՝ սա կամրապնդի ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á »õ ÏÝå³ë ï Ç Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÙÇç»õ ցանցերի ստեղծմանը: Սա, իր հերթին, անհրաժեշտ է՝ բարելավելու Ñ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áñ³ ÏÁ, ù³ÝÇ áñ Ëáßáñ³óí³Í Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÁ ÏáõÝ»Ý³Ý ¹ñ³ Ñ³Ù³ñ, ÇÝãå»ë Ý³»õ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³ ó³ÝÏÝ ÁÝ¹É³ÛÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï é»ëáõñëÝ»ñ: ÆëÏ ³Ù¹åÇëÇ ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÁ Ïë ï ³Ý³Ý «ՏԻՄ լիազորությունների կատարման կարգի մասին» օրենքի ընդունմամբ, որը նա»õ ÷á÷áËí³Í ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý å³Ñ³ÝçÝ ¿:

Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումներ՝ ³ñ¹ÛáõÝ³í» ï Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ï»Õ³Ï³Ý ÙÇ ß³ñù ÷áñÓ³ ·» ï Ý»ñ Ï³ñ»õáñ ÝÇ³Ý³ ÏáõÃÛáõÝ են տալիս պետության վարչատարածքային բաժանմանը, այսինքն այն ï³ñ³Íù³ÛÇÝ ÙÇ³ íáñÝ»ñÇ ã³÷»ñÇ áñáßÙ³ÝÁ, áñáÝó íñ³ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñáõÙÁ[5]:

ԴԴ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛամբ՝ երկրում պետական իշխանությունն իրականացվում է ûñ»Ýë¹Çñ, ·áñÍ³¹Çñ »õ դատական իշխանությունների բաժանմամբ »õ ¹ñ³Ýó Ñ³í³ë³ñ³ ÏßéÙ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³:

ԴԴ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ í»ñ³å³ÑáõÙ ¿ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇÝ: §î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñáõÙÁ Ñ³Ù³ÛÝùÇ իրավունքն ու կարողությունն է՝ սեփական պատասխանատվությամբ բնակիչների բարօրության նպատակով լուծելու Սահմանադրությանը »õ ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ï»Õ³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñÁ¦,- ë³ÑÙ³ÝáõÙ ¿ ԴԴ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ: ÆëÏ å» ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ûñ»ÝùáíÏ³ñáÕ »Ý å³ï íÇñ³Ï í»É ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇÝª¹ñ³Ýó³é³í»É³ñ¹ÛáõÝ³í» ï Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí:

Տեղական ինքնակառավարմանը վերաբերող օրենքներում 2006-2010ÃÃ. Ï³ï³ñí»É են բազմաթիվ փոփոխություններ: Մասնավորապես, միայն «Տեղական ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ԴԴ ûñ»ÝùáõÙ 19 ÷á÷áËáõÃÛáõÝ ¿ Ï³ï³ñí»É: öá÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ É³ñ³óáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñí»É »Ý Ý³»õ §Դ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ԴԴ ûñ»ÝùáõÙ:

ՀՀ Ազգային ժողովում առաջին ընթերցմամբ ընդունվել է նա»õ §üÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ñ³Ù³Ñ³ñÃ»óÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ Ýáñ ûñÇÝ³ ·ÇÍÁ, áñÁ զգալիորեն բարելավում է Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÙÇç»õ դոտացիաները բաշխելու մեխանիզմները:

Դ³Û³ë ï³ÝáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ: ¶áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ 915 Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇó 49-Á ù³Õ³ù³ÛÇÝ »Ý, 866-Áª ·ÛáõÕ³Ï³Ý:

Դ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ³ÝëÇë ï Ý»ñÇ ÙÇ³ íáñÙ³Ý ï íÛ³ÉÝ»ñáíª Դ³Û³ë ï³ÝÇ բնակչությունը 2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ եղել է 3 249 500 Ù³ñ¹ »õ, Áë ï ³Û¹Ù, մեկ համայնքին ընկնող բնակչության միջին թիվը կազմել է 3551 մարդ, մայրաքաղաքում՝ 2333: Կազմակերպության գնահատմամբ՝ սա նշանակում է, որ ÷áùñ »õ ÃáõÙÉ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÃÇíÁ ¹»é Ù»Í ¿: ¸ñ³Ýáí å³ÛÙ³Ý³ íáñí³Íª Ýñ³Ýù Ç

[5] Դ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ³ÝëÇë ï Ý»ñÇ ÙÇ³ íáñÙ³Ý «Տեղական ինքնակառավարման բարեփոխումները Դ³Û³ë ï³ÝáõÙ (2009Ã.)¦ ½»ÏáõÙó£

վիճակի չեն իրենց բնակչությանը ծառայություններ մատուցել »õ ã³ ÷Çó ³ í»ÉÇ Ù³ëÝ³ ï í³ Í »Ý:

Ð³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ³ÝëÇë ï Ý»ñÇ ÙÇ³ íáñÙ³Ý ½»ÏáõÛóáõÙ ï »Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý áÉáñ ï áõÙ 2008Ã.-Çó Çñ³Ï³Ý³ó íáÕ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áñáß³ÏÇ ³ñ³·³óáõÙ¿ ³ñÓ³Ý³·ñí»É, Ã»»õ ընդհանուր առմամբ, ոլորտի Ñ³Ù³Ï³ñ·³ÛÇÝ ½³ñ·³óÙ³Ý ï »Ùå»ñÁ ¹³Ý¹³Õ »Ý:

Հայաստանում համայնքային ֆինանսները կարգավորող օրենսդրական բազան ·ñ»Ã» Ó»õ³ íáñí³Í¿: ê³Ï³ÛÝ áÉáñ ï Ç ½³ñ·³óÙ³Ý Ù»Í³·áõÛÝ ËáãÁÝ¹á ï ¿ ¹Çï íáõÙ ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÁ ¹»é»õë ã»Ý ¹³ñÓ»É ֆինանսավարկային հարաբերությունների սուբյեկտ: Միջազգային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÷áùñ »Ý ·Ý³Ñ³ ï áõÙ Ý³»õ ÎÆØ-»ñÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÁ:

§ üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦ Çñ³í³å³ßï å³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ï íÛ³ÉÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª Ð³Û³ë ï ³ÝÇ ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛ³Ý ³é³çÁÝÃ³óÇ 2009Ã. ·Ý³Ñ³ ï ³Ï³ÝÁ Ý³ Ëáñ¹ տարվա համեմատությամբ մնացել է անփոփոխ՝ 5.39 միավոր: 2009-ÇÝ, Ý³ Ëáñ¹ տարվա համեմատությամբ, անփոփոխ են մնացել նա»õ §î»Õ³Ï³Ý ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÙ¦ »õ «Քաղաքացիական հասարակություն» բաժնի ·Ý³Ñ³ ï ³Ï³ÝÝ»ñÁª կազմելով համապատասխանաբար 5.50 »õ 3.75 ÙÇ³ íáñ (գնահատականները տրված են 7 բալանոց սանդղակով, որտեղ ամենալավ óáõó³ÝÇßÁ 1-Ý¿, ÇëÏ ³Ù»Ý³í³ ïÁª 7-Á):

§´»ñÃ»ÉëÙ³Ý ï ñ³ÝëýáñÙ»ÛßÝ ÇÝ¹»ùë¦ 2010Ã. ½»ÏáõÛóÁ, áñÝ ³ÝóáõÙ³ÛÇÝ åñáó»ëÝ»ñÁ, ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛ³Ý íÇ×³ÏÁ, ßáõÏ³Û³Ï³Ý ï Ý ï »ëáõÃÛáõÝÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÙÁ ·Ý³Ñ³ ï »É¿ 128 ³ÝóáõÙ³ÛÇÝ »õ ½³ñ·³óáÕ »ñÏñÝ»ñáõÙ, ³Ý¹ñ³¹³ñÓ¿ Ï³ ï ³ñ»É Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ûñ»ÝùÇ ·»ñ³Ï³ÛáõÃÛ³ÝÁ: Àë ï ³Û¹Ùª Ã»»õ ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ É³ÛÝ³óñ»É »Ý ûñ»Ýë¹Çñ »õ ¹³ ï ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ë³Ï³ÛÝ ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ ·»ñÇßËáÕ¿ ÙÝ³ó»É ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÛáõë Ã»õերի նկատմամբ »õ վերահսկողություն է իրականացնում պետական իշխանությունների գրեթե բոլոր գործիքների նկատմամբ: Ձեկույցը Հայաստանի ժողովրդավարական բարեփոխումների ամենալուրջ ËáãÁÝ¹á ï Ñ³Ù³ñáõÙ¿ ³ñ¹ÛáõÝ³í» ï í»ñ³ÑëïáÕáõÃÛ³Ý »õ Ñ³í³ë³ñ³ ÏßéáõÃÛ³Ý Ï³Ù ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ տարանջատման բացակայությունը[6]:

Ð³Û³ë ï ³ÝÇª áñå»ë º²ÐÎ Ù³ëÝ³ ÏÇó å» ï áõÃÛ³Ý å³ñ ï ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÃíáõÙ¿ ûñ»ÝùÇ ·»ñ³Ï³ÛáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ, áñÇ Ñ³Ù³ñÝ³Ë³¹ñÛ³É¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¹³ ï ³ñ³ÝÝ»ñÇ ³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÁ:

ÆßË³ÝáõÃÛ³Ý ·áñÍ³¹Çñ Ã»õÇÝ »ÝÃ³Ï³ ¿Ý³»õ ¹³ ï ³Ï³ÝÑ³Ù³Ï³ñ·Á, Ã»»õ å³ßï áÝ³å»ë ³ÛÝ ÝáõÛÝå»ë ³ÝÏ³Ë¿Ñ³Ûï ³ñ³ñí³Í:

ՀՀ պետբյուջեից ֆինանսավորման հաշվին, ÐÐ ï ³ñ³Íù³ÛÇÝ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Ñ³ë ï ³ ï í³Í Íñ³·ñ»ñáí, Ý³ËÏÇÝ ßñçÏ»Ý ï ñáÝÝ»ñáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåí»É¿ Ñ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Í³é³ÛáÕÝ»ñÇ ³é³çÇÝ í»ñ³å³ ï ñ³ë ï Ù³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ, áñÝ ³í³ñ ï í»É¿ 2009Ã.: ì»ñ³å³ ï ñ³ë ï áõÙÝ»ñ Çñ³Ï³Ý³ó í»É »Ý Ý³»õ ³ÛÉª ¹áÝáñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇçáóÝ»ñáí: ²Û¹ ¹³ëÁÝÃ³óÝ»ñÇ áñáß³ÏÇ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Ù³ ï Ý³ÝßáõÙ ï »Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñáí

[6] http://www.bertelsmann-transformation-index.de/148.0.html?&L=1

մտահոգ կազմակերպությունները: Նախ, երբեմն, ֆինանսավորող տարբեր Ï ³½Ù ³ Ï »ñ åáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÙÇ ³Å ³Ù ³Ý ³ Ï Çñ ³ Ï ³Ý ³ó íáõÙ »Ý áõëáõóÙ ³Ý »õ վերապատրաստման ծրագրեր, իսկ երբեմն էլ՝ ոչ մի նման ծրագիր չի Çñ ³ Ï ³Ý ³ó íáõÙ: ²ÛÉ ¹»å ù»ñáõÙª ÙÇ»õÝáõÛ համայնքը պարբերաբար ընդգրկվում է նմանատիպ ծրագրերի մեջ, իսկ մյուսները երբեք չեն ընդգրկվում: Ընդ որում, պարբերաբար ընդգրկվող համայնքներում գնալով այդ վերապատրաստումների նկատմամբ ձ»õավորվում է անլուրջ վերաբերմունք, »õ ÁÝÏÝáõÙ ¿ ¹ñ ³Ýó Ýå ³ ï ³ Ï ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ áõ ³ñ¹ÛáõÝ ³ í» ïáõÃÛáõÝÁ:

ՀՀ Սահմանադրությամբ՝ իրենց բյուջեն համայնքներն ինքնուրույն են ձ»õ ³ íáñáõÙ: Օրենքով սահմանվում են համայնքների ֆինանսավորման այնպիսի աղբյուրներ, áñáÝù ³ å ³Ñáíáõ Ù »Ý Ýñ ³Ýó ÉÇ ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ ³ Ï ³Ý ³óáõÙÁ, ÇëÏ å ³ ï íÇñ ³Ï í ³ Í ÉÇ ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »նթակա են պետական բյուջեից պարտադիր ýÇÝ ³Ýë ³ íáñÙ ³Ý:

î »Õ ³ Ï ³Ý ÇÝùÝ ³ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý áÉáñ ï áõÙ Ñ ³Ù ³ÛÝù ³ÛÇÝ ýÇÝ ³ÝëÝ»ñÁ Ï ³ñ· ³ íáñíáõÙ »Ý Ñ» ï »õÛ ³É ûñ»Ýë¹ñ ³ Ï ³Ý ÑÇÙù»ñáí. ÐÐ ê ³ÑÙ ³Ý ³ ¹ñáõÃÛáõÝ 1995, 2005Ã. ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí, î »Õ ³ Ï ³Ý ÇÝùÝ ³ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý »íñáå ³ Ï ³Ý Ë ³ñ ïÇ ³ (Ð ³Û ³ë ï ³ÝÁ í ³ í»ñ ³óñ»É ¿ 2002Ã.), § î »Õ ³ Ï ³Ý ÇÝùÝ ³ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ 2002Ã, § ´ Ûáõç» ï ³ÛÇÝ Ñ ³Ù ³ Ï ³ ñ·Ç Ù ³ëÇÝ¦ (1997Ã.), § î »Õ ³ Ï ³Ý Ñ ³ñÏ »ñÇ »õ ïáõñù»ñÇ Ù ³ëÇÝ¦ (1998Ã.), § üÇÝ ³Ýë ³ Ï ³Ý Ñ ³Ù ³ Ñ ³ñÃ»óÙ ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ (1998Ã.) »õ «Համայնքի բյուջեի եկամուտները նվազեցնող՝ ՀՀ օրենքների կիրարկմաÝ արդյունքում համայնքի բյուջեի եկամուտների կորուստները պետության կողմից ÷áËÑ ³ ïáõó»Éáõ Ï ³ñ·Ç Ù ³ëÇÝ¦ (2006Ã.) ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñ:

2009թ. ապրիլին ՀՀ Ազգային ժողովն առաջին ընթերցմամբ ընդունեց § üÇÝ ³Ýë ³ Ï ³Ý Ñ ³Ù ³Ñ ³ñÃ»óÙ ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ Ýáñ ûñÇÝ ³ ·ÇÍÁ, áñáõÙ Ñ ³Ù ³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ ³Ýë ³ Ï ³Ý ÑÝ ³ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »õ Ï ³ñÇùÝ»ñÝ ³ í»ÉÇ Ù»Í ã ³ ÷á í »Ý Ñ ³ßíÇ ³éÝíáõÙ, ù ³Ýª ·áñÍáÕ ûñ»Ýùáí: 2010Ã. ÷» ï ñí ³ñÇ 22-ÇÝ, ¹ ³ñÓÛ ³É ³é ³çÇÝ ընթերցմամբ, ընդունվեց «Հարկերի մասին» օրենքում փոփոխություններ »õ Éñ ³óáõÙÝ»ñ Ï ³ ï ³ñ»Éáõ Ù ³ëÇÝ ûñÇÝ ³ ·ÇÍÁ: ¸ñ ³ÝáõÙ ³ í»É ³ó í ³ Í ¿ ï »Õ ³ Ï ³Ý Ñ ³ñÏ »ñÇ Ù ³ëÇÝ ·ÉáõËÁ, ë ³ÑÙ ³Ý í ³ Í »Ý ï »Õ ³ Ï ³Ý Ñ ³ñÏ ³ ï »ë ³ ÏÝ»ñÁ: úñÇÝ ³ ·ÍÇ ÑÇÙ ³Ý íñ ³ ÙÛß ³ Ï íáõÙ »Ý ï »Õ ³ Ï ³Ý Ñ ³ñÏ ³ ï »ë ³ ÏÝ»ñÇ Ù ³ëÇÝ ûñ»ÝùÇ Ý ³ Ë ³ ·Í»ñÁ, áñáÝó í»ñçÝ ³ Ï ³Ý ÁÝ¹áõÝáõÙÁ ·Ý ³Ñ ³ ï íáõÙ ¿ áñå»ë Ñ ³Ù ³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ ³Ýë ³ Ï ³Ý Ñ ³Ù ³ Ï ³ñ·»ñÇ ½ ³ñ· ³óÙ ³Ý ·ñ ³ í ³ Ï ³Ý[7]: §Ð ³ñÏ»ñÇ Ù ³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ լրացումներ կատարելու մասին օրենքն ամբողջությամբ ÁÝ¹áõÝí»É ¿ 2010Ã. ³ åñÇÉÇ 27-ÇÝ:

[7] Давид Туманян, “Местное самоуправление в Армении”, “Кавказский акцент“ - общественно-политический журнал, 2010.

²ð¸²ð²¸²îàûÂÚ²Ü
²ÜÎ²ÊàûÂÚàûÜ º ì Ø²îâºÈÆàûÂÚàûÜ

§Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ¦ »íñáå³Ï³Ý ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇÝ Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ð³Ýñ³å» ï áõÃÛáõÝÁ ÙÇ³ó»É¿ 2001Ã. ÑáõÝí³ñÇ 25-ÇÝ: ÎáÝí»ÝóÇ³ÛÇ 6-րդ հոդվածը վերաբերում է «արդար դատաքննության իրավունքին»: ¸ñ³ 1-ÇÝ Ï» ï áí §Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ áù…áõÝÇ ûñ»ÝùÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ ë ï »ÕÍí³Í ³ÝÏ³Ë áõ ³Ý³ã³é¹³ ï ³ñ³ÝÇ ÏáÕÙÇó áÕç³ÙÇ ï Å³ÙÏ» ï áõÙ ³ñ¹³ñ³óÇ áõÑñ³å³ñ³Ï³ÛÇÝ ¹³ ï ³ùÝÝáõÃÛ³Ý Çñ³ íáõÝù¦, ÇëÏ 3-Ç · Ï» ï áíª §Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ áù Çñ³ íáõÝù áõÝÇ պաշտպանելու իրեն անձամբ կամ իր կողմից ընտրված դատապաշտպանի միջոցով, Ï³Ù, »Ã» ÙÇçáóÝ»ñ ãáõÝÇ ¹³ ï ³å³ß ï å³ÝÇ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ, áõÝ»Ý³Éáõ ³Ýí×³ñ Ýß³Ý³Ï í³Í ¹³ ï ³å³ß ï å³Ý¦:

ØÇç³½· ³ÛÇÝ »õ ë»÷³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³ÛÝáõÃÛ³Ý ³éç»õ Ð³Û³ë ï ³ÝÁ å³ñ ï ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ áõÝÇ Ý³»õ áñå»ë º²ÐÎ Ù³ëÝ³ÏÇó å» ï áõÃÛáõÝ, »õ áñå»ë ³Û¹ åÇëÇÝª »ñÏÇñÁ ÙÇ³ó»É¿ øñ» ³Ï³Ý ³ñ¹³ñ³¹³ ï áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ Ù³ëÇÝ բրյուսելյան հռչակագրին (2006թ.), Հելսինկյան եզրափակիչ ակտին (1975թ.), ìÇ»ÝÝ³ÛÇ ³Ù÷á÷Çã ÷³ë ï ³ÃÕÃÇÝ (1989Ã.), Îáå»ÝÑ³·»ÝÇ ÷³ë ï ³ÃÕÃÇÝ (1990Ã.), ö³ñÇ½Û³Ý Ë³ñ ï Ç³ÛÇÝ Üáñ º íñáå³ÛÇ Ñ³Ù³ñ (1990Ã.), ØáëÏáíÛ³Ý ÷³ë ï ³ÃÕÃÇÝ (1991Ã.), ´áõ¹³å»ß ï Ç ÷³ë ï ³ÃÕÃÇÝ (1994Ã.) »õ º íñáå³Ï³Ý ³Ýí ï ³Ý·áõÃÛ³Ý Ñéã³Ï³ ·ñÇÝ (1999Ã.): ´³óÇ ¹ñ³ÝóÇó, »ñÏñáõÙ ·áñÍáõÙ »Ý Ý³»õ º²ÐÎ Ý³Ë³ñ³ñÝ»ñÇ ËáñÑñ¹Ç áñáßáõÙÝ»ñÁª ³Ý¹ñ³½· ³ÛÇÝ Ñ³Ýó³ íáñáõÃÛ³Ý ¹»Ù å³Û³ñÇ Ù³ëÇÝ »õ ùñ» ³Ï³Ý ³ñ¹³ñ³¹³ ï áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³Ý »õ ûñ»ÝùÇ ·»ñ³Ï³ÛáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý Ù³ëÇÝ (Լյուբլյանա, 2005թ.):

Ð³Ù³Ó³ÛÝ ¹ñ³Ýóª »ñÏÇñÁ å» ï ù¿ ³å³ÑáíÇ, §áñå»ë½Ç Çñ³í³Ï³Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í» ï ÙÇçáóÝ»ñÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ դրանց վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվությունը հասանելի լինի նրանց համար, ովքեր Ñ³Ûï ³ñ³ñáõÙ »Ý, áñ Çñ»Ýó Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÝ áõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ³½³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ë³Ë ï í»É»Ý¦: º²ÐÎ Ù³ëÝ³ÏÇó å» ï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ å» ï ù¿Ý³»õ §³å³Ñáí»Ý »õ զարգացնել արդարության այն սկզբունքները, որոնք կազմում են իրավական å» ï áõÃÛ³Ý ÑÇÙùÁ¦, ÁÝ¹ áñáõÙ, §Çñ³í³Ï³Ý å» ï áõÃÛáõÝª Ýß³Ý³ÏáõÙ ¿ áã ÙÇ³ÛÝ Ó»õ³Ï³Ý ûñÇÝ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, áñÁ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ï³ñ·Ç Ýí³×Ù³Ý »õ å³Ñå³ÝÙ³Ý Ù»ç³å³ÑáíáõÙ¿ Ï³ÝáÝ³ íáñáõÃÛáõÝÝ áõ Ñ» ï »õáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, ³ÛÉ»õ արդարություն, որը հիմնված է մարդ անհատին որպես բարձրագույն արժեքի ×³Ý³ãÙ³Ý »õ ամբողջական ընդունման վրա»: Հատկանշական է մի å³ñ ï ³ íáñáõÃÛáõÝ, Áë ï áñÇª º²ÐÎ §Ù³ëÝ³ÏÇó å» ï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ ë³ÑÙ³ÝáõÙ »Ý ¹³ ï ³Ï³Ý ÝÇë ï »ñÇÝ ÁÝ¹áõÝ»É Ù³ëÝ³ÏÇó å» ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇó áõÕ³ñÏíáÕ ¹Ç ï áñ¹Ý»ñÇÝ »õ áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÇÝ »õ այլ շահագրգիռ անձանց, ինչպես դա նախատեսվում է ազգային օրենսդրությամբ »õ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùáí¦:

º²ÐÎ Ù³ëÝ³ÏÇó å» ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ë ï անձնած պարտականություններից բխում է, որ ³Û¹ »ñÏñÝ»ñÁ å» ï ù¿ ³å³ÑáíÝª¹³ ï ³ñ³ÝÝ»ñÇ ³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÁ, ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³ÉáõÃÛáõÝÁ »õ Ï³Ù³ íáñáõÃÛáõÝÁ, ÑÇÙÝ³ íáñí³ÍáõÃÛáõÝÁ »õ հիմնավորվածության ապացույցը, դատարաններում բոլորի հետ հավասար շփման »ñ³ßËÇùÁ, ÏáÙå» ï »Ý ï áõÃÛáõÝÁ »õ »é³Ý¹Á: Ò»õ³Ï»ñåí³Í »Ý Ý³»õ Ù»Õ³¹ñáÕÇ Ñ³ïÏ³ÝÇßÝ»ñÁ, ÁÝ¹ áñáõÙ, ³é³í»É Ù»Í ó³ÝÏ »Ý Ï³½ÙáõÙ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ, ù³Ýª Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý áñ³ÏÝ»ñÇ Ãí³ñÏáõÙÝ»ñÁ: Ò»õ³Ï»ñåí³Í »Ý Ý³»õ Çñ³í³å³Ñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ »õ փաստաբանների հատկանիշները:

²ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý »õ Ù³ ï ã»ÉÇáõթյան վերաբերյալ խնդիրների
í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ óáõÛó ¿ ï ³ÉÇë, áñ ¹³ ï ³Çñ³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ Ï³ ï ³ñí³Í
ը³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÁ ã»Ý ß ï Ï»É áÉáñ ï áõÙ ³éÏ³ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÁ: ²Ûë
Ï³å³ÏóáõÃÛ³Ùը, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë, ³ÝÑñ³Å»ß ï ¿ª

- ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï ³ñ»É ÐÐ ¹³ ï ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùáõÙª »ñ³ßË³íáñ»Éáí
¹³ ï ³íáñÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý ³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÝ ³å³ÑáíáÕ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ
Ó»õ³íáñáõÙÁ,

- բացառել դատախազության կողմից քրեական գործերի քննության գործառույթի
Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁª ÐÐ ùñ»³Ï³Ý¹³ ï ³í³ñáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë·ñùáõÙ »õ §Ð³ ïáõÏ
ùÝÝã³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï ³ñ»Éáõ
ÙÇçáóáí,

- §úå»ñ³ ïÇí-Ñ» ï ³ Ëáõ½³Ï³Ý ·áõÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ
Ñ³Ù³å³ ï ³ëË³Ý»óÝ»É ÙÇç³½· ³ÛÇÝã³÷ ³ÝÇßÝ»ñÇÝ,

- ÁÝ¹áõÝ»É §ä» ï ³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ Ñ³ßíÇÝ Çñ³í³ը³Ý³Ï³Ý û·ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦
ûñ»ÝùÁ »õ Ñ³Ù³å³ ï ³ëË³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï ³ոել դրանից բխող
Çñ³í³Ï³Ý ³Ï ï »ñáõÙ,

- í»ñ³Ý³Û»É ÐÐ Ü³Ë³ ·³ÑÇª¹³ ï ³íáñÝ»ñÇ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ÙÇç³Ù ï »Éáõ
Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÁª ³ÛÝ í»ñ³å³Ñ»Éáí ÐÐ ³ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹ÇÝ,
Ý³Ë³ ï »ë»É Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ¹³ ï ³íáñÝ»ñÇ Ýß³Ý³ÏÙ³Ý áõ
å³ß ï áÝ³ÝÏáõÃÛ³Ý ·áõÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ նկատմամբ,

- ë³ÑÙ³Ý»É¹³ ï ³íáñÝ»ñÇ ·áõÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÙáÝÇ ï áõÇÝ·, Ï³ ï ³ñ»É Ñë ï ³Ï
³Ý³ñ¹³ñ¹³ ï ³Ï³Ý áõáßáõÙÝ»ñÇ Ñ» ï ³ùÝÝáõÃÛáõÝ, ÏÇñ³é»É Ñ³Ù³å³ ï ³ëË³Ý
պատժամիջոցներ այն դատավորների նկատմամբ, ովքեր գործում են ընդդեմ
ûñ»ÝùÇ,

- ûñ»Ýùáí ³ñ·»É»É¹³ ï ³ñ³ÝÇ Ý³Ë³ ·³ÑÇ ÏáÕÙÇó գործերի բաշխումը »õ
դատաիրավական գործընթացներում սուբյեկտիվությունը,

- áõÅ»Õ³óÝ»É¹³ ï ³íáñÝ»ñÇ å³ ï ³ëË³Ý³ ï íáõÃÛáõÝÁª ÉëáõÙÝ»ñÇ ³Ý³ñ¹³ñ
Ñ» ï ³Ó·áõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ÇÝãå»ë Ý³»õ¹³ ï ³íáñÝ»ñÇó å³Ñ³Ýç»É ·ñ³íáñ
ÑÇÙÝ³íáñáõÙ ó³ÝÏ³ó³Í Ñ» ï ³Ó·Ù³Ý Ñ³Ù³ñ,

- áõÅ»Õ³óÝ»É Ñ³Ýñ³ÛÇÝ պաշտպանի ինստիտուտը՝ անվճար իրավաբանական
օգնության որակի բարելավման նպատակով,

- ¹³ ï ³íáñÝ»ñÇó å³Ñ³Ýç»É ·ñ³íáñ ÑÇÙÝ³íáñáõÙÝ»ñ¹³ ï ³Ï³Ý ÝÇë ï »ñÇ
Ó³ÛÝ³ ·ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù»ñÅÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³»õ¹éÝ÷³Ï ÝÇë ï »ñ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ
¹»åùáõÙ,

- ապահովել, որ բոլոր դատավճիռները »õ¹ատարանների բոլոր որոշումները
հրապարակվեն էլեկտրոնային տարբերակով,

- Ëë ï ³óÝ»É å³ ï Å³ÙÇçáóÝ»ñÁ¹³ ï ³íáñÝ»ñÇ »õ¹³ ï ³Ï³Ý åñáó»ëÇ ³ÛÉ
Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇ áã ¿ÃÇÏ³Ï³Ý å³Ñí³ÍùÇ¹»åùáõÙª¹ñ³Ýáí Ýí³½³·áõÛÝÇ
Ñ³ëóÝ»Éáí Ïáéáõåóçáý éÇëÏ»ñÁ:

Ð³Û³ë ï ³ÝÇ ÏáÕÙÇó §Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ¦ »íñáå³Ï³Ý ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇ »õ ¹ñ³Ý ÏÇó ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í³í»ñ³óáõÙÁ Ï³ÝËáñáß»ó ÐÐ Çñ³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ñ» ï³·³ ½³ñ·³óÙ³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁª ¹ñ³Ýó ÑÇÙùáõÙ ¹Ý»Éáí »íñáå³Ï³Ý Çñ³í³Ï³Ý ³ñÅ»Ñ³Ù³Ï³ñ·Á: Àë ï ³Û¹Ùª 2005Ã. ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí ß³ñáõÝ³Ï í»óÇÝ հանրապետությունում իրականացվող դատաիրավական բարեփոխումները, որոնց ³é³çÝ³Ñ»ñÃ ËÝ¹ÇñÝ»ñÝ »Ýª »ñ³ßË³ íáñ»É ³ÝÓÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ûñÇÝ³Ï³Ý շահերի պաշտպանությունը միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ սկզբունքներին áõ ÝáñÙ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý, ³ÛÉ Ï»ñå ³ë³Íª ³ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý áñ³ÏÇ բարձրացումը: Ընդունվեցին մի շարք օրենքներ՝ ՀՀ դատական, վարչական ¹³ï³í³ñáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë·ñù»ñÁ, §ê³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ Ù³ëÇÝ¦, «Փաստաբանության մասին», «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքները, որոնցով áñáß³ÏÇ Çñ³í³Ï³Ý ÑÇÙù ë ï»ÕÍí»ó ³Û¹ ËÝ¹ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: ê³Ï³ÛÝ ïíÛ³É ç³Ýù»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ³Ý³ñ¹ÛáõÝù ÙÝ³É, »Ã» Ñ³ïáõÏ Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ ÙÇçáóáí ã³å³ÑáííÇ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý Ù³ïã»ÉÇáõÃÛáõÝÁ:

ÐÐ Çñ³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç áñ»õ¿ ÝáñÙ áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý ãÇ ÝßáõÙ ³ÝÓÇª ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ýª áñå»ë ³ñ¹³ñ¹³ï³ùÝÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ բովանդակությունը կազմող բաղադրիչի մասին: Արդարադատության մատչելիության իրավունքի ինքնուրույն բաղադրիչ է հանդիսանում ֆինանսական տարրը, երբ պետությունը պարտավորվում է չեզոքացնել դատարան դիմելու հետ Ï³åí³Í ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ËáãÁÝ¹á ï Ý»ñÁ: ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 20-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ առաջին մասի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք ունի իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունք: Օրենքով նախատեսված դեպքերում իրավաբանական û·ÝáõÃÛáõÝÁ óáõÛó ¿ ïñíáõÙ å» ï³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ Ñ³ßíÇÝ: ÐÐ-áõÙ ³Ýí×³ñ իրավաբանական օգնոõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÇÝë ï Ç ïáõóÇáÝ³É ÑÇÙùÁ ÐÐ փաստաբանների պալատն է՝ հանրային պաշտպանի գրասենյակը: Ըստ «Փաստաբանության մասին» ՀՀ օրենքի 6-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ 3-ñ¹ Ù³ëÇª å» ïáõÃÛáõÝÁ երաշխավորում է անվճար իրավաբանական օգնությունը քրեական գործերով՝ ÐÐ ùñ»³Ï³Ý¹³ï³í³ñáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë·ñùáí ë³Ñù³Ýí³Í Ï³ñ·áí »õÝ³Ë³ï»ëí³Í ¹»åù»ñáõÙ, ÇÝãå»ë Ý³»õª ÐÐ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý¹³ï³í³ñáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë·ñùáí սահմանված կարգով, բայց միայն ալիմենտի գանձման »õ Ë»ÕÙ³Ý Ï³Ù ³éáÕçáõÃÛ³ÝÝ ³ÛÉ íÝ³ë å³ï×³é»Éáõ, ÇÝãå»ë Ý³»õ Ï»ñ³ÏñáÕÇ Ù³Ñí³Ý Ñ» ï »õանքով պատճառված վնասի փոխհատուցման վերաբերյալ գործերով: ö³ëï áñ»Ý, ÐÐ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ ÉÇáíÇÝ ãÇ ³å³ÑáíáõÙ¹³ï³ñ³ÝÇÙ³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁª å» ï³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ Ñ³ßíÇÝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ·áñÍ»ñáí իրավաբանական օգնության տրամադրման մասով:

Ð³Ýñ³ÛÇÝ å³ßï å³ÝÇ ·ñ³ë»ÝÛ³ÏáõÙ ÁÝ¹·ñÏí³Í Ñ³Ýñ³ÛÇÝ å³ßï å³ÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³ÛÇë ù³Ý³ÏÁ »õu (34 hnqh) օբÛ»Ï ï Çíáñ»Ý ãÇ Ï³ñáÕ ³å³Ñáí»É Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛան անապահով խավերին անվճար իրավաբ³Ý³Ï³Ý û·ÝáõÃÛ³Ý ïñ³Ù³¹ñáõÙÁ, Ñ³ïÏ³å»ëª Ù³ñ½»ñáõÙ:

ՀՀ Սահմանադրությամբ, երկրում արդարադատություն իրականացնել կաñáÕ »Ý ÙÇ³ÛÝ ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÁ, áñÇ í»ñçÝ³Ï³Ý ³Ï ï»ñÝ ÁÝ¹áõÝíáõÙ »Ý Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ð³Ýñ³å» ïáõÃÛ³Ý ³ÝáõÝÇó:

ºñÏñÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ûñ»ÝùÁ ë³ÑÙ³ÝáõÙ ¿ Ý³»õ ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÇ ï»ë³ÏÝ»ñÁª ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Çñ³í³ëáõÃÛ³Ý ³é³çÇÝ ³ïÛ³ÝÇ, í»ñ³ùÝÝÇã¹³ï³ñ³ÝÝ»ñ »õ վճռաբեկ ¹³ï³ñ³Ý, ûñ»Ýùáí Ý³Ë³ï»ëí³Í ¹»åù»ñáõÙª Ý³»õ Ù³ëÝ³·Çï³óí³Í ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñ: ´³óÇë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñÇó,

պետության բարձրագույն դատական ատյանը վճռաբեկ դատարանն է, որը կոչված է ³å ³Ñáí»Éáõ ûñ»ÝùÇ ÙÇ³ ï»ë³Ï ÏÇñ³éáõÃÛáõÝÁ: ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÝ ³ñ·»ÉáõÙ ¿ ³ñï³Ï³ñ· ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙÁ, »ñ³ßË³íáñáõÙ ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÇ »õ ¹³ï³íáñÝ»ñÇ ³ÝÏ³ËáõÃÛáõÝÁ: ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõñÇÝ í»ñ³å³ÑáõÙ ¿ Çñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹³ï³Ï³Ý պաշտպանության արդյունավետ միջոցների, օրենքով չարգելված բոլոր միջոցներով å³ßïå³Ý»Éáõ, Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ ³ç³ÏóáõÃÛáõÝÁ ëï³Ý³Éáõ, Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇÝ ¹ÇÙ»Éáõ Çñ³íáõÝùÝ»ñ, ÇÝãå»ë Ý³»õ å»ï³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ Ñ³ßíÇÝ իրավաբանական օգնություն ստանալու, ձերբակալման, խափանման միջոցի ÁÝïñÙ³Ý Ï³Ù Ù»Õ³¹ñ³ÝùÇ ³ռաջադրման պահից իր ընտրությամբ պաշտպան áõÝ»Ý³Éáõ »õ ³ÛÉ Çñ³íáõÝùÝ»ñ:

2005թ. նոյեմբ»ñÇ 27-ÇÝ ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç Ï³ï³ñí³Í ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí ëÏëí»ó Հայաստանում դատաիրավական բ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ երկրորդ փուլի իրականացումը: Ընդհանուր առմամբ, ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »õ Éñ³óáõÙÝ»ñÁ Ñ³Ý·»óñÇÝ Ñ» ï»õÛ³ÉÇÝ.

- ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ¹³ï³ñ³ÝÝ ³é³í»É ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý »õ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ Ï³ñ·³íáñáõÙ ëï³ó³í,

- փոխվեց վճռաբ»Ï ¹³ï³ñ³ÝÇ Ï³ñ·³íÇ×³ÏÁ,

- ³Ùñ³·ñí»óÇÝ ¹³ï³íáñÝ»ñÇ ³ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý Éñ³óáõóÇã »ñ³ßËÇùÝ»ñ,

- ÁÝ¹É³ÛÝí»ó ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙáõÝùÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÁ, ÇëÏ áñáß ÑÇÙáõÝùÝ»ñ ëï³ó³Ý ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝ Ï³ñ·³íáñáõÙ,

- í»ñ³Ý³Ûí»ó ²ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹Ç Ï³½Ù³íáñÙ³Ý »õ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ï³ñ·Á »õ ³ÛÉÝ:

Â»»õ ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ñ» ïá ÁÝ¹áõÝí»óÇÝ ÙÇ ß³ñù Ýáñ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ³Ï ï»ñ »õ µ³½Ù³ÃÇí ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñí»óÇÝ ·áñÍáÕ ûñ»ÝùÝ»ñáõÙ, ³Û¹áõÑ³Ý¹»ñÓ, Ñëï³Ï ã¿, Ã» áñù³Ýáí »Ý Ï³ï³ñí³Í ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ÐÐ-ºØ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ñáí Ý³Ë³ï»ëí³Í å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ:

ÀÝ¹áõÝí»ó ¹³ï³íáñÝ»ñÇ Ï³ñ·³íÇ×³ÏÇ, ¹³ï³Çñ³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç »õ ²ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹Ç Ù³ëÇÝ Ýáñ Çñ³í³Ï³Ý ³Ïï ªÐÐ ¹³ï³Ï³Ý ûñ»Ýë·ÇñùÁ¦, ë³Ï³ÛÝ ¹³ï³íáñÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý »ñ³ßËÇùÝ»ñ ãëï»ÕÍí»óÇÝ, »õ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ¹ñ³Ýó ÏÇñ³éáõÙÁ ã³å³Ñáíí»ó:

ÀÝ¹áõÝí»ó ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ Ýáñ ûñ»Ýù, áñáí Ïñ×³ïí»óÇÝ ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý áñáß ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ë³Ï³ÛÝ Ñ» ï³·³ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇçáóáí áã ÙÇ³ÛÝ í»ñ³Ï³Ý·Ýí»óÇÝ ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý Ý³ËÏÇÝ ¹Çñù»ñÁ, ³ÛÉ Ý³»õ ùñ»³Ï³Ý ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ ³Ûë Ï³éáõÛóÇÝ Ýáñ ³é³í»ÉáõÃÛáõÝÝ»ñ í»ñ³å³Ñí»óÇÝ: ö³ëï³óÇ ï»ÕÇ áõÝ»ó³í ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý Ý³ËÏÇÝ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í»ñ³Ï³Ý·ÝáõÙª Éáõñç å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ պատասխանատվության բացակայության պայմաններում:

Սահմանադրությամբ նոր կարգավիճակ ստացած Արդարադատության խորհուն¹Á ÷ ³ë ï ³óÇ Ç íÇ× ³ ÏÇ ã¿ »ñ ³ßË ³ íáñ»É ¹ ³ ï ³ Ï ³ Ý Ù ³ ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ ÝÏ ³ ËáõÃÛáõÝÁ »õ հանդիսանալ դատավորների գործունեությանը վերաբերող հարցերով վերջնական ³ ï Û ³ Ý, ù ³ ÝÇ áñ ¹ñ ³ áñáßáõÙÝ»ñÁ Ï ³ Ù å» ï ù ¿ Ñ ³ ë ï ³ ï í»Ý Ð ³ Ýñ ³ å» ï áõÃÛ ³ Ý Ü ³ Ë ³ · ³ ÑÇ ÏáÕÙÇó, Ï ³ Ù ¿É Ï ³ ñáÕ »Ý ÷á÷áË í»É Ýñ ³ Ý ³ Ëաձեռնությամբ:

Անվճար իրավական օգնության համակարգի բարելավում տեղի չի ունեցել, քանի որ ³ ÝÑñ ³ Å»ß ï Ñ ³ Ù ³ Ï ³ ñ · ³ ÛÇÝ í»ñ ³ ÷áËáõÙÝ»ñ ã»Ý Ó»éÝ ³ ñÏ íáõÙ:

ÐÇÙÝ í»É ¿ ÐÐ í ³ ñã ³ Ï ³ Ý ¹ ³ ï ³ ñ ³ Ý, ë ³ Ï ³ ÛÝ ³ ñ¹ ³ ñ ³ ¹ ³ ï áõÃÛ ³ Ý Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óÙ ³ Ý Ï ³ ñ»õáñ ³ · áõÛÝ ³ Ûë Ï ³ éáõÓóÇ · áñÍáõÝ»áõÃÛ ³ ÝÁ · Ý ³ Ñ ³ ï ³ Ï ³ Ý ï ³ Éáõ Ñ ³ Ù ³ ñ ³ ÝÑñ ³ Å»ß ï »Ý Ñ» ï ³ · ³ Éáõñç áõëáõÙÝ ³ ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ ¹Ç ï ³ ñÏáõÙÝ»ñ:

ÐÐ ùñ» ³ Ï ³ Ý ¹ ³ ï ³ í ³ ñáõÃÛ ³ Ý ûñ»Ýë · ñùÇ 284-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÇ 1-ÇÝ Ù ³ ëÁ ë ³ ÑÙ ³ ÝáõÙ ¿, áñ ³ ÝÓ ³ Ýó Ý ³ Ù ³ Ï ³ · ñáõÃÛ ³ Ý, Ñ»é ³ Ëáë ³ ÛÇÝ Ëáë ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ÷áë ï ³ ÛÇÝ, Ñ»é ³ · ñ ³ Ï ³ Ý »õ ³ ÛÉ Ñ ³ Õáñ¹áõÙÝ»ñÇ · ³ Õ ï ÝÇáõÃÛ ³ Ý Çñ ³ íáõÝùÇ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ ÏáõÙ Ý ³ Ë ³ ï »ëáÕ û å»ñ ³ ï Çí-հետախուզական միջոցառումները, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ խոսակցության մասնակիցներից կամ հաղորդակցվողներից մեկը Ý ³ Ë ³ å»ë ¹ñ ³ Ýù Éë»ÉáõÏ ³ Ù í»ñ ³ ÑëÏ»ÉáõÑ ³ Ù ³ Ó ³ ÛÝáõÃÛáõÝ ¿ ï í»É, Ï ³ ñáÕ »Ý Çñ ³ Ï ³ Ý ³ ó í»É ÙÇ ³ ÛÝ դատարանի որոշմամբ: ՀՀ Սահմանադրության 23-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÇ 1-ÇÝ Ù ³ ëÁ ë ³ ÑÙ ³ ÝáõÙ ¿. §ÚáõÑ ³ ù ³ ÝãÛáõñ áù Çñ ³ íáõÝù áõÝÇ, áñ å»ë½Ç Ñ ³ ñ · íÇ Çñ ³ ÝÓÝ ³ Ï ³ Ý »õ ÁÝ ï ³ Ý»Ï ³ Ý ÏÛ ³ ÝùÁ¦: ÆëÏ ÐÐ ê ³ ÑÙ ³ Ý ³ ¹ñáõÃÛ ³ Ý 23-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÇ 5-ñ¹ Ù ³ ëÝ ³ Ùñ ³ · ñáõÙ ¿. §ÚáõÑ ³ ù ³ ÝãÛáõñ áù áõÝÇ Ý ³ Ù ³ Ï ³ · ñáõÃÛ ³ Ý, Ñ»é ³ Ëáë ³ ÛÇÝ Ëáë ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ÷áë ï ³ ÛÇÝ, Ñ»é ³ · ñ ³ Ï ³ Ý »õ ³ ÛÉ Ñ ³ Õáñ¹áõÙÝ»ñÇ · ³ Õ ï ÝÇáõÃÛ ³ Ý Çñ ³ íáõÝù, áñÁ Ï ³ ñáÕ ¿ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ Ï í»É ÙÇ ³ ÛÝ ûñ»Ýùáí ë ³ ÑÙ ³ Ý í ³ Í ¹»å ù»ñáõÙ »õ կարգով, դատարանի որոշմամբ»:

Մինչդեռ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի նորմից բխում է, որ եթե Ëáë ³ ÏóáõÃÛ ³ Ý Ù ³ ëÝ ³ ÏÇóÝ»ñÇó Ï ³ Ù Ñ ³ Õáñ¹ ³ ÏóíáõÝ»ñÇó Ù»ÏÁ Ý ³ Ë ³ å»ë ¹ñ ³ Ýù Éë»ÉáõÏ ³ Ù í»ñ ³ ÑëÏ»ÉáõÑ ³ Ù ³ Ó ³ ÛÝáõÃÛáõÝ ¿ ï í»É, ³ å ³ ûå»ñ ³ ï Çí-Ñ» ï ³ Ëáõ½ ³ Ï ³ Ý · áñÍáõÝ»áõÃÛ ³ Ý Ù ³ ñÙÇÝÁ Ï ³ ñáÕ ¿ ³ é ³ Ýó ¹ ³ ï ³ ñ ³ ÝÇ áñáßÙ ³ Ý Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óÝ»É ³ Û¹ · áñÍáÕáõÃÛáõÝÁ: ²Ûë Çñ ³ íáõÝùÇ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ ÏáõÙÝ ³ é ³ Ýó ¹ ³ ï ³ ñ ³ ÝÇ áñáßÙ ³ Ý, ÑÇÙù ÁÝ¹áõÝ»Éáí ÙÇ ³ ÛÝ ï íÛ ³ É ÙÇçáó ³ éáõÙÝ Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óÝáÕ û å»ñ ³ ï Çí-Ñ» ï ³ Ëáõ½ ³ Ï ³ Ý · áñÍáõÝ»áõÃÛ ³ Ý Ù ³ ñÙÝÇ áñáßáõÙÁ »õ Ëáë ³ ÏóáõÃÛ ³ Ý Ù ³ ëÝ ³ ÏÇóÝ»ñÇó Ï ³ Ù Ñ ³ Õáñ¹ ³ ÏóíáõÝ»ñÇó Ù»ÏÇª Ý ³ Ë ³ å»ë ¹ñ ³ Ýù Éë»ÉáõÏ ³ Ù í»ñ ³ ÑëÏ»ÉáõÑ ³ Ù ³ Ó ³ ÛÝáõÃÛáõÝÁ, Ñ ³ Ï ³ ëáõÙ ¿ ÐÐ ê ³ ÑÙ ³ Ý ³ ¹ñáõÃÛ ³ ÝÁ, ù ³ ÝÇ áñ í»ñçÇÝë ÙÇ ³ ÝÃ ³ Ý ³ Ï ë ³ ÑÙ ³ ÝáõÙ ¿, áñ Ûáõñ ³ ù ³ ÝãÛáõñÇª Ý ³ Ù ³ Ï ³ · ñáõÃÛ ³ Ý, Ñ»é ³ Ëáë ³ ÛÇÝ Ëáë ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ÷áë ï ³ ÛÇÝ, Ñ»é ³ · ñ ³ Ï ³ Ý »õ ³ ÛÉ Ñ ³ Õáñ¹áõÙÝ»ñÇ · ³ Õ ï ÝÇáõÃÛ ³ Ý Çñ ³ íáõÝùÁ Ï ³ ñáÕ ¿ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ Ï í»É ÙÇ ³ ÛÝ ûñ»Ýùáí ë ³ ÑÙ ³ Ý í ³ Í ¹»å ù»ñáõÙ »õ Ï ³ ñ · áí, ¹ատարանի որոշմամբ:

2010Ã. í»ñçÇÝ ÐÐ ¹ ³ ï ³ Ï ³ Ý ûñ»Ýë · ñùáõÙ å ³ ï ñ ³ ë ï íáõÙ ¿ÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝóáí Ý ³ Ë ³ ï »ëíáõÙ ¿ Ï ³ ï ³ ñ»É ³ · áñÍ»É ²ñ ¹ ³ ñ ³ ¹ ³ ï áõÃÛ ³ Ý ËáñÑñ¹Ç գործունեության սկզբունքները, վերանայել պիտանիության »õ ³ é ³ çË ³ Õ ³ óÙ ³ Ý óáõó ³ ÏÝ»ñÇ Ó»õ ³ íáñÙ ³ Ý ÁÝÃ ³ ó ³ Ï ³ ñ · »ñÁ[8]: öá÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Ý ³ Ë ³ ï »ëíáõÙ Ý ³ »õ §ÜáÏ ³ ñÇ ³ ï Ç Ù ³ ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ »õ ÐÐ ù ³ Õ ³ ù ³ óÇ ³ Ï ³ Ý ûñ»Ýë · ñùáõÙ:

2009թ. ապրիլին ՀՀ Նախագահի կարգադրությամբ ընդունվեց դատաիրավական բարեփոխումների 2009-11ÃÃ. é ³ ½Ù ³ í ³ ñ ³ Ï ³ Ý · áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Íñ ³ · ÇñÁ:

[8] http://hetq.am/am/society/laws/#more-44672

º íñ³Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ï í³Í §º íñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ëï³ÃÕÃáõÙ áñå»ë ¹ñ³Ï³Ý³é³çÁÝÃ³ó¿ ·Ý³Ñ³ï íáõÙ ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇÝ ¹³ï³íáñÝ»ñÇ աշխատավարձի նշանակալի բարձրացումը: Այնուամենայնիվ, զեկույցի գնահատմամբ, համակարգի անկախությունը ß³ñáõÝ³ÏáõÙ ¿Ùï³Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï»ÕÇù ï³É, »õ այն ուժեղացնելու ուղղությամբ դեռ անհրաժեշտ է ջանքեր ·áñÍ³¹ñ»É[9]:

§Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ¹³ï³í³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Çï³ñÏáõÙ (³åñÇÉ 2008-ÑáõÉÇë 2009)¦ Íñ³·ñÇ ïíÛ³ÉÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ (ì³ñß³í³, 8Ù³ñïÇ, 2010)ª ¹Çï³ñÏí³Í¹³ï³Ï³Ý ÉëáõÙÝ»ñÇ 42%-Ç ¹»åùáõÙ ³ñÓ³Ý³·ñí»É¿¹³ï³íáñÝ»ñÇ áã³Ý³ã³é վերաբերմունք, ընդ որում՝ նրանք հիմնականում կողմնապահություն դրս»õáñ»É »Ý Ñû·áõï Ù»Õ³¹ñáÕ ÏáÕÙÇ: ¼»ÏáõÛóÁ ÝßáõÙ¿, áñ¹³ï³íáñÝ»ñÇ »õÙ»Õ³¹ñáÕÝ»ñÇ §Ó»éù-Ó»éùÇ ïí³Í¦ ³ßË³ï»É³á×Á Ë³Ëïáõ Ù¿¹³ï³íáñÝ»ñÇª Ù³ëÝ³íáñ³å»ë, »õ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³ÉáõÃÛáõÝÁª ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë¦[10]:

Հայաստանում արդար դատաքննության իրավունքի ապահովման ոչ բավարար ÉÇÝ»ÉáõÙ³ëÇÝ ³Ñ³½³Ý·áõÙ¿Ý³»õ ÐÐÙ³ñ¹áõ Çñ³íáõÝù»ñÇ å³ßïå³ÝÝ Çñ 2009Ã. ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛóáõÙ: ä³ßïå³ÝÇ ·ñ³ë»ÝÛ³ÏÇ ÏáÕÙÇó¹³ï³Ï³Ý ÝÇë ï»ñÇ ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñÁ í»ñ»Ý Ñ³Ý»É Çñ³í³ÏÇñ³é åñ³Ï ïÇÏ³ÛÇ »õ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý Ñ» ï »õյալ բացթողումները՝ դատարանի շենքում առանձնատեսակցության կամ ³é³ÝÓÝ³½ñáõÛóÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÇ բացակայությունը, որոշ դատարաններում վկաների համար նախատ»ëí³Í նախասրահների բացակայությունը »õ ³Û¹ å³ï×³éáí ÝáõÛÝ ëñ³ÑÝ»ñáõÙ å»ï³Ï³Ý Ù»Õ³¹ñáÕÝ»ñÇ »õ å³ßïå³ÝÝ»ñÇ Ñ»ï Ýñ³Ýó Ï³Ù³ Ã» ³Ï³Ù³ß÷áõÙÁ:

ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ »õ «Փաստաբանության մասին» ՀՀ օրենքը երաշխավորում են պետական միջոցների հաշվին իրավաբանական օգնությաÝ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ, սակայն այդ օգնության ցածր որակի կամ դրա իսպառ բացակայության մասին ³Ñ³½³Ý·áõÙ »Ý »õº ï»Õ³Ï³Ý, »õº ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

²ØÜ å»ï¹»å³ñï³Ù»Ýïç 2009Ã. Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ½»ÏáõÛóÝ ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ ¿, áñ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ §å³ßïå³ÝÛ³ÉÝ»ñÁ Ñ³×³Ë Ññ³Å³ñíáõÙ »Ý Çñ»Ýó Ñ³Ýñ³ÛÇÝ պաշտպաններից, քանի որ, նրանց պատկերացմամբ, հանրային պաշտպանները Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÙ »Ý¹³ï³Ë³½Ý»ñÇ Ñ»ï¦[11]:

«Համագործակցություն հանուն բաց հասարակության» կազմակերպության Ññ³å³ñ³Ï³Íª §2009Ã. Ð³Û³ëï³ÝÇ ÏáÕÙÇó ºÐø Çñ³Ï³ÝóáõÙÁ¦ ½»ÏáõÛóÁ հանրային պաշտպանի ինստիտուտի բարելավում չի արձանագրում[12]:

º²ÐÎ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ëï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õÙ³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ·ñ³ë»ÝÛ³ÏÇ §Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ¹³ï³í³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Çï³ñÏáõÙ (³åñÇÉ 2008-ÑáõÉÇë 2009)¦ ½»ÏáõÛóÁ »õë »½ñ³Ï³óÝáõÙ¿, áñ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ å³ßïå³ÝÝ»ñÇ ïրամադրած իրավաբանական օգնության որակը բարելավման կարիք ունի[13]:

---

[9] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 4.
[10] §º íñáå³Ï³ÝÑ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ð³Û³ëï³ÝÇÑ³Ï³ïáéáõåóÇáÝ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇïáñÇÝ· 2010¦ í»ñçÝ³Ï³Ý½»ÏáõÛó, º²ÐÎ ÄÐØÆ¶, ¿ç 85-86:
[11] Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ½»ÏáõÛó 2009Ã., ²ØÜ å»ï¹»å³ñï³Ù»Ýï£
[12] Armenia's ENP Implementation in 2009", Partnership for Open Society.
[13] Implementation of the Right to Fair Trial in the Armenian Judicial System (Monitoring Results), Open Society Institute, Yerevan, 2009, p. 215.

Ընդ որում, բարելավման կարիք ունի ոչ միայն այդ օգնության որակը. շատ հաճախ պաշտպանյալները չեն օգտվում անվճար իրավաբանական օգնության ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÇó, ù³ÝÇ áñ¹³ï³Ï³Ý»õ³ÛÉÑ³Ù³å³ï³ëËÝ³Ý å³ßïáÝÛ³Ý»ñ å³ßï å³ÝÛ³ÉÝ»ñÇÝ å³ñ½³å»ë ã»Ý ï»Õ»Ï³óÝáõÙ ÝÙ³Ý Çñ³íáõÝùÇ Ù³ëÇÝ:

Գործող փաստաբանները հասարակության ուշադրությունը հրավիրում են այն ÷³ëïÇ íñ³, áñ 2008Ã. Ù³ñïÇ Ù»ÏÇó Ñ»ïá Çñ»Ýó Ñ³Ù³ñ»õë Ù»Ï ËáãÁÝ¹áï ¿ ³é³ç³ó»Éª å³ßïå³ÝÛ³ÉÝ»ñÇÝ ³ñ·»ÉáõÙ »Ý Ñ³Ý¹Çå»É Çñ»Ýg փաստաբաների Ñ»ï[14]:

Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³ÝÁ ÝíÇñí³Í ó³ÝÏ³ó³Í áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝ å³ñáõÝ³ÏáõÙ ¿ Ùï³Ñá·áõÃÛáõÝ¹³ï³íáñÝ»ñÇ ÝßÝ³Ý³ÏÙ³Ý կարգի առնչությամբ: Հանրապետության Նախագահին է վերապահվում ¹³ï³íáñÝ»ñ ÝßÝ³Ý³Ï»Éáõ Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÁ: ºñÏñÇ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ բացառապես Նախագահին է արտոնում՝ նրանց զրկել անձեռնմխելիությունից, Áëï áñáõÙ, Ý³¹³Ï³ñáÕ¿ ³Ý»É Ý³»õª½³Ýó ³éÝ»Éáí ²ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹Ç Ï³ñÍÇùÁ:

§ºñÏñÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý Õ»Ï³í³ñáõÃÛáõÝÁ¹³ï³íáñÝ»ñÇÝ û·ï³·áñÍáõÙ¿ áñå»ë ամբողջ հասարակությունը վերահսÏ»Éáõ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍÇù, ÇëÏù³Õ³ù³Ï³Ý é»ÅÇÙÇÝ Ñ³í³ï³ñÇÙ¹³ï³íáñÝ»ñÁ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝ »Ý í³Û»ÉáõÙ¦,-»½ñ³Ï³óÝáõÙ¿ §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ³Ï³ïáéáõåóÇáÝ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇ ïáñÇÝ· 2010¦ í»ñçÝ³Ï³Ý ½»ïáõÛóÁ[15]: ²Ûë Ï³å³Ïóáõթյամբ համանման մտահոգություններ են հայտնում ²ØÜ å»ï¹»å³ñï³Ù»Ýïç 2009Ã. Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ[16], »õ §Ð³Û³ëï³ÝÇ ïáÕÙÇó ºÐø Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ 2009Ã.¦ ½»ïáõÛóÝ»ñÁ[17]:

Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý ³ëïÇ×³ÝÇ Ù³ëÇÝ å³ïÏ»ñ³óáõÙ Ï³ñáÕ¿ ï³É Ý³»õ 2010թ. դեկտեմբերին Ñ³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ³ÕÙáõÏ Ñ³Ý³Í å³ïÙáõÃÛáõÝÁ ºñ»õ³ÝÇ ³ÛÝ Å³Ù³Ý³Ï³í³ù³Õ³ù³å»ï ¶³·ÇÏ ´»·É³ñÛ³ÝÇ ßáõñç: ì»ñçÇÝë Ñ³Ï³ûñÇÝ³Ï³Ý ³ñ³ñùÇ Ñ³Ù³ñ Ü³Ë³·³ÑÇ Ñ³ñÏ³¹ñ³Ýùáí Ññ³Å³ñ³Ï³Ý ï í»ó, ë³Ï³ÛÝ Çñ³í³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛ³Ý ³Û¹å»ë ¿É ã»ÝÃ³ñÏí»ó: Ø³ÙáõÉáõÙ Ññ³å³ñ³Ï í»ó ²Ä Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý »õ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ñ³ñó»ñÇ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÷áËÝ³Ë³·³Ñè³ýÇÏä»ïñáëÛ³ÝÇ ËáëùÁ, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇ, ÐÐÜ³Ë³·³ÑÁ Ï³ñ·³¹ñ»É¿ùñ»³Ï³Ý·áñÍ Ñ³ñáõó»É ºñ»õանի քաղաքապետ Գագիկ Բեգլարյանի նկատմամբ՝ Նախագահի արարողակարգի բաժնի աշխատակից Արամ Կանդայ³ÝÇÝ Í»ÍÇ »ÝÃ³ñÏ»Éáõ »õ³é»õանգելու կապակցությամբ[18]: Â»»õ Ü³Ë³·³ÑÇ Ù³ÙÉá ËáëÝ³ÏÁ Ñ»ñù»ó ÝÙ³Ý³ïÇå Ï³ñ·³¹ñáõÃÛ³Ý ·áÛáõÃÛáõÝÁ, ÑÇß»óÝ»Éáí, áñ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ùñ»³Ï³Ý·áñÍ»ñÇ Ñ³ñáõóÙ³Ý ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÝ³ÛÉ»Ý, ù³Ý Ü³Ë³·³ÑÇ óáõóáõÙÁ, ë³Ï³ÛÝ²Ä Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý »õ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ñ³ñó»ñÇ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÷áËÝ³Ë³·³ÑÇ ÏáÕÙÇó ·áõó»»õ անգգուշաբար արված ³ñï³Ñ³Ûïáõ ÃÛáõÝÁ Ï³Ù³ Ã» ³Ï³Ù³ ³ñï³óáÉáõÙ¿ »ñÏñáõÙ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ³éÝí³½Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÁ:

---

[14] http://www.a1plus.am/am/politics/2010/02/26/ara-zohrabyan.

[15] §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ³Ï³ïáéáõåóÇáÝ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇ ïáñÇÝ· 2010¦ í»ñçÝ³Ï³Ý ½»ïáõÛó, ¿ç 4, º²Î ÄÐØÆ¶:

[16] Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ½»ïáõÛó 2009Ã, ¿ç 7, ²ØÜ å»ï¹»å³ñï³Ù»Ýïգ

[17] Armenia's ENP Implementation in 2009", Partnership for Open Society, p. p. 8-9.

[18] http://www.azatutyun.am/content/article/2245325.html

ÄÐØÆ¶-Çª §¸ ³ ï ³ í ³ ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Çï ³ñÏáõÙ¦ Íñ³ ·ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ
ÿ³ óÃáÕáõÙÝ»ñ ³ñÓ³Ý³ ·ñ»óÇÝ 2008Ã. Ù³ñï Ç 1-ÇÝ »õ 2-ÇÝ ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùáõÙ ï »ÕÇ
ունեցած հետընտրական ÿéÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ³éÝãíáÕ ¹³ ï ³ í ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ:
2008Ã. ³ åñÇÉÇó ÙÇÝã»õ 2009Ã. ÑáõÉÇë ÁÝÏ³ Í Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ ï í ³ ÍáõÙ ¹Çï ³ñÏí»É ¿
93 ùñ» ³Ï³Ý ·áñÍ, áñáÝù ներառել են 109 ամբաստանյալ[19]: Æñ³Ï³Ý³ó í ³ Í
¹Çï ³ñÏáõÙÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ÿ³ó³Ñ³Ûï í»É »Ý Ùï ³Ñá·áõÃÛáõÝ ³é³ç³óÝáÕ
ÿ³½Ù³ÃÇí Ñ³ñó»ñª Ï³ åí³Í Ù»Õ³¹ñÛ³ÉÝ»ñÇ »õ ³Ùÿ³ëï ³ÝÛ³ÉÝ»ñÇ ³ñ¹³ñ
¹³ ï ³ùÝÝáõÃÛ³Ý »õ ³ÝÓÝ³Ï³Ý ³½³ ïáõÃÛ³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ñ» ï : Ò»éù ÿ»ñí³ Í
ï »Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ùï ³Ñá·áõÃÛáõÝ »Ý ³é³ç³óÝáõÙ ³½³ ïáõÃÛ³Ý Çñ³ íáõÝùÇÝ
³éÝãíáÕ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý áõ Çñ³ í³ ÏÇñ³é åñ³Ï ï ÇÏ³ÛÇ ³éÝãáõÃÛ³Ùÿ:
Ò»ñÿ³Ï³ÉÙ³Ý »õ Ï³É³Ý³ íáñÙ³Ý ÝÏ³ ï Ù³Ùÿ ¹³ ï ³Ï³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÁ ÙÇß ï
ã¿, áñ ÿ³ í³ñ³ñ»É¿ Ñ³Ù³å³ ï ³ëË³Ý ÙÇç³½· ³ÛÇÝã³ ÷ ³ÝÇßÝ»ñÇÝ »õ
Ý»ñå» ï ³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ: Ø ï ³Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñ ³ñÓ³Ý³ ·ñí»É
»Ý Ñ³Ýñ³ÛÇÝ å³ßï å³ÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý áñ³ ÏÇ »õ ³ñ¹ÛáõÝ³í» ïáõÃÛ³Ý
³éÝãáõÃÛ³Ùÿ:

2010Ã. ³ åñÇÉÇ 6-10-Á ºñ»õ³ÝáõÙ ï »ÕÇ áõÝ»ó³ í Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ
ÙÇç³½· ³ÛÇÝ ý»¹»ñ³óÇ³ÛÇ 37-ñ¹ Ñ³Ù³ ·áõÙ³ñÁ: ²ÛÝ Ù³ñï Ç 10-ÇÝ Ññ³ å³ñ³Ï»É¿
§²ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý Çñ³ Ï³Ý³ óáõÙÁ Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ¦ ½»ÏáõÛóÁ, áñ ï »Õ Çñ
Ùï ³Ñá·áõÃÛáõÝÝ¿ Ñ³Ûï Ý»É Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ³ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç
աշխատանքի վերաբերյալ: Նշվում է, որ վերջին տարիներին ՀՀ-áõÙ ï »ÕÇ »Ý áõÝ»ó»É
արդար դատաքննության իրավունքի բազմաթիվ ոտնահարումներª Ý³ ËÝ³Ï³Ý
Ï³É³ÝùÇ É³ÛÝ ÏÇñ³éáõÙ, ³ÝÙ»ÕáõÃÛ³Ý Ï³ÝË³í³ñÏ³ ÍÇ »õ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý
Çñ³ íáõÝùÇ áï Ý³Ñ³ñáõÙ, ÏáÕùÝ³Ï³É¹³ ï ³í³ñáõÃÛáõÝ ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛáõÝ
առաջնորդների նկատմամբ: Զեկույցում նշվում է նա»õ, áñ ãÝ³Û³Í
քաղբանտարկյալներից շատերը ազատ արձակվեցին 2009թ. հունիսի 19-Ç ÐÐ
Ազգային ժողովի համաներմամբ, սակայն այդ օրերին ավելի քան 10 քաղաքական
բանտարկյալներ դեռ մնում են անազատության մեջ:

2009թ. վերջի դրությամբ անազատության մեջ էին 13 հոգի, ովքեր կամ սպասում են
¹³ ï ³ í ³ñáõÃÛ³ÝÁ, Ï³Ù ÏñáõÙ å³ ï ÇÅÁ[20], ÇÝãå»ë ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ¿ ²ØÜ
ä» ï դեպարտամենտի Հայաստանին վերաբերող 2009թ. Մարդու իրավունքների
զեկույցը՝ անդրադարձ կատարելով քաղբանտարկյալների առկայության խնդրին:
¼»ÏáõÛóáõÙ ÝßíáõÙ¿, áñ 2008Ã. Ù³ñï Û³Ý ¹»åù»ñÇÝ Ñ» ï »õաձ ձերբակալությունների
մեծամասնությունը կրել է տարբեր աստիճանի քաղաքական ա½¹»óáõÃÛáõÝ:
Իշխանությունները շարունակում են ժխտել երկրում քաղբանտարկյալների
³éï³ÛáõÃÛáõÝÁ »õ Ñ³Ûï ³ñ³ñáõÙ, áñ ù³Õ³ù³Ï³Ý ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛáõÝÁ åÉ³Ý³ íáñ»É¿ñ
հետընտրական բռնարարքները՝ փորձելով զավթել իշխանությունը:

2009թ. նոյեմբերին հրապարակված «Հայաստանում ԵՀՔ-Ç Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ 2009Ã.-
ին, «Գործընկերություն հանուն բաց հասարակության» նախաձեռնության
ï »ë³Ï»ïÁ¦ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ¿, áñ ¹³ ï ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³Ë í³ ÍáõÃÛáõÝÁ
ակնհայտորեն ի ցույց է դնում «քաղաքական բանտարկյալների» գործերի քննության
Ù»Í ¹Å·áÑáõÃÛáõÝ ³é³ç³óñ³Í Ó»õÁ: §¸ ³ ï ³ñ³ÝÝ»ñÝ û· ï ³ ·áñÍíáõÙ »Ý
ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý »õ ×ÝßÙ³Ý ÑÇÝ ËáñÑñ¹³ÛÇÝ ³ í³Ý¹áõÛÃÝ»ñáí¦,- ³ÛëåÇëÇ
·Ý³Ñ³ ï ³Ï³Ý¿ ï ³ÉÇë §î»ë³Ï» ïÁ¦[21]:

---

[19] Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ¹³ ï ³í ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Çï ³ñÏáõÙ Íñ³ ·Çñ (³ åñÇÉ 2008-ÑáõÝÇë 2009)
º²ÐÎ/ÄÐØÆ¶, ì»ñçÝ³Ï³Ý ½»ÏáõÛó, ¿ç 6-7£
[20] US State Department, Human rights report 2009.
[21] §Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ºÐø-Ç Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ 2009Ã.-ին, «Գործընկերություն հանուն բաց
Ñ³ë³ñ³ ÏáõÃÛ³Ý¦ Ý³ Ë³Ó»éÝáõÃÛ³Ý ï »ë³Ï» ïÁ¦, ¿ç 4£

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³éáõÛóÝ»ñÁ Ð³Û³ë ï³ÝÇ íñ³ í»ñç»ñë³í»É³óñ»É»Ý ×ÝßáõÙÝ»ñÁ հենց այս կապակցությամբ: Ընդդիմադիր թ»õÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÝ³Û¹ ×ÝßáõÙÝ»ñÁ å³ÛÙ³Ý³íáñáõÙ »Ý »ñÏñÇ Ý»ñëáõÙ Ñ»Ýó ÁÝ¹¹ÇÙ³¹ÇñÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó »ñÏñÇ իշխանությունների նկատմամբ ճնշումներով: Այս կարծիքն է հայտնել Քաղբանտարկյալների »õÑ³É³ÍÛ³ÉÝ»ñÇ ÏáÙÇ ï»Ç Ñ³Ù³Ï³ñ·áÕ, Çñ³í³å³ßï å³Ý ì³ñ¹³Ý Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÁ: §ºë Ï³ñÍáõÙ »Ù ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý íñ³ ×ÝßáõÙÝ»ñÁ բավականին մեծ են »õº»íñáå³Ï³Ý Ï³éáõÛóÝ»ñÇó, »õ Ý»ñëÇó: ÆßË³ÝáõÃÛáõÝÁ ճանապարհ է փնտրում, բայց անընդհատ ձգձգում է: Ինչքան կարողանան ձգձգել, ³ÛÝù³Ý ÏÓ·»Ý: Î³ñÍáõÙ »Ù, ÑÇÙ³ »íñáå³Ï³Ý Ï³éáõÛóÝ»ñÁ ¹ñ»É»Ý³Û¹ å³Ñ³ÝçÁ¦,- 2010թ. նոյեմբերի17-ÇÝ³ë»É¿ ì. Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÁ[22]:

²Û¹ Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ï í³ÍÇó ÙÇÝã»õ 2010Ã. ï³ñ»í»ñç³½³ïáõÃÛ³Ý Ù»ç Ñ³ÛïÝí»ó »õu 2 քաղբանտարկյալ:

2008Ã. Ý³Ë³·³Ñ³Ï³Ý ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ñ»ïá ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñå³Í Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñÇ³Ïïçí Ù³ëÝ³ÏÇó, §Ð³ÛÏ³Ï³Ý Å³Ù³Ý³Ï¦ûñ³Ã»ñÃÇ ·ÉË³íáñ խմբագիր Նիկոլ Փաշինյանը մեղադրվեց իշխանությունների դեմ բռնություն Ññ³Ññ»Éáõ »õ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ³ÝÏ³ñ·áõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ù»ç »õ 2010Ã. ÑáõÝí³ñÇÝ¹³ï³å³ñïí»ó 7 ï³ñí³ ³½³ï³½ñÏÙ³Ý[23]:

Նիկոլ Փաշինյանի դատավարության կապակցությամբ ՀՀ փաստաբանների պալատի նախագահ Ռուբեն Սահակյ³ÝÁ Ñ³Ûï³ñ³ñ»É¿. §Ê³Ûï³é³Ï ùÝÝáõÃÛáõÝ¿ »Õ»É¦[24]:

2010Ã. Ù³ñïÇÝö³ßÇÝÛ³ÝÇ նկատմամբ կիրառվեց համաներում, որով չկրած å³ïÅ³Å³ÙÏ»ïÁÏñ×³ï í»ó »ñÏáõ³Ý·³Ù: Î³É³Ý³í³ÛñáõÙ ÙÇ ù³ÝÇ³Ý·³Ù ö³ßÇÝÛ³ÝÇ Ñ»ï ÙÇç³¹»å»ñ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Ý, áñáÝù ï»Õ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³ÝÑ³ë³ñ³Ï³ÛÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ¹³ñÓ³Ý í»ñçÇÝÇë³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ³ÝÑ³Ý·ë ï³Ý³Éáõ å³ï×³é:

ØÇç³½·³ÛÇÝ »õ ï»Õ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Çñ³í³å³ßïå³ÝÝ»ñ, լրագրողներ, պարբերաբար հանդես են գալիս Փաշինյանին անհապաղ ազատ ³ñÓ³Ï»Éáõ å³Ñ³ÝçáÍ[25]: §ÐÛáõÙ³Ý é³ÛÃë Ñ³áõë ý³áõÝ¹»ÛßÝ¦ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý անդամները լրջորեն անհանգստացած են քաղբանտարկյալ Նիկոլ Փաշինյանի վրա Ï³ï³ñí³Í í»ñçÇÝ Ñ³ñÓ³ÏáõÙÝ»ñáí »õ ÏáãÝ³ÝáõÙ Ð³Û³ë ï³ÝÇ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝª³ÝÙÇç³å»ë³½³ï³ñÓ³Ï»É Ýñ³Ý[26]:

2010թ. դեկտեմբերի վերջի տվյալներով՝ ի թիվս 9 քաղբանտարկյալÝ»ñÇ, ³Ý³½³ïáõÃÛ³Ý Ù»ç¿ñÝ³»õ ÜÇÏáÉö³ßÇÝÛ³ÝÁ:

Ð³Û³½·³ÛÇÝ ÏáÝ·ñ»ëÇ Çñ³í³Ï³Ý³ç³ÏóáõÃÛ³Ý Ï»Ý ï ñáÝÇ ï íÛ³ÉÝ»ñáíª Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝáõÙ¿ 2008Ã. Ñ»ïÁÝïñ³Ï³Ý Çñ³¹³ñÓáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï»õ³Ýùáí ùñ»³Ï³Ý Ñ»ï³å Ý¹Ù³Ý »ÝÃ³ñÏí³ÍÝ»ñÇ ßáõñç 50 ·áñÍ, áñáÝg հիմնական մասը վերաբերում է արդար դատաքննության, ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³»õ ËáëùÇ³½³ïáõÃÛ³Ý »õ Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ë³Ëïáõ ÙÝ»ñÇÝ[27]:

[22] http://www.azatutyun.am/content/article/2222553.html
[23] http://www.ypc.am/bulletin/t/44992/ln/ru
[24] http://www.a1plus.am/am/social/2010/02/26/ruben-sahakyan
[25] http://www.ypc.am/bulletin/ln/ru/t/44330
[26] http://humanrightshouse.org/Articles/15602.html
[27] http://www.hra.am/am/events/2010/03/12/sasun

º íñ³¹³ ï ³ñ³Ý áõÕ³ñÏí³ ÍÝ»ñÇ ÃíáõÙ ¿ Ý³»õ ²Ä Ý³ ËÏÇÝ å³ ï·³Ù³ íáñ ê³ëáõÝ ØÇù³Ûª»ÉÛ³ÝÇ ·áñÍÁ, áí 2008Ã.-ÇÝ ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ ³ÝÏ³ñ·áõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³½Ù³Ï»ñå»Éáõ »õ ³åûñÇÝÇ ½»Ýù-½ÇÝ³ÙÃ»ñù å³Ñ»Éáõ Ù»Õ³¹ñ³Ýùáí ¹³ ï ³å³ñï í»É¿8 ï ³ñí³ ³½³ ï ³½ñÏÙ³Ý: ØÇù³Ûª»ÉÛ³ÝÝ áõÝÇ ³éáÕç³Ï³Ý Éáõñç ËÝ¹ÇñÝ»ñ, ÙÇ ù³ÝÇ ³Ý·³Ù »ÝÃ³ñÏí»É¿ëñï Ç íÇñ³Ñ³ ï áõÃÛ³Ý, »õ բողոքարկող ÏáÕÙÁ · ï ÝáõÙ¿, áñ Ýñ³Ý ³Ý³½³ ï áõÃÛ³Ý Ù»ç å³Ñ»ÉÁ Ëáß ï ³Ý·áõÙÇó ½»ñÍ å³Ñ»Éáõ Çñ³ íáõÝùÇ Ë³Ë ï áõÙ¿: ÆëÏ Ýñ³ Ï³É³Ý³ íáñáõÙÝ áõ¹³ ï ³í³ñáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³ó í»É »Ý ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛ³Ý »õ ³ñ¹³ñ¹³ ï ³ùÝÝáõÃÛ³Ý Çñ³ íáõÝùÇ խախտմամբ[28]:

2010թ. դեկտեմբերի վերջին Հայաստանում կար արդեն 9 քաղբանտարկյալ:

Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ ù³Õ³ù³Ï³Ý ·áñÍÇãÝ»ñÁ Ï³ñÍáõÙ »Ý, áñ ³Ý·³Ù 2009Ã.-ին 30 քաղբանտարկյալների ազատմամբ հանդերձ, Եվրոպայի խորհրդի 1677 բանաձ»õÁ ÙÝ³ó»É¿ãÏ³ ï ³ñí³Í[29]:

§ùñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý 2010Ã. ½»ÏáõÛóÝ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ ¿, áñ 2009Ã. í»ñçÇÝ ùÇã Ãíáí áë ï ÇÏ³ÝÝ»ñ å³ ï Åí»óÇÝ 2008Ã. Ñ» ï ÁÝ ï ñ³Ï³Ý բռնությունների համար: «Չնայած անցկացվեցին հարյուրավոր ներքին Ñ» ï ³ùÝÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, ë³Ï³ÛÝ ³ÝÑ³Ù³ã³ ÷ áõÅÇ ÏÇñ³éÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ¹³ ï ³å³ñï í»óÇÝ ÙÇ ù³ÝÇ ëå³Ý»ñ¦: ºÊÊ ì ½»ÏáõóáÕÝ»ñÁ ùÝÝ³¹³ ï »óÇÝ 2009Ã. ÐÐ ²Ä å» ï ³Çñ³í³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ Ùß ï ³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇª 2008Ã. Ù³ñ ï Ç 1-2-Ç ¹»åù»ñÇ ¹Ç ï ³ñÏÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñáÝóª Ñ» ï ÁÝ ï ñ³Ï³Ý óáõÛó»ñÇ óñáõÙÁ »Õ»É¿ §ûñÇÝ³Ï³Ý »õ Ñ³Ù³ñÅ»ù¦[30]:

²Ûë ·Ý³Ñ³ ï ³Ï³ÝÇó Çñ»Ýó ¹Å·áÑáõÃÛáõÝÁ Ñ³Û ï Ý»É »Ý Ý³ »õ ÐÐ ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ ù³Õ³ù³Ï³Ý ·áñÍÇãÝ»ñÁª Çñ»Ýó Ñ»ñÃÇÝ ¹ñ³Ýù ³Ýí³Ý»Éáí §³Õ³í³Õí³Í, Ñ³Ï³ÅáÕáíñ¹³Ï³Ý, Ñ³Ï³ëáóÇ³É³Ï³Ý¦[31]: §2008Ã. Ù³ñ ï Ç 1-2-Ç ¹»åù»ñÇ վերաբերյալ մոնիտորինգային հանձնաժողովի գործունեությունը վկայում է, որ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ß³ñáõÝ³ ÏáõÙ »Ý á ï Ý³Ñ³ñ»É Ù³ñ¹áõ »õ ù³Õ³ù³óáõ ï ³ññ³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÁ »õ ·ÝáõÙ ÅáÕáíñ¹³í³ñության հակառակ ուղղությամբ»,- հայտարարել է ԱԺ ՀՅԴ խմբակցության պատգամավոր Արծվիկ Մինասյանը[32]:

2009-2010թթ. ընթացքում կոռուպցիայի դեպքերի բացահայտումները ³ñ¹³ñ³¹³ ï áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ³í»ÉÇ պարբերական բնույթ ստացան, ինչն, Áë ï áñáß Ù³ëÝ³ ·» ï Ý»ñÇ, ³í»ÉÇ í³ ï »ñ»õáõÛÃÇ å³ ï ×³é¹³ñÓ³í: §¸³ ï ³íáñÝ»ñÝ ëÏë»É »Ý ³í»ÉÇ ùÇã Ï³ß³éù í»ñóÝ»É, ë³Ï³ÛÝ¹³ ãÇ Ýå³ë ï áõÙ ³ñ¹³ñ³¹³ ï áõÃÛ³Ý Ï³Û³óÙ³ÝÁ¦,- հայտարարեց Հայաստանի փաստաբանների պալատի նախագահ Ռուբեն Սահակյանը[33]: Նրա կարծիքով՝ բոլորը վախենում են, որ »Ã» ³í»ÉÇ Ù»ÕÙ å³ ï ÇÅ ï ³Ý, ³ñ³ñùÝ ³í»ÉÇ Í³ÝñÇó í»ñ³áñ³Ï³íáñ»Ý ³í»ÉÇ Ù»ÕÙÇ, ÏÙ ï ³Í»Ý, áñ ÷áÕ¿ í»ñóñ»É£ ¸³ ï ³íáñÝ»ñÇ ÙÇ ë ï í³ñ½³Ý·í³Í ÙáñÃ³å³ß ï ¿, »õ դա բերում է նրան, որ մարդկանց ավելի խիստ են պատժում, քան å» ï ù¿¦,- ³ë»É¿è. ê³Ñ³ÏÛ³ÝÁ¦:

§´»ñÃ»ÉëÙ³Ý ï ñ³Ýëýáñù»ÛßÝ ÇÝ¹»ùë¦ 2010Ã. ½»ÏáõÛóÁ, áñÝ ³ÝóáõÙ³ÛÇÝ åñáó»ëÝ»ñÁ, ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛ³Ý íÇ×³ÏÁ, ßáõÏ³Û³Ï³Ý ï Ý ï »ëáõÃÛáõÝÁ, ÇÝãå»ë

[28] http://www.hra.am/am/events/2010/03/12/sasun
[29] http://www.azatutyun.am/content/article/2275036.html
[30] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[31] http://hetq.am/am/politics/march-1-32/#more-44472
[32] ÜáõÛÝ ï »ÕáõÙ£
[33] http://www.a1plus.am/am/social/2010/02/26/ruben-sahakyan

Ý³»õù³Õ³ù³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÙÁ ·Ý³Ñ³ï»É¿ 128 ³ÝóáõÙ³ÛÇÝ »õ½³ñ·³óáÕ »ñÏñÝ»ñáõÙ, Ð³Û³ëï³ÝÇ ¹³ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ëáó»ÉÇ ÏáÕÙ»ñÝ¿Ñ³Ù³ñáõÙ É³ÛÝ³Í³í³É ÏáéáõåóÇ³Ý »õÑ³Ù³ï³ñ³Í áã ÏáÙå»ï»Ý ïáõÃÛáõÝÁ: ²Ýí»ñ³ÑëÏ»ÉÇ ¿áñ³ÏíáõÙ Ñ³Û³ëï³ÝÛ³Ý å³ßïáÝÛ³Ý»ñÇ ÏáÕÙÇó ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ·»ñ³½³ÝóáõÙÁ, áñÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í¿å»ï³Ï³Ý ÇÝëïÇïáõïÝ»ñáõÙ ³ñÙ³ï³íáñí³Í ÏáéáõåóÇ³Ûáí[34]:

²Ûë ï»ë³ÝÏÛáõÝÇóª ¼»ÏáõÛóÁ ËÇëï Ëáó»ÉÇ¿Ñ³Ù³ñáõÙ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë ÑÇß³ï³ÏáõÙ¿ í»ñçÇÝ »ñÏáõ ï³ñáõÙ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ³ÏÝÑ³Ûï Ë³Ëï Ù³Ý ÙÇ ù³ÝÇ ¹»åù»ñ, ³é³í»É³å»ë Ï³åí³Í ù³Õ³ù³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ Ñ»ï, áñáÝù ÙÇ³ÛÝ í»ñ³Ñ³ëï³ïáõÙ »Ý ³ÝÏ³Ë¹³ï³Ï³Ý համակարգի կողմից վերահսկողության կարիքը: Որպես միակ բացառություն՝ ¼»ÏáõÛóÁ ÝßáõÙ¿Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ Ýß³Ý³ÏáõÙÁ, áñÝ ³Ï ïÇíáñ»Ý ¹ÇÙ³·ñ³íáõÙ¿ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å»ï³Ï³Ý å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý բացակայությաՀÁ Ï³Ù Ë³Ë ïáõÙÝ»ñÇÝ:

2010Ã. Ù³ÙáõÉáõÙ Ññ³å³ñ³ÏáõÙÝ»ñ »Õ³Ý ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ ²ØÜ ìÇñçÇÝÇ³ Ý³Ñ³Ý·Ç ¹³ï³ñ³ÝÇ ÏáÕÙÇó Ñ»ï³åÝ¹íáÕ ÐÐ ù³Õ³ù³óÇ ê³ñ·Çë äáÕáëÛ³ÝÇÝ Ï³É³Ý³íáñ»É»Ý áã Ã» ¹³ï³ñ³ÝÇ áñáßÙ³Ý, ³ÛÉª ÐÐ ·ÉË³íáñ ¹³ï³Ë³½Ç ï»Õ³Ï³ÉÇ ·ñ³íáñ óáõóáõÙÇ ÑÇÙ³Ý íñ³: ²Ûë Ïապակցությամբ մի շարք Çñ³í³å³ßïå³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇª ÁÝ¹¹»Ù ·ÉË³íáñ ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙÇ ùÝÝáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, ¹³ï³íáñÁ, áí Ý³ËÏÇÝáõÙ ³ßË³ï»É¿ ÐÐ ·ÉË³íáñ ¹³ï³Ë³½áõÃÛáõÝáõÙ, Ñ³×³Ë Ñ³ÛóíáñÏáÕÙÇÝ ÃáõÛÉãÇ ïí»É Ñ³ñó»ñ áõÕÕ»É ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãներին, «հատկապես, երբ պարզ էր լինում, áñ í»ñçÇÝÝ»ñë ã»Ý Ï³ñáÕ³Ý³Éáõ Ñ³ÙÁ½Çã áõëå³éÇã å³ï³ëË³Ý ï³É¦,- ÇÝãå»ë ÝßíáõÙ¿Ù³ÙáõÉáõÙ[35]: Ð³ÛóÝ Çí»ñçá Ù»ñÅí»É¿: §¸³ï³ñ³ÝÇ áñáßáõÙÁ Ï³ñáÕ¿ Ý³Ë³¹»å³ÛÇÝ ÉÇÝ»É, »õ»Ã» Ñ³ÛóÁ Ù»ñÅíÇ, ÏûñÇÝ³Ï³Ý³óíÇ³ÛÝ ÷³ëïÁ, áñ Ï³ñ»ÉÇ¿³é³Ýó¹³ï³ñ³ÝÇ áñáßÙ³Ý³ÝÓÇÝ 72 Å³ÙÇó³í»ÉÇ³Ý³½³ïáõÃÛ³Ý Ù»ç å³Ñ»É, ÇÝãÁ Ñ³Ï³ëáõÙ¿ ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³ÝÁ¦:

Ð³ÛóíáñÝ»ñ §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ³Ý ÏáÙÇ ï»¦, §ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý հասարակության ինստիտուտ», «Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի ì³Ý³ÓáñÇ ·ñ³ë»ÝÛ³Ï¦ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹³ï³ñ³ÝÇ որոշումը բողոքարկել են:

Ðá¹í³ÍÁ í»ñÝ³·ní³Í¿§Î³ßÏ³Ý¹í³Í ¹³ï³íáñÁ¦, ÝÏ³ïÇáõÝ»Ý³Éáí³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñ ¹³ï³íáñÁ Ý³ËÏÇÝáõÙ ³ßË³ï»É¿ ÐÐ ·ÉË³íáñ ¹³ï³Ë³½áõÃÛáõÝáõÙ »õÇñ»Ý ³ÛÉ»õë Ï³ßÏ³Ý¹í³Í¿½·áõÙª ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É ùÝÝ»Éáõ ³Û¹ ·»ñ³ï»ëáõÃÛ³Ý ¹»Ù¹³ï³Ï³Ý Ñ³Ûó»ñÁ:

[34] http://www.bertelsmann-transformation-index.de/148.0.html?&L=1
[35] http://www.lragir.am/armsrc/right43009.html

ø²Ô²ø²òÆ² Î²Ü Ð²ê²ð² Îàû ÂÚ²Ü Ð²Ø² Î²ð¶Æ´²ðºÈ² ìàûØ

Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝÁ ÙÇ³ó»ł է գլոբալ »õ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÙÇÝ (եվրոպական) հակակոռուպցիոն բոլոր հիմնական կոնվենցի³Ý»ñÇÝ: ºÊ Îááõåóç³ÙÇ ¹»Ù ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÏáÝí»ÝóÇ³Ý Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó í³í»ñ³óí»É »õ áõÅÇ Ù»ç¿Ù ï»É 2005Ã. Ù³ÙÇëÇÝ, ºÊ Îááõåóç³ÙÇ ¹»Ù ùñ»³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÏáÝí»ÝóÇ³Ýª 2006Ã. Ù³ÙÇëÇÝ, ÇëÏ Ø²Î-Ç Îááõåóç³ÙÇ ¹»Ù ÏáÝí»ÝóÇ³Ýª 2007Ã. Ù³ñïÇÝ: 2004Ã. ÑáõÝí³ñÇÝ Ð³Ù³ëï³ÝÝ³Ý¹³Ù³Ïó»É¿ ¶ðºÎà-ÇÝ, ÇëÏ ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ ÑáõÝÇëÇÝ »õ դեկտեմբերին՝ ՀՀ ԱԺ-Ý í³í»ñ³óñ»É¿ ºÊ Îááõåóç³ÙÇ Ù³ëÇÝ ùñ»³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÏáÝí»ÝóÇ³Ý »õ Îááõåóç³ÙÇ Ù³ëÇÝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÏáÝí»ÝóÇ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³»õ ºÊ Îááõåóç³ÙÇ ¹»Ù ùñ»³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÏáÝí»ÝóÇ³ÙÇ Éñ³óáõóÇã ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÁ:

Ø²Î-ի Կոռուպցիայի դեմ կոնվենցիայից (ՄԱԿԿԴԿ) բխող պարտավորությունների ß³ñùáõÙ »Ý Ã³÷³ÝóÇÏáõÃÛ³Ý »õ Ïááõåóç³ÙÇ ¹»Ù å³Ùù³ñáõÙ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛ³Ý³å³ÑáíáõÙÁ, ÇÝãÝ³Ùñ³·ñí³Í¿Ø²ÎÎ¸Î 13-ñ¹ Ñá¹í³ÍáõÙ »õ³ÛÉ¹ñáõÛÃÝ»ñáõÙ: Ø²ÎÎ¸Î-Ç ÏÇñ³ñÏÙ³Ý·Ý³Ñ³ïÙ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÇ բանաձևõÇ ¹ñáõÛÃÝ»ñáõÙ³Ùñ³·ñí³Í¿³Ù¹Ù»Ë³ÝÇ½ÙÇ §Ã³÷³ÝóÇÏ, արդյունավետ, միջամտություններից զերծ, լայն մասնակցության համար բաց »õ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É¦ ÉÇÝ»Éáõ³ÝÑñ³Å»ß ïáõÃÛáõÝÁ:

2009թ. սեպտեմբերին Հայաստանը ստորագրել է Արդյունավետ կառավարմաÝ »õ Ïááõåóç³ÙÇ ¹»Ù å³Ùù³ñÇÙ³ëÇÝ îÝï»ë³Ï³ÝÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý »õ ½³ñ·³óÙ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý²ëï³Ý³ÙÇ Ñéã³Ï³·ÇñÁ:

ºíñ³ÙÇáõÃÛ³Ý ºíñáå³Ï³ÝÑ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ºíñáå³Ï³Ý ÙÇáõÃÛ³Ý áõ Ð³Ù³ëï³ÝÇ ÏáÕÙÇó í³í»ñ³óí³Í·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ñáõÙ Ïááõåóç³ÙÇ ¹»Ù å³Ùù³ñÁ·»ñ³Ï³ áÉáñïÝ»ñÇó Ù»ÏÝ¿:

Վերոնշյալ բոլոր փաստաթղթերում Ïááõåóç³ÙÇ ¹»Ù å³Ùù³ñáõÙ ÁÝ¹·ÍíáõÙ¿ պետական կառույցների նկատմամբ քաղաքացիական հասարակության í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý í×éáñáß¹»ñ³Ï³ï³ñáõÃÛáõÝÁ, ù³ÝÇ áñ, ÇÝãå»ë³ñÓ³Ý³·ñáõÙ »Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³éáõÛóÝ»ñÁ, »õ³Ñ³½³Ý·áõÙª ï»Õ³Ï³Ý ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ð³Ù³ëï³ÝÇ ïÝï»ë³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý »õ ëáóÇ³É³Ï³Ý½³ñ·³óÙ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ËáõÁÝ¹áïÁ Ïááõåóç³Ý¿[36]:

Ð³Ù³ëï³ÝÁ Ý»ñÏ³ÛáõÙë·ïÝíáõÙ¿ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ í³ñã³ñ³ñáõթյան բարելավման 2007-2012 ÑÝ·³Ùû³ Íñ³·ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ընթացքում, որի բաղադրիչներից է կոռուպցիայի դեմ պայքարը: Իսկ Ð³Ï³Ïááõåóçáõ Ýáñé³½Ù³í³ñáõÃÛáõÝÁ »Ï»É¿ ÷áË³ñÇÝ»Éáõ ÑÝÇÝ, áñáí Ý³Ë³ï»ëí³Í ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Íñ³·ñÇ Ï³ï³ñáõÙÁ Ñ³Ù³ñí»É¿³í³ñïí³Í 2007թ. սեպտեմբ»ñÇÝ:

Îááõåóç³ÙÇ ¹»Ù å³Ùù³ñáõÙ³é³ç³ñÏáõÙ¿ í×éáñáß ù³ÛÉ»ñ Ñ³Ý¹Çë³óáÕ Ñ» ï»õÛ³É ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ³ÝóÏ³óáõÙÁ.

[36] http://www.osce.org/yerevan/26617.html

- ³ å ³Ñáí»É ºÐø ¶Ì-Ç Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ÁÝÃ³óùÇ Ù³ëÇÝ å»ï ³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ïñ³Ù³ ¹ñí³Í Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ ïã»ÉÇáõÃÛáõÝÁ,

- բարձրացնել հակ³Ïáéáõ å óÇáÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í» ïáõÃÛáõÝÁª Ð³Û³ë ï³ÝÇ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³é³í»É Ñ³Ù³Ï³ñ·í³Í Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí,

- ³ å ³Ñáí»É ÙßÏ³Ï³Ý »õ Ï³ÝáÝ³íáñ Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛáõÝ å»ï ³Ï³Ý Ñ³Ï³Ïáéáõ å óÇáÝ »õ ³ÛÉ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ, ¹áÝáñ Ï³½Ù³Ï»ñ å áõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ øÐÎ-Ý»ñÇ ÙÇç»õ,

- ստեղծել բիզնեսի »õ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ñëï³Ï ï³ñ³Ýç³ïÙ³Ý »õ ³Û¹ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ ÙáÝÇ ïáñÇÝ·Ç Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñ,

- բարձրացնել Հայաստանում կոռուպցիայի մակարդակը նվազեցնելու նպատակով ïñ³Ù³¹ñíáÕ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ û·ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ù³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í» ïáõÃÛáõÝÁ,

- ³ å ³Ñáí»É Ñ³Ï³Ïáéáõ å óÇáÝ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý å³ïß³× »õ ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É ÙáÝÇ ïáñÇÝ·ª å³ßïáÝ³Ï³Ý »õ այլընտրանքային աղբյուրների համադրմամբ,

- ÏÇñ³é»É Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ÙÇçáóÝ»ñª Ñ³Ï³Ïáéáõ å óÇáÝ áÉáñïáõÙ Ð³Û³ëï³ÝÇ ëï³ÝÓÝ³Í ÙÇç³½· ³ÛÇÝ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ãÏ³ï³ñÙ³Ý å³ñ³·³ÛáõÙ,

- պահանջել խիստ հսկողություն՝ բարձրաստիճան պաշտոնյաների կողմից գույքի »õ ունեցվածքի հայտարարագրման գործընթացի նկատմամբ, հատուկ ուշադրություն ¹³ñÓÝ»É Ð³Û³ëï³ÝÇ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÉÇáíÇÝ ³Ý ï»ëí³Í ù³Õ³ù³Ï³Ý Ïáéáõ å óÇ ³ÛÇ ËÝ¹ñÇÝ,

- áëï ÇÏ³ÝÝ»ñÇ, ¹³ï³Ë³½Ý»ñÇ »õ ¹³ï³íáñÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñëï»ÕÍ»É »õ ÏÇñ³é»É Ïáéáõ å óÇ ³ÛÇ »õ փողերի լվացման խնդիրների վերաբերյալ պարբերական í»ñ³å³ïñ³ëïÙ³Ý Ùá¹»É,

- հանրային ծառայողների համար ստեղծել շահերի բախման վերաբերյալ áõÕ»óáõÛóÝ»ñ,

- ÷áùñ³óÝ»É ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÇó û·ïáÕ ³ÝÓ³Ýó ßñç³Ý³ÏÁ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ëª ¹³ï³Ë³½Ý»ñÇÝ »õ ¹³ï³íáñÝ»ñÇÝ, ²Ä Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÇÝ, Ï»Ýïñá Ý³Ï³Ý ÁÝïñ³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÝ, ï»Õ³Ï³Ý »õ ï³ñ³Íù³ÛÇÝ ÁÝïñ³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÝ»ñÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÝ, ù³Õ³ù³å»ïÝ»ñÇ »õ ï»Õ³Ï³Ý ËáñÑáõñ¹Ý»ñÇ Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÇÝ ½ñÏ»É ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÇó, ÇÝãå»ëÝ³»õ Ýí³½»óÝ»É բարձրաստիճան պաշտոնյաների (ՀՀ Նախագահ, գլխավոր դատախազ) ¹»ñ³Ï³ï³ñáõÃÛáõÝÝ ³Û¹ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñáõÙ,

- Ñ³í³ù»É »õ ·Ý³Ñ³ï»É å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý áÉáñïáõÙ ¾ÃÇÏ³ÛÇ Ï³ÝáÝÝ»ñÇ խախտման վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ դրա հիման վրա անհրաժեշ ï բարելավումներ ու փոփոխությունների կատարելու համար,

- Ïáéáõ å óÇáÝ éÇëÏ»ñ å³ñáõÝ³ÏáÕ å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý áÉáñïÝ»ñáõÙ ÏÇñ³é»É ռոտացիոն սկզբունք,

- ÙßÏ»É å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý áÉáñïÇ å³ßïáÝÛ³Ý»ñÇ í³ñù³·ÍÇ Ï³ÝáÝÝ»ñ »õ Áëï ³Û¹Ù Çñ³Ï³Ý³óÝ»É í»ñ³å³ïñ³ëïáõÙ:

2010Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÙßÏí»ó »õ ÐÐ²Ä Ý»ñÏ³Ï³óí»ó §Ð³Ýñ³ÛÇÝ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÇ Ý³Ë³ ·ÇÍÁ, áñÁë³ÑÙ³ÝáõÙ ¿ å³ßïáÝ³ï³ñ³ÝÓÇ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ñ³ßí»ïáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½Ù: Àëï¹ñ³ª å³ßïáÝ³ï³ñ³ÝÓÇÝù å»ïù¿ ÉÑ³óÝ»Ý Ó»õáí»õ բովանդակությամբ նոր հայտարարագրեր, որոնք պ»ïù¿ ï»Õ³¹ñí»Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ·»ñ³ï»ëãáõÃÛ³Ý Ï³Ûù¿çáõÙ, ÇÝãÁ Ýß³Ý³ÏáõÙ¿, áñ ¹ñ³Ýù ÙßÏ³å»ë Ñ³ë³Ý»ÉÇ ÏÉÇÝ»Ý Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ[37]:

2010թ. դեկտեմբերի դրությամբ օրենքն ԱԺ կողմից ընդունված չէր:

Ð³Ù³Ó³ÛÝ §Âñ³Ýë÷³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ ¥ÂÆ¤ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ Ïազմակերպության Կոռուպցիայի համաշխարհային բարոմետրի 2010թ. տվյալների՝ Ð³Û³ëï³ÝÇù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Ï»ëÁ Ï³ñÍáõÙ¿, áñ 2007-2010ÃÃ. ÁÝÃ³óùáõÙ »ñÏñáõÙ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ Ù³Ï³ñ¹³ÏÝ³×»É¿£ ÀÝ¹ áñáõÙ, 53 ïáÏáëÁ Ï³ñÍáõÙ¿, áñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³Ûù³ñÁ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ ¹»Ù³Ý³ñ¹ÛáõÝ³í»ï¿[38], »õë³³ÛÝ Ֆոնին, որ վերահսկիչ պալատն էլ վերջին տարիներին պետական տարբեր Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ ËáßáñÃ³÷»ñÇ չարաշահումներ է բացահայտում, որոնց մասին տեղեկությունները պարբերաբար հայտնվում են մամուլում:

ÎáéáõåóÇ³ÛÇ¹»Ù å³Ûù³ñáõÙ áñù³Ý Ï³ñ»õáñíáõÙ¿ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ¹»ñÁ, ³ÛÝù³Ý³é³çÇÝ åÉ³Ý å»ïù¿ ÙÕíÇ Ýñ³Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñÝå³ëï³íáñ¹³ßï ëï»ÕÍ»ÉÁ: ØÇÝã¹»é Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·ñ³ÝóÙ³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ §Í³Ýñ»õ Å³Ù³Ý³Ï³ï³ñ¦ ¿ ·Ý³Ñ³ïáõÙ §üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ: ²ÛÝ ÷³ëïáõÙ¿, áñ ÐÐ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝáõÙ ·ñ³Ýóí³Í 3000 ÐÎ-Ý»ñÇóß³ï»ñÝ իրական ակտիվություն հանդես չեն բերում: Հատկապես թույլ »õ å³ëëÇí»Ý áñ³Ïíáõ Ù³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ã»»õ »ñÏñÇ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ ¹ñ³Ýó Ó»õ³íáñÙ³Ý Çñ³íáõÝù¿ ï³ÉÇë[39]:

§Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ 2009թ. «Գործընկերություն հանուն բաց հասարակության» նախաձեռնության ï»ë³Ï»ïÁ¦ ½»ÏáõÛóÁ ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ¿, áñ §Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ùß³Ïí»É»Ý ³é³Ýó ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ»ï å³ïß³× ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÇ »õ ËáñÑñ¹³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ: ØÇÝã¹»é ³Û¹ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇ³Ï Ýå³ï³ÏÁ å»ïù¿ ÉÇÝ»ñ §ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ÑëÏáÕ³Ï³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñë³ÑÙ³Ý»ÉÁ[40]¦: ²Û¹ ÇëÏ å³ï×³éáí, 2009Ã.-ÇÝ, ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ×ÝßÙ³Ý³ñ¹ÛáõÝùáõÙª ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÁ Å³Ù³Ý³Ï³íáñ³å»ë¹³¹³ñ»óí»ó: Քաղաքացիական հասարակության պայքարն այս ուղղությամբ շարունակվեց նա»õ 2010 Ãí³Ï³ÝÇÝ: ÜáõÛÝ ï³ñí³ ÷»ïñí³ñÇÝ Ñ³Û³ëï³ÝÛ³Ý ÙÇß³ñù Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ ÐÐ²Ä Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý »õ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ñ³ñó»ñÇ Ùßï³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáí Ý»ñÏ³Û³óñ»óÇÝ ûñÇÝ³·ÇÍÁ Ñ»ï Ï³Ýã»Éáõ å³Ñ³Ýç[41]: ²Û¹ å³Ñ³ÝçÁ ÑÇÙÝ³íáñí»É¿ñ³ÛÝ ÷³ëï³ñÏáí, áñ ûñÇÝ³·ÇÍÁ Ù»Í íï³Ý·¿Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: §âÇÝáíÝÇÏÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó

[37] http://hetq.am/am/society/gevork-kostanyan/#more-28486
[38] http://www.azatutyun.am/content/article/2243972.html
[39] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[40] «Հայաստանում ԵՀՔ իրականացումը 2009թ. «Գործընկերություն հանուն բաց հասարակության» նախաձեռնության տեսակետը», նոյեմբեր, 2009, էջ 4:
[41] http://www.a1plus.am/am/politics/2010/02/26/aram-safaryan

քաղաքացիական հասարակության նկատմամբ վերահսկողություն սահմանելը ÏÑ³Ý·»óÝÇ Ð³Ù³ë ï ³ÝáõÙ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ ù³Ý¹Ù³ÝÁª ¹ñ³Ýù ÷áË³ñÇÝ»Éáí Ï»ÕÍ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñáí, ÇÝãÁ, í»ñçÇí»ñçá, կարող է հանգեցնել նեոբոլշևիզմ»ñÇ½ÙÇ í»ñ³¹³ñÓÇÝ¦,- ÝßíáõÙ ¿ 278 Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝÝ»ñÇ »õ 74 ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý ³ÝÓ³Ýó ÏáÕÙÇó ëïáñ³·ñí³Í å³Ñ³ÝçÇ Ý³Ù³ÏáõÙ[42]:

ºíñ³Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ïí³Í §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Ù³ë ï ³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ë ï ³ÃÕÃáõÙ ÝßíáõÙ »Ý ÏáéáõåóÇ³ÛÇ ¹»Ù å³Ûù³ñáõÙ ³ñÓ³Ý³·ñí³Í Ï³ñ»õáñù³ÛÉ»ñ, ÁÝ¹ áñáõÙª áã ÙÇ³ÛÝ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý:

2009թ. հոկտեմբերին ընդունվեցին Հակակոռուպցիոն ռազմավարությունը »õ ¹ñ³ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý 2009-2012ÃÃ. ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Íñ³·ÇñÁ, áñÁ Ý³Ë³ ï »ëáõÙ ¿ñ ÙáÝÇ ï áñÇÝ·Ç »õ ·Ý³Ñ³ ï Ù³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÑÇÙÝáõÙ: ²Ûë³Ù»ÝÇ Ý³Ë³å³ïñ³ë ï ³Ï³Ý ³ßË³ï ³ÝùÝ»ñÇÝ ³Ï ï Çíáñ»Ý Ù³ëÝ³Ïó»É »Ý »õª ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ù³å³ï ³ëË³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝÝ»ñÁ, »õª ï »Õ³Ï³Ý øÐÎ-Ý»ñÁ: Î³é³í³ñáõÃÙáõÝÁ Ùß³Ï»ó ù³Õ³ù³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ Ã³÷³ÝóÇÏáõÃÙ³Ý հայեցակարգ, որը կոչված էր կարգավորելու շահերի բախումը »õ ë ï »ÕÍ»Éáõ բարձրաստիճան պաշտոնյաների »õ Ýñ³Ýó ÷áËÏ³å³Ïóí³Í ³ÝÓ³Ýó ·áõÙùÇ »õ »Ï³Ùáõ ï Ý»ñÇ Ñ³Ûï ³ñ³ñ³·ñÙ³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý é»·Çë ï ñ: ø³ÛÉ»ñ ³ñí»óÇÝ ù³ÕÍ³é³ÛáÕÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñÑ³Ï³ ÏáéáõåóÇáÝ ¹³ëÁÝÃ³óÝ»ñ Ï³½Ù³Ï»ñå»Éáõ ուղղությամբ: 2009Ã., ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝÝ»ñÇ աջակցությամբ, իրականացվել են «Հակակոռուպցիոն կրթական ամառային ճամբար», «Հայաստանի նոտարական գրասենյակների աշխատանքի մոնիտորինգ», §ÎáéáõåóÇ³ÛÇ ¹»Ù å³Ûù³ñª ÷áÕáó³ÛÇÝ »ñÃ»õ»ÏáõÃÙ³Ý Ï³ñ·³íáñÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï¦ Íñ³·ñ»ñÁ:

²Ûëù³Ýáí Ñ³Ý¹»ñÓª §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Ù³ë ï ³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ½»ÏáõÙóÁ ÷³ë ï áõÙ ¿, áñ 2009Ã. ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ½»ÏáõÙóÝ»ñÁ »õ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ Çñ³Ï³Ý ã³÷»ñÇ Ýí³½áõÙ ã³ñÓ³Ý³·ñ»óÇÝ[43]:

ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÙ³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÙ³Ý ¹»ñÁ Ù»Í ¿ Ñ³ï Ï³å»ë å»ï³Ï³Ý ·ÝáõÙÝ»ñÇ áÉáñ ï áõÙ, ÇÝãÝ ³Ùñ³·ñí³Í ¿ Ý³»õ ՀՀ օրենսդրությամբ: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë, §¶ÝáõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 3, 6 »õ 16 Ñá¹í³ÍÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ, øÐÎ-Ý»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý áñå»ë ¹Çïáñ¹Ý»ñ·ñí³íÍ ÉÇÝ»É ·ÝáõÙÝ»ñÇ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñáõÙ »õ ë ï ³Ý³É Ñ³Ù³å³ï ³ëË³Ý ï »Õ»ÏáõÃÙáõÝÝ»ñ, »Ã» ¹ñ³Ýù ã»Ý å³ñáõÝ³ÏáõÙ å»ï³Ï³Ý ·³Õï ÝÇù: ÆëÏ ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÙ³Ý 2008Ã. ÑáõÝÇëÇ 5-Ç որոշմամբ՝ ՔՀԿ-Ý»ñÇ Ý»ñÏ³Ûª³óáõóÇãÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý Ù³ëÝ³Ïó»É ·ÝáõÙÝ»ñÇ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÙáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ »õ այդ առնչությամբ բողոքները քննող մարմնի ³ßË³ï ³ÝùÝ»ñÇÝ:

ê³Ï³ÛÝ, ÇÝãå»ë ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ ¿ §Âñ³Ýë÷³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝÇ §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙáõÝ. Ð³Ûë³ë ï ³ÝÇ Ñ³Ï³Ï³éáõåóÇáÝ å³ñï ³íáñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇ ï áñÇÝ·¦ ½»ÏáõÙóÁ, ·ÝáõÙÝ»ñÇ áÉáñ ï Á ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÙ³Ý ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ý»ñÇ ÏáÕÙÇó å³ï ß³×

[42] http://www.a1plus.am/am/politics/2010/02/26/aram-safaryan

[43] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 4.

áõß³ ¹ñáõÃÛ³Ý ãÇ ³ñÅ³Ý³ÝáõÙ[44]: üÇÝ³ÝëÝ»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ï íÛ³ÉÝ»ñáíª գնումներին վերաբերող խնդիրներին պարբերաբար անդրադառնում է ընդամենը 6 øÐÎ, áñáÝóÇó 5-Ç ÏáÕÙÇó Çñ³Ï³Ý³ó í³Í ÙáÝÇ ï áñÇÝ·Ý»ñÇ ï íÛ³ÉÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ï »Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñ ãÏ³Ý: ØÇ»õÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï ÂÆ-Ý ÷ ³ë ï áõÙ ¿, áñ ÙÇ ù³ÝÇ ï ³ñÇ ß³ñáõÝ³Ï Çñ ÏáÕÙÇó ³ÝóÏ³ó í³Í ÙáÝÇ ï áñÇÝ·Ç ÁÝÃ³óùáõÙ ·ÝáõÙÝ»ñÇÝ ³éÝãíáÕ å³ß ï áÝÛ³Ý»ñÇ ÏáÕÙÇó ËáãÁÝ¹á ï Ý»ñÇ ãÇ Ñ³Ý¹Çå»É[45]:

Àë ï §Ð»ñÇÃÇç¦ ÑÇÙÝ³ ¹ñ³ÙÇ »õ §àõáÉ ëÃñÇÃ çáñÝ³É¦-Ç 2010Ã. Ññ³å³ñ³Ï³Í ïÝï»ë³Ï³Ý ³½³ ïáõÃÛ³Ý ÇÝ¹»ùëÇª Ð³Û³ë ï ³ÝÇ ïÝï»ë³Ï³Ý ³½³ ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ÃÇíÁ 69.2 ¿, »õ ïÝï»ë³Ï³Ý ³½³ ï ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ³ë ïÇ×³Ýáí ³ÛÝ · ïÝíáõÙ ¿ 38-ñ¹ ï»ÕáõÙ[46]: Ü³Ëáñ¹ ï ³ñí³ Ñ³Ù»Ù³ ïª ³ÛÝ 0.7 Ï» ïáí ³í»ÉÇó³Íñ¿: ºíñáå³Ï³Ý ï ³ñ³Í³ßñç³ÝáõÙ Ð³Û³ë ï ³ÝÁ 21-ñ¹Ý ¿ 43 »ñÏñÝ»ñÇ ß³ñùáõÙ, ÇÝãÁ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ áõ ï ³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ÙÇçÇÝ óáõóաևի շhg բարձր է: Ըստ ½»ÏáõÛóÇª í»ñçÇÝ ï ³ëÝ³ÙÛ³ ÏáõÙ Ð³Û³ë ï ³ÝÝ Çñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ß³ ï ×ÛáõÕ»ñáõÙ Çñ³Ï³Ý³óñ»É¿ Ï³ñ»õոր բարեփոխումներ, ինչի հետ»ծանքով բավական աճել են ß³ÑáõÛÃÝ»ñÁ, »õ նվազեցվել է աղքատությունը՝ ձեռք բերելով մակրոտնտեսական Ï³ÛáõÝáõÃÛáõÝ:

ê³Ï³ÛÝ ï ³ñ³Íí³Í ÏáéáõåóÇ³Ý »õ ë»÷ ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÃáõÛÉ å³ß ï å³Ýí³ ÍáõÃÛáõÝÁ ß³ñáõÝ³ÏáõÙ »Ý Çç»óÝ»É Ð³Û³ë ï ³ÝÇ ïÝï»ë³Ï³Ý ազատության համընդհանուր մակարդակը: Բարդ բյուրոկրատական ·áõÍ³éáõÛÃÝ»ñÁ »õ å» ï ³Ï³Ý å³ß ïáÝÛ³Ý»ñÇ ÇÝùÝÇñ³í áñáßáõÙÝ»ñÁ ËÃ³ÝáõÙ »Ý ÏáéáõåóÇ³Ý: ¸³Ý¹³ դ ընթացող կառուցվածքային բարեփոխումները նույնպես ³ñ·»É³ÏáõÙ »Ý Ð³Û³ë ï ³ÝÇ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ³ñï ³¹ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙùÇ Ù»Í³óáõÙÁ:

2010թ. դեկտեմբերի 9-ÇÝ §Âñ³Ýë÷³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³ ÏáéáõåóÇáÝ Ï»ÝïñáÝÇ ï ³ñ³Í³Ñ³Ûï ³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ մեջբերում էր նույն թվականի հոկտեմբերին ԹԻ ÎáéáõåóÇ³ÛÇ ÁÝÏ³ÉÙ³Ý Ñ³Ù³ÃíÇ (ÎÀÐ) ïíÛ³ÉÝ»ñÁ, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ որոնց՝ նախորդ տարիների համեմատությամբ՝ Հայաստանի ԿԸՀ արժեքը նվազել ¿[47]: ÆëÏ 2007Ã.-Çó ³ñÓ³Ý³ ·ñíáõÙ ¿ ¹³Ý¹³Õ »õë³ÑáõÝ í³ ïÃ³ñ³óáõÙ: ØËÇÃ³ñ³Ï³Ý ã¿ñ ÝáõÛÝ ûñÁ Ññ³å³ñ³Ïí³Í Ý³»õ Ù»Ï ³ÛÉÑ³Ù³ÃÇíª 2010Ã. Îáéáõպցhայի համաշխարհային բարոմետրը: Այդ տվյալների համաձայն՝ Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ Ñ³ñóí³ÍÝ»ñÇ ÙÇ³ÛÝ 15 ïáÏáëÝ ¿ Ñ³Ù³ñáõÙ, áñ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ »ñÏñáõÙ Ýí³½»É¿, »õ ÙÇ³ÛÝ 27 ïáÏáëÇ Ï³ñÍÇùáíª ÏáéáõåóÇ³ÛÇ ¹»Ù å³Ûù³ñáõÙ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ó»éÝ³ñÏ³Í ù³ÛÉ»ñÝ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï »Ý: ²Ù»Ý³ÏáéáõÙå³óí³ÍÝ, Áëï Ñ³ñóíáÕÝ»ñÇ, ÏñÃáõÃÛ³Ý áÉáñïÝ¿ (Ç ¹»å, 2010Ã. աշխատանքային վերջին օրը՝ դեկտեմբերի 30-ÇÝ, Ñ³ëï ³ ï í»ó §ÎñÃ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ÏáéáõåóÇáÝ »ñ»õáõÛÃÝ»ñÇ ¹»Ù å³Ûù³ñÇ 2011-2012ÃÃ. Ñ³Ù³ÉÇñ ·áõÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ÇñÁ¦, áñÁ, ÐÐ ÏñÃáõÃÛ³Ý »õ ·Çï áõÃÛ³ÝÝ³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý աղբյուրների համաձայն, անցել է հասարակական քննարկումների բոլոր փուլերը[48]): ÂÆ-Ý ÑÕáõÙ¿ Ï³ï ³ñáõÙ Ý³»õ Համաշխարհային բանկի կառավարման óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ í»ñ³ÑëÏÙ³Ý »õ §Ð»ñÇÃÇç¦ ÑÇÙÝ³ ¹ñ³ÙÇ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ »ÝÃ³óáõó³ÝÇßÝ»ñÇÝ, ÇÝãå»ë Ý³»õ §ùñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦-Ç ÏáéáõåóÇ³ÛÇ óáõó³ÝÇßÇÝ, áñáÝù ÝáõÛÝå»ë ÏáéáõåóÇ³ÛÇ Çñ³íÇ×³ÏÇ í³ ïÃ³ñ³óáõÙ »Ý ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ:

---

[44] ºíñáå³Ï³ÝÑ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ñ³Ï³Ï³éáõåóÇáÝ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇ ï áñÇÝ·, §Âñ³Ýë÷³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ Ï»Ýï ñáÝ, 2010, Ð³Û³ë ï ³Ý, ¿ç 48-49:

[45] ºíñáå³Ï³ÝÑ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ñ³Ï³Ï³éáõåóÇáÝ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇ ï áñÇÝ·, §Âñ³Ýë÷³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ Ï»Ýï ñáÝ, 2010, Ð³Û³ë ï ³Ý, ¿ç 48-49:

[46] www.heritage.org

[47] http://www.transparency.am/news.php?l=am&id=322&inside=1

[48] http://hetq.am/am/society/edu-7/#more-46532

ø²Ô²ø²òÆ² Î²Ü Ì²è²ÚàôÂÚ²Ü Ð²Ø² Î²ð¶Æ´²ðºÈ² ìàôØ

Հայաստանի Հանրապետությունը ներգրավված է «Ստամբուլի հակակառուպցիոն ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ åÉ³Ý¦ Íñ³·ñáõÙ, áñÁ Ý³Ë³Ó»éÝ»É¿ îÝï»ë³Ï³Ý Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý »õ ½³ñ·³óÙ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁª Ý³ ËÏÇÝ ËáñÑñ¹³ÛÇÝ 8 երկրների համար: Հայաստանին վերաբերող առաջարկությունների մեջ առանձին բաժին է կազմում «Քաղաքացիական ծառայության թափանցիկություն »õ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ¦ Ëáõմբը: Այս առաջարկությունների մեծ մասը Ñ³Ù³ÑáõÝã¿ ÏáéáõåóÇ³ÛÇ ¹»Ù å³Ûù³ñÇ áÉáñï áõÙ Ð³Û³ë ï³ÝÇë ï³ÝÓÝ³Í ÙÇç³½·³ÛÇÝ ³ÛÉ å³ñï³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ (³Ûë Ù³ëÇÝ ³í»ÉÇ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ï»ºë սույն զեկույցի քաղաքացիական հասարակության համակարգի բարելավմանը վերաբերող բաժնում), ինչ å»ë, ûñÇÝ³Ï, ¶ðºÎà-Ç, áñáí Ý³Ë³ï»ëíáõÙ ¿Ý»ñ¹Ý»É å»ï³Ï³Ý å³ßïáÝÛ³Ý»ñÇ ÏáÕÙÇó ÏáéáõåóÇ³ÛÇ Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý »õ Ñ»ï³åÝ¹Ù³Ý Ñëï³Ï»õ Ã³÷³ÝóÇÏ Ñ³ßí»ï íáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½Ù:

Ð³Û³ëï³ÝÇëï³ÝÓÝ³Í ³ÛÉ ÙÇç³½·³ÛÇÝ å³ñï³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñáí »õëª ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñÙ³Ý ³Ùñ³åÝ¹Ù³Ý Ï³ñ»õáñ³·áõÛÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇó ¿ քաղաքացիական ծառայության բարելավումը: Միջազգային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÁ Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ պայքարի ոլորտում որոշակի բարելավում արձանագրելով հանդերձ՝ ընդգծում են, áñ §¹»é»õë Ï³Ý Éáõñç Ù³ñï³Ññ³í»ñÝ»ñ, ³Û¹ ÃíáõÙ å»ï³Ï³Ý å³ßïáÝÛ³Ý»ñÇÝ վերաբերող՝ շահերի բախումը կանոնակարգող օրենսդրության ոլորտում»[49]:

Քաղծառայության համակարգի բարեփոխումներ իրականացվում են Հայաստան-ºíñ³ÙÇáõÃÛáõÝ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ, áñáÝó Ýå³ï³ÏÝ ¿ª ºíñ³ÙÇáõÃÛ³Ý ³Ý¹³Ù å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ Ð³Û³ëï³ÝÇù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ Ý»ñ¹³ßÝ³Ï»óáõÙÁ:

2009թ. ՀՀ Նախագահի կողմից ստեղծվեց քաղծառայության բարեփոխումների աշխատանքային խումբ: Բարեփոխումները ենթադրում են քաղծառայողների ¿ÃÇÏ³ÛÇ Ï³ÝáÝ³·ñùÇ »õ áõëáõóÙ³Ý Ñ³Û»ó³Ï³ñ·Çßß³ÏáõÙ »õ ÁÝ¹áõÝáõÙ, ù³ÕÍ³é³ÛáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ³ßË³ï³ÝùÇ ÁÝ¹áõÝÙ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ áõ ընթացակարգերի բարելավում, պետական ծառայողների վերապատրաստում »õ í»ñ³áñ³Ï³íáñáõÙ: ´³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ Íñ³·ñÇ Ùß³ÏÙ³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÁ Ý³Ë³ï»ëí³Í¿ñ³í³ñï»É ÙÇÝã»õ 2010Ã. ÑáõÝÇë³ÙÇëÁ[50]:

ê³Ï³ÛÝ³Û¹ í»ñçÝ³Å³ÙÏ»ïÁí³Õáõó³Ýó»É¿, »õ նույնիսկ 2010թ. դեկտեմբերի դրությամբ՝ բարեփոխումների ծրագիրը դեռ»õë Ùß³ÏÙ³Ý ÷áõÉáõÙ ¿ñ:

§²Ù»Ý ÇÝã Ý³Ë³·Í»ñÇ Ù³Ï³ñ¹³Ïáí ¿É ÙÝ³ó»É¿¦,- 2010Ã. í»ñçÇÝ Ñ³Ûï Ý»ó Ð³Û å»ï³Ï³Ý Í³é³ÛáõÝ»ñÇ ÙÇáõÃÛ³Ý Ý³Ë³·³Ñ ì³ã» ø³É³ßÛ³ÝÁ:

ÊÝ¹ÇñÝ³ÛÝ¿, áñù³ÕÍ³é³ÛáõÃÛ³Ý áÉáñï Ç Ï³ñ·³íáñáõÙÁ å»ïù¿Ñ³çáñ¹Ç հանրային ծառայության ոլորտի բարեփոխումներին, ինչի համար անհրաժեշտ է §Ð³Ýñ³ÛÇÝ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÁ: úñ»ÝùÇ Ý³Ë³·ÇÍÝ³é³çÇÝ ընթերցմամբ ընդունվել է ՀՀ ԱԺ-Ç ÏáÕÙÇó, ë³Ï³ÛÝ ÝáñÇó Ñ»ï¿áõÕ³ñÏí»É í»ñ³Ùß³ÏáõÙÝ»ñÇ »õ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:

---

[49] http://hetq.am/am/finances/hamashxarhayin-bank/#more-28701

[50] http://www.aysor.am/am/news/2009/10/14/civilservarm/

ÆÝãå»ë ï »Õ»Ï ³óñ»ó Ð³Û å» ï ³Ï ³Ý Í ³é ³ÛáÕÝ»ñÇ ÙÇáõÃÛ³Ý Ý³Ë ³ · ³Ñ ì ³ã»
ø ³É ³ßÛ³ ÝÁ, ÑÇÙÝ³Ï ³Ý Ù ï ³Ñá·áõÃÛáõÝÁ Ï ³ å í ³ Í ¿ ù ³Õ ³ù ³Ï ³Ý å ³ß ï áÝÛ³Ý»ñÇÝ
³éÝãíáÕ ¹ñáõÛÃÝ»ñÇ Ñ» ï : Àë ï ÷áñÓ ³ · » ï Çª ¹ñ ³Ýù ËÇë ï Ññ ³ ï ³ å »Ý »õ
Ï ³ñ· ³ íáñÙ ³Ý »ÝÃ ³Ï ³, ë ³Ï ³ÛÝ ¹ ³ ³ÝÑñ ³Å»ß ï ¿ ³Ý»É ÙÇ ³Ý· ³Ù ³ÛÝ ³ÛÉ ûñ»Ýùáí:
Î ³ ¹ñ ³ÛÇÝ Ï ³ÛáõÝáõÃÛáõÝÝ ³ å ³Ñáí»Éáõ Ýå ³ ï ³ Ïáíª å» ï ù ¿ »õº ù ³Õ ³ù ³Ï ³Ý
å ³ß ï áÝÛ³ Ý»ñÇÝ, »õº Ñ ³Ýñ ³ÛÇÝ Í ³é ³ÛáÕÝ»ñÇÝ ûñ»Ýë ¹ñáñ»Ý å ³ß ï å ³Ý»É, ë ³Ï ³ÛÝª
տարբեր օրենքներով, նրանց վարքականոնները պետք է տարբեր լինեն: Մինչդեռ
առաջին ընթերցմամբ ընդունված՝ «Հանրային ծառայության մասին» օրենքը
Ý»ñ ³ éáõÙ ¿ Ý ³ »õ քաղաքական պաշտոնյաներին վերաբերող դրույթները:

ø ³Õ ³ù ³óÇ ³Ï ³Ý Í ³é ³ÛáõÃÛ³Ý Ïáõë ³Ïó ³Ï ³Ý ³óáõÙÇó ¹Å·áÑáõÃÛáõÝÝ»ñ ÙÇß ï »Õ»É
»Ý, ÇÝãÁ 2010Ã. Ù ³ÛÇëÇÝ ÐÐ Î ³é ³ íարության նիստից հետո բարձրաձայնեց անգամ
Ð ³Û ³ë ï ³ÝÇ ù ³ÕÍ ³é ³ÛáõÃÛ³Ý ËáñÑñ ¹Ç Ý ³ Ë ³ · ³Ñ Ø ³Ýí»É ´ ³ ¹ ³ÉÛ ³ÝÁ: §ºë
áõñ ³ Ë ÏÉÇÝ»Ù, áñ, ÇÝãå»ë ³ÛÉ »ñÏñÝ»ñáõÙ ¿, Ù»ñ »ñÏñáõÙ »õë ù ³Õ ³ù ³óÇ ³Ï ³Ý
Í ³é ³ÛáÕÝ»ñÇÝ Ïáõë ³ÏóáõÃÛ³Ý ³Ý ¹ ³Ù ÉÇÝ»ÉÝ ³ñ·»ÉíÇ ûñ»Ýùáí¦,- Ù ³ÙáõÉáõÙ ³ë ³ó
´ ³ ¹ ³ÉÛ ³ÝÁ[51]: ì »ñçÇÝë ù ³Õ ³ù ³óÇ ³Ï ³Ý Ñ ³ë ³ñ ³ ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ ³Û ³óáõóÇãÝ»ñÇó
շատ ավելի կոշտ բնորոշում էր տվել՝ ՀՀ գերատեսչությունները համեմատելով
աշխատանքի կուսակցական բորսաների հետ[52]:

Ð ³çáñ¹ ï ³ñÇª 2011Ã.-ÇÝ, ù ³ÕÍ ³é ³ÛáõÃÛ³Ý Ñ ³Ù ³ Ï ³ñ·Á Ð ³Û ³ë ï ³ÝáõÙ Ï ¹ ³éÝ ³
10 ï ³ñ»Ï ³Ý:

öáñÓ ³ ·»տների գնահատմամբ՝ այս տարիների ընթացքում համակարգը
Հայաստանում առաջընթաց ապրել է, սակայն, կուսակցականացումից բացի, ունի
Ý ³»õ ÇÝë ï Ç ï áõóÇáÝ ³É Ï ³Û ³óÙ ³Ý ËÝ ¹ÇñÝ»ñ, Ñ ³ ï Ï ³ å»ëª ³ ï »ë ï ³ íáñÙ ³Ý
Ñ ³Ù ³Ï ³ñ·áõÙ[53]:

ØÇÝã»õ º íñ ³ÙÇáõÃÛ³Ý ³Ý ¹ ³Ù å» ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ù ³Õ ³ù ³óÇ ³Ï ³Ý Í ³é ³ÛáõÃÛ³Ý
Ñ ³Ù ³Ï ³ñ·»ñÇ Ñ» ï Ý»ñ¹ ³ßÝ ³Ï»óáõÙÁª Ð ³Û ³ë ï ³ÝÇ ù ³Õ ³ù ³óÇ ³Ï ³Ý
Í ³é ³ÛáõÃÛ³Ý Ñ ³Ù ³Ï ³ñ·Á, փորձագետների բնորոշմամբ, պետք է
Ñ ³Ù ³ å ³ ï ³ëË ³ÝÇ Çñ ÑÇÙÝ ³Ï ³Ý ³é ³ù»ÉáõÃÛ³ÝÁ, ³ÛÝ ¿ª áñ ³ ÏÛ ³É »õ Çñ ³ íÇ× ³ ÏÇÝ
Ñ ³Ù ³ñÅ»ù áñáßáõÙÝ»ñ Ï ³Û ³óÝ»Éáõ Ï ³ñáÕáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý ³ [54]:

ÆëÏ ³Û¹ Ýå ³ ï ³ÏÇÝ Ñ ³ëÝ»Éáõ Ñ ³Ù ³ñ ³é ³ç ³ñÏ íáõÙ ¿ Ñ» ï »õÛ ³É ÙÇçáó ³éáõÙÝ»ñÇ
Çñ ³Ï ³Ý ³óáõÙÁ.

- ´ ³ñ»É ³ í»É Ùñó ³ ÏóáõÃÛ³Ý »õ ³ ï »ë ï ³óÇ ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ ³óÝ»ñÁ, ³ å ³Ñáí»É
ï »ë ï ³ íáñÙ ³Ý Ù ³ëÝ ³ ÏÇóÝ»ñÇ ³ÝáõÝÝ»ñÇ ·³Õ ï ÝÇáõÃÛáõÝÁ, Ññ ³Å ³ñí»É ¹»Ù ³é
¹»Ù Ñ ³ñó ³½ñáõÛóÝ»ñÇó, Ùß ³ Ï»É ù ³ÕÍ ³é ³ÛáÕÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ·Ý ³Ñ ³ ï Ù ³Ý
Ýáñ Ù»Ë ³ÝÇ½ÙÝ»ñ:

- Î ³½Ù»É »õ ÏÇñ ³é»É ³ ï »ë ï ³óÇáÝ Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñÇ ³Ý ¹ ³ÙÝ»ñÇ ³é ³ í»É ËÇë ï
չափանիշներ՝ այսպիսով ապահովելով բարձր մակարդակի փորձագիտություն »õ
կանխելով շահերի բախումը:

- ê ³ÑÙ ³Ý»É ÙñóáõÛÃÇ Ñ ³ÕÃáÕÝ»ñÇ í»ñçÝ ³Ï ³Ý ÁÝ ï ñáõÃÛ³Ý »õ ³ ï »ë ï ³óÇ ³ÛÇ
ÑÇÙ ³Ý íñ ³ ù ³ÕÍ ³é ³ÛáÕÝ»ñÇ ³é ³çË ³Õ ³óÙ ³Ý Ñë ï ³Ï ã ³ ÷ ³ÝÇßÝ»ñ:

[51] http://www.slaq.am/am/news/24566.htm
[52] http://hetq.am/am/society/m-badalyan-2/#more-44084
[53] http://www.armradio.am/arm/news/?part=pol&id=40505
[54] http://www.armradio.am/arm/news/?part=pol&id=40505

- ØßՇ Ï»É »õ ÏÇñՇé»É å» ï Ս Ï ՇÝ å Ս ß ï áÝÛՇÝ»ñÇ í Ս ñù Ս Ï ՇÝáÝÝ»ñª ՇÝ å ՇÛÙՇÝáñ»Ý ÝÏ Ս ï Ç áõÝ»ՇÝ ՇÉá í ՇÝ Ս »õ շահերի բախումը:

¶ðº Î à-ի առաջարկություններից բխող միջոցառումներից կար»õáñíáõÙ »Ý å» ï Ս Ï ՇÝ å Ս ß ï áÝÛՇÝ»ñի համար շահերի բախման վերաբերյալ ուղեցույցները, ÇÝã å»ë Ý Ս »õª Ñ Ս ï Ï Ս å»ë Ïáéáõ å óÇ ՇÛÇ Ù»Í éÇë Ï å Ս ñáõÝ Ս ÏáÕ í Ս ñã Ս Ï Ս Ý պաշտոններում քաղծառայողների ռոտացիոն սկզբունքի կիրառումը, ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ Ý í»ñÝ»ñÇ Ս ñÅ»ùÇ Ý í Ս ½»óáõÙÝ ՇÛÝ Ù Ս Ï Ս ñ¹ Ս ÏÇ, áñ í»ñ ՇÝ Ս Ï Ս ßՇéùÇ í ï Ս Ý·Á (ՇÛ¹ Ý í»ñÝ»ñÁ å Ս ñ ï Ս ¹Çñ å» ï ù ¿ ÉÇÝ»Ý Ñ ՇÛ ï Ս ñ Ս ñ Ս · ñÙ Ս Ý »ÝÃ Ս Ï Ս), Ñ Ս Ýñ ՇÛÇÝ í Ս ñã Ս ñ Ս ñáõÃÛՇÝ í Ս ñù Ս Ï Ս ÝáÝÇ ÙßՇ ÏáõÙÁ »õ ՇÛÉÝ:

§Î Ս ß Ս éùÁ »õ հովանավորչությունը պետական պաշտոնյաներին բնորոշ ընդհանուր ·Í»ñÇó ¿¦,- ÐՇÛՇë ï Ս ÝÇ å» ï Ս Ï Ս ÝՇ å Ս ß ï áÝÛՇÝ»ñÇ Ù Ս ëÇÝ Ï Ս ñÍÇù ¿ ÑՇÛ ï ÝáõÙ §ü ñÇ¹áÙ ÑՇáõë¦ Ï Ս ½Ù Ս Ï»ñ å áõÃÛáõÝÁ[55]:

ÐՇÙՇÓՇÛÝ §Âñ Ս Ýë÷ Ս ñ»ëÝÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ ÑՇ Ï Ս Ïáéáõ å óÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝÇª 2010Ã. կոռուպցիայի համաշխարհային բարոմետրի, Հայաստանում ՇÙ»ÝՇ ÏáéáõÙ å ՇóíՇ ÍÝ»ñÇ Ս é Ս çÇÝ ÑÝ·ÛՇ ÏáõÙ »Ý å» ï Ս Ï Ս Ý Í Ս é ՇÛáÕÝ»ñÁ[56]: (²Ûë ÙՇëÇÝ Ս í»ÉÇ ÙՇÝñ Ս ÙՇëÝª ï »ºë ëáõÛÝ ½»ÏáõÛóÇ ù Ս Õ Ս ù Ս óÇ Ս Ï Ս Ý Ñ Ս ë Ս ñ Ս ÏáõÃÛՇÝ համակարգի բարելավմանը վերաբերող բաժնում):

ÐՇÙՇÓՇÛÝ §øՇÕÍՇé ՇÛáõÃÛՇÝ ÙՇëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇª ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕÝ»ñÇ ÝßՇÝՇ ÏáõÙÁ »õ Ս é Ս çË Ս Õ Ս óáõÙÁ ï »ÕÇ ¿ áõÝ»ÝáõÙ Ã Ս ÷áõñ å Ս ß ï áÝÇ Ñ Ս ÙՇñ Ñ Ս Û ï Ս ñ Ս ñí Ս Í բաց մրցույթով »õ ատեստավորմամբ: Ընդ որում, բարձրագույն »õ ·ÉË Ս íáñ ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕÝ»ñÇ Ã Ս ÷áõñ å Ս ß ï áÝÝ»ñÇ Ñ Ս ÙՇñ ÙñóáõÛÃÁ Ï Ս ½Ù Ս Ï»ñ å áõÙ ¿ ÐÐ ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáõÃÛՇÝ ËáñÑáõñ¹Á ¥øÌÊ¤, ÇëÏ Ս é Ս çՇ ï Ս ñ »õ Ïñ ï ë»ñ å Ս ß ï áÝÝ»ñÇ Ñ Ս ÙՇñª Ñ Ս ÙՇ å Ս ï Ս ëË Ս ÝՇ ÙՇñÙÇÝÝ»ñÇ Ս ßË Ս ï Ս Ï Ս ½ÙÝ»ñÁ: ØñóáõÃՇÛÇÝ »õ Ս ï »ë ï Ս óÇáÝ ÑՇÝÓՇÝՇ ÅáÕáíÝ»ñÇ Ս Ý¹ Ս ÙÝ»ñÇ Ù»Ï »ññáñ¹Á øÌÊ Ý»ñÏ ՇÛ Ս óáõóÇãÝ»ñ »Ý, Ù»Ï »ññáñ¹Áª ÑՇÙՇ å Ս ï Ս ëË Ս Ý ·»ñ Ս ï »ëãáõÃÛՇÝ, »õ Ù»Ï »ññáñ¹Áª ·Ç ï Ս Ï Ս Ý »õ áõëáõÙÝ Ս Ï Ս Ý Ñ Ս ë ï Ս ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ ՇÛ Ս óáõóÇãÝ»ñ: ØñóáõÛÃÝ ÁÝÃ Ս ÝáõÙ ¿ »ñÏáõ ÷áõÉáíª ï »ë ï Ս íáñáõÙ »õ Ñ Ս ñó Ս ½ñáõÛó, Ս ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ ·Ý Ս Ñ Ս ï áõÙ »Ý Ñ Ս ÝÓÝ Ս ÅáÕáíÇ Ս Ý¹ Ս ÙÝ»ñÁ »õ ùí» Ս ñÏáõÙ Ûáõñ Ս ù Ս ÝãÛáõñ ¹ÇÙáñ¹Ç Ñ Ս Ù Ս ñ: ÐՇÙՇ å Ս ï Ս ëË Ս Ý ·»ñ Ս ï »ëãáõÃÛՇÝ Õ»Ï Ս í Ս ñÁ Ï Ս Ù Ս ßË Ս ï Ս Ï Ս ½ÙÇ Õ»Ï Ս í Ս ñÁ Ý í Ս ½ Ս ·áõÛÝ ß»ÙÁ Ս å Ս ÑáíՇ Í Ã»ÏÝ Ս ÍáõÝ»ñÇ ó Ս ÝÏÇó Ï Ս ï Ս ñáõÙ ¿ Ýß Ս Ý Ս ÏáõÙ: Úáõñ Ս ù Ս ÝãÛáõñ ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕ å» ï ù ¿ »ñ»ù ï Ս ñÇÝ Ù»Ï Ս ï »ë ï Ս íáñáõÙ Ս ÝóÝÇ: ²ñ ï Ս Ñ»ñÃ Ս ï »ë ï Ս íáñáõÙ Ï Ս ñ»ÉÇ ¿ Ս ÝóÏ Ս óÝ»É ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕÇ Õ»Ï Ս í Ս ñÇ հիմնավորված որոշմամբ: Ատեստացիան կարող է լինել փաստաթղթերի ստուգման »õ Ñ Ս ñó Ս ½ñáõÛóÇ ï »ëùáí, Ï Ս Ùª ï »ë ï Ç »õ Ñ Ս ñó Ս ½ñáõÛóÇ: ² ï »ë ï Ս óÇáÝ Ñ Ս ÝÓÝ Ս ÅáÕáíÇ Ս ÝՇ¹ Ս ÙÝ»ñÁ ùí» Ս ñÏáõÙ »Ý Ս ï »ë ï Ս íáñíáÕ ÛáõñՇù Ս ÝãÛáõñ ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕÇ Ñ Ս ÙՇñ »õ Ս ï »ë ï Ս óÇ ՇÛÇ Ս ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ Ñ ՇÛ ï ÝáõÙ Ñ Ս ÙՇ å Ս ï Ս ëË Ս Ý ·»ñ Ս ï »ëãáõÃÛՇÝ ՇÛÝ å Ս ï Ս ëË Ս Ý Ս ï áõÝ»ñÇÝ, áñáÝù Çñ Ս í Ս ëáõ »Ý Ï Ս ÛՇóÝ»Éáõ í»ñçÝ Ս Ï Ս Ý áñáßáõÙÁ:

Â»»õ ûñ»ÝùÁ Ï Ս ñ· Ս íáñáõÙ ¿ ՇÛë ·áñÍÁÝÃ Ս óÝ»ñÁ, ë Ս Ï ՇÛÝ ï »Õ Ս Ï Ս Ý »õ ÙÇç Ս ½· ՇÛÇÝ ÷áñÓ Ս ·» ï Ý»ñÁ Ï Ս ñÍáõÙ »Ý, áñ ×ÝßáõÙÝ»ñ ·áñÍ Ս ¹ñíáõÙ »Ý Ã»º øÌ ËáñÑñ¹Ç, Ã»º ÙñóáõÃ ՇÛÇÝ, »õ թե՛ ատեստացիոն հանձնաժողովների նկատմամբ: Ø Ս Ý Ս í Ս Ý¹ áñª ûñ»ÝùÁ ãÇ Ï Ս ñ· Ս íáñáõÙ ù Ս ÕÍ Ս é ՇÛáÕÇ ÝßՇÝ Ս ÏÙ Ս Ý »õ Ս é Ս çË Ս Õ Ս óÙ Ս Ý Ù Ս ëÇÝ í»ñçÝ Ս Ï Ս Ý áñáßÙ Ս Ý Ï Ս Û Ս óáõÙÁ, ÇÝãÁ ï Ս ÉÇë ¿ ÏáÕÙÝ Ս Ï Ս É áñáßáõÙÝ»ñÇ ÑÝ Ս ñ Ս íáñáõթյուն: Հայաստանում բազմաթիվ են այն

[55] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[56] http://hetq.am/am/society/transparency-2/#more-44666

դեպքերը, երբ մրցույթում հաղթում են կամ ատեստավորումն անցնում են ոչ թե մասնագիտական առավել բարձր պատրաստվածությամբ թեկնածուները, այլ՝ տվյալ ·»ñ³ ï»ëãáõÃÛ³Ý Õ»Ï³í³ñÇÝ Ñ³í³ ï³ñÇÙ Ï³Ù Í³ÝáÃ-³½·³Ï³Ý Ù³ñ¹ÇÏ:

ø³ÕÍ³é³ÛáõÃÛ³Ý Ùñóáõýթների անցկացման շուրջ մամուլում պարբերաբար հրապարակումներ են լինում, որոնք բացահայտում են դրանց՝ ակնհայտորեն ÏáÕÙÝ³Ï³É»õ կանխորոշված լինելը, երբ տեստային փուլը անգամ նվազագույն բալերով հաղթահարած թեկնածուի համար ամեն գնով հաղթանակ է ապահովվում, ù³ÝÇ áñ í»ñ»õÇó ³ñ¹»Ý ÇëÏ Ï³ Ýñ³Ý §³ÝóÏ³óÝ»É áõ¦ Ññ³Ñ³Ý·[57]: Î³ß³éùÇã³÷Á »õ հնարավոր ճնշումները մեծանում են պաշտոնի բարձրանալուն զուգահեռ: Արդյունքում՝ թափուր պաշտոնում կարող է նշանակվել որակավորմամբ դրան չհամապատասխանող թեկնածուն, կամ հակառակը՝ բարձր որակավորում ուն՝»óáÕ թեկնածուն՝ չնշանակվել տվյալ պաշտոնում: Բազմաթիվ են այն դեպքերը, երբ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï û·ï³·áñÍáõÙ »Ý å»ï³Ï³Ý Í³é³ÛáÕÝ»ñÇÝ:

Օրենքն իր ամբողջ ուժով առավել հաճախ կիրառվում է այն թեկնածուների կամ պետական ծառայողների նկատմամբ, ովքեռ ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ Ñ³Ù³óùÝ»ñ áõÝ»Ý: ì»ñçÇÝÝ»ñÇë ³ßË³ï³ÝùÇó ³½³ïÙ³Ý å³ï×³é Ï³ñáÕ»Ý ¹³éÝ³É Ýñ³Ýó ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³Ù³óùÝ»ñÁ Ï³Ù ÝáõÛÝÇëÏª Ñ³Ù³ ÏñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Ø³ÙáõÉáõÙ ³Ûë Ù³ëÇÝ Ññ³å³ñ³ÏáõÙÝ»ñÁ ß³ï³ó»É»Ý Ñ³ïÏ³å»ë 2008Ã. Ý³Ë³·³Ñ³Ï³Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ñ»ïá[58]:

2010Ã. ÑáõÝÇëÇ 24-ÇÝ ÐÐ²Ä-ն առաջին ընթերցմամբ ընդունեց «Հանրային ծառայության մասին» օրինագիծը: Ընդ որում հասարակության տարբեր թ»õ»ñ տարբեր կերպ են ընկալում »õ մեկնաբանում այս հանգամանքը: Քաղաքացիական Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÁ Ù ï³Ñá·áõÃÛáõÝ »Ý Ñ³Ù ï ÝáõÙ ³ÛÝ Ï³å³կցությամբ, որ այս օրինագիծը ներառում է »õª Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Í³é³ÛáÕÝ»ñÇÝ, »õª քաղաքական պաշտոնյաներին վերաբերող դրույթներ: Մինչդեռ իշխանության Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÁ, Áë ï ¿áõÃÛ³Ý ³é³çÁÝÃ³ó áñ³Ï»Éáí, áñå»ë ûñÇÝ³·ÍÇ ¹ñ³Ï³Ý ÏáÕÙ ÝßáõÙ »Ý ³ÛÝ, áñ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Í³é³ÛáÕÝ»ñ Ñ³Ù³ñíáõÙ »Ý áã ÙÇ³ÛÝ ù³ÕÍ³é³ÛáÕÝ»ñÁ, ³ÛÉ Ý³»õ Ñ³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý Ý³Ë³·³ÑÁ, í³ñã³å»ï Á, Ý³Ë³ñ³ñÝ»ñÁ, ²Ä å³ï·³Ù³íáñÝ»ñÁ, áñáÝó íñ³ ï³ñ³Íí áõÙ »Ý ¿ÃÇÏ³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñáõÙÝ»ñÁ[59]: Այդ կարգավորումներով նախատեսվում է պետական բոլոր Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ ë ï »ÕÍ»É ¿ÃÇÏ³ÛÇ Ñ³ñó»ñáí Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÝ»ñ, Ý³»õ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáí, որը կգբաղվի բարձրաստիճան պաշտոնյաների էթիկայի հարցերով, ներառյալ՝ ·áõÙùÇ »õ »Ï³ÙáõïÝ»ñÇ Ñ³Ûï³ñ³ñ³·ñ»ñÁ »õ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ñ³ßí»ï íáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ: Ü³Ë³ï»ëíáõÙ¿Ý³»õ å³ï³ëË³Ý³ï íáõÃÛáõÝ ¿ÃÇÏ³ÛÇ Ï³ÝáÝÝ»ñÇ Ë³Ë ï Ù³Ý Ñ³Ù³ñ: Ð³ï Ï³ÝßÏ³Ý¿, áñ³Ûª ë ï»ÕÍí»ÉÇù հանձնաժողովները հավակնելու են քննելու այնպիսի բարձրաստիճան å³ßï áÝÛ³Ý»ñÇ ¿ÃÇÏ³ÛÇ Ñ³ñó»ñÁ, ÇÝãå»ë ûñÇÝ³Ïª Ñ³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý Ý³Ë³·³ÑÝ¿, ²Ä Ý³Ë³·³ÑÁ »õ í³ñã³å»ï Á: Ð³ñó³Ï³ÝÝ»ñÇ ï»ÕÇù¿ï³ÉÇë ûñÇÝ³·ÍÇ å³ßï å³ÝÝ»ñÇ ³ÛÝ åÝ¹áõÙÁ, Ã» ÑÝ³ñ³íáñ¿³å³Ñáí»É³Û¹ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÇÝë ï Ç ï áõóÇáÝ³É³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÁ:

---

[57] http://tert.hraparak.am/hodvac.php?h_id=4731

[58] ºíñåå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ð³Û³ë ï³ÝÇ Ñ³Ï³Ï³éáõåóÇáÝ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙáÝÇ ï áñÇÝ·, §Âñ³Ýë÷³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝé¦ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝ, 2010, Ð³Û³ë ï³Ý, ¿ç 59:

[59] http://hetq.am/am/society/gevork-kostanyan/#more-28486

Ø²ð¸àô Æð²ì àôÜøÜºð.
ØÆä ÆÜêîÆîàôîÆ ¶àðÌàôÜºàôÂÚàôÜÀ,
êºö²Î²ÜàôÂÚ²Ü Æð²ì àôÜø

Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý áÉáñ ïáõÙ Ð³Û³ëï³ÝÇ
Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝÁ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý ³éç»õ å³ñï³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ
ëï³ÝÓÝ»É¿Ñ»ï»õÛ³É÷³ëï³ÃÕÃ»ñáíª §Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý
ÏáÝí»ÝóÇ³¦, §ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý »õù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ
Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·Çñ¦, Ø²Î-Ç ïÝï»ë³Ï³Ý, ëáóÇ³É³Ï³Ý »õ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ
իրավունքների միջազգային դաշնագիր: 2009թ. սեպտեմբերին Հայաստանը
ëïáñ³·ñ»É¿Ý³»õ îÝï»ë³Ï³Ý, ëáóÇ³É³Ï³Ý »õ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ
Ù³ëÇÝ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¹³ßÝ³·ñÇÝ ÏÇóª Ï³ÙÁÝïÇñ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÁ:

Ð³Û³ëï³ÝÁëïáñ³·ñ»É¿Ý³»õ §Þñçակա միջավայրի առնչությամբ
ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý, áñáßáõÙÝ»ñ ÁÝ¹áõÝ»ÉáõÝ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛ³Ý »õ
³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ úñÑáõëÇ ÏáÝí»ÝóÇ³Ý, áñÁ
å»ïáõÃÛ³ÝÁ å³ñï³íáñ»óÝáõÙ¿³å³Ñáí»É ßñç³Ï³ ÙÇç³í³ÛñÇÝ ³éÝãíáÕ
ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛáõÝÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ այդ առնչությամբ որոշումներ
ÁÝ¹áõÝ»ÉÇëª Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÝ³ ÏóáõÃÛáõÝÁ:
Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý áÉáñ ïáõÙ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý
Ñ³Ù³ñ³é³ç³ñÏíáõÙ¿.

- Ùß³Ï»É Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Çñ³½»ÏÙ³Ý »õ մարդու իրավունքների վերաբերյալ կրթական
Íñ³·ñ»ªÑ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç Ñ³Ý¹áõñÅáõ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ
նկատմամբ հարգանքի, անձի նկատմամբ հարգանքի »õ í»ñçÇÝÇë
³ñÅ³Ý³å³ïáõÃÛ³Ý³å³ÑáíÙ³ÝÝå³ï³Ïáí,

- բարձրացնել Մարդու իրավունքների պաշտպանի՝ որպես հասարակության առավել
Ï³ñ»õáñ¹»ñ³Ï³ï³ñÝ»ñÇó Ù»ÏÇ, Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ,

- ³å³Ñáí»É Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áÉáñïáõÙ ÐÐëï³ÝÓÝ³Í ÙÇç³½·³ÛÇÝ
å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñáõÙÁ Ý³»õ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý
Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ù³Ï³ñ¹³ÏáõÙ,

- Ñ³ë³ñ³Ï³ÛÝáñ»Ý ÁÝ¹áõÝ»É Çñ³í³å³ßïå³ÝÝ»ñÇ »õ Çñ³í³å³ßïå³Ý
Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹»ñÝáõ ÝÞ³Ý³ÏáõÃÛáõÝÁª »ñÏñáõÙ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý
³ñÅ»ùÝ»ñÇ ³Ùñ³åÝ¹Ù³Ý »õ½³ñ·³óÙ³ÝÝå³ï³Ïáí,

- անցկացնել իրավապաշտպանների նկատմամբ հարձակումներ՝ ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É
Ñ»ï³ùÝÝáõÃÛáõÝ »õ Ù»Õ³íáñÝ»ñÇÝ »ÝÃ³ñÏ»É¹³ï³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛ³Ý,

- ëï»ÕÍ»É Ýå³ëï³íáñ ÙÇç³í³Ûñª³ñÑ»ëï³Ïó³Ï³Ý ÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý áõ
գործունեության համար, բարձրացնել գործող կազմակերպությունների դերը՝
³ßË³ïáÕ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õß³Ñ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý ·áõÍáõÙ,

- Ùß³Ï»É ßñç³Ï³ ÙÇç³í³ÛñÇÝ ³éÝãíáÕ ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý »õ
Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³ó³Ï³ñ·»ñÁ,

- ³å³Ñáí»É ßñç³Ï³ ÙÇç³í³ÛñÇÝ ³éÝãíáÕ áñáßáõÙÝ»ñ Ï³Û³óÝ»Éáõ ·áõÍÁÝÃ³óáõÙ
Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ÑÝ³ñ³íáõÇÝë É³ÛÝ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ:

Ð³Û³ë ï անը Եվրամիության հետ մարդու իրավունքների հարցերով պարբերական Ñ³Ù³ ·áñÍ³ ÏóáõÃÛáõÝ ëÏë»É¿ 2009Ã.-Çó: ²Ûë ³éáõÙáí ºíñ³ÙÇáõÃÛáõÝÁ ËÇë ï Ï³ñ»õáñáõÙ¿ »ñÏñÇ ù³Õ³ù³ Ï³Ý Ñ³Ù³ Ï³ñ·áõÙ Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç ³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÁ »õ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³ñóáõÙ Ýñ³ ¹»ñÇ Ñ» ï³ ·³ Ù»Í³óáõÙÁ: ÆÝãå»ë ÝßíáõÙ¿ ºíñ³Ñ³ÝÓÝ³ ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ï í³Í §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Û³ë ï³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ë ï³ÃÕÃáõÙ, Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի կողմից ստացվող բողոքների աստիճանաբաñ³ í»É³Ý³ÉÁ íÏ³ÛáõÙ¿ ³Ûë ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç Ñ»ÕÇÝ³ ÏáõÃÛ³Ý ³×Ç Ù³ëÇÝ[60]:

´³ó³ñÓ³Ï Ãí»ñáíª Çñ³ íÇ×³ ÏÝ áõÝÇ Ñ» ï »õÛ³É å³ ï Ï»ñÁ. 2009Ã. ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ 4683 ³ÝÓ³ÝóÇó ë ï³ó»É¿ 3783 ¹ÇÙáõÙ-բողոք, որոնց մեծ մասը՝ 2636, բանավոր: Դրական լուծում ստացել է դրանցÇó 78-Á, ÇÝãÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ í»ñ³Ï³Ý·Ýí»É¿ 378 ³ÝÓ³Ýó Ë³Ë ï í³Í Çñ³ íáõÝù: 2010Ã. Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ 5221 ³ÝÓ³ÝóÇó ë ï³ó»É¿ 4089 ¹ÇÙáõÙ-բողոք, որոնցից բանավոր է եղել 2836-Á: ¸ñ³Ï³Ý ÉáõÍáõÙ ë ï³ó»É¿ 123 ¹ÇÙáõÙ-բողոք, ինչի ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ í»ñ³Ï³Ý·Ýí»É¿ 562 ³ÝÓ³Ýó Ë³Ë ï í³Í Çñ³ íáõÝù: §öáñÓÁ óáõÛó¿ տալիս, որ 2010թ. նույնպես բանավոր դիմում-բողոքներ ներկայացնողների մի մասը խուսափել է ներկայացնել գրավոր բողոք, ինչպես նա»õª ï ñ³Ù³ ¹ñ»É ³ÝÓÝ³Ï³Ý ï íÛ³ÉÝ»ñ¦,- Ýßí³Í¿ ØÆä 2010Ã. ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛóáõÙ[61]:

2009 »õ 2010ÃÃ., ¹³ ï »Éáí ù³Õ³ù³ óÇÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ØÆ å³ßï å³ÝÇ ·ñ³ë»ÝÛ³Ï áõÕ³ñÏ³Í ¹ÇÙáõÙ-բողոքների քանակից, նրանց իրավունքներն առավել շատ Ë³Ë ï í»É»Ý áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý, ¹³ ï³ñ³ÝÝ»ñÇ, ÐÐ ³ßË³ ï³ÝùÇ »õ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý, ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï³ñ³ÝÇ »õ ÐÐ ³ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó:

2008Ã.-Çó ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ¿ Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý ³½· ³ÛÇÝ Ù»Ë³ÝÇ½Ù, áñÁ Ý³Ë³ ï»ëí³Í¿ Êáß ï³Ý·áõÙÝ»ñÇ »õ ³ÛÉ¹³Å³Ý, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ å³ ïÅÇ ¹»Ù ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇÝ ÏÇó Ï³ÙÁÝ ï Çñ³ ñÓ³Ý³ ·ությամբ:

2010Ã. í»ñçÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï³ñí»óÇÝ §Ä³Ù³Ý³Ï³ íáñ ³Ý³ßË³ ï áõÝ³ ÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ: (²Ûë Ù³ëÇÝ ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝª տե՛ս սույն զեկույցի փոքրամասնություններին, հասարակության խոցելի խմբերին, գենդերային խնդիրներին վերաբերող բաժնում): öá÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Ï³ ï³ñí»É Ý³»õ ÐÐ ³ßË³ ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ñùáõÙ: 2010Ã. ÑáõÝÇëÇ 24-ÇÝ ·áñÍáÕáõÃÛ³Ý Ù»ç Ùï³Í ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ã»»õ ÇÝã-որ առումով բարելավել են աշխատողների Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ, ë³Ï³ÛÝ ÙÛáõë ÏáÕÙÇó ¹ñ³Ýù ÝáõÛÝ ³ßË³ ïáÕÝ»ñÇ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ë³Ë ï Ù³Ý ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝ »Ý å³ñáõÝ³ ÏáõÙ: Ø³ëÝ³ íáñ³å»ë, ·áñÍ³ ïáõÝ Ï³ñáÕ¿ ³ßË³ ï³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³Ý³ ·ÇñÁ ¹³¹³ñ»óÝ»É ³ÛÝ ÑÇÙùáí, áñ ³ßË³ ïáÕÁ Ñ³ë»É¿ Ãáß³ÏÇ ï³ñÇùÇ, »Ã» å³ÛÙ³Ý·ÇñÁ ¹³ ãÇ ³ñ·»ÉáõÙ: ØÇÝã¹»é å³ÛÙ³Ý³ ·Çñ ÏÝù»ÉÇë ·áñÍ³ ïáõÝ Ï³ñáÕ¿ ÝÏ³ ïÇ áõÝ»Ý³É ³Ûë Ñ³Ý· ³Ù³ÝùÁ: êñ³ ßÝáñÑÇí Ý³ Ùß ï³å»ë Ï³ñáÕ¿ Ëáõë³÷»É Ñ³Ù³ÝÙ³Ý Çñ³ íÇ×³ ÏÇó, ù³ÝÇ áñ, áñå»ë Ï³ÝáÝ, ·áñÍ³ ïáõÝ»ñÝ »Ý Ã»É³¹ñáõÙ

[60] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy.

[61] 2010Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý »õ »ñÏñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ áõ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ë³Ë ï Ù³Ý Ù³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛó, ¿ç 10:

³ßË³ ï ³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³Ý³ ·ñ»ñÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ, Ã»»õ ûñ»Ýùáíª å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ որոշվում են փոխհամաձայնության սկզբունքով:

2010 Ãí³Ï³ÝÝ ³é³ÝÓÝ³ó³í Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÇ Ë³Ë ï Ù³Ý ³ÕÙÏ³Ñ³ñáõÛó դեպքերի արձանագրմամբ: Խախտման դեպքերն այնքան հաճախակի ու Ñ³Ù³ï ³ñ³Í »Ý ï »ÕÇ áõÝ»ÝáõÙ, áñ Ñ³ë³ñ³ ÏáõÃÛáõÝÁ Ï³ñÍ»ë Ã» ëÏë»É ¿ ուշադրություն չդարձնել այդ հանգամանքի վրա: Նույն թվականի սեպտեմբերին հասարակական դիտորդների խմբի անդամները Նուբարաշեն ùñ»³Ï³ ï ³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇùÝ³ñÏ ³Ûó»ÉáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï å³ñ½»É »Ý, áñ ÐÐ ù³Õ³ù³óÇ ê³ñ·Çë äáÕáëÛ³ÝÁ, ³é³Ýó ûñ»Ýùáí Ý³Ë³ ï»ëí³Í ÑÇÙù»ñÇ, ÙÇ³ÛÝ ÐÐ ·ÉË³íáñ¹³ ï ³Ë³½Ç ï»Õ³Ï³ÉÇ ·ñ³íáñ óáõóáõÙÇ ÑÇù³Ý íñ³, 28 ûñ å³Ñí»É ¿ ³Û¹ ï »Õ: Ð³Ù³Ó³ÛÝ ÐÐ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ýª ³ÝÓÇÝ Ï³É³Ý³ íáñ»É Ï³ñելի է բացառապես դատարանի որոշմամբ: 2010թ. դեկտեմբերի դրությամբ Ս. Պողոսյանն ազատության մեջ էր, մինչ ²ØÜ-Çó ÏáõÕ³ñÏ»ÇÝ Ýñ³ ¹»Ù Ñ³ñáõóí³Í ùñ»³Ï³Ý ·áõÍÇ ÝÛáõÃ»ñÁ: ØÇÝã³Û¹ Çñ³í³å³ßï å³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹³ ï ³ñ³ÝáõÙ ÷áñÓáõÙ »Ý ÝÙ³Ý ³åûñÇÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ÝË»É, ÇÝãå»ë Ù³ÙáõÉáõÙ Ñ³Ûï ³ñ³ñ»É ¿ Ñ³Ûóíáñ ÏáÕÙÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÁ[62]: «Եթե դատարանը չբավարարի մեր հայցապահանջը, սա ÑÝ³ñ³íáõáõÃÛáõÝ ¿ ï ³Éáõ, áñ¹³ ï ³Ë³½Ý»ñÇ ·ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇù³Ý íñ³ մարդկանց ապօրինաբար ձերբակալեն»,- ³ë»É ¿ ¾. Ø³ñáõùÛ³ÝÁ: ÀÝ¹ áñáõÙ, Ý³ ÑÇß»óñ»É ¿, áñ ·áõÍÁ ùÝÝáõ¹³ ï ³íáõÁ Ý³ËÏÇÝáõÙ ³ßË³ ï »É ¿ ·ÉË³íáõ դատախազությունում, այսինքն, հայցվորների դիմումը բավարարելու դեպքում, նրա Ï³Û³óñ³Í áõáßáõÙÁ ÏÉÇÝÇ Çñ Ý³ËÏÇÝ §ß»ýÇ¦ ¹»Ù: ²ÛÉ Ï»ñå ³ë³Í, ³Ûë ·áõÍÇ ùÝÝáõÃÛáõÝÁ ÙÇ ÏáÕÙÇó åÇïÇáõ Ï³ÝËÇ Ñ» ï ³ ·³ÛáõÙ ³ÝûñÇÝ³Ï³Ý Ï»ñåáí Ù³ñ¹Ï³Ýó Ï³É³Ý³íáõ»É áõ¹»åù»ñÁ, ÙÛáõë ÏáÕÙÇóª ³ÛÝ ÷áñÓ³ù³ñ ¿ ¹³ ï ³Ë³½áõÃÛáõÝÇó¹³ ï ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ³ÝÏ³ ËáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ (³Ûë Ù³ëÇÝ ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝª ï »ºë ëáõÛÝ ½»ÏáõÛóÇ ³ñ¹³ñ³¹³ ï áõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ ËáõÃÛ³ÝÁ »õ մատչելիությանը վերաբերող բաժնում):

Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³Ýí³ÍáõÃÛáõÝÁ ë ï áõ·»ÉáõÛáõñûñÇÝ³Ï Ù»Ë³ÝÇ½Ù ¿ ³é³ç³ñÏ»É ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³Ý ²ñÙ»Ý Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÁ: §â³÷³ÝÇßÁ Ñ» ï »õÛ³ÉÝ ¿ª ¹áõñë ·³Ýù ÷áÕáó »õ ß³ñù³ÛÇÝ ù³Õ³ù³óáõÝ Ñ³ñóÝ»Ýùª ÇÝùÝ Çñ»Ý å³ßï å³Ýí³±Í ¿ ½·áõÙ å» ï ³Ï³Ý Ñ³ë ï ³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï հարաբերությունների մասին, Ã»± áã: Ð³Ùá½í³Í »Ù, áñ 10-Çó 9-Á Ï³ëÇª áã¦,- Éñ³ ·ñáÕÝ»ñÇ Ñ» ï ×» å³½ñáõÛóáõÙ ³ë»É ¿ ². Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÁ[63]: Â»»õ í»ñçÇÝë, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý áÉáñ ï áõÙ í»ñçÇÝ ï ³ñÇÝ»ñÇÝ ¹ñ³Ï³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý ÙÇ ï áõÙÝ»ñ ¿ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ[64]:

²ßË³ ï ³ÝùÇ բնագավառում ՀՀ քաղաքացու սահմանադրական իրավունքների »õ ³½³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý »õ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ Ï³ñ·³íáõíáõÙ են ՀՀ աշխատանքային օրենսդրությամբ, որը սահմանում է անձի աշխատանքային Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ³½³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ å» ï ³Ï³Ý »ñ³ßËÇùÝ»ñÁ, å³ßï å³ÝáõÙ ³ßË³ ï áÕÝ»ñÇ »õ ·áõÍ³ ï áõÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ áõß³Ñ»ñÁ:

Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ³ÝÓÇ ³ßË³ ï ³Ýù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ Ñ³×³Ë áïÝ³Ñ³ñíáõÙ »Ý áã ÙÇ³ÛÝ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ñ» ï »õ³Ýùáí, ³ÛÉÝ³»õ ³ÛÝ å³ ï ×³éáí, áñ ÐÐ աշխատանքային օրենսդրությունն ինքը զերծ չէ բացերից »õ Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇó: ÆÝãå»ë ÝßíáõÙ ¿ ØÆ å³ßï å³ÝÇ 2009Ã. ï ³ñ»Ï³Ý ½»ÏáõÛóáõÙ, ÐÐ ³ßË³ ï ³Ýù³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ñùÇ 144 Ñá¹í³ÍÇ ³é³çÇÝ Ù³ëáíª ³ñï ³Å³ÙÛ³ ³ßË³ ï ³ÝùÁ Ï³ñáÕ¿ ÉÇÝ»É երկու տեսակ՝ գործատուի պահանջով կամ կողմերի համաձայնությամբ: Նույն

[62] http://www.lragir.am/armsrc/right42353.html
[63] http://www.tert.am/am/news/2010/12/10/ombudsman/
[64] http://www.tert.am/am/news/2010/12/10/ombudsman/

Ñá¹í³ÍÇ»ñÏñáñ¹Ù³ëáíª·áñÍ³ïáõÝ³ßË³ïáÕÇÝ³ñï³Å³ÙÛ³ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ կարող է ներգրավել միայն բացառիկ դեպքերում, áñáÝù Ý³Ë³ï»ëí³Í»Ý Ñ³çáñ¹ Ñá¹í³Íáí: úñ»ÝùÁ ãÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙ, Ã» áñáÝù »Ý ³ñï³Å³ÙÛ³ ³ßË³ï³ÝùÇ ÃáõÛÉ³ïñÙ³Ý ¹»åù»ñÁ: ²ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ÇñùÁ ãÇ Ý³Ë³ï»ëáõÙ Ý³»õ, Ã» ·áñÍ³ïáõÝ ÇÝã Ï³ñ·áí ¿ áñáßում qբաղեցրած պաշտոնին աշխատողի Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³ñóÁ, ÙÇÝã¹»é ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³Ý³·ÇñÁ ÉáõÍ»Éáõª·áñÍ³ïáõÇ Çñ³íáõÝùÇ ÑÇÙù»ñÇó Ù»ÏÁ աշխատողի qբաղեցրած պաշտոնին կամ կատարած աշխատանքին ãÑ³Ù³å³ï³ëË³Ý»Éáõ ¹»åùÝ ¿, áñÁ ÏñÏÇÝ áñáßáõÙ ¿ áã ³ÛÉáù, ù³Ýª·áñÍ³ïáõÝ:

ÐÐ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ÇñùÁ »õ §²ßË³ï³ÝùÇ í³ñÓ³ïñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ օրենքը տարբեր կերպ են կարգավորում արտաժամյա »õ ·Çß»ñ³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÝùÇ ¹ÇÙ³ó í³ñÓ³ïñáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÁ:

2009-2010ÃÃ. ÁÝÃ³óùáõÙ ß³ñáõÝ³Ï í»É»Ý ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ Ñ» ï »õÛ³É ³ëå»Ï ï Ý»ñáíª ·áñÍ³ïáõÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó í»ñçÝ³Ñ³ßí³ñÏãÏ³ï³ñ»Éáõ, í»ñçÝ³Ñ³ßí³ñÏÇ ·áõÙ³ñÁ ãí×³ñ»Éáõ, ³ßË³ï³ÝùÇó ³½³ïÙ³ÝÙ³ëÇÝ å³ïß³×Ï»ñåáí ãÍ³Ýáõó»Éáõ, ³½³ïÙ³ÝÑÇÙù»ñÇ Ù³ëÇÝ ï»ÕÛ³Ï ãå³Ñ»Éáõ, ûñ»Ýùáí ë³ÑÙ³Ýí³Í å³Ñ³ÝçÝ»ñÇ խախտմամբ աշխատանքից ազատելու դեպքեր:

2009Ã. ³é³í»É Ñ³×³Ë, ù³Ý 2010-ÇÝ, Ã»՝ ØÆä ·ñ³ë»ÝÛ³Ï, Ã»՝ Çñ³í³å³ßï å³Ý կազմակերպություններ բազմաթիվ բողոքներ են եղել քաղաքացիներից՝ այն կապակցությամբ, որ մայրաքաղաքում ընդդիմության հանրահավաքների օրերին Ë³Ë ï íáõÙ ¿ ºñ»õ³Ý Ù»ÏÝáÕÝ»ñÇ ³½³ï ï»Õ³ß³ñÅÇ Çñ³íáõÝùÁ: ²Û¹ ûñ»ñÇÝ Ë³Ë ï íáõÙ »Ý Ý³ËûñáÙ Ñ³ë ï³ï í³Í ãí³óáõó³ÏÝ»ñÁ, Ë³÷³Ýíáõù ¿ ÙÇçù³Õ³ù³ÛÇÝ ³í ï á ï ñ³Ýëåáñ ï³ÛÇÝ ÙÇçáóÝ»ñÇ Ï³ÝáÝ³íáñ ³ßË³ï³ÝùÁ: Ð³×³Ë ³é³Ýó áñ»õt բացատրության՝ ոստիկաններն արգելում են երթուղի դուրս ·³É í³ñáñ¹Ý»ñÇÝ, Ï³Ù í»ñçÇÝÝ»ñë, Çñ»Ýó ³ë»Éáí, §í»ñ»õhg բանավոր հրահանգ »Ý ë ï³ÝáõÙ¦ ³Û¹ ûñÁ, Ñ³ïÏ³å»ë ûñí³ ³é³çÇÝ Ï»ëÇÝ, áõÕ»õáñ³÷áË³¹ñáõÙ ãÏ³ï³ñ»É:

ԵԽԽՎ՝ Հայաստանին վերաբերող վերջին չորս բանաձ»õ»ñÇ ãÏ³ï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ ³Ñ³½³Ý·»ñ ÉÇÝáõÙ »Ý »՝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, »՝ ù³Õ³ù³Ï³Ý ընդդիմության կողմից: 2010թ. դեկտեմբերին ՀՀ առաջին նախագահ L»õáÝ î»ñ-ä» ï ñáëÛ³ÝÁ, áñÝ ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ Ð² Î-Ý ¿ ·ÉË³íáñáõÙ, Ý³Ù³ÏÝ»ñ ÑÕ»ó ºíñáå³Ï³Ý խորհրդի նախագահին, ԵՄ արտաքին հարաբերությունների »õ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý »õ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ï³éáõÛóÝ»ñÇÝª Ñáñ¹áñ»Éáí Éáõñç ç³Ýù»ñ ·áñÍ³¹ñ»É, áñå»ë½Ç ÐÐ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ï³ñ»Ý ºÊÊì í»ñçÇÝ ãáñë բանաձ»õ»ñÇ, ºØÝ³Ë³·³ÑáõÃÛ³Ý 2008Ã. Ù³ñïÇ 4-Ç, Ù³ñïÇ 12-Ç »õ 2010Ã. Ù³ñïÇ 10-Ç Ñ³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ³éÏ³å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ: ÊÝ¹ÇñÝ»ñÇó ³é³ÝÓÝ³óíáõÙ »Ý Ñ³ïÏ³å»u՝ Հայաստանում քաղաքական բանտարկյալների ³éÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ, Ù³ñïÇ 1-Ç ëå³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É ùÝÝáõÃÛáõÝÁ, §²1+¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý »Ã»ñ³½ñÏáõÙÁ »õ Ë³Õ³ÕÑ³í³ùÝ»ñ ³ÓóÏ³óÝ»Éáõª ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÇ áïÝ³Ñ³ñáõÙÁ[65] ¥³Ûë Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ³é³í»É Ùանրամասն՝ կարդացեք սույն զեկույցի, համապատասխանաբար, ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³ÝÁ »õ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³ÝÁ, Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ ազատությանը, լրագրողի իրավունքներին, հավաքների ազատությանը վերաբերող բաժիններում¤:

[65] http://www.a1plus.am/am/politics/2010/12/6/ter-petrosyan

§üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ ³ñÓ³Ý³·ñ»É¿, áñ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ §ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÝáõÝ»Ý Ù³ëÝ³íáñë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý»õÓ»éÝ»ñ»óáõÃÛ³ÝÇñ³íáõÝù, ë³Ï³ÛÝ ³Ý³ñ¹ÛáõÝ³í»ï,Ñ³×³Ë ÏáéáõÙå³óí³Í¹³ï³Ï³ÝÑ³Ù³Ï³ñ·Á»õ ³Ý³ñ¹³ñÙñó³ÏóáõÃÛáõÝÁ ËáãÁÝ¹á ïáõÙ»Ý¹ñ³Ýó Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ¦[66]:

Ü»ñÏ³ÛáõÙë Ð³Û³ëï³ÝÇó Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³Ý Ý»ñÏ³Û³óí³Í Ñ³Ûó»ñÇ Ù»Í Ù³ëÝ ³éÝãíáõÙ¿ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ Ë³Ë ïáõÙÝ»ñÇÝ:

Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÁ 2009Ã. ÑáõÝÇëÇ 23-ÇÝ Ï³Û³óñ»É¿ Çñ³é³çÇÝ í×ÇéÁ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ù³Ûñ³ù³Õ³ùáõÙ å»ïáõÃÛ³Ý»õ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ Çñ³óÙ³Ý ·áïáõÙ ·ïÝíáÕë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý արդյունքում մարդու իրավունքների խախտման վերաբերյալ: Ընդ որում, ºíñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÁ ·ï»É¿, áñë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç Çñ³íáõÝùÁ Ë³Ë ï í»É¿£ ê³Ï³ÛÝ³Ûë·áñÍáí¹ÇÙáõÁ å³Ñ³Ýç»É¿Ý³»õ բարոյական »õ ÝÛáõÃ³Ï³Ý íÝ³ëÇ ³ñ¹³ñ³óÇ ÷áËÑ³ïáõóáõÙ: ²ñ¹³ñ³óի փոխհատուցման չափի վերաբերյալ հարցի ÉáõÍáõÙÁ ºíñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÁ Ñ»ï³Ó·»É¿ÙÇÝã»õ ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÇó »õ ¹ÇÙáÕ ÏáÕÙÇª·ñ³íáñ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñÁ Ý»ñÏ³Û³óÝ»ÉÁ:

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանը, հանդես գալով հայտարարությամբ, Ï³ñ»õáñ»É¿§ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ Ë³Ë ïáõÙÝ»ñÁ Ý»ñå»ï³Ï³Ý միջոցներով վերացնելու անհրաժեշտությունը, նշելով, որ երբ ոտնահարված ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ í»ñ³Ï³Ý·ÝíáõÙ¿ÙÇç³½·³ÛÇÝ¹³ï³Ï³Ý³ïÛ³ÝÇ որոշմամբ, վնաս է հասցվում »õº å»ïáõÃÛ³Ý Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛ³ÝÁ, »õ՛ բյուջեին»[67]:

Այս կապակցությամբ եղել է ն³»õ ºÊ Ý³Ë³ñ³ñÝ»ñÇ ÏáÙÇ ï»Ç Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñ³Ï³Ý-³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÁ. §ä³ï³ëË³ÝáÕ å»ïáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿³å³ÑáíÇ, áñ åáï»ÝóÇ³É·³Ý·³ï³ñÏáõÙÝ»ñÝáõÝ»Ý³ÝÇñ³í³Ï³Ý å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ý»ñå»ï³Ï³Ý ÙÇçáó, áñÁ ÃáõÛÉ ï³ ¹ÇÙ»É Çñ³í³ëáõ ³½·³ÛÇÝ Ù³ñÙÝÇÝ, ÙÇ ÙÇçáó, áñÁ Ï³ñáÕ¿û·ï³ ·áñÍí»É Ý³»õ Ý»ñÏ³ ·³Ý·³ï³ñÏáõÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: ÜÙ³Ý ³ñ³·»õ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÙÇçáóÁ Ýñ³Ýó ÃáõÛÉ Ïï³ñ ÷áËÑ³ïáõóáõÙëï³Ý³É¹»é»õë ³½·³ÛÇÝ Ù³Ï³ñ¹³ÏáõÙ¦:

2010թ. սկզբին Եր»ոանի Կենտրոնի Աբովյան 4 հասցեում գտնվող իր սեփական ï³ñ³ÍùÇó íï³ñí»ó §úÉÇÙå¦ ³é»õïñ³ÛÇÝ Ï»Ýïñáý Á: îíÛ³É ï³ñ³ÍùÁ 2007Ã. կառավարության որոշմամբ համարվել էր հանրային գերակա շահ, »õ ³ÛÝ Ó»éù¿ñ բերել այդ տարածքին հարող մնացած հատվածին արդեն իսկ տնօրինող «Ավո ՖՄՀ» êäÀ-Ý: ì»ñçÇÝë Ññ³Å³ñí»ó Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ïáõóáõÙ ï³É ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáçÁ »õ ¹ÇÙ»ó¹³ï³ñ³Ýª §úÉÇÙå¦ ³é»õïñ³ÛÇÝ Ï»Ýïñáý Ç ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ ¹³¹³ñ»óÝ»ÉáõÃ»õ ïí Û³É ï³ñ³ÍùÇó íï³ñ»ÉáõÃ å³Ñ³Ýçáí: §úÉÇÙåÇ¦ íï³ñÙ³Ý »õ ·áõÛùÇ ³é·ñ³íÙ³Ý Ñ»ï»õ³Ýùáí Ï»ëï³ñáõó³í»É Ï³ë»óí»ó Ýñ³Ý å³ïÏ³ÝáõÃ ÝáõÛÝ Ñ³ëó»áõÙ ·áõÍáõÃ Ë³ÝáõÃÁ, áõáí í»ñçÇÝÇë å³ï×³éí»ó ÑëÏ³Û³Ï³Ý ÝÛáõÃ³Ï³Ý íÝ³ë:

§Ð³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý »õ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ Í³é³ÛáõÙ¿Ý»Õßñç³Ý³ÏÝ»ñÇß³Ñ»ñÇÝ »õ ¹ñ³ Ñ³Ù³ñ·áõÍÇ¿ ¹ñíáõÙ å»ï³Ï³Ý, ¹³ï³Ï³Ý áÕçÑ³Ù³Ï³ñ·Á¦,-Ù³ÙáõÉáõÙ Ñ³Ûï³ñ³ñ»ó §úÉÇÙå¦-Çë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ[68]: Բացի այդ, ՀՀ Սահմանադրությամբ »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ

[66] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[67] 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ ·áõÍáõÝ»áõÃÛ³Ý »õ »ñÏñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áõ ÑÇùÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ë³Ë ïÙ³ÝÙ³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛó, ¿ç 98:
[68] http://www.panorama.am/am/law/2011/01/18/olimp/

ÝáñÙ»ñáí ë³ÑÙ³ÝíáõÙ ¿, áñ û ï ³ñÙ³Ý åñáó»ëÁ ãÑçÙÝ³ íáñí³Í íÝ³ë ãå» ï ù ¿ å³ ï×³éÇ ë»÷³Ï³Ý³ ïÇñáçÁ, ÇëÏ ÷áËÑ³ ï áõóáõÙÁ å» ï ù ¿ ÉÇÝÇ Ñ³Ù³ñÅ»ù: 2010 Ãí³Ï³ÝÝ³í³ñ ï í»óª ½³Ý³½³Ý³ ï û³ÝÝ»ñáõÙ §úÉÇÙ å¦-Ç Ý»ñÏ³û³óñ³Í Ñ³ûó»ñÇ ³é³ ï áõÃû³Ý å³ûÙ³ÝÝ»ñáõÙ:

2010Ã. Ýáûեմբերին Եր»õանի կենտրոնում տեղի ունեցած հրդեհը սկիզբ դրեց մարդու Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ ßáõñç Ñ»ñÃ³Ï³Ý ÃÝçáõÏÇÝ: ÐÇÙÝ³Ñ³ ï³Ï³ûñí³Í 14 ë»÷³Ï³Ý ïÝ»ñáõÙ³ åñáÕ ÁÝï³ÝÇùÝ»ñ ÙÝ³óÇÝ³ÝûÃ»õ³Ý, »ñ»Ë³Ý»ñÇÝ, Ï³Ý³Ýó »õ Í»ñ»ñÇÝ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ áõÕ³ñÏ»Éáí³ å ñ»Éáõ Ñ³ñ³½³ï-բարեկամների տÝ»ñáõÙ, մարդիկ գիշերներ էին լուսացնում իրենց այրված բնակարանների տեղում խփված íñ³ÝÝ»ñáõÙ[69]: ´Ý³ÏÇãÝ»ñÁ Ù ï³í³ ËáõÃûáõÝ áõÝ»ÇÝ, áñ³ûëåÇëáí ÷áñÓ¿ ³ñí»É ³½³ï»Éáõ Ñ»ñÃ³Ï³Ý ï³ñ³ÍùÁª å» ï³Ï³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ ³Ýí³Ý ï³Ï¿ÉÇ ï³ñ ßÇÝ³ñ³ñáõÃûáõÝ ëÏë»Éáõ Ñ³Ù³ñª ³é³Ýó Çñ»Ýó Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ ï áõóáõÙ ï³Éáõ: î³ñ»í»ñçÇÝ Ýñ³Ýó Ñ³Ý¹Çå»É¿ñ ºñ»õ³ÝÇ Ýáñ ù³Õ³ù³å» ï Î³ñ»Ý Î³ñ³å» ï û³ÝÁ, Ëáë ï³ó»É, áñ Ýñ³Ýó Ï ï»Õ³ íáñ»Ý í³ñÓ³Ï³É³Í բնակարաններում, իսկ վարձակալության դիմաց կվճարի քաղաքապետարանը[70]:

ø³Õ³ù³óÇÝ»ñÝ Çñ»Ýó ë»÷³Ï³ÝáõÃû³Ý Çñ³ íáõÝùÇ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ բողոքներով դիմել են ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանին: Ընդ որում, 2009թ.-ÇÝ »Õ»É¿ 56 ¹ÇÙáõÙ-բողոք, 2010-ÇÝ ³û¹ ÃÇíÁ Ñ³ë»É¿ 84-Ç: §²ûë Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ »õë íÏ³ûáõÙ¿ ³ûÝ Ù³ëÇÝ, áñ ß³ñáõÝ³Ï íáõÙ »Ý³Ý ï»ëí»É ³ûÝ Ù ï³Ñá·áõÃûáõÝÝ»ñÁ, áñáÝó ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÝ³Ý¹ñ³¹³ñÓ»É¿ Çñ Ý³ Ëáñ¹ ½»ÏáõûóÝ»ñáõÙ¦,- 2009թ. տարեկան զեկույցի մտահոգությունները բառացիորեն ÏñÏÝáõÙ¿ ØÆ å³ßï å³ÝÇ 2010Ã ï³ñ»Ï³Ý ½»ÏáõûóÁ[71]:

Շարունակվում են բողոքներն այն մասին, որ հասարակության »õ å» ï áõÃû³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ û ï³ñí³Í ·á ï ÇÝ»ñáõÙ · ï ÝíáÕ ï³ñ³ íùÝ»ñÇ ë»÷³Ï³Ý³ ï»ñ»ñÇÝ ï ñíáõÙ¿ áã Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ ï áõóáõÙ: ê³ ï»ÕÇ¿ áõÝ»ÝáõÙ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ³ûÝ å³ ï×³éáí, áñ ãÇ å³Ñå³ÝíáõÙ û ï³ñÙ³Ý å³ûÙ³Ý³·ñáí նախատեսված փոխհատուցման գնի վերաբերյալ բանակցությունների կարգը: ²ñ¹ûáõÝùáõÙª áñ å»ë ÷áËÑ³ ï áõóáõÙ ï ñíáõÙ¿ ձեռք բերողի առաջարկած գինը, »õ Ñ³ßíÇ ã»Ý³éÝíáõÙ ÷áËÑ³ ï áõóáõÙ ë ï³óáÕÇ³é³ñÏáõÃûáõÝÝ»ñÁ:

ê»÷³Ï³Ý³ ï»ñ»ñÇó ß³ ï»ñÁ¹³ ï³ñ³ÝÝ»ñáõÙ³å³ñ¹ûáõÝ ÷áñÓ»É»Ý íÇ×³ñÏ»É «բացառիկ՝ գերակա հանրային շահի» այն հիմնավորումները, որոնք բերված են եղել ÐÐ Î³é³í³ñáõÃû³Ý Ñ³Ù³å³ ï³ë Ë³Ý áñáßáõÙÝ»ñáõÙ: Üñ³Ýù åÝ¹»É»Ý, áñ բացառիկ՝ գերակա հանրային շահի անվան տակ ՀՀ Կառավարության անմիջական հովանավորչությամբ կատարվում է սեփականության իրավունքի փոխանցում այլ Ù³ëÝ³íáñ ³ÝÓ³Ýó: ÀÝ¹ áñáõÙ, û ï³ñíáÕ ë»÷³Ï³ÝáõÃû³Ý ï³ñ³ íùáõÙ Í³í³ÉíáÕª í»ñçÇÝÝ»ñÇë ·áñÍáõÝ»áõÃû³Ý, Ý»ñ³éû³Éª ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ÑÝ³ñ³ íáñáõÃûáõÝÝ»ñÇ »õ ֆինանսավորման աղբյուրների վերաբերյալ տեղեկություններ երբ»õ¿ ã»Ý հրապարակվում, չնայած այն հանգամանքին, որ Կառավարությունը բացառիկ ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ûÇÝ ß³Ñ¿×³Ý³ã»É ËÝ¹ñá³é³ñÏ³ ï³ñ³ íùÝ»ñáõÙ §Çñ³Ï³Ý³óíáÕ¦ ù³Õ³ù³ßÇÝ³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñÁ: §Àë ï ¿áõÃû³Ý, ù³Õ³ù³ßÇÝ³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ, Ñ³í³ë³ñ»óÝ»Éáí ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ûÇÝ ß³Ñ

[69] http://www.aravot.am/am/articles/society/86129/view
[70] http://www.a1plus.am/am/social/2010/12/24/kentron
[71] 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ ·áñÍáõÝ»áõÃû³Ý »õ »ñÏñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ áõ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃûáõÝÝ»ñÇ Ë³Ë ï Ù³Ý Ù³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý½»Ïáõûó, ¿ç 14: 2010Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ ·áñÍáõÝ»áõÃû³Ý »õ »ñÏñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ áõ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃûáõÝÝ»ñÇ Ë³Ë ï Ù³Ý Ù³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý½»Ïáõûó, ¿ç 15:

Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³ÝÁ, Ýå³ï³Ï¿Ñ»ï³åÝ¹áõÙ³ñ¹³ñ³óÝ»É ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý կամայական վերաբաշխման գործընթացը»[72]:

ØÇ ß³ñù ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ßí»ï íáõÃÛáõÝÝ»ñ, ÇÝãå»ë Ý³»õ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý¹Çïáñ¹Ù³ñÙÇÝÁ, ÐÐÙ³ñ¹áõÇñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÝÇñ ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛóáõÙ, արձանագրում են ՀՀ ոստիկանության բաժիններ բերման ենթարկված, ձերբակալված, հետագայում կալանավորված անձանց իրավունքների Ë³Ë ïáõÙÝ»ñ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë, Ï³É³Ý³íáñí»Éáõó Ñ»ïáäëïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý համապատասխան բաժնի ձերբկալվածների պահման վայրում նրանք օրենքով ë³ÑÙ³Ýí³Í Å³ÙÏ»ïÇó³í»ÉÇ»Ý å³ÑíáõÙ: ¸Çïáñ¹Ù³ñÙÇÝÁ ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³ÝÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ³ÝóÏ³óí³Í ÙáÝÇïáñÇÝ·Ç ÁÝÃ³óùáõÙ å³ñ½»É¿, áñ³Û¹Ñ³ëï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ë³Ëïáõ»Ý Ý³»õ ÙÇß³ñù³ÛÉ Çñ³íáõÝùÝ»ñ (³ûë Ù³ëÇÝ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝª ï»ºë ëáõÛÝ ½»ÏáõÛóÇ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý³ÝÏ³ËáõÃÛ³ÝÁ »õ մատչելիությանը վերաբերող բաժնում)£

2010 Ãí³Ï³ÝÝ³é³ÝóÝ³ó³í ½ÇÝí³Í áõÅ»ñáõÙ »õ áëïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý բաժանմունքներում բռնությունների աննախադեպ աճով, որոնք ß³ï¹»åù»ñáõÙ ³í³ñïí»óÇÝ Ù³Ñí³Ý »ÉùáÍ:

ØÇÝã ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ ¹Å·áÑáõÙ ¿ñ 2007Ã. áëïÇÏ³Ý³Ï³Ý բաժանմունքում L»õոն Ղուլյանի մահվան հանգամանքների չբացահայտումից, 2010թ. ապրիլ ամսին ոստիկանության Կոտայքի բաժնում մահանում է գողության կասկածանքով բերÙ³Ý »ÝÃ³ñÏí³Í 24-³Ùû³ ì³Ñ³Ý Ê³É³ýû³ÝÁ: ÆÝãå»ë åÝ¹áõÙ »Ý Ê³É³ýû³ÝÇ Ñ³ñ³½³ïÝ»ñÁ »õ Çñ³í³å³ßïå³ÝÝ»ñÁ, Ý³Ù³Ñ³ó»É¿ բռնությունների հետ»õ³Ýùáí: àëïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý ëå³Ý»ñÇó Ù»ÏÝ³Û¹·áñÍáí ¹³ï³å³ñïí»óáõÃïñí³½³ï³½ñÏÙ³Ý, ë³Ï³ÛÝ Ê³É³ýû³ÝÇ Ñ³ñ³½³ïÝ»ñÇ պնդմամբ՝ իրական մարդասպանը նա չէ, այլ կոչումով ավելի բարձր սպա, որը չի ëï³ó»É Çñ³ñÅ³ÝÇ å³ïÇÅÁ:

2010 Ãí³Ï³ÝÁ Ñ³ïÏ³Ýß³Ï³Ý¿ñ Ý³»õ բանակում բռնությունների քանակով: ´³Ý³ÏáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Ý ëå³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù å³ßïáÝ³Ï³Ý í³ñÏ³Íáí áñ³Ïí»óÇÝ áñå»ë ÇÝùÝ³ëå³ÝáõÃÛáõÝ: Ø»Í³ÕÙáõÙ բարձրացրեց համացանցում Ñ³ÛïÝí³Í ï»ë³·ñáõÃÛáõÝÁ, áñï»Õ·»Ý»ñ³ÉÁ Í³ÕñÇ áõëïáñ³óáõÙÝ»ñÇ ¿ñ »ÝÃ³ñÏáõÙ »ñÏáõ ½ÇÝíáñÇ: ÜáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ ÑáõÉÇëÇÝ ½áñ³Ù³ë»ñÇó Ù»ÏáõÙ ½áÑí»ó 6 ½ÇÝÍ³é³ÛáÕ, ÙÇùÝÇ³ÙÇë³Ýó, Ù»Ï³ÛÉ ½áñ³Ù³ëáõÙ ½áÑí»ó 4 »õ íÇñ³íáñí»ó »õë 4 ½ÇÝÍ³é³ÛáÕ: Այս դեպքերի կապակցությամբ ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը ստիպված էր խոստովանել, որ բանակում անառողջ մթնոլորտ է ïÇñáõÙ, »õ որ նման դեպքերի պատճառը ոչ կանոնադրական հարաբերություններն »Ý:

ÜÏ³ïÇáõÝ»Ý³Éáí, áñ³ÝÝ³Ë³¹»å Ï»ñåáí Ñ³×³Ë³ó»É »Ý ½ÇÝí³Í áõÅ»ñáõÙ ծառայողների մահվան դեպքերը, Հելիսնկյան քաղաքացիական ասամբլեայի ì³Ý³ÓáñÇ·ñ³ë»ÝÛ³ÏÁ 2010Ã. ³ßÝ³ÝÁ Ñ³ÛóáíÑ³Ý¹»ë¿ñ »Ï»É ÐÐ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ¹»Ùª å³Ñ³Ýç»Éáí ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝ ïñ³Ù³¹ñ»É 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ Å³ÙÏ»ï³ÛÇÝ »õ å³ÛÙ³Ý³·ñ³ÛÇÝ ½ÇÝÍ³é³ÛáÕÝ»ñÇ Ù³Ñí³Ý ¹»åù»ñÇ ÃíÇ »õ Ù³Ñ³ó³ÍÝ»ñÇ ïíÛ³ÉÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ: ÐÇÙÝí»Éáí §î»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ íñ³ªÏ³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ÙÇÝã³Û¹ ÝáõÛÝ å³Ñ³Ýçáí ¹ÇÙ»É¿ñ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñê»Ûñ³Ý úÑ³ÝÛ³ÝÇÝ, áñÇó Ù»ñÅáõÙ¿ñëï³ó»É: ¸³ï³ñ³ÝÇó »õë Ù»ñÅÙ³Ý í×Çéëï³Ý³Éáíª Ð»ÉëÇÝÏÛ³Ý քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակի ղեկավարը մամուլում այն

[72] http://www.hra.am/file/sepakan-pasht.pdf

մեկնաբանեց խիստ բացասական: «Դատարանի վճռի պարզաբանման մասում մահացության դեպքերը դասվում են գաղտնի տեղեկությունների ցանկում, բայց եթե ¹áõ ¹ñ³Ýù ³ñï³Ï³ñ·¹»åù»ñ»ë·Ý³Ñ³ïáõÙ, ³Ù»Ý ÙÇ ³ñï³Ï³ñ·¹»åùÇ Ñ³Ù³ñ äÜ-Ç å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛ³Ýë³ÑÙ³ÝáõÙÁ ÙÝáõÙ¿ ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÇó ¹áõñë¦,-Ñ³Ûï³ñ³ñ»É¿ ². ê³ùáõÝóÁ[73]: ²ÛëåÇëáí, ½ÇÝí³Í áõÅ»ñÁ ¹áõñë »Ý ÙÕíáõÙ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý ¹³ßï Çó, ÇÝãÁ Ñ³Ï³ëáõÙ¿ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³ÝÁ:

Ð³Û³ëï³ÝÇ »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Çñ³í³å³ßïå³ÝÝ»ñÁ ·ïÝáõÙ »Ý, áñ »ñÏñáõÙ Ëáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ³Ù»Ý³Ýå³ëï³íáñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ ëï»ÕÍíáõÙ »Ý նախաքննության ժամանակ՝ ոստիկանության բաժանմունքներում, ինչպես նա»õ ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ (³Ûë Ù³ëÇÝ ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝª ï»ºë ëáõÛÝ ½»ÏáõÛóÇ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³ÝÁ »õ մատչելիությանը վերաբերող բաժնում)£

Â»»õ 2010 Ãí³Ï³ÝÇ ÁÝÃ³óùáõÙ í³Õ³Å³ÙÏ»ï Ï³É³ÝùÇó ³½³ïí»óÇÝ §Ø³ñïÇ 1-Ç¦ ·áõÍáí ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ ³ÝÏ³ñ·áõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³½Ù³Ï»ñå»Éáõ Ù»Õ³¹ñ³ÝùáíãáõñëÏ³ï³å³ñïÛ³ÉÝ»ñ, ë³Ï³ÛÝ ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý ·áõÍÇãÝ»ñÇ Ï³ñÍÇùáí, »õë áõÃ քաղբանտարկյալ մնում է անազատության մեջ (³Ûë Ù³ëÇÝ ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝª ï»ºë ëáõÛÝ ½»ÏáõÛóÇ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý ³ÝÏ³ËáõÃÛ³ÝÁ »õ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³ÝÁ վերաբերող բաժնում)£

öáõÓ³·»ïÝ»ñÁ ¹ñ³Ï³Ý »Ý ·Ý³Ñ³ïáõÙ 2010Ã. ½ñå³ñïáõÃÛ³Ý »õ íÇñ³íáõñ³ÝùÇ Ñ³Ù³ñ Ù»Õ³¹ñ³ÝùÇ ³å³ùñ»³Ï³Ý³óÙ³Ý ÷³ëïÁ: êñ³Ý ½áõ·³Ñ»é ÝßíáõÙ¿, áõñ ¹»é»õë ùñ»³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùáí¿ Ï³ñ·³íáõñíáõÙ §ëáõï Ù³ïÝáõÃÛáõÝÁ¦, áõÇ Ó»õակերպումները գրեթե չեն տարբերվում զրպարտությունից, հանգամանք, որը ·ñ»Ã» ÝáõÛÝ É³ÛÝ ÑÝ³ñ³íáõñáõÃÛáõÝÝ¿ ÁÝÓ»éáõÙ ùñ»³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏ»É Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇÝ »õ Éñ³·ñáÕÝ»ñÇÝ[74]: §²Ûë áÉáñïáõÙ ¹»é»õë Ùï³Ñá·áÕ¿ å³ïíÇ »õ արժանապատվության, բարի համբավի արատավորման Ù»Õ³¹ñ³ÝùÝ»ñáí ¼ÈØ-Çó å³Ñ³ÝçíáÕ ÷áËÑ³ïáõóÙ³Ý ·áõÙ³ñÇ Ù»Í ã³÷Á¦[75] (³Ûë Ù³ëÇÝ ³é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝª ï»ºë ëáõÛÝ ½»ÏáõÛóÇ Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛ³ÝÁ, լրագրողի իրավունքներին վերաբերող բաժնում)£

2009Ã. ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»ÉëÇÏÛ³Ý ընկերակցությունից դիտորդ Արշալույս Հակոբյանը դուրս է հրավիրվել ընտրական տեղամասից: Այս մասին բողոքից հետո նա կանչվել է ոստիկանություն՝ Ñ³ñó³ùÝÝáõÃÛ³Ý: Այդ ծանուցումը բերած ոստիկանները նրան ձերբակալել են՝ իբր դիմադրություն ցույց տալու մեղադրանքով: Հակոբյանը հետագայում հայտնել է, որ ոստիկանության բաժանմունքում իրեն ծեծել են »õ »ÝÃ³ñÏ»É Ëáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ, ë³Ï³ÛÝ ³Ûë Ù³ëÇÝ ³Ý·³Ù¹³ï³ñ³ÝáõÙ ³ñí³Í Ñ³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ ÙÝ³ó»É¿ ³é³Ýó å³ïß³×Ñ»ï³ùÝÝáõÃÛ³Ý:

[73] http://www.lragir.am/armsrc/right41108.html3

[74] §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ³Ý ÏáÙÇï»¦ Çñ³í³å³ßïå³ÝÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ, Մարդու իրավունքները Հայաստանում, «Դիտորդ» պարբերական, # 1, 2011թ., էջ 4:

[75] §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ³Ý ÏáÙÇï»¦ Çñ³í³å³ßïå³ÝÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ, Մարդու իրավունքները Հայաստանում, «Դիտորդ» պարբերական, # 1, 2011Ã., ¿ç 4:

öàøð²Ø²êÜàôÂÚàôÜÜºð,
Ð²ê²ð²ÎàôÂÚ²Ü ÊàòºÈÆ ÊØ´ºð,
¶ºÜ¸ºð²ÚÆÜ ÊÜ¸ÆðÜºð

Ð³Û³ëï ³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝÁ í³í»ñ³óñ»É¿ Ï³Ý³Ýó Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇÝ ³éÝãíáÕ ÙÇ ß³ñù ÙÇç³½·³ÛÇÝ-Çñ³í³Ï³Ý å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñ, ³Û¹ ÃíáõÙª Îաևաևug նկատմամբ Ëïñ³Ï³նության բոլոր ձ»õ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý Ù³ëÇÝ Ø²Î-Ç ÏáÝí»ÝóÇ³Ý, ÎáÝí»ÝóÇ³ÛÇ Ï³ÙÁÝïÇñ ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÁ, Î³Ý³Ýó ù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ Ø²Î-Ç ÏáÝí»ÝóÇ³Ý, Ø²Î-Ç ²Ý¹ñ³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåí³Í Ñ³Ýó³ íáñáõÃÛ³Ý ¹»Ù ÏáÝí»ÝóÇ³Ý éñ³óÝáÕª Ø³ñ¹Ï³Ýó, Ñ³ïÏ³å»ëÏ³Ý³Ýó »õ»ñ»Ë³Ý»ñÇ ³é»õïñÇ Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý, ³ñ·»ÉÙ³Ý»õ å³ïÅÇ Ù³ëÇÝ ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÁ, Ø³ñ¹Ï³Ýó ß³Ñ³·áñÍÙ³Ý ¹»Ù å³Ûù³ñÇ Ù³ëÇÝ ºÊ ÏáÝí»ÝóÇ³Ý, º íñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç »õ ²ßË³ï³ÝùÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ÙÇ ß³ñù å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñ:

2003Ã. ÐÐ-Ý í³í»ñ³óñ»É¿ º íñáå³ÛÇ í»ñ³Ý³Ûí³Í ëáóÇ³É³Ï³Ý Ë³ñïÇ³Ý, áñáõÙ ³Ùñ³·ñí³Í¿ëáóÇ³É³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇó û·ïí»ÉÁª ³é³Ýó ë»éÇ Ñ³ïÏ³ÝÇßáí Ëïñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý:

Ð³Û³ëï ³ÝÝ Çñ ÏáÕÙÝ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ¿ Ñ³Ûï Ý»É º íñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç ÙÇ ß³ñù ÷³ëï ³ÃÕÃ»ñÇ, ³Û¹ ÃíáõÙ. §Ðéã³Ï³·Çñ Ï³Ý³Ýó »õ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ýª áñå»ë ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÇ Ù³ëÇÝ¦ (1997Ã.), §Ð³Ù³ÉÇñ Ùá ï»óáõÙ Ï³Ý³Ýó »õ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Çñ³í³Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇÝ¦ (1998Ã.), §ê»é»ñÇ Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝ. ³é³Ýóù³ÛÇÝ Ñ³ñó Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÷áõÉáõÙ¦ (2003Ã.), §Ðéã³Ï³·Çñ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý Ï»Ýë³·áñÍÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ (2009Ã.), §ÀÝïñ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Áª áñå»ë ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ Ï³Ý³Ýó Ý»ñÏ³Û³óí³ÍáõÃÛ³Ý բարձրացման գործիք» թիվ 1706 բանաձ»õÇÝ (2010 Ã.), §ÀÝïñ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Áª որպես քաղաքական կյանքում կանանց ներկայացվածության բարձրացման գործիք» ÃÇí 1899 Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñ³Ï³ÝÇÝ (2010 Ã.), áñáÝù, ãÝ³Û³Í¹³ßÝ³·ñ»ÑÇ »õ կոնվենցիաների պարտադիր բնույթ չունեն, սակայն որոշակի պարտավորություններ »Ý³é³ç³óÝáõÙ »õ áõÕ»ÝÇß Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ:

¸ñ³Ýó å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ÙÛ³Ï í»É¿ §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛnւնում կանանց վիճակի բարելավման »õ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç նրանց դերի բարձրացման 2004-2010ÃÃ. ³½·³ÛÇÝ Íñ³·ÇñÁ¦: ê³Ï³ÛÝ ¹ñ³Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙÝ³å³ÑáíáÕ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ³½·³ÛÇÝ ÇÝëïÇïáõóÇáÝ³É Ù»Ë³ÝÇ½Ù, áñÁ Ý³»õ ÏÑ³Ù³å³ï³ëË³Ý»ñ ÙÇç³½·³ÛÇÝ պարտավորություններից բխող Õ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ, Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ¹»é»õë·áÛáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ:

Ելնելով բարեփոխումների գործընթացում ընդունելի առաջնայնություններից »õ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í Ý»ñÏ³ Çñ³íÇ×³Ïáí, ³é³ç³ñÏíáõÙ¿ Ñ» ï»õÛ³É ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ó³ÝÏÁ.

- Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ å³ñï³íáñí³ÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏÇñ³ñÏáõÙª Ëñ³ Ëáõë»Éáõ Ï³Ý³Ýó Ñ³í³ë³ñ³ÏßÍ³Í Ý»ñÏ³Û³óí³ÍáõÃÛáõÝÁ ù³Õ³ù³Ï³Ý »õ ïÝï»ë³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ,

- Ï ³ Ý ³ Ýó Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ å ³ß ï å ³ÝáõÃÛ³ÝÁ, Ýñ ³Ýóª ëáóÇ ³É-ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý ÏÛ³ÝùÇÝ Ù ³ëÝ ³ ÏóáõÃÛ³Ý ÉÇ ³ñÅ»ùáõÃÛ³Ý ³ å ³ÑáíÙ³ÝÝ áõÕÕí ³ Í Íñ ³ ·ñ»ñÇ Ùß ³ ÏáõÙ »õ Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óáõÙ,

- ՀՀ ընտրական օրենսգրքից բխող՝ քվոտավորման համակարգի ³ñ¹ÛáõÝ ³ í» ï áõÃÛ³Ý ³ å ³ÑáíáõÙ,

- Ï ³ Ý ³ Ýó »õ ï Õ ³ Ù ³ ñ ¹ Ï ³ Ýó ÷ ³ë ï ³ óÇ Ñ ³ í ³ë ³ ñáõÃÛ³Ý ³ å ³ÑáíÙ³Ý Ñ ³ ï áõÏ ÙÇçáóÝ»ñÇ ë ï »ÕÍÙ³Ý ³ ÝÑñ ³ Å»ß ï áõÃÛáõÝ,

- ընտանեկան բռնության վերաբերյալ օրենսդրության մշակում »õ ÁÝ¹áõÝáõÙ,

- թրաֆիկինգի բուն պատճառների բացահայտում »õ í»ñ ³ óáõÙ,

- Ãñ ³ ýÇÏÇÝ·Ç »õ ընտանեկան բռնության զոհերի համար անհրաժեշտ քանակով ³ å ³ë ï ³ñ ³ ÝÝ»ñÇ ³ å ³ÑáíáõÙ:

Ð ³Û³ë ï ³ ÝáõÙ ·»Ý¹»ñ ³ÛÇÝ Ñ ³ í ³ë ³ ñáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ áñ»õ¿ Ñ ³Ù ³ å ³ñ÷ ³ Ï ûñ»ÝùáíÃ»Ý Ï ³ñ· ³ íáñíáõÙ: ØßÏ³ ÏÙ³Ý ÷áõÉáõÙ »Ý §Î ³Ý ³ Ýó »õ ï Õ ³ Ù ³ ñ ¹ Ï ³ Ýó Ñ ³ í ³ë ³ñ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ Ñ ³ í ³ë ³ñ ÑÝ ³ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ å ³ÑáíÙ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ »õ «Ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի վերաբերյալ» օրենքների նախագծերը, áñáÝù 2010Ã. í»ñçÇÝ ¹»é»õë ã¿ÇÝ Ñ ³ Ù ³ É ñ»É ÐÐ ·áñÍáÕ ûñ»ÝùÝ»ñÇ ß ³ ñùÁ:

¶»Ý¹»ñ ³ÛÇÝ Ñ ³ í ³ë ³ ñáõÃÛան սկզբունքն իր արտացոլումն է գտել ՀՀ ê ³ÑÙ³Ý ³ ¹ñáõÃÛ³Ý 14.1. Ñá¹í ³ ÍáõÙ. §´áÉáñ Ù ³ñ¹ÇÏ Ñ ³ í ³ë ³ñ »Ý ûñ»ÝùÇ ³ éç»õ: Ê ï ñ ³ Ï ³ ÝáõÃÛáõÝÁ, Ï ³ Ë í ³ Í ë»éÇó... ³ñ·»ÉíáõÙ ¿¦:

2005Ã. ÁÝ¹áõÝí ³ Í ÐÐ ³ßË ³ ï ³ Ýù ³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ÇñùÁ »õ §²ßË ³ ï ³ ÝùÇ å» ï ³ Ï ³ Ý ï »ëáõÃÛ³Ý Ù ³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ Ï ³ñ· ³ íáñáõÙ »Ý ³ßË ³ ï ³ ÝùÇ »õ զբաղվածության ոլորտում իրավական հարաբերությունները՝ գենդերային գործոնի հաշվառմամբ, »õ բացառում են սեռի հատկանիշով խտրականության դրս»õáñáõÙÝ»ñÁ:

Չնայած սեռերի իրավահավասարության սկզբունքն ամրագրված է ՀՀ ê ³ÑÙ³Ý ³ ¹ñáõÃÛáõÝáõÙ, í ³ í»ñ ³ óí»É »Ý í»ñÁ Ýßí ³ Í ÙÇç ³½· ³ÛÇÝ ÷ ³ë ï ³ ÃÕÃ»ñÁ, áñáí Ñ ³Ýñ ³ å» ï áõÃÛáõÝÁ áñáß ³ ÏÇ å ³ñ ï ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ ¿ ë ï ³ ÝÓÝ»É, ³Û¹áõÑ ³Ý¹»ñÓ, երկրի բնակչության 51.8%-Á »õ բարձրագույն կրթությամբ անձանց 60%-Á Ï ³½ÙáÕ Ï ³Ý ³Ûù û ï ³ñí ³ Í »Ý Ñ ³ë ³ñ ³ Ï ³ Ï ³Ý-ù ³Õ ³ù ³ Ï ³Ý áõ ï Ý ï »ë ³ Ï ³Ý կյանքի բոլոր áÉáñ ï Ý»ñáõÙ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý »õ áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï ³Û³ óÙ ³Ý Ñ ³Ù ³ Ï ³ñ·áõÙ Ù ³ëÝ ³ ÏóáõÃÛáõÝÇó: Î ³Ý ³Ýó Ù ï ³ íáñ Ý»ñáõÅÁ »õ Ï ³½Ù ³ Ï»ñå ³ Ï ³Ý ÑÝ ³ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÉÇ ³ñÅ»ù ã»Ý Ý»ñ ³ éíáõÙ Ñ ³Û Ñ ³ë ³ñ ³ ÏáõÃÛ³Ý ÅáÕáíñ¹ ³ í ³ñ ³ óÙ ³Ý »õ ½ ³ñ· ³ óÙ ³Ý ·áñÍÁÝÃ ³ óÝ»ñáõÙ:

âÝ ³Û³ Í ÐÐ ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ûñ»Ýë·ñùáõÙ ËáñÑñ¹ ³ñ ³ÝÇ Ñ ³Ù ³Ù ³ëÝ ³ Ï ³Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ïáõë ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ óáõó ³ ÏÝ»ñáõÙ Ï ³Ý ³Ýó Ýí ³½³ ·áõÛÝ ùíáï ³Ý ë ³ÑÙ³Ýí»É ¿ 15%, ³Û¹áõÑ ³Ý¹»ñÓ, 2007Ã. ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ÐÐ ²½· ³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ å ³ ï · ³Ù ³ íáñÝ»ñÇ Ï ³½ÙáõÙ Ï ³Ý ³Ûù Ï ³½Ù»óÇÝ ÁÝ¹ ³Ù»ÝÁ 9,2%: ÊáñÑñ¹ ³ñ ³ÝÇ 12 Ùß ï ³ Ï ³Ý Ñ ³ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÝ»ñÇó 7-áõÙ áã ÙÇ ÏÇÝ ãÏ ³£

ºñÏñáõÙ ã»Ý Ó»éÝ ³ñÏ íáõÙ ù ³ÛÉ»ñª áõÕÕí ³ Í ûñ»Ýë¹Çñ ÇßË ³ÝáõÃÛáõÝáõÙ Ï ³Ý ³Ýó »õ ï Õ ³Ù ³ñ¹Ï ³Ýó Ñ ³ í ³ë ³ñ ³ ÏßéÍ ³ Í Ý»ñÏ ³Û³ óí ³ íáõÃÛ³Ý ³ å ³ÑáíÙ³ÝÁ: ØÇÝã¹»é 2009Ã. Կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման ՄԱԿ-Ç ÏáÙÇ ï »Ç 43-ñ¹ Ýë ï ³ßñç ³ÝáõÙ Ð ³Û³ë ï ³ÝÇÝ Ïáã¿ ³ñí»É ùÝÝ ³ñÏ»É ³é ³ç ³ñÏí ³ Í ùíáï ³Ý 20

ï áÏáëÇó բարձրացնելու հնարավորությունը, իսկ 2010Ã. ÑáõÝí³ñÇÝ ºíñáå³ÛÇ խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովի ընդունած 1706 բանաձ»õáõÙ Ñ³Ù³Ù³ëÝ³Ï³Ý ÁÝïñ³Ï³ñ· áõÝ»óáÕ »ñÏñÝ»ñÇÝ »ñ³ßË³íáñíáõÙ ¿ ùÝÝ³ñÏ»Éª օրենսդրությամբ ոչ միայն կին թեկնածուների բարձր տոկոս նախատեսող քվոտայի (É³í³·áõÛÝ¹»åùáõÙª³éÝí³½Ý 40 ïáÏáë) ³Ùñ³·ñáõÙ, ³ÛÉÝ³»õ ÏáõëÏóáõÃÛáõÝ»ñÇ Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÇ óáõó³ÏáõÙ ËÇëï Ñ»ñÃ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³ÝáõÙ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó »õ Ï³Ý³Ýó Ñ»ñÃ³·³ÛáõÃÛ³Ý ÙÇçáóáí: ê³Ï³ÛÝ ÐÐ ÀÝïñ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ Ý³Ë³·ÍáõÙ ë³ÑÙ³Ýí»É ¿ 20% ùíáï³ Ï³Ý³Ýó Ñ³Ù³ñ, ÁÝ¹ áñáõÙ ³é³çÇÝ ï³ëÝÛ³ÏáõÙ Ý³Ë³ï»ëíáõÙ ¿ ÙÇ³ÛÝ Ù»Ï ÏÇÝ, ³ÛëÇÝùÝª 10%, áñáí ûñ»ÝùáõÙ ³Ùñ³·ñíáõÙ ¿ Ëïñ³Ï³Ý ÝáñÙ ë»éÇ Ñ³ïÏ³ÝÇßáí:

²í»ÉÇÝ, ÝáõÛÝ ÐÐ ÁÝïñ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùáõÙ ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùÇ ³í³·³Ýáõ Ï³½ÙáõÙ Ý³Ë³ï»ëíáõÙ ¿ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ 10% ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ùíáï³:

Þ³ñáõÝ³ÏáõÙ ¿ ³ÝÑ³í³ë³ñ³ÏßéÍ³Í ÙÝ³É Ï³Ý³Ýó »õ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Ý»ñÏ³Û³óí³ÍáõÃÛáõÝÁ ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ù³Õ³ù³Ï³Ý »õ Ñ³Û»óáÕ³Ï³Ý å³ßïáÝÝ»ñáõÙ£ 2011Ã. ï íÛ³ÉÝ»ñáíª 18 Ý³Ë³ñ³ñÝ»ñÇó ÏÇÝ »Ý »ñÏáõëÁ, 65 ÷áËÝ³Ë³ñ³ñÝ»ñÇóª 6-Á: Ð³Ýñ³å» ïáõÃÛáõÝáõÙ áã ÙÇ ÏÇÝ Ù³ñ½å» ïãÏ³, 21 ÷áËÙ³ñ½å» ïÝ»ñÇó Ù»ÏÝ ¿ ÏÇÝ£ ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³Ý բարձրագույն å³ßïáÝÝ»ñáõÙ Ï³Ý³Ûù Ï³½ÙáõÙ »Ý 11%: ¶»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ³ÝÑ³í³ë³ñ³ÏßéáõÃÛáõÝÁ å³Ñå³ÝíáõÙ ¿ ù³Õ³ù³å» ï³ñ³ÝÝ»ñÇ »õ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Õ»Ï³í³ñ å³ßïáÝÝ»ñáõÙ£ Ð³Û³ëï³ÝÇ 48 ù³Õ³ù³å» ïÝ»ñÇ ÃíáõÙ ÏÇÝ ãÏ³, 51 ÷áËù³Õ³ù³å» ïÝ»ñÇó Ù»ÏÝ ¿ ÏÇÝ:

îÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó »õ Ï³Ý³Ýó ³ÝÑ³í³ë³ñ³ÏßéÍ³Í Ý»ñÏ³Û³óí³ÍáõÃÛáõÝÁ ù³Õ³ù³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Û³óÙ³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏáõÙ ËáõÁÝ¹á ïáõÙ ¿ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç ëáóÇ³É³Ï³Ý ³ñ¹³ñáõÃÛ³Ý Ñ³ëï³ïáõÙÁ, »õ »ñÏñÇ Ñ»ï³·³ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý ½³ñ·³óáõÙÁ:

â³÷³½³Ýó ó³Íñ¿ Ï³Ý³Ýó Ý»ñÏ³Û³óí³ÍáõÃÛáõÝÁ ·ÛáõÕ³Ï³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ: Ð³Û³ëï³ÝÇ 924 ·ÛáõÕ³å» ïÝ»ñÇó 24-Ý ¿ ÏÇÝ Ï³Ù 2,8%:

Ð³Ýñ³å» ïáõÃÛ³Ý ·ÛáõÕ³Ï³Ý³í³·³ÝÇÝ»ñÇ Ï³½ÙáõÙ Ï³Ý³Ûù 6.3%-Ý »Ý (341 ÏÇÝª ³í³·³Ýáõ 5002 ³Ý¹³ÙÇó), ù³Õ³ù³ÛÇÝ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ³í³·³ÝÇÝ»ñÇ Ï³½ÙáõÙª 3,6%-Á (20 ÏÇÝª ³í³·³Ýáõ 548 ³Ý¹³ÙÇó), ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ Ï³½ÙáõÙª 9,6%-Á:

î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÁÝïñáíÇ Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ Ï³Ý³Ýó Ý»ñÏ³Û³óí³ÍáõÃÛ³Ý ó³Íñ Ù³Ï³ñ¹³ÏÇ Ù³ëÇÝ ÝßíáõÙ ¿ Ý³»õ Ð³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ³ÝëÇëï Ý»ñÇ ÙÇ³íáñÙ³Ý »õ î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ծառայության բարեփոխման նախաձեռնության «Տեղական ինքնակառավարման բարեփոխումները Հայաստանում 2009թ. զեկույցում», ընդգծելով, որ դա Ñավասարապես վերաբերում է »õº Ù³Ûñ³ù³Õ³ùÇÝ, »õº Ù³ñ½»ñÇÝ:

öáñÓ³·»ï æ»ÙÙ³ Ð³ëñ³ÃÛ³ÝÁ ·ïÝáõÙ ¿, áñ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»çãÇ Ó»õ³íáñí»É գենդերային հավասարության ընկալման մշակույթ: Չնայած Կանանց նկատմամբ Ëïñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý í»ñ³óÙ³Ý Ø² Î-ի կոմիտեն Հայաստանի ներկայացրած բոÉáñ ¿որս պարբերական զեկույցների վերաբերյալ ÁÝ¹áõÝ³Í »½ñ³÷³ÏÇã ¹Çïáõáõ ÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ³ñÓ³Ý³·ñ»É ¿ »ñÏñáõÙ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ï³ñÍñ³ïÇå»ñÇ ï³ñ³Íí³ÍáõÃÛáõÝÁ, ë³Ï³ÛÝ ÇßË³Ý³Ï³Ý Ï³éáõÛóÝ»ñÁ ã»Ý Ó»éÝ³ñÏ»É áñáß³ÏÇ ù³ÛÉ»ñ¹ñ³Ýó Ñ³ÕÃ³Ñ³ñÙ³Ý »õ Ñ³í³ë³ñ³ÏßéÍ³Í ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ùß³ÏáõÛÃÇ Ó»õվորման ուղղությամբ:

Կանանց նկատմամբ խտրականության առկայությունը չի ընդունվում ոչ միայն Ñ³ë³ñ³Ï³ÛÝáõÃÛ³Ý É³ÛÝ ßñç³ÝÝ»ñÇ, ³ÛÉ Ý³»õ å»ï³Ï³Ý Í³é³ÛáÕÝ»ñÇ ÙÇ Ù³ëÇ ÏáÕÙÇó:

¶»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý áÉáñ ïáõÙ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÇÙ³ëïáí Ð³Û³ëï³ÝáõÙ, Ï³ñ»ÉÇ ¿ ³ë»É, ³ñÓ³Ý³ ·ñí»É ¿ Ñ» ïÁÝÃ³óª ³éÝí³½Ý ÙÇ քանի օրենքների փոփոխությամբ:

2010թ. վերջին մեծ աղմուկ բարձրացրեց «Ժամանակավոր անաշխատունակության Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñ»ÉáõªÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý Ý³Ë³Ó»éÝáõÃÛáõÝÁ: ²Û¹ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáíª ³ßË³ïáÕ ÑÕÇ Ï³Ý³Ûù Ý³Ë³- »õ Ñ» ïÍÝÝ¹Û³Ý ³ñÓ³Ïáõñ¹Ç Å³Ù³Ý³Ï å»ïù¿ í×³ñí»ÇÝ ÙÇ³ÛÝ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ»ñÇª ³ÛëÇÝùÝ 100 ûñí³ Ñ³Ù³ñ, Ý³ËÏÇÝÇ 140-Ç ÷áË³ñ»Ý. ³Û¹ Ýå³ëïÁ å»ïù¿ հարկվեր, ի տարբերություն նախկինի, »õ նպաստի բազային հիմքը չէր կարող ·»ñ³½³Ýó»É 150 Ñ³½³ñ ¹ñ³Ùը, անգամ եթե կինը շատ ավելի բարձր ³ßË³ï³í³ñÓ ¿ñëï³ÝáõÙ: ØÇÝã¹»é Ý³ËÏÇÝ ûñ»Ýùáí ³Û¹ åÇëÇëë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙ ãÏ³ñ:

Աշխատող, հատկապես բարձր աշխատավարձ ստացող հղի կանայք սա համարեցին Çñ»Ýó Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ÏáåÇï Ë³Ëïáõ»õ բողոքի մի քանի ակցիաներ Ï³½Ù³Ï»ñå»óÇÝ ÐÐ ·áñÍ³¹Çñ »õ ûñ»Ýë¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ýëï³í³Ûñ»ñÇ ³éç»õ: Ð³ïÏ³Ýß³Ï³Ý¿, áñ ûñ»ÝùÁ ß³ñáõÝ³Ïí»ó ùÝÝ³ñÏí»É ³Ý·³Ù ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÇó Ñ» ïá, »õ ÝáõÛÝÇëÏ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ å³ï·³Ù³íáñÝ»ñÁ Ï³ñÍÇù ¿ÇÝ Ñ³Ûïáõ, áñ Ýáñ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹»åùáõÙ í»ñ³Ñ³ßí³ñÏ ÏÏ³ï³ñíÇª Ñû·áõï այն կանանց, ովքեր 2010թ. դեկտեմբերի 1-Çó áõÅÇ Ù»çÙï³Í ûñ»ÝùÇó ·áõÙ³ñ³ÛÇÝ ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó ïáõÅ»É »Ý[76]:

ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý 2008-2012ÃÃ. ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Íñ³·ñáõÙ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ ³Ùñ³·ñí»ó å»ïáõÃÛ³Ý ·»ñ³Ï³ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ß³ñùáõÙ, Ýßí»ó, áñ Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ §áõÕÕí³Í¿ ÉÇÝ»Éáõ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý »õ ïÝï»ë³Ï³Ý áÉáñ ïÝ»ñáõÙ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó »õ Ï³Ý³Ýó Ñ³í³ë³ñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ Ñ³í³ë³ñ ÑÝ³ñ³íáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³ÝÁ¦:

ÐÐ Ü³Ë³·³ÑÇ 2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 6 – Ç ÜÎ-68-Ա կարգադրությամբ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. ÐÐ- ºØ ·áñÍáõÃáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ñÇ Ï³ï³ñáõÙÝ ³å³ÑáíáÕ 2009-2011ÃÃ. ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ó³ÝÏáõÙ ·»ñ³Ï³ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ »õ ³é³çÝ³Ñ»ñÃ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ß³ñùáõÙ Ý³Ë³ï»ëíáõÙ¿ §ß³ñáõÝ³Ï»É ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ Çñ³í³Ï³Ý ³Ïï»ñÇ ÉÑ³Ùß³ÏÙ³Ý »õ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ¦, ÁÝ¹áõÝ»É §Î³Ý³Ýó »õ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³í³ë³ñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ Ñ³í³ë³ñ ÑÝ³ñ³íáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »ñ³ßË³íáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ »õ ¹ñ³ ÏÇñ³ñÏáõÙÝ ³å³ÑáíáÕ Çñ³í³Ï³Ý ³Ïï»ñÁ:

2010թ. սկզբին ՀՀ Կառավարությունը Ñ³í³ÝáõÃÛáõÝ ïí»ó ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Û»ó³Ï³ñ·ÇÝ »õ ß³Ñ³·ñ·Çé Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ å³ñï³íáñ»óñ»ó ÐÐ ³ßË³ï³ÝùÇ »õ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝ Ý»ñÏ³Û³óÝ»É Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý áÉáñ ïÝ»ñáõÙ Çñ³Ï³Ý³óí»ÉÇù ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý 2010-2015ÃÃ. ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Íñ³·ñ»ñÁ, áñáÝù Ñ» ï³·³ÛáõÙ å»ïù¿ Ý»ñÏ³Û³óí»Ý ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛáõÝ[77]:

[76] http://www.azatutyun.am/content/article/2258277.html24.12.2010:
[77] http://hetq.am/am/politics/gende/

Մեր երկրի կյանքում կանանց դերի բարձրացմանը, այդ թվում՝ կուսակցությունների Ý³ËÁÝ ï ñ³ Ï ³Ý óáõó³ ÏÝ»ñáõÙ ³ í»ÉÇ Ù»Í ÃíáÍ Ï ³Ý³Ýó ÁÝ¹ ·ñÏÙ³ÝÝ áõÕÕí³ Í Ñ³Ù»ó³Ï³ñ·Á ³Ù¹å»ë ¿É ã· ï Ýí»ó ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý »õ ³ßË³ ï ³ÝùÇ »õ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ï³Ùù¿ç»ñáõÙ:

ԵԱՀԿ գնահատմամբ՝ «թե»õ ï»Õ³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ ùÇã Ã» ß³ ï ³å³ÑáíáõÙ ¿ Ð³Ù³ë ï ³ÝáõÙ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó»õ Ï³Ý³Ýó Ñ³í³ë³ñ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÁ, ë³Ï³ÙÝ ïÕ³Ù³ñ¹ÇÏ »õ Ï³Ý³Ùù Ñ³í³ë³ñ Çñ³ íáõÝùÝ»ñ ã»Ý í³Ù»ÉáõÙ: Î³Ý³Ùù »ÝÃ³ñÏíáõÙ են բոլոր տեսակի խտրականությունների՝ աշխատանքի ընդունվելիս մինչ»õ ընտանեկան բռնություն: Այսպիսով, թղթի վրա գոյություն ունենալով հանդերձ, ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ù»Í Ù³ëÁ »ñÏñáõÙ ãÇ ÏÇñ³ñÏíáõÙ¦[78]:

º²ÐÎ »ñ»õ³ÝÛ³Ý ·ñ³ë»ÝÛ³ ÏÇ Ù»Ï ³ÛÉª §Î³Ý³Ýó Ñ½áñ³óáõÙÁ »õ Ñ³Ù³ ·áñÍ³ ÏóáõÃÛáõÝÁ Ð³Ù³ë ï ³ÝáõÙª êÛáõÝÇùÇ Ù³ñ½Ç ûñÇÝ³ Ïáí¦ ½»ÏáõÛóÁ Ð³Ù³ë ï ³ÝáõÙ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÝ ÁÝ¹É³ÛÝ»Éáõ ËáãÁÝ¹á ï ¿ Ñ³Ù³ñáõÙ ³ÛÝ ÷³ë ï Á, áñ ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ 2004-2010ÃÃ. Ï³Ý³Ýó Ï³ñ· ³ íÇ×³ ÏÇ բարելավման »õ հասարակության մեջ նրանց դերի բարձրացման վերաբերյալ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³½· ³ÛÇÝ Íñ³ ·ÇñÝ ÁÝ¹áõÝ»É ¿ª ³é³Ýó ³ÛÝ Çñ³ Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï ³½· ³ÛÇÝ Ù»Ë³ÝÇ½Ù áõ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý é»ëáõñëÝ»ñ ë ï »ÕÍ»Éáõ: Ինչպես նշվում է, այս հանգամանքը բազմիցս տեղ է գտել Կանանց դեմ խտրականության բոլոր ձ»õ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý Ù³ëÇÝ ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇ ÏáÙÇ ï»Ý»ñÇ »õ ÐÎ-Ý»ñÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ, ë³Ï³ÛÝ §Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ ÙÇÝã»õ ³ÛÅÙ áñ»õ¿ ù³ÛÉ ãÇ Ó»éÝ³ñÏ»É¦[79]:

«Կանանց ձեռքբերումները, փորձն ու պայմանները տեսանելի չեն »õ ÝáõÛÝÇëÏ Ñ³ë³Ý»ÉÇ ã»Ý ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÇ Ï³Ù ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï ³ñ»ÉáõÑ³Ù³ñ, ù³ÝÇ áñ ãÏ³Ý ÷³ë ï »ñ Ï³Ù óáõó³ÝÇßÝ»ñ, áñáÝù Ï³ñ»ÉÇ ¿ íÏ³Ûª Ïáã»É: ØÇ³Ï é»³É, Ñáõë³ÉÇ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ óáõó³ÝÇßÝ»ñÁ Ã»ñ»õë ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÝ »Ý¦,-³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ ¿ ½»ÏáõÛóÁ[80]:

Մամուլում գենդերային հարցերի լուսաբանումն ակտիվացնելու, ինչպես նա»õ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Ý³Ë³å³ß³ñáõÙÝ»ñÇ »õ Ï³ñÍñ³ ïÇå»ñÇ Ñ³ÕÃ³Ñ³ñÙ³Ý Ýå³ ï ³Ïáí º²ÐÎ »ñ»õ³ÝÛ³Ý ·ñ³ë»ÝÛ³ ÏÁ 2009-2010ÃÃ. ´ñÇ ï ³Ý³Ï³Ý ËáñÑñ¹Ç Ñ» ï Ñ³Ù³ ï »Õ Ý³Ë³Ó»éÝ»ó »õ ³ÓÏ³óñ»ó §Ü³/Ü»¦ Éñ³ ·ñáÕ³Ï³Ý ÙñóáõÛÃÁª ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³ñó»ñÇ Ù³ëÇÝ É³í³ ·áõÛÝ Ñá¹í³ÍÇ »õ Ñ»éáõë ï ³ ï եսայիև լուսաբանման համար: Մրցույթը որոշ առումով իր Ýå³ ï ³ÏÝ»ñÇÝ Í³é³Ù»ó:

Ð³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ýÇÝ³ÝëÇë ï Ý»ñÇ ÙÇ³ íáñÙ³Ý »õ î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý »õ հանրային ծառայության բարեփոխման նախաձեռնության «Տեղական ինքնակառավարման բարեփոխումները Հայաստանում 2009թ. զեկույցը», Ñ»Ýí»Éáí å³ßï áÝ³Ï³Ý íÇ×³Ï³ ·ñáõÃÛ³Ý íñ³, »½ñ³Ï³óÝáõÙ ¿. §î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÁÝ ï ñáíÇ Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ Ï³Ý³Ýó Ý»ñÏ³Û³óí³ ÍáõÃÛáõÝÁ ß³ñáõÝ³ ÏáõÙ ¿ó³Íñ ÙÝ³É¦: ê³ Ñ³í³ë³ñ³å»ë վերաբերում է »õº Ù³Ûñ³ù³Õ³ùÇÝ, »õº Ù³ñ½»ñÇÝ:

2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ß³ñáõÝ³ Ï í»É է «Կանանց կարգավիճակի բարելավումը »õ Ï³Ý³Ýó ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝÓ»éÝáõÙÁ Ñ³ë³ñ³ ÏáõÃÛáõÝáõÙ¦ 2004-2010ÃÃ.

[78] http://www.osce.org/yerevan/20146.html
[79] http://www.osce.org/hy/yerevan/29606, ¿ç 6:
[80] http://www.osce.org/hy/yerevan/29606, ¿ç 6:

·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³½·³ÛÇÝ åÉ³ÝÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ: ê³Ï³ÛÝ, Ñ³í³ë³ñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ í»ñ³ÙßÏí³Í ûñ»ÝùÇ Ý³Ë³·ÇÍÁ ¹»é ãÇ ÁÝ¹áõÝí»É: ØÇ»õùույն ժամանակ, ընտանեկան բռնությունը քրեականացնող ûñ»ÝùÇ Ý³Ë³·ÇÍÁ ¹»é»õë ùÝÝ³ñÏÙ³Ý ÷áõÉáõÙ ¿: ²ÝÑñ³Å»ßï ¿ë»é³ÛÇÝ Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ÁÝ¹áõÝáõÙ, áñÝ áõÕÕí³Í ÏÉÇÝÇ ÁÝïՇ³Ý»Ï³Ý բռնության դեմ »õ կբարելավի կանանց մասնակցությունը քաղաքական »õ ïÝï»ë³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ: ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ 2009Ã. ï³ñ»Ï³Ý ½»ÏáõÛóáõÙ ÝßíáõÙ ¿, áñ Ñ³ßí»ïáõ ï³ñáõÙ Ï³Ý³Ýó Çñ³íáõÝùÝ»ñÇÝ ³éãíáÕ բողոքներ ՄԻՊ գրասենյակը գրեթե չի ստացել:

§üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦-ի 2010թ. զեկույցը համարում է, որ ընտանեկան բռնությունը »õ Ù³ñÙÝ³í³×³éáõÃÛ³Ý Ýå³ï³Ïáí Ï³Ý³Ýó »õ ³ÕçÇÏÝ»ñÇ Ãñ³ýÇÏÇÝ·Á ÙÝáõÙ ¿ Éáõñç ÑÇÙÝ³ËÝ¹Çñ[81]:

2010թ. հոկտեմբերի 1-ÇÝ ³ÙáõëÝáõ »õ սկսելով կողմից դաժանաբար ծեծի »ÝÃ³ñÏí»Éáõó Ñ»ïáÙ³Ñ³ó³í 20-³ÙÛ³ ¼³ñáõÑÇ ä»ïñáëÛ³ÝÁ: ²Ûë ¹»åùÁ ¹³ñÓ³í ßñç³¹³ñÓ³ÛÇÝª ÐÐ-ում կանանց նկատմամբ ընտանեկան բռնության դեմ å³Ûù³ñáõÙ: ´³ñÓñ³ó³í Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý íñ¹áíÙáõÝùÇ Ù»Í ³ÉÇù. ëï»ÕÍí»ó հասարակական կազմակերպությունների նախաձեռնող խումբ, որի նպատակն էր ³Ûë ·áñÍÇÝ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÑÝã»ÕáõÃÛáõÝ ï³ÉÁ »õ Ñ³ñáõóí³Í ùñ»³Ï³Ý ·áñÍÇÝ հետամուտ լինելը: Նոյեմբերի 25-ÇÝª Î³նանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի միջազգային օրը, կազմակերպվեց բողոքի ակցիա »õ »ñÃª Ç Ñß³ï³Ï Զ.Պետրոսյանի: 2010թ. դեկտեմբերի դրությամբ այս գործի դատավարությունը դեռ ëÏëí³Í ã¿ñ:

²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛáõÝÁ Ð³Û³ëï³ÝÁ ëï³ÝÓÝ»É է ոչ միայն սեփական օրենսդրությամբ, այլ նա»õ áñå»ë º²ÐÎ Ù³ëÝ³ÏÇó å»ïáõÃÛáõÝª ÙÇ³Ý³Éáí ºíñáå³ÛÇ Ï³ÛáõÝáõÃÛ³Ý å³Ïïի ÇÝ, áñÝ ÁÝ¹áõÝí»É ¿ 1995Ã. Ù³ñïÇÝ, ö³ñÇ½áõÙ:

Սկզբունքորեն, Հայաստանը միացել է «ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների» բոլոր հիմնական միջազգ³ÛÇÝ ÏáÝí»ÝóÇ³Ý»ñÇÝ, áñáÝù հաջողությամբ ներդնում է ՀՀ օրենսդրությունում »õ ·áñÍÝ³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñáõÙ: ²Û¹ ÃíáõÙª Ø² Î-Ç Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñéã³Ï³·Çñ (1948Ã., դեկտեմբերի 10), Մարդու իրավունքների »õ ÑÇÙÝ³ñ³ñ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ (1950Ã.), ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý »õ քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիր (1966, դեկտեմբերի 16), ºñ»Ë³ÛÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ¹³ßÝ³·Çñ (1992 ÑáõÝÇëÇ 1), ò»Õ³ëå³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝÁ Ï³ÝË»Éáõ »õ ³ÛÝ å³ïÅ»Éáõ Ù³ëÇÝ ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ (1948, դեկտեմբերի 9), ²å³ñïՇ¹Ç Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛ³Ý Ï³ÝËÙ³Ý »õ Ýñ³ å³ïÅÙ³Ý Ù³ëÇÝ ÄÝ»õÇ ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ (1973Ã.), Ռասայական խտրականության բոլոր Ó»õ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý Ù³ëÇÝ 1965Ã. ÄÝ»õÇ ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ, ²½·³ÛÇÝ Ï³Ù ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý, ÏñáÝ³Ï³Ý »õ É»½í³Ï³Ý ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ å³ïÏ³ÝáõÃ ³ÝÓ³Ýó Ù³ëÇÝ հռչակագիր (1992թ.), Կրթության բնագավառում խտրականության ¹»Ù ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ (1960Ã.), Êáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ »õ ¹³Å³Ý, ³ÝÙ³ñ¹Ï³ÛÇÝ Ï³Ù արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի »õ å³ïÅÇ ³ÛÉÓ»õ»ñÇ ¹»Ù ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ (1984Ã. դեկտեմբերի 10), ö³Ëëï³Ï³ÝÝ»ñÇ Ï³ñ·³íÇ×³ÏÇ վերաբերյալ Ժն»õÇ 1951Ã. ÑáõÉÇëÇ 28-Ç ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ »õ ÄÝ»õÇ 1967Ã. հոկտեմբերի 4-Ç ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝ, ²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ßñç³Ý³Ï³ÛÇÝ ÙÇç³½·³ÛÝ³·Çñ (1995Ã. ÷»ïñí³ñ),

[81] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772

§î ³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³Ù ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý Ë³ñïÇ³¦(1992):

ºñÏÇñÁ å³ñï³íáñí»É է ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ ապահովել ոչ խտրական վերաբերմունք, արդյունավետ իրավահավասարություն, մշակույթի, ÏñáÝÇ, É»½íÇ »õ ³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñÇ Ëñ³ËáõëáõÙÝ áõ å³Ñå³ÝáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õª Ñ³í³ùÝ»ñÇ, ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñÇ, ³ñï³Ñ³ûï Ù³Ý, ËÕ×Ç »õ ÏñáÝÇ ³½³ïáõÃÛáõÝ:

Այդ ուղղություններում վերջին տասնամյակում զգալիորեն բարելավվել է նա»õ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը, բազմաթիվ իրավական ³Ï ï»ñáõÙ Ý»ñ³éí»É »Ý ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ ³å³ÑáíáÕ Ï»ï»ñ: úñ»ÝùÇ ³é³ç բոլորի հավասարության վավերացումից զատ՝ ՀՀ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ ³é³ÝÓÇÝª 41-ñ¹ Ñá¹í³Íáí ³Ý¹ñ³¹³éÝáõÙ ¿ ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý ÇÝùÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇÝ. §ÚáõÑ³ù³ÝãÛáõñ áù áõÝÇ Çñ ³½·³ÛÇÝ »õ ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý ÇÝùÝáõÃÛáõÝÁ å³Ñå³Ý»ÉáõÇñ³íáõÝù: ²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ å³ïÏ³ÝáÕ ³ÝÓÇÝù áõÝ»Ý Çñ»Ýó ³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñÇ, ÏñáÝÇ, É»½íÇ »õ ÙßÏáõÛÃÇ å³Ñå³ÝÙ³Ý áõ½³ñ·³óÙ³Ý Çñ³íáõÝù¦:

Հայաստանի Հանրապետությունում քաղաքացիություն ձեռք բերելու համար ³½·³ÛÇÝ å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛáõÝÁ Ý³Ë³å³ÛÙ³Ý ãÇ Ñ³Ù³ñíáõÙ: ÐÐ ù³Õ³ù³óÇ »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³óÇáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùáíË³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³óÇáõÃÛáõÝ Ó»éù բերած անձինք: ...Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ³ÝÓ, ûñ»ÝùáíË³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí, Ð³Û³ëï³ÝÇ Հանրապետության քաղաքացիություն ձեռք բերելու իրավունք ունի»: 1998թ. ÁÝ¹áõÝí³Í ÐÐ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ 20-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ ³é³çÇÝ Ï»ïáí Ñ³ë³ïíáõÙ ¿, áñ §ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñ áõÝ»Ý³ÉÁ »õ պարտականություններ կրելու ունակությունը բոլոր քաղաքացիների համար ×³Ý³ãíáõÙ ¿ Ñ³í³ë³ñ³å»ë¦:

ՀՀ օրենսդրությամբ անձի ազգային/էթնիկական պատկանելության վերաբերյալ áñ»õ¿ ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝ ãÇ å³Ñ³ÝçíáõÙ ù³Õ³ù³Ï³Ý, ïÝï»ë³Ï³Ý, ëáóÇ³É³Ï³Ý, Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ÏÛ³ÝùÇ áñ»õէ ոլորտում, գրանցում չի կատարվում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ քաղաքացին ինքն է պահանջում այդ, ընդ որում անհատին է թողնվում Çñ ¿ÃÝÇÏ ÇÝùÝáõÃÛ³Ý ÁÝïñáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ: ¸³ ³ñï³óáÉí³Í ¿ ÐÐ ³ÝÓÝ³·ñ³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³ÝáÝ³¹ñáõÃÛ³Ý »õ ÐÐ ù³Õ³ù³óáõ ³ÝÓÝ³·ñÇ ÝÏ³ñ³·ÇñÁ հաստատելու մասին ՀՀ Կառավարության որոշման (25 դեկտեմբերի, 1998թ., թիվ 821) 6-ñ¹ Ï»ïÇ §½¦ »ÝÃ³Ï»ïáõÙ: ÐÐ ù³Õ³ù³óáõó ³½·áõÃÛáõÝ ÁÝïñ»ÉÇë ³å³óáõÛóÝ»ñã»Ý å³Ñ³ÝçíáõÙ:

ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý »õ ù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³í³Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝ ³Ùñ³·ñáÕ í»ñáÑÇßÛ³É ընդհանուր սկզբունքներից զատ՝ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÝ ³å³ÑáíáÕ »õ Ëïñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ Ï³ÝË³ñ·»ÉáõÇñ³íáõÝùÇ նորմերն արտացոլված են ՀՀ բազմաթիվ օրենքներում, որոնցáí Ï³ñ·³íáñíáõÙ ¿ ÐÐ բնակչության տնտեսական, մշակութային, կրթական, սոցիալական կյանքը: úñÇÝ³Ï, ÐÐ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ñùÇ 1-ÇÝ ·ÉËÇ 3-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ 3-ñ¹ Ï»ïáí հաստատվում է «աշխատանքային հարաբերությունների կողմերի Çñ³í³Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÁª ³ÝÏ³Ë Ýñ³Ýó ë»éÇó, é³ë³ÛÇó, ³½·áõÃÛáõÝÇó, É»½íÇó, Í³·áõÙÇó, ù³Õ³ù³óÇáõÃÛáõÝÇó, ëáóÇ³É³Ï³Ý¹ñáõÃÛáõÝÇó, ¹³í³Ý³ÝùÇó, ³ÙáõëÝ³Ï³Ý íÇ×³ÏÇó »õ ÁÝï³Ý»Ï³Ý¹ñáõÃÛáõÝÇó, ï³ñÇùÇó, Ñ³Ùá½ÙáõÝùÝ»ñÇó Ï³Ù ï»ë³Ï» ï Ý»ñÇó, ÏáõëÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ, ³ñÑ»ëï³Ïó³Ï³Ý ÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ï³Ù Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ³Ý¹³Ù³Ïó»Éáõó, ³ßË³ïáÕÇ ·áñÍÝ³Ï³Ý Ñ³ïÏ³ÝÇßÝ»ñÇ Ñ»ïãÏ³å í³Í ³ÛÉÑ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇó¦:

¶áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ, ³ßË³ï³ÝùÇ ÁÝ¹áõÝí»ÉÇë ³ÝÓÇ ³½·³ÛÇÝ å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛ³Ý վերաբերյալ հարցում առհասարակ չի արվում: «Մշակութային օրենսդրության ÑÇÙáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 9-ñ¹ Ñá¹í³Íáí Ñ³ëï³ïíáõÙ ¿, áñ §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ï³ñ³ÍùáõÙ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ÏÛ³ÝùÇÝ Ù³ëÝ³Ïó»ÉÁ »õ ÙßÙ³ÏáõÃ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»ÉÁ ÛáõñÙ³ù³ÝãÛáõñ Ù³ñ¹áõ ³ÝÏ³å ï»ÉÇ Çñ³íáõÝùÝ ¿ª ³ÝÏ³Ë Ýñ³ ³½·áõÃÛáõÝÇó, é³ë³ÛÇó, ë»éÇó, É»½íÇó, ¹³í³Ý³ÝùÇó, Ñ³Ùá½ÙáõÝùÝ»ñÇó, ëáóÇ³É³Ï³Ý Í³·áõÙÇó, ·áõÛù³ÛÇÝ Ï³Ù ³ÛÉ ¹ñáõÃÛáõÝÇó¦: §º ñ»Ë³ÛÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ 4-ñ¹ Ñá¹í³Íáí ÁÝ¹·ÍáõÙ ¿ »ñ»Ë³Ý»ñÇ Çñ³í³Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝªª³ÝÏ³Ë ÍÝáÕÝ»ñÇ ³½·³ÛÇÝ å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛáõÝÇó. §º ñ»Ë³Ý»ñÝ áõÝ»Ý Ñ³í³ë³ñ Çñ³íáõÝùÝ»ñª³ÝÏ³Ë Çñ»Ýó »õ ÍÝáÕÝ»ñÇ Ï³Ù ³ÛÉ ûñÇÝ³Ï³Ý Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÇª áñ¹»·ñáÕÝ»ñÇ, խնամակալների կամ հոգաբարձուների ազգությունից, ռասայից, սեռից, լեզվից, ¹³í³Ý³ÝùÇó, ëáóÇ³É³Ï³Ý Í³·áõÙÇó, ·áõÛù³ÛÇÝ Ï³Ù ³ÛÉ ¹ñáõÃÛáõÝÇó, կրթությունից, բնակության վայրից, երեխայի ծննդյան հանգամանքից, ³éáÕç³Ï³Ý íÇ×³ÏÇó Ï³Ù ³ÛÉ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÇó¦:

ÐÐ ÙÇ ß³ñù ûñ»ÝùÝ»ñÇ ³é³ÝÓÇÝ ¹ñáõÛÃÝ»ñ áõÕÕí³Í»Ý ³ÝË ï ñ³Ï³Ý ÙßÙ³ÏáõÛÃÇ ապահովմանը կյանքի տարբեր ոլորտներում: Դրանցից են, օրինակ, «Փաստաբանության մասին» ՀՀ օրենքը, որի 29-ñ¹ Ñá¹í³Íáí §³ñ·»ÉíáõÙ ¿ փաստաբանական գործուն»áõÃÛ³Ý ³ñïáÝ³·Çñë ï³Ý³Éáõ Ñ³Ù³ñ հավակնորդների նկատմամբ խտրականությունը՝ հավակնորդի ազգության, ù³Õ³ù³óÇáõÃÛ³Ý, é³ë³ÛÇ, ë»éÇ, É»½íÇ, ¹³í³Ý³ÝùÇ, ù³Õ³ù³Ï³Ý Ï³Ù ³ÛÉ Ñ³Û³óùÝ»ñÇ, ëáóÇ³É³Ï³Ý Í³·Ù³Ý, ·áõÛù³ÛÇÝ Ï³Ù ³ÛÉ ¹ñáõÃÛ³Ý ÑÇÙùáí¦: ÀÝï³Ý»Ï³Ý ûñ»Ýë·ÇñùÁ ÝáõÛÝå»ë ³ñ·»ÉáõÙ ¿ ³½·³ÛÇÝ ÑáÕÇ íñ³ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙ: ²Û¹ ûñ»ÝùÇ 1-ÇÝ Ñá¹í³ÍÇ 5-ñ¹ Ï»ïáí §²ñ·»ÉíáõÙ ¿ ³ÙáõëÝ³Ý³ÉÇë »õ ընտանեկան հարաբերություններում սոցիալական, é³ë³Û³Ï³Ý, ³½·³ÛÇÝ, É»½í³Ï³Ý Ï³Ù ÏñáÝ³Ï³Ý å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛ³Ý Ñ³ïÏ³ÝÇßÝ»ñáí ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áñ»õ¿ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙ¦: Ազգային խտրականությունը բացառվում է նա»õ §´³ñ»·áñÍáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ »õ ³ÛÉ ûñ»ÝùÝ»ñáí:

²ÝËï ñ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³éáõóÙ³ÝÝ »Ý áõÕÕí³Í Ý³»õ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛ³Ý Ï³Ù ³½·³ÛÇÝ å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛ³Ý Ñ³ïÏ³ÝÇßáí Ù³ñ¹áõ Ñ³Ý¹»å íÇñ³íáñ³Ï³Ý ³ñï³Ñ³Ûïáõ ÃÛáõÝÝ»ñ û·ï³·áñÍ»ÉáõÏ³ÝË³ñ·»ÉÙ³ÝÝ áõÕÕí³Í ûñ»ÝùÝ»ñÁ Ï³Ù ûñ»ÝùÝ»ñÇ ³é³ÝÓÇÝ ¹ñáõÛÃÝ»ñ: ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñÁ §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, óáõÛó»ñ »õ »ñÃ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»ÉáõÙ³ëÇÝ¦, §Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦, §¶áí³½¹Ç Ù³ëÇÝ¦ å³ñáõÝ³ÏáõÙ »Ý ¹ñáõÛÃÝ»ñ «ազգային, ռասայական, կրոնական ատելություն բորբոքելու» կամ «վիրավորական ³ñï³Ñ³Ûïáõ ÃÛáõÝÝ»ñÇ¦ ¹»Ù: ÆëÏ §Îáõë³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 9-ñ¹ Ñá¹í³Íáí §²ñ·»ÉíáõÙ ¿ ³ÛÝ Ïáõë³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙÝ áõ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ, áñáÝó Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ Ï³Ù ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÝ áõÕÕí³Í»Ý ... ³½·³ÛÇÝ, é³ë³Û³Ï³Ý, կրոնական ատելության բորբոքմանը, բռնություն »õ å³ï»ñ³½Ù ù³ñá½»ÉáõÝ¦:

ÐÐ ùñ»³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ ÙÇ ß³ñù Ñá¹í³ÍÝ»ñ å³ïÇÅÝ»ñ »Ý Ý³Ë³ï»ëáõÙ ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Çñ³í³Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÁ Ë³Ë ï»Éáõ »õ ³½·³ÛÇÝ ÃßÝ³Ù³Ýù Ññ³Ññ»Éáõ ¹»åù»ñÇ Ñ³Ù³ñ (143, 226, 226.1, 226.2 Ñá¹í³ÍÝ»ñÁ), ÇëÏ 392 »õ 393-ñ¹ Ñá¹í³ÍÝ»ñÁ Í³Ýñ å³ïÇÅÝ»ñ »Ý Ý³Ë³ï»ëáõÙ Ù³ëÝ³íáñ³å»ë «քաղաքացիական բնակչության ռասայական, ազգային, էթնիկական å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛ³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñÇ »õ դավանանքի» հիմամբ Ù³ñ¹ÏáõÃÛ³Ý ¹»Ù áõÕÕí³Í Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ ¶»ÝáóÇ¹Ç ÝÙ³Ý Í³Ýñ հանցագործությունների դեպքերի վերաբերյալ: Քրեական օրենսգրքի «Գենոցիդ» ÏáãíáÕ 393-ñ¹ Ñá¹í³ÍÁ ëÏëíáõÙ ¿ Ñ»Ýó ³½·³ÛÇÝ å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛ³Ý Ñ³ïÏ³ÝÇßáí

կատարվող հանցագործության բնութագրմամբ. «Ազգային, էթնիկական,
é³ë³Ù³Ï³Ý Ï³Ù ÏñáÝ³Ï³Ý áñ»õÉ խմբի լրիվ կամ մասնակի ոչնչացման
Ýå³ï³Ïáí...¦:

§¶»ÝáóÇ¹Ç Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÝ Çñ Ù»ç³ÏÝ³ñÏ¿ å³ñáõÝ³ÏáõÙ ³½·³ÛÇÝ
փոքրամասնությունների ինքնության պաշտպանության վերաբերյալ: Սակայն
³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÇÝùÝáõÃÛ³Ý ³Ï ïÇí å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ »õ
½³ñ·³óáõÙÁ ÝáõÛÝå»ë ³ñï³óáÉí³Í¿ ÐÐ Ý»ñå»ï³Ï³Ý ûñ»ÝùÝ»ñáõÙ: ¾ÃÝÇÏ
ինքնության այնպիսի բաղադրիչներ, ինչպես լեզուն, կրոնը, մշակույթը,
³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñÁ ï»Õ»Ý·ï»É ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñÇª ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ
իրավունքներին անդրադարձող դրույթներում: Օրինակ, ՀՀ բոլոր քաղաքացին»ñÇª
ցանկացած լեզվով բոլոր մակարդակներում կրթություն կազմակերպելու,
լրատվություն ունենալու արգելքի բացակայությունը: Սա նշանակում է, որ ազգային
÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ð³Û³ë ï³ÝáõÙ Ï³ñáÕ »Ý Çñ»Ýó ÁÝ ïñ³Í É»½íáí ÏñÃ³Ï³Ý
բոլոր մակարդակների հաստատություններ ունենալª ëÏë³Í Ý³Ë³¹åñáó³Ï³ÝÇóª
ÙÇÝã»õ բարձրագույն մասնագիտական:

²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÇÝùÝáõÃÛáõÝÁ å³ßï å³ÝáÕ »õ
բազմամշակութային միջավայրը խրախուսող դրական քայլերը ՀՀ
ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝáõÙ ³éÏ³ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ûñ»ÝùÝ»ñáõÙ, ÇÝãå»ë §È»½íÇ Ù³ëÇÝ¦,
§ºñ»Ë³ÛÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦, §ä³ï ÙáõÃÛ³Ý »õ Ùß³ÏáõÛÃÇ ³Ýß³ñÅ
Ñáõß³ñÓ³ÝÝ»ñÇ áõ å³ï Ù³Ï³Ý ÙÇç³í³ÛñÇ å³Ñå³ÝáõÃÛ³Ý »õ û·ï³·áñíÙ³Ý
Ù³ëÇÝ¦, §Øß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ÑÇÙáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦, §ÊÕ×Ç ³½³ïáõÃÛ³Ý
»õ ÏñáÝ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦, §ÐÐ ïáÝ»ñÇ »õ ÑÇß³ï³ÏÇ ûñ»ñÇ
Ù³ëÇÝ¦, §Ð»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñÝ »Ý, §ÀÝï³Ý»Ï³Ý
ûñ»Ýë·ÇñùÁ¦, §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý É»½í³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý
Ù³ëÇÝ¦ å»ï³Ï³Ý Íñ³·ÇñÁ »õ ³ÛÉÝ: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë §È»½íÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 1-
ÇÝ Ñá¹í³Íáí §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝÝ Çñ ï³ñ³ÍùáõÙ »ñ³ßË³íáñáõÙ¿
³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÇ ³½³ï ·áñí³ÍáõÃÛáõÝÁ¦:

§Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý É»½í³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦
å»ï³Ï³Ý Íñ³·ñáí ÁÝ¹·Íí³Í¿, áñ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÁ
ՀՀ լեզվամշակույթի անբաժան մասն են, նրա հարստությունÝÁ:
Ìñ³·ñáí Ý³Ë³ï»ëíáõÙ¿ §Ø³Ûñ»ÝÇ É»½íáí ÏñÃáõÃÛáõÝ »õ ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛáõÝ
ëï³Ý³Éáõª ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÇ ³å³ÑáíÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí
ïíÛ³É ³½·áõÃÛ³Ý Ùï³íáñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ·Çï³Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ý»ñáõÅÇ
Ý»ñ·ñ³íáõÙ¦, §³ç³ÏóáõÃÛáõÝ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÇ
áõëáõóÇãÝ»ñÇ å³ï ñ³ëïÙ³Ý »õ í»ñ³å³ïñ³ëïÙ³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇÝ¦, ÇÝãå»ë
Ý³»õ §³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÇ ¹³ë³·ñù»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý
ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝ »õ Ññ³ï³ñ³Ïã³Ï³Ý Íñ³·ñÇ Ùß³ÏáõÙ¦:

ÐÐ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý û·ï³·áñÍí»É ùñ»³Ï³Ý
»õ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ¹³ï³í³ñáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ »õ í³ñã³Ï³Ý
հարաբերություններում:

ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 40-ñ¹ Ñá¹í³Íáíª §Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ áù áõÝÇ ·ñ³Ï³Ý,
·»Õ³ñí»ëï³Ï³Ý, ·Çï³Ï³Ý »õ ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛ³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý,
·Çïáõ Ã Û³Ý Ýí³×áõÙÝ»ñÇó û·ï í»Éáõ »õ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ÏÛ³ÝùÇÝ
Ù³ëÝ³Ïó»Éáõ Çñ³íáõÝù¦: ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñÁ áñ»õ¿ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙ ãáõÝ»Ý §·ñ³Ï³Ý,
·»Õ³ñí»ëï³Ï³Ý, ·Çï³Ï³Ý »õ ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛ³Ý¦ É»½íÇ
վերաբերյալ, իսկ «Մշակութային օրենսդրության հիմունքների մասին» ՀՀ օրենքի
³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ÇÝùÝáõÃÛ³Ý å³ßï å³ÝáõÃÛ³ÝÝ

áõÕÕí ³Í 8-ñ¹ Ñá¹í ³Íáí §Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ð³Ýñ³ å» ï áõÃÛáõÝÝ ³ç³ ÏóáõÙ ¿ Çñ տարածքում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների մշակութային ինքնության å³Ñå³ÝÙ³ÝÝ áõ½³ñ·³óÙ³ÝÁ, å» ï ³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñÇ ÙÇçáóáí Ýå³ë ï áõÙ ¿ Ýñ³Ýó ÏñáÝÇ, ³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñÇ, É»½íÇ, Ùß³ ÏáõÃ³ÛÇÝ Å³é³Ý·áõÃÛ³Ý, Ùß³ ÏáõÛÃÇ å³Ñå³ÝÙ³Ý, ï ³ñ³ÍÙ³Ý »õ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ë ï »ÕÍÙ³ÝÁ¦:

¾ÃÝÇÏ ÇÝùÝáõÃÛ³Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛ³ÝÝ ¿ áõÕÕí ³Í Ý³»õ §ºñ»Ë³ÛÇ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ ³ÛÝ ¹ñáõÛÃÁ, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇª §Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ »ñ»Ë³ áõÝÇ Çñ ÅáÕáíñ¹Ç å³ ï ÙáõÃÛ³ÝÁ, ³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñÇÝ, Ñá·»õáñ ³ñÅ»ùÝ»ñÇÝ »õ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ Ùß³ ÏáõÛÃÇÝ Ñ³Õáñ¹³Ïóí»Éáõ Çñ³ íáõÝù¦, ÇÝãå»ë Ý³»õ ÐÐ ÁÝ ï ³Ý»Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ 111-ñ¹ Ñá¹í³ÍÁ, áñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª §²é³Ýó ÍÝáÕ³Ï³Ý ËÝ³ÙùÇ ÙÝ³ó³Í »ñ»Ë³Ý»ñÁ ¹³u ï Ç³ñ³ ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ »ÝÃ³Ï³ »Ý Ñ³ÝÓÝÙ³Ý ընտանիք (որդեգրման), խնամակալության (հոգաբարձության) կամ ËÝ³Ù³ ï ³ñ ընտանիք, իսկ նման հնարավորության բացակայության դեպքում՝ առանց ծնողական խնամքի մնացած երեխաների համար բոլոր տիպի կազմակերպություններ (դաստիարակչական, բժշկական, ազգաբÝ³ ÏãáõÃÛ³Ý uáóÇ³É³Ï³Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý Ï³ÙÝÙ³Ý³ ï Çå ³ÛÉ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ): ñ»Ë³ÛÇÝ ï »Õ³íáñ»ÉÇu å» ï ù¿Ñ³ßíÇ ³éÝí»Ý Ýñ³ ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý Í³·áõÙÁ, áñáß³ÏÇ ÏñáÝ³Ï³Ý áõ Ùß³ ÏáõÃ³ÛÇÝ å³ ï Ï³Ý»ÉáõÃÛáõÝÁ, Ù³ûñ»ÝÇ É»½áõÝ, ¹³u ï Ç³ñ³ ÏáõÃÛ³Ý áõ ÏñÃáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÙ Ñ³çáñ¹³Ï³ÝáõÃÛáõÝ ³å³Ñáí»Éáõ ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¦:

²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¿ÃÝÇÏ ÇÝùÝáõÃÛ³Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý Ýå³ ï ³Ïáí ¹»é»õë 1991Ã. ÁÝ¹áõÝí³Í §ÊÕ×Ç ³½³ ï áõÃÛ³Ý »õ ÏñáÝ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 5-ñ¹ Ñá¹í³Íáíª ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏñáÝ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å» ï ³Ï³Ý ·ñ³ÝóáõÙ Ï³ñáÕ »Ý ë ï ³Ý³É å³ñ½»óí³Í Ï³ñ·áí:

§î³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³Ù ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý խարտիայի» կառուցվածքի համաձայն, տարբեր լեզուների նկատմամբ նախատեսված են պաշտպանության տարբեր մակարդակներ, »õ »ñÏñÝ»ñÝ Çñ»Ýù »Ý áñáßáõÙ, Ã» É»½áõÝ»ñÇó áñÇÝ å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý ÇÝã Ù³Ï³ñ¹³Ï »Ý Ñ³ëó»³ ·ñáõÙª »ÉÝ»Éáí ÏáÝÏñ» ï É»½áõÝ»ñÇ Ï³ñÇùÝ»ñÇó:

ÐÐ ÏáÕÙÇó ë ï áñ³ ·ñí³Í §î³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³Ù ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ É»½áõ-Ý»ñÇ »íñáå³Ï³Ý Ë³ñï Ç³ÛÇ¦ í³í»ñ³óÙ³Ý ÷³ë ï ³ÃÕÃáí Ð³Û³ë ï ³ÝÁ å³ñ ï ³ íáñáõÃÛáõÝ ¿ë ï ³ÝÓÝ»É 2002Ã.-Çó Éñ³óáõóÇã å³ÛÙ³ÝÝ»ñ ³å³Ñáí»É å» ï áõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó §÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛ³Ý É»½áõÝ»ñ¦ ³Ýí³Ýí³Í ÑÇÝ·É»½áõÝ»ñÇª éáõë»ñ»ÝÇ, ³ëáñ»ñ»ÝÇ, »½¹Ç»ñ»ÝÇ, ùñ¹»ñ»ÝÇ »õ հունարենի նկատմամբ: ²Û¹å ÇëáíÐÐ-Ý ³ÝáõÕÕ³ ÏÇáñ»Ý ÁÝ¹áõÝ»É¿ ÑÇßÛ³É É»½áõÝ»ñÁ ÏñáÕ ¿ÃÝÇÏ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇÝª áñå»ë ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝ: ÖÇßï ¿, Ð³Û³ë ï ³ÝÇ ³½·³ÛÇÝ Çñ³ íáõÝùÇ ßñç³Ý³ ÏÝ»ñáõÙ ¹»é»õë Çñ³í³Ï³Ý Ñ³ ï áõÏ Ï³ñ·³íÇ×³Ï ãÇ ï ñí»É Çñ ÇëÏ ÏáÕÙÇó ÁÝ ï ñí³Í É»½áõÝ»ñÇÝ, ÇÝãå»ë å³Ñ³ÝçáõÙ ¿ í»ñáÝßÛ³É Ê³ñ ï Ç³Ý¦, ë³Ï³ÛÝ ³Û¹ É»½áõÝ»ñÇ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÁ, Áë ï ÷áñÓ³·» ï Ðñ³Ýáõß Ê³é³ ï Û³ÝÇ, »ñÏñáõÙ ³é³ç³óÝáõÙ¿ ÙÇ ß³ñù Ñ³ñó³Ï³ÝÝ»ñ.

- ի՞նչ չափանիշներով են վերոհիշյալ խմբերը ճանաչվել կամ ընդունվել áñå»ë ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, »õ ինչով են տարբերվում նրանց իրավունքները՝ ³ÛÉ ¿ÃÝÇÏ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇó,

- Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ð³Ýñ³ պետությունում, հիշվածներից բացի, կա՞ն արդյոք այլ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, Ï³Ù Ï³ñá±Õ »Ý ÉÇÝ»É ³Û¹ åÇëÇù,

• Ð³Ûë³ï³ÝÇ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ñ³ëó»³ ·ñíáÕ Ð³Ûë³ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ »õ դրանից բխող գործողությունները բոլորի համար պետք է ÙÇ³ ï»ë³±Ï ÉÇÝ»Ý, Ã»± Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ áõ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ մեջ կարող են լինել տարբերություններ:

öáñÓ³ ·»ï Ðñ³Ýáõß Ê³é³ïÛ³ÝÇ Ï³ñÍÇùáíª ³Ûë Ñ³ñó»ñÇÝ áªã ³½·³ÛÇÝ ûñ»ÝùÝ»ñÁ, áªã ¿É ÙÇç³½·³ÛÇÝ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ ã»Ý å³ï³ëË³ÝáõÙ:

ØÇÝã¹»é§î³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³Ù ÷áùñ³Ù³սնությունների լեզուների վերաբերյալ »íñáå³Ï³Ý Ë³ñïÇ³Ý¦ ÇÝùÝ ¿ å³Ñ³ÝçáõÙ Ñëï³Ïáñ»Ý ë³ÑÙ³Ý³½³ï»É É»½áõÝ»ñÁ »õ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Íñ³·ñ»É Áëï É»½áõÝ»ñÇ Ï³ñ·³íÇ×³ÏÇ: ²í»ÉÇÝ, փորձագետի հավաստմամբ, միջազգային կոնվենցիաների կողմից օգտագործվող áñáß Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñ ³é³ç³óÝáõÙ »Ý ï³ñÁÝÃ»ñóáõÙÝ»ñ »õ մեկնաբանման Ï³ñÇù »Ý½·áõÙ:

Ð³ïÏ³Ýß³Ï³Ý¿, áñ Ð³Ûë³ï³ÝáõÙ Ê³ñïÇ³Ûáí ëï³ÝÓÝ³Í å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ Ññ³ï³ñ³Ïí»É »õ Ññ³ï³ñ³Ïíáõ Ù »Ý »½¹Ç»ñ»Ý, ³ëáñ»ñ»Ý »õ ùñ¹»ñ»Ý áõëáõó³ÝáÕ ¹³ë³·ñù»ñ: ¸ åñáóÝ»ñáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåíáõÙ ¿ ³Ûª É»½áõÝ»ñÇ áõëáõóáõÙ, ÑÇßÛ³É ÑÇÝ· É»½áõÝ»ñáí Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ »Ý é³¹ÇáÑ³Õáñ¹áõÙÝ»ñ, ³ëáñ»ñ»Ý »õ »½¹Ç»ñ»Ý ¹³ë³í³Ý¹áÕÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, հազվադեպ, բայց անցկացվում են վերապատրաստման դասընթացներ, մասնագիտական ուսուցում: Պետական բյուջեից մասամբ սուբսիդավորվում է այդ É»զվակիրների տեղեկատվական պարբերականների հրատարակությունը: Փորձեր են արվում նախադպրոցական ուսուցում կազմակերպելու ուղղությամբ:

Ելնելով բարեփոխումների գործընթացում քաղաքացիական հասարակության ÇÝë ïÇïáõïÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í ³é³çÝ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇóª ³é³ç³ñÏíáõÙ ¿ Ñ» ï»õյալ միջոցառումների ցանկը, որը բխում է փոքրամասնությունների շահերից՝ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í Ý»ñÏ³ Çñ³íÇ×³Ïáí.

- §²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÇ Ùß³ÏáõÙ,

- ազգային փոքրամասնությունների վերաբերյալ հանրային իրազեկության բաñÓñ³óáõÙ,

- áñ³Ï³íáñí³Í áõëáõóÇãÝ»ñÇ, Ý³Ë³¹åñáó³Ï³Ý ÏñÃáõÃÛ³Ý »õ ¹³ë³·ñù»ñÇ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛáõÝ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ,

- å»ï³Ï³Ý ûÅ³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ,

- §ÊÕ×Ç ³½³ïáõÃÛ³Ý »õ ÏñáÝ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ Ýáñ ûñ»ÝùÇ Ùß³ÏáõÙ »õ ÏÇñ³ñÏáõÙ,

- այլընտրանքային ծառայության օրինագծի բարեփոխում:

²½·³ÛÇÝ 11 ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñ Ý»ñÏ³Ûª³óÝáÕ 24 Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝ ¿ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ ·ñ³ë»ÝÛ³ÏÁ: ²Ûª Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ í»ñ ¿ Ñ³ÝíáõÙ ³ÛÝ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÁ, áñáÝù ³ÝÑ³Ý·ëï³óÝáõÙ »Ý ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Ûª³óáõóÇãÝ»ñÇÝ: Üñ³Ýù ÝßáõÙ »Ý Ñ» ï »õÛ³ÉÝ»ñÁª

պետական բյուջեից ոչ բավարար ֆինանսավորումը, ազգային
÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ
³ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ïñ³Ù³¹ñáõÙÁ, ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³Ûñ»ÝÇ
É»½íáí Ñ»éáõë ï³ï»ë³ÛÇÝ »õ é³¹ÇáÑ³Õáñ¹áõÙÝ»ñÇ »õ ¹ñ³Ýó »Ã»ñ³Å³ÙÇ
³å³ÑáíáõÙÁ, ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ïÙ³Ï³Ý Ñ³Ûñ»ÝÇùÇ
¿É»Ï ïñáÝ³ÛÇÝ »õ ïå³·Çñ¼ÈØ-Ý»ñÇ Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ, ³½·³ÛÇÝ
÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³Ûñ»ÝÇ É»½íáí ¹³ë³·ñù»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý áõ ïå³·ñáõÃÛ³Ý
·áñÍáõÙ å»ï³Ï³Ý ³ç³ÏóáõÃÛ³Ý ïñ³Ù³¹ñáõÙÁ, ³½·³ÛÇÝ
փոքրամասնությունների մայրենի լեզվով նախակրթարանների բացակայությունը,
ÁÝïñáíÇ Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ ùíáï³Ý»ñÇ ï»ëùáí å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³ÝÁ
Ù³ëÝ³Ïó»ÉáõË³ÑÙ³Ý³÷³Ï ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ, Ñ³Ûáó É»½íÇ áõëáõóÙ³Ý
¹³ëÁÝÃ³óÝ»ñÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ[82]:

öáñÓ³·»ï Ðñ³Ýáõß Ê³é³ïÛ³ÝÁ ÷³ëïáõÙ ¿, áñ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ
Ù»Í Ù³ëÇ É»½áõÝ»ñáí é³¹ÇáÑ³Õáñ¹áõÙÝ»ñ Ï³Ýª ÑáõÝ³ñ»Ý, ùñ¹»ñ»Ý, íñ³ó»ñ»Ý,
»½¹Ç»ñ»Ý, éáõë»ñ»Ý, ³ëáñ»ñ»Ý: ØÛáõë ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁª É»Ñ»ñÁ,
·»ñÙ³Ý³óÇÝ»ñÁ, Ññ»³Ý»ñÁ, áõÏñ³ÇÝ³óÇÝ»ñÁ »õ բելառուսները ռուսախոս են,
Ýñ³Ýó Ù³Ûñ»ÝÇ É»½áõÝ»ñáí é³¹ÇááõÝÏÝ¹Çñ ãÏ³: öáñÓ³·»ï Ý ÁÝ¹·ÍáõÙ ¿, áñ
§Ù³Ûñ»ÝÇ É»½áõ¦ ³ñï³Ñ³Ûï áõÃÛáõÝÁ ÙÇçագգային կոնվենցիաներում բացակայում
¿: §Ê³ñïÇ³Ý¦ û·ï³·áñÍáõÙ ¿ §÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛ³Ý É»½áõ¦ ³ñï³Ñ³Ûï áõÃÛáõÝÁ,
ÇëÏ ³ëáñÇÝ»ñÁ, Ç ÃÇíë ÙÇ ß³ñù ³ÛÉ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ûñÇÝ³Ï, ÁÝïñáõÙ »Ý
éáõë»ñ»ÝÁ:

Ø³Ûñ»ÝÇ É»½íÇ, áã Ã»ªÙ³Ûñ»ÝÇ É»½íáí ¹³ë³·ñù»ñ, å»ï³Ï³Ý ³ç³ÏóáõÃjամբ
ëï»ÕÍáõÙ »Ý ³ëáñ»ñ»Ý, ùñ¹»ñ»Ý, »½¹Ç»ñ»Ý É»½áõÝ»ñáí:

Î³Ý ÑáõÝ³ñ»Ý, éáõë»ñ»Ý, ³ëáñ»ñ»Ý É»½áõÝ»ñáí Ý³Ë³ÏñÃ³ñ³ÝÝ»ñ ³Û¹
փոքրամասնությունների ավելի խիտ բնակության վայրերում, իսկ եզդիական
·ÛáõÕ»ñáõÙ ¹ñ³Ýù å»ïù¿ ÉÇÝ»Ý ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ
Ý³խաձեռնությամբ: Եզդիա-ùñ¹³Ï³Ý ·ÛáõÕ»ñáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñáõÙÁ
Ñ»Ýó »½¹Ç»ñÇ »õ ùñ¹»ñÇ Ó»éùÇÝ ¿: ÆëÏ ÁÝïñáíÇ Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ
փոքրամասնությունների համար քվոտաների բացակայության պայմաններում չի
Ï³ñáÕ Ëáëù ÉÇÝ»É ¹ñ³Ýóë³ÑÙ³Ý³÷³Ï ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ:

§ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ 2009Ã. ï³ñ»Ï³Ý ½»ÏáõÛóáõÙ¦
³ñÓ³Ý³·ñíáõÙ ¿. §²½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÇó
ä³ßïå³ÝÇ ëï³ó³Í ÷áùñ³ÃÇí ¹ÇÙáõÙ-բողոքները հիմնականում վերաբերել են
մարդու իրավունքների՝ ընդհանուր բնույթ կրող խախտումներին »õ Ï³åí³Í ã»Ý »Õ»É
Ýñ³Ýóª ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇã ÉÇÝ»Éáõ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÇ
հետ»: Թվարկված խնդիրներն են՝ բնակարանային, սոցիալական ծառայությունների,
³ñ¹³ñ³¹³ ïáõÃÛ³Ý ³ÝÙ³ ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý Ï³Ù ÏáÕÙÝ³Ï³ÉáõÃÛ³Ý:

§üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦-Ç 2010Ã. ½»ÏáõÛóÝ ¿É ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ
նկատմամբ բացահայտ խտրականության դեպքեր չի արձանագրում, Ã»»õ
í»ñçÇÝ»ñë ¹Å·áÑáõÙ »Ý Çñ»ÝóÙ³Ûñ»ÝÇ É»½íáí ÏñÃáõÃÛáõÝëï³Ý³Éáõ
¹Åí³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó: Այս կապակցությամբ փորձագետ Հրանուշ Խառատյանը
պարզաբանում է, որ կրթության իմաստով Հայաստանը պարտավորáõÃÛáõÝÝ»ñ áõÝÇ
բացառապես ռուսերենի, ասորերենի, քրդերենի, հունարենի, եզդիերենի նկատմամբ,
մնացած բոլոր լեզուների նկատմամբ երկիրը պարտավոր է սահմանափակող
ÝáñÙ»ñ ãÏÇñ³é»É: ºÃ» áñ»õ¿ ³ÛÉ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝ ó³ÝÏ³ÝáõÙ ¿ §Ù³Ûñ»ÝÇ

[82] 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý »õ »ñÏñáõÙ Ù³ñ¹áõ
Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áõ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ë³Ëïù³Ý Ù³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý ½»ÏáõÛó, ¿ç 173£

É»½íáí¦ ÏñÃáõÃÛáõÝ, »ñÏÇñÁ å ³ñ ï ³ íáñ ¿ ã ³ ñ·»É»É: öáùñ ³ Ù ³ ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï ³ Ý, որոնք դա ուզում են անել պետական բյուջեի հաշվին, ինչի պարտավորությունը »ñÏÇñÁ ãáõÝÇ: öáñÓ ³ ·» ï Á Ñë ï ³ Ï ï ³ ñ ³ Ýç ³ ï áõÙ ¿ Ý ³ »õ §Ù ³ Ûñ»ÝÇ É»½íáí ÏñÃáõÃÛáõÝ¦ »õ §Ù ³ Ûñ»ÝÇ É»½áõ ëáíáñ»É¦ Ñ ³ ëÏ ³ óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Ø ³ Ûñ»ÝÇ É»½íáí ÏñÃáõÃÛáõÝ ë ï ³ Ý ³ É ó ³ ÝÏ ³ ÝáõÙ »Ý բացառապես ռուսները »õ éáõë»ñ»Ýáí ëáíáñáÕ ³½· ³ ÛÇÝ ÷áùñ ³ Ù ³ ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

§ üñÇ ¹áÙ Ñ ³ áõë¦-Ç 2010Ã. ½»ÏáõÛóÁ ï »Õ»Ï ³ óÝáõÙ ¿, áñ »½¹ÇÝ»ñÇ Ñ ³ Ù ³ ÛÝùÇ անդամները ժամանակ առ ժամանակ բողոքում են տեղական մարմինների »õ áë ï ÇÏ ³ ÝáõÃÛ ³ Ý ÏáÕÙÇó Ë ï ñ ³ Ï ³ Ý ներաբերմունքի դրս»õáñáõÙÝ»ñÇó[83]:

ÐÐ ê ³ ÑÙ ³ Ý ³ ¹ñáõÃÛáõÝÁ Ûáõñ ³ ù ³ ÝãÛáõñÇÝ í»ñ ³ å ³ ÑáõÙ ¿ Ù ï ùÇ, ËÕ×Ç »õ ÏñáÝÇ ³½³ ï áõÃÛ ³ Ý Çñ ³ íáõÝù, áñÁ Ý»ñ ³ éáõÙ ¿ ÏñáÝÁ Ï ³ Ù Ñ ³ Ùá½ÙáõÝùÝ»ñÁ ÷áË»Éáõ »õ ù ³ ñá½Ç, »Ï»Õ»ó ³ Ï ³ Ý ³ ñ ³ ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ å ³ ß ï ³ ÙáõÝùÇ ³ ÛÉ ÍÇë ³ Ï ³ ï ³ ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇçáóáí ¹ñ ³ Ýù ³ ñ ï ³ Ñ ³ Û ï »Éáõ ³½³ ï áõÃÛáõÝ:

Ø ï ùÇ »õ խղճի ազատության վերաբերյալ ԵԽ չափանիշներին հակասող ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ ¿ ³ ñÓ ³ Ý ³ ·ñáõÙ §Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝáõÙ ° íñáå ³ Ï ³ Ý Ñ ³ ñ»õ ³ ÝáõÃÛ ³ Ý ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ ÝáõÃÛ ³ Ý Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óáõÙÁ 2009Ã.-ին «Գործընկերություն հանուն բաց Ñ ³ ë ³ ñ ³ ÏáõÃÛ ³ Ý¦ Ý ³ Ë ³ Ó»éÝáõÃÛ ³ Ý ï »ë ³ Ï» ï Á¦ §ÎñáÝ ³ Ï ³ Ý Ï ³ ½Ù ³ Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ¦ ûñ»ÝùáõÙ: Ø ³ ëÝ ³ íáñ ³ å»ë, ÷áñÓ»Éáí ë ³ ÑÙ ³ Ý»É §ùñÇë ï áÝ»áõÃÛáõÝ¦ »õ §Ñá·»áñëáõÃÛáõÝ¦ Ñ ³ ëÏ ³ óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ Û¹ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ñ ³ Ù ³ Ó ³ ÛÝ ½»ÏáõÛóÇ, ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ ÏáõÙ »Ý ÏñáÝ ³ Ï ³ Ý Ï ³ ½Ù ³ Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ:

2010թ. նոյեմբերին ՀՀ-áõÙ ²ØÜ ¹»ëå ³ Ý ³ ï ³ Ý Ññ ³ å ³ ñ ³ Ï ³ Í §ÎñáÝ ³ Ï ³ Ý ազատությունների մասին» միջազգային զեկույցն այս կապակցությամբ նշում է փոքրամասնական կրոնական խմբերի »õ Ù ³ ñ ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ï ³ ½Ù ³ Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ÄáÕáíñ ¹ ³ í ³ ñáõÃÛáõÝ Çñ ³ íáõÝùÇ ÙÇçáóáí »íñåå ³ Ï ³ Ý Ñ ³ ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÇ, ì»Ý» ï ÇÏÇ Ñ ³ ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÇ »õ º ²Ð Î/ÄÐØÆ¶ ÏñáÝÇ »õ Ñ ³ Ùá½ÙáõÝùÇ ³½³ ï áõÃÛ ³ Ý Ñ ³ ñó»ñáí ËáñÑñ ¹ ³ ï í ³ Ï ³ Ý ËáñÑñ ¹Ç Ù ï ³ Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñÁ[84]:

¼»ÏáõÛóÁ ÏñáÝ ³ Ï ³ Ý ÷áùñ ³ Ù ³ ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ù ³ Ý ³ Ï ³ ÛÇÝ Ï ³ ½ÙÇ ×ß·ñÇ ï հաշվառման տվյալներ չի նշում, իսկ խմբերից առանձնացնում է հե ï »õÛ ³ ÉÝ»ñÇÝª Ï ³ ÃáÉÇÏÝ»ñ, áõÕÕ ³ ÷ ³ é ùñÇë ï áÝÛ ³ Ý»ñ, Ñ ³ Û ³ í» ï ³ ñ ³ Ýã ³ Ï ³ Ý »Ï»Õ»óáõ Ñ» ï »õáñ ¹ ùñÇë ï áÝÛ ³ Ý»ñ, ÙáÉáÏ ³ ÝÝ»ñ, ÑÇëáõÝ ³ Ï ³ ÝÝ»ñ, ÛáÃ»ñáñ ¹ ûñí ³ ³ ¹í»Ý ï Çë ï Ý»ñ, բապտիստներ, խարիզմատիկ քրիստոնյաների տարբեր խմբեր, Եհովայի վկաներ, ÙáñÙáÝÝ»ñ, »½¹ÇÝ»ñ (»½Ç¹Ç½ÙÇÝ Ñ ³ ñáÕ áã Ù ³ ÑÙ»¹ ³ Ï ³ Ý ùñ¹»ñ), Ññ» ³ Ý»ñ, ëáõÝÇ մահմեդական քրդեր, շիա մահմեդականներ, բահայականներ »õ ³ ÛÉÝ, áñáÝù կազմում են երկրի բնակչության 5 տոկոսից ավելի քիչ մասը:

²ñÓ ³ Ý ³ ·ñíáõÙ ¿, áñ Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝáõÙ Ã»»õ ÏñáÝÇ ³½³ ï áõÃÛáõÝÝ ³ Ùñ ³ ·ñí ³ Í ¿ երկրի Սահմանադրությամբ, սակայն փոքրամասնական կրոնական խմբերին հարողների կրոնական ազատության նկատմամբ որոշ սահմանափակումներ կան գործող օրենսդրությամբ:

úñ»Ýë ¹ñ ³ Ï ³ Ý ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ ÏáõÙÝ»ñ Ó»õակերպմամբ նկատի է առնվում այն հանգամանքը, որ Սահմանադրությամբ »õ §ÊÕ×Ç ³½³ ï áõÃÛ ³ Ý »õ ÏñáÝ ³ Ï ³ Ý Ï ³ ½Ù ³ Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ¦ »õ §Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÇ Ð ³ Ýñ ³ å» ï áõÃÛ ³ Ý »õ Հայաստանյայց եկեղեցու հարաբերությունների մասին» ՀՀ օրենքներով

[83] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[84] http://armenian.armenia.usembassy.gov/news111810.html

Ð³Û³ëï ³ÝÛ³Ûó ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ áõÝÇ ³½·³ÛÇÝ »Ï»Õ»óáõ å³ßïáÝ³Ï³Ý Ï³ñ·³íÇ×³Ï »õ Ýñ³Ý áñáß³ÏÇ ³ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý í»ñ³å³ÑíáõÙ, áñáÝù ³ÛÉ ÏñáÝ³Ï³ն խմբերի համար չեն գործում: Փորձագետ Հրանուշ Խառատյանը հարկ է Ñ³Ù³ñáõÙ ÁÝ¹·Í»É, áñ ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ §³½·³ÛÇÝ¦ ÏáãáõÙÝ áõÝÇ ³Ù»Ý»õÇÝ áã Çñ³í³Ï³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó, ³ÛëÇÝùÝ, ³Ûë ï»ñÙÇÝÁ Ýñ³Ý Çñ³í³Ï³Ý ³ñïáÝáõÃÛáõÝ ãÇ í»ñ³å³ÑáõÙ: ²Ûë Ñ³Ù³ ï»ùë ïáõÙ §³½·³ÛÇÝ¦ ï»ñÙÇÝÁ բացառապես պետք ÁÝÏ³É»É ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý »õ ëáóÇ³É-Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ բովանդակությամբ »õ ³Ù»Ý»õÇÝ áãª §å»ï³Ï³Ý¦:

ÀÝ¹áõÝí³Í¿ ³ë»É, áñ ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ïáÝ»ñÁ ÝßíáõÙ »Ý å»ï³Ï³Ýáñ»Ý: Æñ³Ï³ÝáõÙ å»ï³Ï³Ý ïáÝ³óáõÛóáõÙ Ï³ ÙÇ³ÛÝ »ñÏáõ ïáÝ, áñáÝóÇó Ù»ÏÁ Ï³ñ»ÉÇ ¿ ³Ýí³Ý»É ÏñáÝ³Ï³Ýª ÌÝÝ¹Û³Ý ïáÝÁ, áñ ÝßíáõÙ ¿ ÑáõÝí³ñÇ 6-ÇÝ, »õ Սուրբ Էջմիածնի տոնը, որը եկեղեցու կողմից նշվում է Սուրբ Զատիկից 64 օր Ñ»ïá, ÏÇñ³ÏÇ, ³ÛëÇÝùÝª áã ³ßË³ï ³Ýù³ÛÇÝ ûñ: öáñÓ³·»ï Ðñ³ÝáõßÊ³é³ïÛ³ÝÇ գնահատմամբ՝ այս տոնը կարող է դիտարկվել նա»õ áñå»ë å³ïÙ³Ï³Ý ³ñÅ»ù ë³ÑÙ³ÝáÕ ïáÝ, áã Ã»ª ÏñáÝ³Ï³Ý: ÆëÏ ï³Õ³í³ñ ÑÇÝ· ïáÝ»ñÇÝ Ñ³çáñ¹áÕ երկուշաբթի օրերը կառավարության որոշմամբ սահմանվել են ոչ աշխատանքային, քանի որ այդ օրերին առաքելական հայերը ավանդաբար այցելում են ·»ñ»½Ù³Ý³ïÝ»ñ:

ԱՄՆ դեսպանատան 2010թ. նոյեմբերին հñ³å³ñ³Ï³Í §ÎñáÝ³Ï³Ý ազատությունների մասին» միջազգային զեկույցն առանց մեկնաբանության, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ ¿. §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý »õ Հայաստանյայց եկեղեցու հարաբերությունների մասին» ՀՀ օրենքով պաշտոնապես ճանաչվում է այն բարոյական ու էթնիկ/ազգայիÝ ¹»ñÁ, áñ Ð³Û³ëï³ÝÛ³Ûó »Ï»Õ»óÇÝ ÷³ëï³óÇ áõÝÇ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ, ù³Ý½Ç ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÁ »Ï»Õ»óÇÝ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý ³½·³ÛÇÝ ÇÝùÝáõÃÛ³Ý »õ ÙßÏáõÃ³ÛÇÝ Å³é³Ý·áõÃÛ³Ý անբաժանելի մաս»[85]: Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó 2009Ã. ÑáõÉÇëÇ 1-Çó ÙÇÝã»õ 2010Ã. ÑáõÝÇëÇ 1-Á ÏñáÝ³Ï³Ý áñ»õէ խմբի գրանցման մերժման դեպք չի նշվում:

§ºÕ»É¿ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝ ÏñáÝ³Ï³Ý å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÛ³Ý, Ñ³í³ïùÇ »õ ·áõÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ã³ñ³ß³ÑáõÙÝ»ñÇ »õ Ë ïñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý վերաբերյալ»,- ÝßáõÙ ¿ ½»ÏáõÛóÁ[86]:

ºÕ»É »Ý Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ Ñ» ï »õáñ¹Ý»ñÇó զատ այլ կրոնական խմբի å³ïÏ³ÝáÕ ³ß³Ï»ñïÝ»ñÇ »õ ուսուցիչների նկատմամբ բացասական վերաբերմունքի դրս»õáñáõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ Ñ³Õáñ¹áõÙÝ»ñ, áñáÝù ë³Ï³ÛÝ Ñ»ñùáõÙ »Ý Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý å³ßïáÝÛ³Ý»ñÁ:

2009թ. նոյեմբերին բարեգործական ծրագրերի համակարգման կառավարական Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÁ Ù»ñÅ»É¿ §øñÇëïáÝ»³Ï³Ý Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñ¦ ÐÎ-ի հայտը՝ բարեգործական կարգավիճակի վերաբերյալ, որը áñáß Ñ³ñÏ³ÛÇÝ ³ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï ï³ñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³ÝÁ: ÐÎ-Ý ÙÇÝã»õ í»ñç Ù»ñÅáõÙ ¿ñ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý åÝ¹áõÙÝ»ñÝ ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ ÇÝùÁ Ë³Ë ï»É¿ §´³ñ»·áõÍáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ:

Եհովայի վկաների միաբանությունը հաղորդել է, որ մեծ տարածքներ վարձակալել չի կարողացել: Պատճառն, իրենց պնդմամբ, Հայաստանյայց եկեղեցու »õ Çñ³í³å³Ñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ù³ëÝ³íáñ ³ÝÓ³Ýó Ï³Ù å»ï³Ï³Ý/ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñ³Ù³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ íñ³ ×ÝßáõÙÝ»ñÝ »Ý »Õ»É:

[85] http://armenian.armenia.usembassy.gov/news111810.html
[86] http://armenian.armenia.usembassy.gov/news111810.html

Վերջիններս էլ եհովականներին մերժել են վարձակալությամբ տրամադրել իրենց ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝ Ñ³Ý¹Çë³óáÕ Ï³ÙÇñ»Ýó ÏáÕÙÇó ï ÝûñÇÝíáÕ ï³ñ³ÍùÝ»ñÁª ÝáõÛÝÇëÏ Ý³ËûñáùÏÝùí³Í å³ÛÙ³Ý³ ·ñ»ñÇ ³éÏ³ÛáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ:

²ØÜ ¹»ëå³Ý³ ï ³Ý ½»ÏáõÛóÁ ÏñáÝ³Ï³Ý ³½³ ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ý¹»å Ñ³ñ·³ÝùÇ Ù³ëáí ¹ñ³Ï³Ý ï»Õ³ß³ñÅ¿ ï»ëÝáõÙª ÝÏ³ïÇ ³éÝ»Éáí 2010Ã. Ð³Ýñ³ÛÇÝ հեռուստատեսությամբ ցուցադրված այլընտրանքային ծառայության մասին վավերագրական ֆիլմը, որը թեման լուսաբանում էր տարբեր տեսանկյուններից՝ Ý»ñÏ³Û³óÝ»Éáí Ý³»õ զորակոչից խուսափելու համար բանտում հայտնված Եհովայի վկաների: Բացի այդ, 2010թ. մարտից Եհովայի վկաները բանտում գտնվող իրենց Ñ» ï»õáñ¹Ý»ñÇÝ Ï³ñáÕ»Ý ³Ûó»É»É ³ÙÇëÁ Ù»Ï ³Ý·³Ùª Ý³ËÏÇÝÇ »ñÏáõ ³ÙÇëÁ Ù»ÏÇ ÷áË³ñ»Ý:

¼»ÏáõÛóÝ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ¿Ý³»õ ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ëå³ë³íáñÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó փոքրամասնական խմբերի հետ»õորդների նկատմամբ ժամանակ առ ժամանակ ¹ñë»õորվող թշնամական վերաբերմունք, իսկ հասարակության կողմից՝ խտրական վերաբերմունք »õ ³ÝÑ³Ý¹áõñÅáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ:

2009Ã. ÑáõÉÇëÇ 1-Çó ÙÇÝã»õ 2010 ÑáõÝÇëÇ 1-Á ¼ÈØ-Ý»ñÁ ß³ñáõÝ³Ï»É»Ý ÏñáÝ³Ï³Ý խմբերին, բացառությամբ Առաքելական եկեղեցու, անվանել «աղանդներ», §å»ïáõÃÛ³Ý »õ ³½·Ç ÙÇ³ëÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÃßÝ³ÙÇÝ»ñ¦:

ºÑáí³ÛÇ íÏ³Ý»ñÇ Ñ» ï»õորդները հաղորդել են 2009թ. դեկտեմբերին â³ñ»Ýó³í³ÝáõÙ Çñ»Ýó ëñ³ÑÇ Ññ¹»ÑÙ³Ý, ÇëÏ 2010Ã. Ù³ÛÇëÇÝª ÝáõÛÝ ëñ³ÑÇ å³ï»ñÇÝ Ñ³Ûï Ý í³Íª Çñ»Ýó áõÕÕí³Í íÇñ³íáñ³Ï³Ý ËáëÙ»ñÇ, º ñ»õ³ÝáõÙ ºÑáí³ÛÇ íÏ³Ý»ñÇÝ ¹³ï³å³ñïáÕ ÃéáõóÇÏÝ»ñÇ ï³ñ³ÍÙ³Ý Ù³ëÇÝ:

Մամուլի հրապարակումների համաձայն՝ հասարակական բանավեճի ժամանակ փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներն ասել են, որ իրենց նկատմամբ Ï³½Ù³Ï»րված ճնշում չեն զգում, ճնշումները մասնավոր բնույթ են կրում[87]: Մյուս կողմից էլ, ինչպես մեկնաբանում են որոշ փորձագետներ[88], §ÎñáÝ³Ï³Ý կազմակերպությունների մասին» օրենքի բացակայությունը նպաստում է նա»õ նրանց նկատմամբ ճնշումների բացակայությանը:

§üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦-Ç 2010Ã. ½»ÏáõÛóÝ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ¿, áñ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ÏñáÝÇ ազատությունն ընդհանուր առմամբ հարգվում է, թե»õ ·»ñÇßËáÕ ¹Çñù áõÝ»óáÕ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ áõÝÇ ËÇëï áñáß³ÏÇ ³ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, »õ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÁ Å³Ù³Ý³Ï ³é Å³Ù³Ý³Ï ëáóÇ³É³Ï³Ý բÝáõÛÃÇ Ëïñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý »Ý Ñ³Ý¹ÇåáõÙ[89]:

2010Ã. Ð³Û³ëï³ÝáõÙ áëïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý áõß³¹ñáõÃÛ³Ý Ï»Ýïñá ÝáõÙ Ñ³Ûïí»ó ¿Ùá ß³ñÅáõÙÁ: ÐÐ áëïÇÏ³Ý³å»ï ²ÉÇÏê³ñ·ëÛ³ÝÝ ³Ûë»ñÇï ³ë³ñ¹³Ï³Ý ß³ñÅÙ³Ý նկատմամբ արշավը հիմնավորեց այն պնդմամբ, թե «նրանք մեր ժողովրդին լուրջ բարոյական վնաս են բերել»[90]:

Ի դեպ, սա՝ անկախ հոգեբանների այն կարծիքից, որ «էմոական շարժումը ëáóÇ³É³Ï³Ý, Ñáõ½³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÙáõÝù¿:... ¾ÙáÝ»ñÇ Ñáõ½³Ï³Ý ·»ñ¹ñë»õáñÙ³Ý պահանջմունքը, որը դեռահասության տարիքում շատ բնականոն է, չի կարելի ճնշել

[87] http://hetq.am/am/society/kronakan-kazmakerputyunner/#more-28579
[88] http://hetq.am/am/society/kronakan-kazmakerputyunner/#more-28579
[89] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[90] http://www.hra.am/am/interview/2010/12/23/emo

»õ é» åñ»ëÇ ³ Ý»ñÇ »ÝÃ ³ ñÏ»É: àõÕÕ ³ ÏÇ å» ï ù ¿ ³ Û¹ ¹ñë»õáñÙ ³ ÝÁ Ý ³ Û»É hոգեբանորեն՝ ոչ թե պատժել, այլ հասկանալ »õ ÷áñÓ»É ï »Õ ³ ÷áË»É ëáóÇ ³ É ³ å»ë ³ í»ÉÇ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ × ³ Ý ³ å ³ ñÑÇ íñ ³ ¦[91]:

2011Ã-ին այս իրադարձությունները հավանաբար զարգացում կապրեն, քանի որ 2010Ã.-Ý ³ í ³ ñ ï í»óª ³ é ³ Ýó ³ Ûë ËÝ¹ñáõÙ Ñë ï ³ ÏáõÃÛ ³ Ý:

ԴԴ-Ý, բացի իր ներքին օրենսդրությունից, հաշմանդամություն ունեցող անձանց Ñ ³ Ù ³ ñ Ñ ³ í ³ ë ³ ñ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÝ ³ ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ å ³ ÑáíÙ ³ Ý, խտրականության բացառման հարցում ë ï ³ ÝÓÝ»É ¿ Ý ³ »õ ÙÇç ³ ½· ³ ÛÇÝ å ³ ñ ï ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñª Ø² Î-Ç ø ³ Õ ³ ù ³ óÇ ³ Ï ³ Ý »õ ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ, î Ý ï »ë ³ Ï ³ Ý, ëáóÇ ³ É ³ Ï ³ Ý »õ Ùß ³ ÏáõÃ ³ ÛÇÝ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ ÙÇç ³ ½· ³ ÛÇÝ ¹ ³ ßÝ ³ ·ñ»ñ, ºñ»Ë ³ ÛÇ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ ÏáÝí»ÝóÇ ³ , ì»ñ ³ Ý ³ Ûí ³ Í »íñáå ³ Ï ³ Ý ëáóÇ ³ É ³ Ï ³ Ý Ë ³ ñ ï Ç ³ »õ ³ ÛÉÝ:

Տարեցտարի տարբեր կազմակերպությունների զեկույցից զեկույց են տեղափոխվում Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝáõÙ Ñ ³ ßÙ ³ նդամների՝ որպես հասարակության առավել խոցելի խմբի ÑÇÙÝ ³ ËÝ¹ÇñÁ, ù ³ ÝÇ áñ ãÝ ³ Û ³ Í ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ÙÇç ³ ½· ³ ÛÇÝ »õ ï »Õ ³ Ï ³ Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ ³ Ý å ³ Ñ ³ ÝçÝ»ñÇÝ, ³ Ûë áÉáñ ï áõÙ ï ³ ñÇÝ»ñ Ç í»ñ ¿ ³ Ï ³ Ý ï »Õ ³ ß ³ ñÅ ãÇ ·ñ ³ Ýó íáõÙ:

Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝáõÙ ·áñÍáõÙ »Ý §Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÇ Ð ³ Ýñ ³ å» ï áõÃÛ ³ Ý Ñ ³ ßÙ ³ Ý¹ ³ ÙÝ»ñÇ ëáóÇ ³ É ³ Ï ³ Ý å ³ ß ï å ³ ÝáõÃÛ ³ Ý Ù ³ ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÁ, ÙÇ ß ³ ñù ³ ÛÉ Çñ ³ í ³ Ï ³ Ý ³ Ï ï »ñ, áñáÝù Ñ ³ ßÙ ³ Ý¹ ³ ÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ³ ÝÓ ³ Ýó Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óÙ ³ Ý առևչությամբ դրույթներ են պարունակում: Դրանք սահմանում են հաշմանդամների ëáóÇ ³ É ³ Ï ³ Ý å ³ ß ï å ³ ÝáõÃÛ ³ Ý, Ñ ³ í ³ ë ³ ñ ÑÝ ³ ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ å ³ ÑáíÙ ³ Ý å» ï ³ Ï ³ Ý ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ ÝáõÃÛ ³ Ý ÑÇÙÝ ³ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ:

§ԴԴ Ù ³ ñ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ å ³ ß ï å ³ ÝÇ 2009Ã. ï ³ ñ»Ï ³ Ý ½»ÏáõÛóÁ¦ ³ é ³ ÝÓÝ ³ óÝáõÙ ¿ ³ ÛÝ áÉáñ ï Ý»ñÁ, áñ ï »Õ Ñ ³ ßÙ ³ Ý¹ ³ ÙÝ»ñÇ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óÙ ³ Ý Ñ» ï Ï ³ å í ³ Í ÑÇÙÝ ³ ËÝ¹ÇñÝ»ñÝ ³ é ³ í»É ëáõñ ¹ñë»õáñáõÙÝ»ñ »Ý ë ï ³ ó»Éª ³ éáÕç ³ å ³ ÑáõÃÛ ³ Ý, ëáóÇ ³ É ³ Ï ³ Ý »õ հոգեբանական, վերականգնման, հանրային կրթության, տրանսպորտի, հաղորդակցության, զբաղվածության մատչելիության ապահովման, սոցիալական պաշտպանության: Եվ գրեթե բոլոր áÉáñ ï Ý»ñáõÙ ³ éÏ ³ ÑÇÙÝ ³ ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ å ³ ÛÙ ³ Ý ³ íáñíáõÙ »Ý ³ é ³ çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ Ñ ³ ßÙ ³ Ý¹ ³ ÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ³ ÝÓ ³ Ýó Ñ ³ Ù ³ ñ ³ ÝÙ ³ ï ã»ÉÇ ÙÇç ³ í ³ Ûñáí: Ø ³ ëÝ ³ íáñ ³ å»ë, ³ ÝÙ ³ ï ã»ÉÇ »Ý Ý»ñ ³ é ³ Ï ³ Ý ÏñÃáõÃÛáõÝÁ, ³ ßË ³ ï ³ ï »Õ»ñÁ, Ñ ³ ë ³ ñ ³ Ï ³ Ï ³ Ý ï ñ ³ Ýë åáñ ï Á, Ùß ³ ÏáõÃ ³ ÛÇÝ, Ù ³ ñ½ ³ Ï ³ Ý ûç ³ ËÝ»ñÁ »õ ³ ÛÉÝ: Օրինակ են բերվում 2009թ. մայիսի 31-Ç ºñ»õ ³ ÝÇ ³ í ³ · ³ Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, երբ §ùí» ³ ñÏáõÃÛ ³ ÝÁ Ñ ³ ßÙ ³ Ý¹ ³ Ù ÁÝ ï ñáõÝ»ñÇ Ù ³ ëÝ ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ ³ å ³ ÑáÍ»Éáõ Ñ ³ Ù ³ ñ բավարար պայմաններ չեն ստեղծվել»:

[91] ÜáõÛÝ ï »ÕáõÙ:

øðº²Î²î²ðàÔ²Î²Ü
Ð²Ø²Î²ð¶Æ´²ðºÈ²ìàôØ,
ÊàÞî²Ü¶àôØÜºðÆ Î²ÜÊ²ð¶ºÈàôØ

Հայաստանը միացել է խոշտանգումների կանխարգելման սկզբունքը պարունակող ÙÇßª³ñù ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÇª §Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñéã³Ï³·Çñ¦ 1948, §øª³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý»õù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ÙÇç³½·³ÛÇÝ¹³ßÝ³·Çñ¦1950, Ø²Î-Ç §Êáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ »õ³ÛÉ¹³Å³Ý, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ å³ïÅÇ¹»Ù¦ ÏáÝí»ÝóÇ³ 1987Ã. (Ø²Î-Ç ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÇÝ Ð³Û³ëï³ÝÁ ÙÇ³ó»É¿ 1993Ã.), §Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÇÙÝ³ñ³ñ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ »íñáå³Ï³Ý ÏáÝí»ÝóÇ³¦, §Êáßï³Ý·áõÙÝ»ñÁ »õ անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքը կամ å³ïÇÅÁ Ï³ÝË³ñ·»É»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ »íñáå³Ï³Ý ÏáÝí»óÇ³ (³Ûë»ñÏáõ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÁ Ð³Û³ëï³ÝÁ í³í»ñ³óñ»É¿ 2002Ã.): 2006Ã. Ð³Û³ëï³ÝÁ í³í»ñ³óñ»É¿ Ø²Î-Ç Êáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ ¹»Ù ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇ Ï³ÙÁÝïÇñ ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÁ (OPCAT):

2001Ã. Ð³Û³ëï³ÝÁ, ¹³éÝ³Éáí ºíñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç³Ý¹³Ù, ëï³ÝÓÝ»ó å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝóÇó ¿ÇÝ ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñÇ ÷áË³ÝóáõÙÁ Ý»ñùÇÝ ·áñÍ»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝÇóª³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý »ÝÃ³Ï³ÛáõÃÛ³ÝÁ »õ øÎÐ-Ý»ñáõÙ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý վերահսկողության իրականացումը: Փոխանցման տրամաբանությունն այն էր, որ Ý³Ë³ùÝÝáõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ Ù³ñÙÇÝÁ ï³ñ³Ýç³ïíÇ Ñ»ï³·³ÛáõÙ³Û¹ Ï³ëÏ³ÍÛ³ÉÝ»ñÇÝ Ï³Ù Ù»Õ³¹ñÛ³ÉÝ»ñÇÝ å³ÑáÕ Ù³ñÙÝÇó, áñå»ë½Çí»ñçÇÝÝ»ñë ³Û¹ù³Ý Ëáó»ÉÇ ãÉÇÝ»Ý:

Â»å»ï Ø²Î-Ç Êáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ ¹»Ù ÏáÙÇï»Ç (CAT) ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñÁ »õ Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñ³Ï³ÝÝ»ñ Ñ³ßíÇ »Ý³éÝí»É Ð³Û³ëï³ÝÇ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó, ë³Ï³ÛÝ¹ñ³ÝóÇó ÙÇù³ÝÇëÁ¹»é»õë ÙÝáõÙ »Ý³Ýå³ï³ëË³Ý: Ø³ëÝ³íáñ³å»ëª ³ÝÑñ³Å»ßï¿Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»É ËáßÏ³Ý·áõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ å³ïÇÅ ë³ÑÙ³ÝáÕ ÐÐ ùñ. ûñ. Ñá¹í³ÍÝ»ñÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙÝ»ñÁ ÎáÝí»ÝóÇ³ÛÇ 1-ÇÝ Ñá¹í³ÍÇÝ: ê³Ï³ñ»õáñ¿ ËáßÏ³Ý·áõÙÝ»ñÇ ¹»Ù å³Ûù³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ, ù³ÝÇ áñ Ñ³×³Ë ËáßÏ³Ý·áõÙÝ»ñ ï»ÕÇ »Ý áõÝ»ÝáõÙ 341-ñ¹ Ñá¹í³ÍáõÙ Áí³ñÏí³Íª áã Ã» պաշտոնատար անձի անմիջական կատարմամբ, ³ÛÉÝñ³ Ññ³ÑñÙ³Ùբ, ·Çïáõ Ã³Ùբ »õ լռելյայն համաձայնությամբ: Àëï ÎáÝí»ÝóÇ³ յh՝ այդ բáÉáñ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ »Ý ËáßÏ³Ý·áõÙ ÏÇñ³é»Éáõ Ñ³Ù³ñ å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛáõÝ: àõëïÇ Ï³ñ»õáñ¿, áñ ÐÐ ùñ. ûñ. 341-ñ¹ Ñá¹í³ÍáõÙ ï»Õ·ï³Í ë³ÑÙ³ÝáõÙÝ»ñÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óí»Ý ÎáÝí»ÝóÇ³ÛÇ 1-ÇÝ Ñá¹í³ÍÇë³ÑÙ³ÝáõÙÝ»ñÇÝ:

Խոշտանգումների կանխարգելման սկզբունքն իր ամրագրումը ստացել է նա»õ ÐÐ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ù»çª ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝ, ÐÐ ùñ»³Ï³Ý¹³ï³í³ñáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë·Çñù, ÐÐ ùñ»³Ï³Ý ûñ»Ýë·Çñù:

ÐÐ ·áñÍáÕ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÝ³ñ·»É áõÙ¿ ËáßÏ³Ý·áõÙ, ¹³Å³Ý Ï³ÙÙ³ñ¹áõ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբ»ñÙáõÝù »õ å³ïÇÅ: Ð³Ù³Ó³ÛÝ ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 17-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇª §àã áù ãå»ïù¿»ÝÃ³ñÏíÇ ËáßÏ³Ý·áõÙÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³»õ անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբ»ñÙáõÝùÇ Ï³Ù å³ïÅÇ: Ձերբ³Ï³É í³Í, Ï³É³Ý³íáñí³Í »õ ³½³ï³½ñÏí³Í ³ÝÓÇÝù áõÝ»Ý Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý վերաբ»ñÙáõÝùÇ »õ ³ñÅ³Ý³å³ïíáõÃÛ³Ý Ñ³ñ·Ù³Ý Çñ³íáõÝù: Ø³ñ¹áõÝ ãÇ Ï³ñ»ÉÇ

առանց իր համաձայնության ենթարկել գիտական, բԱßÏ ³ Ï ³Ý »õ ³ÛÉ ÷áñÓ»ñÇ¦: Àë ï ÐÐ ùñ» ³ Ï ³Ý ûñ»Ýë·ñùÇª §ËáßÏ ³Ý·áõÙÁ (há¹í ³Í 119)ª ó ³ÝÏ ³ó ³Í ³ÛÝåÇëÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝ ¿, áñÇ ÙÇçáóáí ¹Ç ï ³íáñÛ³É Ï»ñåáí ³ÝÓÇÝ å ³ ï×³éíáõÙ ¿ áõÅ»Õ ó ³í Ï ³Ù Ù ³ñÙÝ ³Ï ³Ý Ï ³Ù Ñá·»Ï ³Ý ï ³é ³å ³Ýù, »Ã» ¹³ ãÇ ³é ³ç ³óñ»É ÐÐ ùñ. ûñ. 112-ñ¹ (¹Ç ï ³íáñáõÃÛáõÙ ³éáÕçáõÃÛ³ÝÁ Í ³Ýñ íÝ ³ë å ³ ï×³é»ÉÁ) »õ 113-ñ¹ (դիտավորությամբ ³éáÕçáõÃÛ³ÝÁ ÙÇçÇÝ Í ³ÝñáõÃÛ³Ý íÝ ³ë å ³ ï×³é»ÉÁ) Ñá¹í ³ÍÝ»ñáí Ý ³Ë ³ ï»ëí ³Í Ñ» ï »õանքներ (պատժվում է ազատազրկմամբª ³é ³í»É ³·áõÛÝÁ »ñ»ù ï ³ñÇ Å ³ÙÏ» ï áí): ØÇ ß ³ñù ¹» å ù»ñáõÙ å ³ ï ÅíáõÙ ¿ ազատազրկմամբ՝ »ñ»ùÇó ÛáÃ ï ³ñÇ Å ³ÙÏ» ï áí: ÐÐ ùñ. ûñ. Ù»Ï ³ÛÉ Ñá¹í ³Íª 341-ñ¹Á, Ý ³Ë ³ ï»ëáõÙ ¿ ùñ» ³Ï ³Ý í ³ñáõÛÃ Çñ ³Ï ³Ý ³óÝáÕ ³ÝÓ ³Ýó å ³ ï ³ëË ³Ý ³ ï íáõÃÛáõÝÁ ³Û¹ Ñ ³Ýó ³ ·áñÍáõÃÛ ³Ý Ñ ³Ù ³ñª §¸ ³ ï ³ íáñÇ, ¹³ ï ³Ë ³½Ç, ùÝÝÇãÇ Ï ³Ù Ñ» ï ³ùÝÝáõÃÛáõÝ Ï ³ ï ³ñáÕ ³ÝÓÇ ÏáÕÙÇó ëå ³éÝ ³ÉÇù ·áñÍ ³¹ñ»Éáõ Ï ³Ù ³ÛÉ ³ åûñÇÝÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñáíª íÏ ³ÛÇÝ, Ï ³ëÏ ³ÍÛ ³ÉÇÝ, մեղադրյալին, ամբ ³ë ï ³ÝÛ ³ÉÇÝ Ï ³Ù ï áõÅáÕÇÝª óáõóÙáõÝù, Ï ³Ù ÷áñÓ ³ · » ï ÇÝª Ï»ÕÍ »½ñ ³Ï ³óáõÃÛáõÝ ï ³ÉáõÝ, ÇÝãå»ë Ý ³»õ Ã ³ñ·Ù ³ÝãÇÝª ëË ³É Ã ³ñ·Ù ³ÝáõÃÛáõÝ կատարելուն հարկադրելը, որը զուգորդվել է այդ անձանց նկատմամբ Í ³ÕñáõÍ ³Ý ³Ïáí, Ëáß ï անգամամբ Ï ³Ù ³ÛÉ բéÝáõÃÛ ³Ùբª å ³ ï ÅíáõÙ ¿ ազատազրկմամբª »ñ»ùÇó áõÃ ï ³ñÇ Å ³ÙÏ»տով՝ որոշակի պաշտոններ զբ ³Õ»óÝ»Éáõ Ï ³Ù որոշակի գործունեությամբ ½բ ³Õí»Éáõ Çñ ³ íáõÝùÇó ½ñÏ»Éáíª ³é ³í»É ³·áõÛÝÁ »ñ»ù ï ³ñÇ Å ³ÙÏ» ï áí Ï ³Ù ³é ³Ýó ¹ñ ³¦:

2002Ã. ÷» ï ñí ³ñÇ 6-ÇÝ ÁÝ¹áõÝí ³Íª §Ò»ñբակալված »õ Ï ³É ³Ý ³ íáñí ³Í ³ÝÓ ³Ýó å ³Ñ»Éáõ Ù ³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 47-ñ¹ Ñá¹í ³ÍÇ Ñ ³Ù ³Ó ³ÛÝª 2004Ã. Ù ³ÛÇëÇ 14-ÇÝ Ó»õ ³íáñí»ó ÐÐ ³ñ¹³ñ³¹³ ï áõÃÛ ³Ý Ý ³Ë ³ñ ³ñáõÃÛ ³Ý (²Ü) ùñ» ³Ï ³ ï ³ñáÕ ³Ï ³Ý Í ³é ³ÛáõÃÛ ³Ý Ï ³É ³Ý ³ íáñí ³ÍÝ»ñÇÝ å ³Ñ»Éáõ í ³Ûñ»ñáõÙ í»ñ ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ Çñ ³Ï ³Ý ³óÝáÕ Ñ ³ë ³ñ ³Ï ³Ï ³Ý ¹իտորդների խումբ: Այդ խմբի անդամներն Çñ ³í ³ëáõ »Ý ³Ý ³ñ·»É ³Ûó»É»É Ï ³É ³Ý ³ íáñí ³Í ³ÝÓ ³Ýó å ³Ñ»Éáõ քրեակատարողական հիմնարկներ (ՔԿՀ), ծանոթանալ տարաբնույթ փաստաթղթերի բովանդակությանը, հիմնարկի իրավիճակին, հանդիպել կալանավորված անձանց: 2004թ. դեկտեմբերի 24-ÇÝ ÁÝ¹áõÝí»ó ¹³ ï ³å ³ñ ï Û ³ÉÝ»ñÇÝ å ³Ñ»Éáõ Ï ³ñ·ÇÝ վերաբերող ՀՀ քրեակատարողական օրենսգիրքը, որից հետո խմբի Çñ ³í ³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ï ³ñ ³Í í»óÇÝ Ý ³»õ ¹³ ï ³å ³ñ ï Û ³ÉÝ»ñÇÝ å ³Ñ»Éáõ Ñ ³Ù ³ñ Ý ³Ë ³ ï »ëí ³Í øÎÐ-Ý»ñÇ íñ ³:

2006Ã.-Çó ÐÐ Ü ³Ë ³ · ³ÑÇ Ññ ³Ù ³Ý ³ ·ñáí ë ï »ÕÍí»óÇÝ í ³Õ ³Å ³ÙÏ» ï ³½ ³ ï Ù ³Ý ³ÝÏ ³Ë Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñ: Ð ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñÇ ³Ý¹ ³ÙÝ»ñÇ Ù»Í Ù ³ëÁ ·áñÍ ³¹Çñ ÇßË ³ÝáõÃÛ ³Ý, ÇëÏ Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñÇ Õ»Ï ³í ³ñÝ»ñÁª áõÅ ³ÛÇÝ Ï ³éáõÛóÝ»ñÇ Ý»ñÏ ³Û ³óáõóÇãÝ»ñ »Ý: ¸ñ ³ Ñ» ï »õ ³Ýùáíª »Ã» ÙÇÝã»õ Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñÇ ë ï »ÕÍáõÙÁ í ³Õ ³Å ³ÙÏ» ï ³½ ³ ï Ù ³Ý óáõó ³ ÏÝ»ñÁ ¹³ ï ³ñ ³Ý ¿ñ Ý»ñÏ ³Û ³óÝáõÙ ÑÇÙÝ ³ñÏÇ í ³ñã ³Ï ³½ÙÁ, ³å ³ Ý»ñÏ ³ÛáõÙë óáõó ³ ÏÁ Ý»ñÏ ³Û ³óíáõÙ ¿ Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÇÝ, »õ ÙÇ ³ÛÝ Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÇ ¹ñ ³Ï ³Ý »½ñ ³Ï ³óáõÃÛáõÝÁ ë ï ³ó ³Í ³ÝÓÇÝù »Ý Ý»ñÏ ³Û ³óíáõÙ ¹³ ï ³ñ ³Ý: ²ñ¹ÛáõÝùáõÙ Ùá ï 10 ³Ý·³Ù Ýí ³½»É ¿ í ³Õ ³Å ³ÙÏ» ï ³½ ³ ï íáÕÝ»ñÇ ÃÇíÁ (áñáß ¹» å ù»ñáõÙ ÑÇÙÝ ³ñÏÇ í ³ñã ³Ï ³½ÙÇ ÏáÕÙÇó Ý»ñÏ ³Û ³ó í ³Í óáõó ³ ÏÇ 90%-Á Ù»ñÅíáõÙ ¿): Ð ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñÇ áñáßáõÙÝ»ñÁ սուբյեկտիվ են, ընդունվում են քվեարկությամբ »õ áñ»õ¿ Ï»ñå ã»Ý ÑÇÙÝ ³ íáñíáõÙ: ²ñ¹ÛáõÝùáõÙ, Ñ ³ÝÓÝ ³ÅáÕáíÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ¹Å·áÑáõÃÛáõÝ ¿ ³é ³ç ³óÝáõÙ áã ÙÇ ³ÛÝ ¹³ ï ³å ³ñ ï Û ³ÉÝ»ñÇ, ³ÛÉ Ý ³»õ øÐÎ ÑÇÙÝ ³ñÏÝ»ñÇ í ³ñã ³Ï ³½ÙÇ Ùá ï : ì»ñçÇÝÝ»ñë ÝßáõÙ »Ý, áñ ¹³ ï ³å ³ñ ï Û ³ÉÝ»ñÇ Ñ ³Ù ³ñ ³ÛÉ»õë ãÏ ³ ûñÇÝ ³ å ³Ñ í ³ñù ¹ñë»õáñ»Éáõ ß ³Ñ ³ ·ñ·éáõÃÛáõÝ[92]:

[92] §Ð ³Û ³ë ï ³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ ³Ý ÏáÙÇ ï »¦ Çñ ³í ³å ³ß ï å ³Ý Ñ ³ë ³ñ ³Ï ³Ï ³Ý Ï ³½Ù ³Ï»ñåáõÃÛáõÝ, Մարդու իրավունքները Հայաստանում, «Դիտորդ» պարբերական, # 8, 2009թ.:

ºÉÝ»Éáí Ð³Ûª³ë ï ³ÝÇ Ð³Ýñ³ å» ï áõÃÛ³Ý ùñ» ³Ï³ ï ³ñáÕ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ³éÏ³ Çñ³ íÇ×³ ÏÇó »õ բարեփոխումների գործընթացում ÐÐ ²Ü øÎÐ-Ý»ñáõÙ íերահսկողություն իրականացնող հասարակական դիտորդների խմբի կողմից ÁÝ¹áõÝí³Í ³é³çÝ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇóª ³é³ç³ñÏ íáõÙ ¿.

- հզորացնել համակարգի նկատմամբ հասարակական վերահսկողության ÇÝë ï Çï áõ ï Á, ³Ûª ÃíáõÙª Ùß³Ï»Éáí ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ,

- բարձրացնել վաղաժամկետ ï ³½³ ï Ù³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ³ñ¹ÛáõÝ³ í» ï áõÃÛáõÝÁª հանձնաժողովի կազմավորման սկզբáõÝùÁ í»ñ³Ý³Ûª»Éáõ ÙÇçáóáí,

- ë ï »ÕÍ»É ³ÛÉÁÝ ï ñ³Ýù³ÛÇÝ å³ ï Å³ÙÇçáóÝ»ñÇ ÏÇñ³éÙ³Ý ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý »õ ³ÛÉ ÑÇÙù»ñ,

- Ñ³Ù³å³ ï ³ëË³Ý Ù³ ï Ûª³ÝÝ»ñáõÙ Ï³ ï ³ñ»É ·ñ³ÝóáõÙÝ»ñ Ñ³ ï áõÏ ÙÇçáóÝ»ñÇ ÏÇñ³éÙ³Ý Ù³ëÇù, իսկ դրանց կիրառումից հետո՝ բÅßÏ³Ï³Ý ³ÝÓÝ³Ï³½ÙÇ ÏáÕÙÇó ³ñÓ³Ý³ ·ñ»É ստացված բáÉáñ íÝ³ëí³ÍùÝ»ñÁ,

- բացառել բողոք ներկայացնող ազատազրկվածների նկատմամբ վարչակազմի ÏáÕÙÇó ×ÝßáõÙÝ»ñÁ,

- բարձրացնել դատախազական վերահսկողության արդյունավետությունը՝ վատ վերաբ»ñÙáùնքի դեպքերի նկատմամբ:

ºíñ³Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ï í³Í §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Ûª³ë ï ³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ë ï ³ÃáõÕÃÝ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ ¿, áñ 2009Ã.-ÇÝ Ï³É³Ý³ í³Ûñ»ñáõÙ »õ áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý բաժանմունքներում շարունակվել են խոշտանգումների »õ դաժան վերաբերմունքի ¹»åù»ñÁ, ³Ûª ÃíáõÙª 2008Ã. Ù³ñ ï Ç 1-Çó Ñ» ï á Ï³É³Ý³ íáñí³ ÍÝ»ñÇ, զինակոչիկների առնչությամբ: Միաժամանակ, զեկույցը մտահոգություն է հայտնում Ëáß ï ³Ý·áõÙÝ»ñÇ »õ դաժան վերաբերմունքի շուրջ տվյալների բացակայության »õ ³Ûª ¹»åù»ñÇ Ñ» ï ³ùÝÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ թերությունների կապակցությամբ[93]:

¼»ÏáõÛóÁ ÷³ë ï áõÙ ¿, áñ 2009Ã.-ÇÝ Ð³Ûª³ë ï ³ÝÁß³ñáõÝ³Ï»É ¿ OPCAT-Ç ÏÇñ³ñÏÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ »õ ³Ûª Ù³ëÇÝ Ñ³ßí» ï íáõÃÛáõÝÁ Ý»ñÏ³Ûª³óñ»É ¿ 2009Ã.: ²ÝÑñ³Å»ß ï ¿ Ñ³Ù³ñáõÙ Ý³»õ OPCAT-áí Ý³Ë³ ï »ëí³Íª ²½·³ÛÇÝ Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÇÝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñ·ñ³íí³ÍáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÇ ³å³ÑáíáõÙÁ: ê³, ãÝ³Ûª³ Í³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÇÝ, áñ 2010Ã. ÑáõÝí³ñÇÝ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ ·ñ³ë»ÝÛ³ ÏÁ ÑÇÙÝ»ó Ëáß ï ³Ý·áõÙÝ»ñÇ Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý ËáñÑáõñ¹, áñÝ Ç å³ßï áÝ» Ý³Ë³·³ÑáõÙ ¿ ä³ßï å³ÝÁ, ÇëÏ ³Ý¹³Ù³ÏóáõÙ »Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ë»Ï ï áñÇª ãáñë »õ ÷áñÓ³ ·» ï Ý»ñÇª »ñ»ù Ý»ñÏ³Ûª³óáõóÇã:

2009թ. դեկտեմբերին ՀՀ Կառավարությունն ընդունել է ՔՀ ենթակառուցվածքների բարեփոխումների հայեցակարգը, ինչպես նա»õ Ýáñ ùñ»³Ï³ ï ³ñáÕ³Ï³Ý ÇÝë ï Çï áõ ï Ç Ý³Ë³·ÇÍÁ:

²ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ÐÐ ùñ»³Ï³ ï ³ñáÕ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ù³ëÇÝ ó³Ý³Ï³ó³Í áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝ, ÉÇÝÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ã» ï »Õ³Ï³Ý, ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ ¿ øÎÐ-Ý»ñáõÙ ÙÇ»õնույն անխիթար իրավիճակը՝ ընդհանուր բոլոր հիմնարկների համար:

[93] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 5 .

§Î ³É³Ý³ í³Ûñ»ñÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ »õ Ý³ËÝ³Ï³Ý Ï³É³ÝùÇ ã³ñ³ß³ÑáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ բանտերում պահվողներՁ Ãí³ù³Ý³ÏÇ ³×Áß³ñáõÝ³ÏáõÙ »Ý Ùï ³Ñá·áõÃÛ³Ý ï»ÕÇù ï ³É: ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÇÝ ÃáõÛÉ³ïñí³Í է այցելել կալանավայրեր, բայց ոչ՝ ոստիկանության բաժանմունքներ»[94]:

Ð³Ù³ÝÙ³Ý Ùï ³Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñ ¿ Ñ³Ûï ÝáõÙ §üÑÇ¹áÙ Ñ³áõëÁ¦ Çñ 2010Ã. ½»ÏáõÛóáõÙ: §Ոստիկանությունը ձերբակալություններ կատարում է ինքնակամ »õ ³é³Ýó նախազգուշացման, ձերբակալությունների »õ Ñ³ñó³ùÝÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï ծեծում է ձերբակալվածներին, վերջիններիս ենթարկում է խոշտանգումների՝ խոստովանություններ կորզելու նպատակով: Հայաստանում բանտային å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ ËÇë ï í³ïÝ»Ý »õ Ù»Í íï³Ý· »Ý ëå³éÝáõÙ ³½³ï³½ñÏí³ÍÝ»ñÇ ³éáÕçáõÃÛ³ÝÁ¦[95]:

²Ù»Ý³Ùï ³Ñá·ÇãÁ ÙÝáõÙ ¿ øÎÐ-ների գերբնակեցվածության խնդիրը: 2010 թվականին, նախորդ տարվա համեմատությամբ, ազատազրկվածների թիվն աճել է 20%-áí: 2010Ã. ÑáõÉÇëÇ 1-ի դրությամբ ՔՀԿ-Ý»ñáõÙ å³ÑíáõÙ ¿ñ 4850 ³½³ï³½ñÏí³Í, ÙÇÝã¹»é ³Û¹ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ Ý³Ë³ï»ëí³Í ¿ÇÝ 4396 Ù³ñ¹áõ համար: Օրինակ, «Նուբարաշեն» ՔՀԿ-áõÙ 8 Ñá·áõ Ñ³Ù³ñÝ³Ë³ï»ëí³Í ËóáõÙ պահվում է կրկնակի ավելի, երբեմն, նույնիսկ՝ 20 մարդ: Այսպիսով, յուրաքանչյուր ³½³ï³½ñÏí³ÍÇ Ñ³ëÝáõÙ ¿ 2 ùÙ-Çó å³Ï³ë, ÙÇÝã¹»é ÐÐ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ, ÙÇç³½·³ÛÇÝ ëï ³Ý¹³ñïÝ»ñÁ å³Ñ³Ýçáõù »Ý Ýí³½³ ·áõÛÝÁ 4 ùÙ: Ø³Ñ×³Ï³ÉÝ»ñÇ áã բավարար քանակի պատճառով «ազատազրկվածները քնում են հերթափոխով, ունենում են առողջահոգեբանական խնդիրներ, թթվածնային քաղց, առողջության í³ïÃ³ñ³óáõÙ, Ñá·»Ï³Ý É³ñí³ÍáõÃÛáõÝ »õ ÏáÝýÉÇÏ ïÝ»ñ¦: §²Ûë å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý ¹³ï³ñ³ÝÇ ÏáÕÙÇó áñ³Ï íáõÙ »Ý áñå»ë ¹³Å³Ý կամ անմարդկային, արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունք, ³é³ÝÓÇÝ ¹»åù»ñáõÙª Ý³»õ Ëáßï³Ý·áõÙ¦,- ³ëíáõÙ ¿ §øÎÐ-ների գերբնակեցման í»ñաբերյալ» Հասարակական դիտորդների խմբի Ñ³Ûï³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ù»ç[96]:

Ð³ïÏ³Ýß³Ï³Ý ¿, áñ ³ëùÝáí Ñ³Ý¹»ñÓ, ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ ·ñ³ë»ÝÛ³ ÏÁ 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ øÎÐ-Ý»ñÇ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ¹³ï³å³ñïÛ³ÉÝ»ñÇ »õ կալանավորվածների նկատմամբ բռնություն գործադրելու, ³նգամ՝ անհարգալից վերաբերմունք ցուցաբերելու մասին բողոքներ չի ստացել, ÇÝãå»ë ÝßíáõÙ ¿ ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛóáõÙ: ê³Ï³ÛÝ ä³ßïå³ÝÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÝ ³Ûó»É»É »Ý ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñ »õ հայտնաբերել í»ñáÝßÛ³É ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ: §ì»ñ »Ý Ñ³Ýí»É ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñÇ գերբնակեցմանը, սանիտարահիգիենիկ վիճակին, կալանավորված անձանց ու դատապարտյալներին տրամադրվող սննդին, բուժսպասարկմանը, արտաքին ³ßË³ñÑÇ Ñ»ï Ýñ³Ýó Ï³åÇÝ ³éÝãíáÕ ËÝ¹ÇñÝ»ñ¦[97]: ØÆä ³ßË³ï³Ï³½ÙÇ ներկայացուցիչները բացահայտել են նա»õ ùÝÝ³ñÏíáÕ áÉáñïÁ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·áÕ ÐÐ Ý»ñå»ï³Ï³ÝÇñ³í³Ï³Ý ³Ïï»ñáõÙ ³éÏ³ ³ÛÝåÇëÇ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝó å³ï×³éáí ³Ý³½³ïáõÃÛ³Ý Ù»ç ·ïÝíáÕ ³ÝÓ³Ýó Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ áõ ûñÇÝ³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ ³å³ÑáíáõÙÁ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ¹³éÝáõÙ ¿ Ëáó»ÉÇ: §²ÝÓÇ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ûñÇÝ³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ ³å³ÑáíáõÙÁ ÐÐ ³ñ¹³ñ³¹³ïáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ¦ ½»ÏáõÛóáõÙ ÝßíáõÙ »Ý ¹ñ³Ýùª 1. ËÝ¹ÇñÝ»ñ,

---

[94] ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 6:

[95] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772

[96] §Ð³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝ ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñի գերբնակեցման վերաբերյալ», հուլիսի 26, 2010Ã., Ðասարակական դիտորդների խումբ:

[97] 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý »õ »ñÏñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ áõ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ë³Ëïù³Ý Ù³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý½»ÏáõÛóÉ

áñáÝù ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ÉáõÍáõÙ ã»Ý ëï³ÝáõÙ ÝÛáõÃ³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý é»ëáõñëÝ»ñÇ բացակայության պատճառով, անգամ եթե կան դրանց կարգավորման ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÁ, 2. ÐÐ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç առկա բացերի »õ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áã ÉÇ³ñÅ»ù Çñ³í³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñÙ³Ý Ñ»ï»õ³ÝùáÍ³é³ç³ó³Í ËÝ¹ÇñÝ»ñ, 3. ³½³ïáõÃÛáõÝÇó ½ñÏÙ³Ý Ñ»ï Ï³åí³Í Ñ³ñÏ³¹ñ³ÝùÇ ÙÇçáóÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ Ç Ñ³Ûï »ÏáÕ ËÝ¹ÇñÝ»ñª å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÇ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Çñ»Ýó å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áã å³ïß³× կատարմամբ:

2010թ. դեկտեմբերին հայաստանյան »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³ë³ñ³Ï³ÛÝáõÃÛ³ÝÁ Ý»ñÏ³Û³ó í»ó ÐÐ ·ÉË³íáñ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý å³ïÇÅÝ»ñÇ »õ Ñ³ñÏ³¹ñ³ÝùÇ ³ÛÉ միջոցների կիրառման օրինականության նկատմամբ հսկողություն իրականացնող í³ñãáõÃÛ³Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁª²Ü ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ, հոգեբուժական հաստատություններում »õ³Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ ¹³ëïÇ³ñ³Ïã³Ï³Ý ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ Ñ³ëï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ 2008-2009ÃÃ. Ï³ï³ñí³Í Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñáí Ñ»ï³ùÝÝáõÃÛ³Ý »õ նախաքննության նկատմամբ Çñ³Ï³Ýóí³Í¹³ï³Ë³½³Ï³Ý ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý íÇ×³ÏÇ, Ñ³Ýó³íáñáõÃÛ³Ý å³ï×³éÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ:

Այս բոլոր տեսակի հաստատություններում արձանագրվել է հանցագործությունների ³ÝÝ³Ë³¹»å ³×ª Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ 185 ¹»åù. ³ÛëÇÝùÝ, ¹»åù»ñÝ ³×»É»Ý 69-áí Ï³Ù 59,4%-áí: ²Ûë ÃíÇ Ù»ç Ù»Í³ó»É¿ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñÇ մասնաբաժինը: Եթե 2008թ. ընթացքում գրանցված հանցագործությունների 116 ¹»åùÇó 110-Á Ï³Ù 94,8%-Ý ¿ÇÝ Ï³ï³ñí»É ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ, ³å³ 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ »Ý Ï³ï³ñí»É 185 ¹»åùÇó 177-Á Ï³Ù 95,6%-Á[98]:

Վերլուծությունները պարզել են, որ ուսումնասիրվող բնագավառում հանցավորության աճը գերազանցապես տեղի է ունեցել ընդհանուր բնույթի Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ Ñ³ï³å»ë ÃÙñ³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³åûñÇÝÇ ßñç³Ý³éáõÃÛ³Ý ¹»åù»ñÇ ³ÝÝ³Ë³¹»å ³×Ç Ñ³ßíÇÝ:

Այլ բացահայտումներ »õë Ï³ï³ñ»É¿ ÐÐ ·ÉË³íáñ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý ուսումնասիրությունը, որպիսիք արձանագրվում են գրեթե բոլոր համանման ½»ÏáõÛóÝ»ñáõÙ. §ÐÐ ²Ü ùñ»³Ï³ï³ñáÕ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»ñáõÙ ë³ÑÙ³Ýí³Í ã¿ Çñ³í³Ë³Ë ïáõÙÝ»ñÇ ·ñ³ÝóÙ³Ý, ùÝÝ³ñÏÙ³Ý »õ Ñ³ßí³éÙ³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ï³ñ·: øÐÎ-Ý»ñáõÙ í³ñáõÙ »Ý áã ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ó»õÇ Ù³ïÛ³ÝÝ»ñ, ·ñ³ë»ÝÛ³Ï³ÛÇÝ ·ñù»ñ: ´³óÃáÕáõÙÝ»ñáí¿Ï³ï³ñíáõÙ Çñ³í³Ë³Ë ïáõÙÝ»ñÇ Ñ³ßí³éáõÙÁ: Þ³ï դեպքերում իրավախախտումները գրանցվում են տարբեր մատյաններում կամ ÝÛáõÃ»ñ»Ý Ý³Ë³å³ïñ³ëïáõÙª³é³Ýó áñ»õ¿ ·ñùáõÙ Ï³Ù Ù³ïÛ³ÝáõÙ ¹ñ³Ýù Ñ³ßí³é»Éáõ¦[99]:

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ùï³Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñ»Ý Ñ³Ûï ÝáõÙ Ñ³ïÏ³å»ë ձերբակալված անձանց նկատմամբ խոշտանգումների դեպքերի շարունակական բնույթի կապակցությամբ: Ոստիկանական բաժանմունքներում հասարակական վերահսկողության բացակայությունը այստեղ տիրող դաժանության »õ ³Ýå³ïÅ»ÉÇáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý å³ï×³éÝ»ñÇó ¿:

Â»»õ ՀՀ օրենսդրությունը պահանջում է ձերբակալման պահից 3 ժամվա ընթացքում ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛ³Ý Ï³½ÙáõÙ »õ³é³í»É³·áõÛÝÁ 72 Å³Ùí³Ý³ËÝ³Ï³Ý Ï³É³Ýù,

[98] http://www.panorama.am/am/law/2010/12/23/genproc/
[99] http://www.panorama.am/am/law/2010/12/23/genproc/

ë ³ Ï ³ÛÝ 2006Ã. ÐÐ áë ï ÇÏ ³Ý ³ å» ï Ç Ññ ³ Ù ³ Ýá í ë ï »ÕÍ í ³ Í ÐÐ áë ï ÇÏ ³ ÝáõÃÛ ³ Ý համակարգի ձերբակալվա Í ³ÝÓ ³Ýó å ³ Ñ»Éáõ í ³Ûñ»ñáõÙ í»ñ ³ ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ իրականացնող հասարակական դիտորդական խմբի կողմից արձանագրվել են առանց արձանագրության ձերբակալությունների բազմաթիվ դեպքեր: Խումբն իրականացնում է հասարակական վերահսկողություն բացառապես ձերբակալվածների պահման »õ áãª Ñ ³ ñó ³ ùÝÝáõÃÛ ³ Ý í ³ Ûñ»ñáõÙ: Ð ³ ñó ³ ùÝÝáõÃÛ ³ Ý í ³ Ûñ»ñáõÙ Ëáßï ³ Ý ·áõÙÝ»ñÇ ¹»å ù»ñÁ Ñ ³ Ûï ÝÇ »Ý ¹ ³ éÝáõÙ ÑÇÙÝ ³ Ï ³ ÝáõÙ ³ ÛÝ ժամանակ, երբ դրանք ավարտվում են ձերբակալվածի կամ որպես վկա հարցաքննվողի մահով: Ոստիկանական բաժանմունքում 2007թ. որպես վկա Ñ ³ ñó ³ ùÝÝíáÕ È»õáÝ ÔáõÉÛ ³ ÝÇ Ù ³ Ñí ³ Ý ¹»å ùÁ áã ÙÇ ³ ÛÝ Ñ» ï ³ · ³ Ûáõ Ù չբացահայտվեց, այլ»õ ¹ñ ³ Ý ·áõÙ ³ ñí»ó 2010Ã.-ÇÝ áë ï ÇÏ ³ Ý ³ Ï ³ Ý Ù»Ï ³ ÛÉ բաժանմունքում գողության մեջ կասկածվող Վահան Խալաֆյանի մահվան դեպքը: ºñÏáõ ¹»å ùáõÙ ¿É Ñ ³ Ûï ³ ñ ³ ñí»ó, áñ Ýñ ³ Ýù ÇÝùÝ ³ ëå ³ ÝáõÃÛáõÝ »Ý ·áñÍ»É, ë ³ Ï ³ ÛÝ Ýñ ³ Ýó Ñ ³ ñ ³ ½ ³ ï Ý»ñÁ »õ Çñ ³ í ³ å ³ ßï å ³ ÝÝ»ñÁ åÝ¹áõÙ »Ý, áñ Ýñ ³ Ýù »ÝÃ ³ ñÏí»É »Ý Ëáßï ³ Ý·áõÙÝ»ñÇ »õ ³ ñ¹ÛáõÝùáõÙ ëå ³ Ýí»É »Ý Ñ ³ ñó ³ ùÝÝáÕÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó:

Ð ³ ï Ï ³ Ýß ³ Ï ³ Ý ¿, áñ Ëáßï ³ Ý·áõÙÝ»ñáí »õ Ýí ³ ë ï ³ óáõÙÝ»ñáí Ïáñ½í ³ Í ÇÝùÝ ³ Ëáë ï áí ³ Ý ³ Ï ³ Ý óáõóÙáõÝùÝ»ñÇ ÷ ³ ë ï Á ³ Ý ï »ëíáõÙ ¿ ¹ ³ ï ³ íáñÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó, Ï ³ Ù ÝáõÛÝÇëÏª ¹ñ ³ Ýù ¹ñíáõÙ »Ý Ù»Õ ³ ¹ñ ³ Ï ³ Ý »½ñ ³ Ï ³ óáõÃÛ ³ Ý ÑÇÙùáõÙ: «Դատարանները դատավարության մասնակցի նկատմամբ խոշտանգում կիրառելու մասին կասկածների օբյեկտիվ հատկանիշների առկայության դեպքում, օրինակ՝ ամբաստանյալի դեմքի վրա վնասվածքների առկայություն, հաճախ Ý ³ Ë ³ Ó»éÝáÕ ã»Ý ÉÇÝáõÙ ³ Û¹ ËÝ¹ÇñÁ ùÝÝ ³ ñÏÙ ³ Ý ³ é ³ ñÏ ³ ¹ ³ ñÓÝ»Éáõ Ñ ³ ñóáõÙ¦[100]:

[100] §ÊáßÏ ³ Ý·áõÙÝ»ñÇ »õ ¹ ³ Å ³ Ý, ³ ÝÙ ³ ñ¹Ï ³ ÛÇÝ Ï ³ Ù ³ ñÅ ³ Ý ³ å ³ ï íáõÃÛáõÝÁ Ýí ³ ë ï ³ óÝáÕ վերաբերմունքի ու պատժի այլ ձեւերի դեմ ՄԱԿ-Ç ÏáÝí»ÝóÇ ³ ÛÇ ÏÇñ ³ éáõÙÁ ÐÐ ¹ ³ ï ³ ñ ³ ÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó. í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝ¦, ºñ»õ ³ Ý 2009, ¿ç 36:

Ð² ì ²øÜºðÆ ²¼² îàûÂÚàûÜ

Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñéã³Ï³ ·ñÇ 20(1) Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª §ÚÁõñ³ù³ÝãÛáõñ áù Ë³Õ³Õ Ñ³í³ùÝ»ñÇ »õ ÙÇ³ íáñáõÙÝ»ñ Ï³½Ù»Éáõ Çñ³ íáõÝù áõÝÇ¦:

ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý »õ ù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ ¹³ßÝ³ ·ñÇ 21-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª §Ö³Ý³ãíáõÙ ¿ Ë³Õ³Õ Ñ³í³ùÝ»ñÇ Çñ³ íáõÝùÁ: ²Û¹ Çñ³ íáõÝùÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ »ÝÃ³Ï³ ã¿ áñ»õ¿ ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏÙ³Ý, µ³óÇ ³ÛÝ ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏáõÙÝ»ñÇó, áñáÝù ÏÇñ³éíáõÙ »Ý ûñ»ÝùÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý »õ áñáÝù ³ÝÑñ³Å»ßï »Ý ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç Çß³Ñ å»ï³Ï³Ý Ï³Ù Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñ·Ç, µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ³éáÕçáõÃÛ³Ý Ï³Ù µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý å³Ñå³ÝáõÃÛ³Ý Ï³Ù ³ÛÉáó Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý¦:

Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇ 11-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª §ÚÁõñ³ù³ÝãÛáõñ áù áõÝÇ Ë³Õ³Õ Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý »õ ³ÛÉáó Ñ» ï ÙÇ³ íáñí»Éáõ ³½³ïáõÃÛ³Ý Çñ³ íáõÝù: ²Ûë Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ »ÝÃ³Ï³ ã¿ áñ»õ¿ ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏÙ³Ý, µ³óÇ Ýñ³ÝóÇó, áñáÝù Ý³Ë³ï»ëí³Í »Ý ûñ»Ýùáí »õ ³ÝÑñ³Å»ßï »Ý ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝáõÙª Ç ß³Ñ å»ï³Ï³Ý ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý Ï³Ù Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý, ³ÝÏ³ñ·áõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³Ù Ñ³Ýó³ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ÝË»Éáõ, ³éáÕçáõÃÛáõÝÁ Ï³Ù µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ Ï³Ù ³ÛÉ ³ÝÓ³Ýó Çñ³ íáõÝùÝ»ñÝ áõ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å³ßï å³Ý»Éáõ Ýå³ï³Ïáí¦:

º²ÐÎ Ù³ëÝ³ÏÇó å» ïáõթյունների պարտավորություններից Է՝ ձեռնարկել բոլոր ³ÝÑñ³Å»ßï ÙÇçáóÝ»ñÁ, §áñå»ë½Ç ³å³Ñáí»Ý, áñ Çñ³í³å³Ñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñ· å³Ñå³Ý»Éáõ Å³Ù³Ý³Ï ·áñÍ»Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ß³ÑÇó »ÉÝ»Éáí..., ÇÝãå»ë Ý³»õ û·ï³ ·áñÍ»Ý Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³ã³ ÷ Ù»Ãá¹Ý»ñ »õ ÙÇçáóÝ»ñ, áñáÝù ã»Ý ·»ñ³½³ÝóáõÙ Çñ³í³å³Ñ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ¦: ²Ûë å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ß³ñùáõÙ ¿ Ý³»õ ³å³Ñáí»ÉÁ, áñ §Çñ³í³å³Ñ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »ÝÃ³Ï³ ÉÇÝ»Ý¹³ï³Ï³Ý ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý¦, ÇÝãå»ë Ý³»õ §Çñ³í³å³Ñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛáõÝ Ïñ»Ý ³Û¹åÇëÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, »õ áñå»ë½Ç í»ñÁ ÝßÍ³Í å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñáí ûÅïí³Í ³ÝÓ³Ýó ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ïáõÅ³ÍÝ»ñÁ, ³½· ³ÛÇÝ Çñ³ íáõÝùÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý, Ï³ñáÕ³Ý³Ý å³Ñ³Ýç»É å³ïß³× ÷áËÑ³ïáõóáõÙ¦:

ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 29-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ 1-ÇÝ Ù³ëÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª §ÚÁõñ³ù³ÝãÛáõñ áù áõÝÇ Ë³Õ³Õ, ³é³Ýó ½»ÝùÇ Ñ³í³ùÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Çñ³ íáõÝù¦: Àë ï ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 43-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ »õëª Ù³ñ¹áõ »õ ù³Õ³ù³óáõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÁ »õ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝó Ù»ç Ù ï ÝáõÙ ¿ Ý³»õ Ñ³í³ùÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Çñ³ íáõÝùÁ, Ï³ñáÕ »Ý ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³Ïí»É ÙÇ³ÛÝ ûñ»Ýùáí, »Ã» §¹³ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝáõÙ å»ï³Ï³Ý ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñ·Ç å³Ñå³ÝÙ³Ý, Ñ³Ýó³ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ÝËÙ³Ý, Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý ³éáÕçáõÃÛ³Ý áõ µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, ³ÛÉáó ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, å³ïíÇ »õ µ³ñÇ Ñ³Ùµ³íÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ¦:

ÐÐ-áõÙ Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óáõÙÁ Ï³ñ·³íáñíáõÙ ¿ §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»Ýùáí, áñÇ 1-ÇÝ Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª ÑÇßÛ³É ûñ»ÝùÇ Ýå³ï³ÏÁ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ùµ »õ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ å³ÛÙ³Ý³ ·ñ»ñáí

³ÙÑ³ ·ñí³ Í ª Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ð³Ýñ³ å» ï áõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ, û ï ³ñ»ñÏñÛ³
ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ, ù³Õ³ù³óÇáõÃÛáõÝ ãáõÝ»óáÕ ³ÝÓ³Ýó »õ Çñ³í³µ³Ý³Ï³Ý ³ÝÓ³Ýó
Ë³Õ³Õ, ³é³Ýó ½»ÝùÇ ÅáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ
Çñ³ íáõÝùÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï å³ÛÙ³ÝÝ»ñ ë ï »ÕÍ»ÉÝ ¿:

Ðñ³å³ñ³Ï³ÛÇÝ ÙÇçáó³éáõÙÁ Ï³ñáÕ ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåí»É »õ ³ÝóÏ³ó í»É §ÄáÕáíÝ»ñ,
Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáÍ, ³ÛÝ ¿ª
ÅáÕáíÇ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÇ, óáõÛóÇ »õ »ñÃÇ ÙÇçáóáí:

Ելնելով բարեփոխումների գործընթացում քաղաքացիական հասարակության
ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ý»ñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í ³é³çÝ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇóª ÅáÕáíÝ»ñ,
Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ »õ Çñ³í³å³Ñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ
ÏáÕÙÇó ³Û¹ Ñ³í³ùÝ»ñÇÝ Ñ³Ï³½¹Ù³Ý Ñ³Û³ë ï ³ÝÛ³Ý åñ³Ï ï ÇÏ³ÛÇó, ÇÝãå»ë Ý³»õ
Ýå³ ï ³Ï áõÝ»Ý³Éáí í»ñ³óÝ»É Ë³Õ³Õ Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý
ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏáõÙÝ»ñÁ, ³é³ç³ñÏíáõÙ ¿ª

- àõÅÁ ÏáñóÑ³Í ×³Ý³ã»É §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ
³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 9-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ 4-ñ¹ Ù³ëÇ 3-ñ¹ Ï» ï Ç »ñÏñáñ¹
պարբերությունը:

- Արդյունավետ դարձնել դատարաններում բողոքարկման կարգը:

- â³ñ·»É»É ºñ»õ³ÝÇ Ï»Ý ï ñáÝ³Ï³Ý Ñ³ ï í³ÍÝ»ñáõÙ »ñÃ»ñÇ »õ Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñÇ
³ÝóÏ³óáõÙÁ: Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏáõÙ å» ï ù ¿ ë³ÑÙ³Ýí³Í ÉÇÝÇ ûñ»ÝùáÍ
»õ Ñ³Ù³ñÅ»ùª ÑÝ³ñ³ íáñ éÇëÏÇ ·áñÍáÝÇÝ£

- Հսահմանափակել µ³½Ù³Ù³ñ¹ Ñ³í³ùÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï ³½³ ï ï »Õ³ß³ñÅí»Éáõ
Çñ³ íáõÝùÁ »õ ãËáõÁÝ¹á ï »É Ù³ñ½»ñÇó ºñ»õ³Ý »ÏáÕ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ï ñ³Ýëåáñ ï Ç
³ßË³ ï ³ÝùÁ:

- øÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»É ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³ÝÇ Ñ³Ù³å³ ï ³ëË³Ý
å³ß ï áÝÛ³Ý»ñÇ, áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý »õ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï £

- ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ý³Ë³Ó»éÝ»É
»ñÏËáëáõÃÛáõÝ áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý »õ ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³ÝÇ Ñ» ïª Ù³ñ¹áõ
Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý, §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ
³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ ÏÇñ³ñÏáõÙÁ Ù³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ
ã³ ÷ ³ÝÇßÝ»ñÇÝ »õ սկզբունքներին համապատասխան իրականացնելու վերաբերյալ É:

2004Ã. ³åñÇÉÇ 12-ին ընդդիմության զանգվածային բáÕáùÇ ³ÏóÇ³ÛÇó Ñ» ï á ÐÐ
²½· ³ÛÇÝ ÅáÕáíÁ ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ ³åñÇÉÇ 28-ÇÝ ÁÝ¹áõÝ»ó §ÄáÕáíÝ»ñ,
Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÁ: ê³Ï³ÛÝ ÑÇßÛ³É
ûñ»ÝùÝ ³í»ÉÇß³ï áã Ã» Ñ³í³ùÝ»ñÁ Ï³ñ·íáñáÕ, ³ÛÉ` սահմանափակող բÝáõÛÃ
áõÝ»ñ, áõë ï Ç ³ÛÝ ³ñÅ³Ý³ó³í ì»Ý» ï ÇÏÇ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ »õ º²ÐÎ/ÄÐØÆ¶-Ç
քննադատությանը: 2005թ. հոկտեմբ»ñÇ 4-ÇÝ ÐÐ ²½· ³ÛÇÝ ÅáÕáíÁ, Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáí
ì»Ý» ï ÇÏÇ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ »õ º²ÐÎ/ÄÐØÆ¶-Ç ³ñ³Í ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ,
§ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ
áñáß³ÏÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñ»ó: ²ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ÙÇß³ñù ÝÏ³ï³éáõÙÝ»ñ
Ñ³ßíÇã³éÝí»óÇÝ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ëª å³Ñå³Ýí»óÇÝ 9-ñ¹ Ñá¹í³Íáí Ý³Ë³ï»ëí³Í
ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏáõÙÝ»ñÁ, áñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª ³ñ·»ÉíáõÙ ¿ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óáõÙÁ
ÐÐ Ü³Ë³·³ÑÇ Ýë ï ³í³ÛñÇ, Ð³Ýñ³ÛÇÝ Ñ»éáõë ï ³ï»ëáõÃÛ³Ý, é³¹ÇáÛÇ »õ 4 ³ÛÉ
օրՍ»Ï ï Ý»ñÇ Ùá ï :

2008Ã. ÷» ï ñí ³ ñÇ 19-Ç ÐÐ Ý ³ Ë ³ · ³ Ñ ³ Ï ³ Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ñ» ï á
ÁÝ¹ ¹ÇÙáõÃÛáõÝÁ, ãÑ ³ Ù ³ Ó ³ ÛÝ»Éáí ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇÝ, ëÏë»ó ³ ÝÁÝ¹Ù»ç
Ñ ³ í ³ùÝ»ñ, áñáÝù áõÕ»Ïóíáõù ¿ÇÝ ºñ»õ ³ ÝÇ Ï»Ý ï ñáÝ ³ Ï ³ Ý ÷áÕáóÝ»ñáí
µ ³ ½Ù ³ Ñ ³ ½ ³ ñ ³ Ýáó »ñÃ»ñáí »õ ²½ ³ ï áõÃÛ ³ Ý Ññ ³ å ³ ñ ³ ÏáõÙ Ýë ï ³ óáõÛóáí: Ø ³ ñ ï Ç
1-Ç í ³ Õ ³ é ³ íá ï Û ³ Ý áë ï ÇÏ ³ ÝáõÃÛáõÝÁ áõÅáí óñ»ó ²½ ³ ï áõÃÛ ³ Ý Ññ ³ å ³ ñ ³ ÏáõÙ
Ýë ï ³ óáõÛóÇ Ù ³ ëÝ ³ ÏÇóÝ»ñÇÝ: Ä ³ Ù»ñ ³ Ýó ÁÝ¹ ¹ÇÙáõÃÛáõÝÁ Ñ ³ í ³ ùí»É »õ
µ ³ ñÇÏ ³ ¹ ³ íáñí»É ¿ñ ØÛ ³ ëÝÇÏÛ ³ ÝÇ ³ ñÓ ³ ÝÇ Ùá ï : Ø ³ ñ ï Ç 1-Ç »ñ»ÏáÛ ³ Ý
óáõó ³ ñ ³ ñÝ»ñÇ »õ Çñ ³ í ³ å ³ Ñ Ù ³ ñÙÇÝÝ»ñÇ ÙÇç»õ ÁÝ¹Ñ ³ ñáõÙÝ»ñÇ Ñ» ï »õ ³ Ýùáí 10
Ù ³ ñ¹ ½áÑí»ó ¥áñÇó 2-ը՝ իրավապահ), µ ³ ½Ù ³ ÃÇí Ù ³ ñ¹ÇÏ ստացան տարբ»ñ
íÝ ³ ëí ³ íùÝ»ñ, ÑñÏÇ½í»óÇÝ Ù»ù»Ý ³ Ý»ñ: ÜáõÛÝ ûñÁ ÐÐ Ü ³ Ë ³ · ³ ÑÇ Ññ ³ Ù ³ Ý ³ · ñáí
ºñ»õ ³ ÝáõÙ 20 ûñáí ³ ñ ï ³ Ï ³ ñ· ¹ñáõÃÛáõÝ Ñ ³ Û ï ³ ñ ³ ñí»ó, áñÇ ÁÝÃ ³ óùáõÙ
³ ñ·»ÉíáõÙ ¿ñ Ñ ³ Ýñ ³ Ñ ³ í ³ ùÝ»ñ ³ ÝóÏ ³ óÝ»É:

2008Ã. Ù ³ ñ ï Ç 17-ÇÝ ÐÐ ²Ä-Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï ³ ï ³ ñ»ó ûñ»ÝùÇ Ù»ç, áñáÝù
հետընթաց էին ժողովրդավարական սկզբունքներից՝ օրենքին տալով
սահմանափակող բնույթ:

ÐÇßÛ ³ É ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ ³ Ýñ ³ Ñ ³ í ³ ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ
³ ÝóÏ ³ óÝ»Éáõ Ù ³ ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 9-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÇ 4-ñ¹ Ù ³ ëÇ 3-ñ¹ Ï» ï Á ß ³ ñ ³ ¹ñí»É ¿
նոր խմբ ³ · ñáõÃÛ ³ Ùբ, Áë ï áñÇª Ññ ³ å ³ ñ ³ Ï ³ ÛÇÝ ÙÇçáó ³ éáõÙÝ»ñÇ ³ ÝóÏ ³ óáõÙÁ
ÉÇ ³ ½áñ Ù ³ ñÙÝÇ ÏáÕÙÇó Ï ³ ñáÕ ¿ ³ ñ·»Éí»É, §»Ã» Áë ï Ñ ³ í ³ ë ï Ç ï íÛ ³ ÉÝ»ñÇ, ¹ñ ³ Ýù
áõÕÕí ³ Í »ն սահմանադրական կարգը բéÝÇ ï ³ å ³ É»ÉáõÝ, ³ ½· ³ ÛÇÝ, é ³ ë ³ Û ³ Ï ³ Ý,
կրոնական ատելություն բáñբáù»ÉáõÝ, բéÝáõÃÛáõÝ Ï ³ Ù å ³ ï »ñ ³ ½Ù ù ³ ñá½»ÉáõÝ Ï ³ Ù
Ï ³ ñáÕ »Ý Ñ ³ Ý·»óÝ»É ½ ³ Ý· í ³ Í ³ ÛÇÝ ³ ÝÏ ³ ñ·áõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ
Ñ ³ Ýó ³ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, å» ï ³ Ï ³ Ý ³ Ýí ï ³ Ý·áõÃÛ ³ Ý, Ñ ³ ë ³ ñ ³ Ï ³ Ï ³ Ý Ï ³ ñ·Ç,
Ñ ³ ÝñáõÃÛան առողջության ու µ ³ ñáÛ ³ Ï ³ ÝáõÃÛ ³ Ý Ë ³ Ã ³ ñÙ ³ ÝÁ, ³ ÛÉáó
ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ¹ñ ³ Ï ³ Ý Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ³ ½ ³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ á ï Ý ³ Ñ ³ ñÙ ³ ÝÁ¦: Ü ³ Ëª
³ í»É ³ ó»É »Ý ³ ÛÝ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ ÏáõÙÝ»ñÁ, áñáÝó ¹» åùáõÙ ÉÇ ³ ½áñ Ù ³ ñÙÇÝÁ Ï ³ ñáÕ ¿
արգելել միջոցառումը, µ ³ óÇ ¹ñ ³ ÝÇó, Áë ï ÝáõÛÝ Ï» ï Ç ß ³ ñáõÝ ³ ÏáõÃÛ ³ Ý՝ ³ Û¹
տվյալները կարող են համարվել հավաստի, եթե դրանց առնչությամբ ÐÐ
áë ï ÇÏ ³ ÝáõÃÛáõÝÁ Ï ³ Ù ² ² Ì -Ý Ý»ñÏ ³ Û ³ óñ»É ¿ å ³ ß ï áÝ ³ Ï ³ Ý »½ñ ³ Ï ³ óáõÃÛáõÝ:

2008Ã. Ù ³ ñ ï Ç 28-ÇÝ ºÊ ì »Ý» ï ÇÏÇ Ñ ³ ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÇ »õ º ²ÐÎ/ÄÐØÆ¶-Ç 474/2008
Ñ ³ Ù ³ ï »Õ »½ñ ³ Ï ³ óáõÃÛ ³ Ý Ù»ç ËÇë ï ùÝÝ ³ ¹ ³ ï áõÃÛ ³ Ý »ÝÃ ³ ñÏí»óÇÝ ûñ»ÝùÇ
÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁª ÑÇÙÝ ³ Ï ³ ÝáõÙ ³ ÛÝ Ñ ³ Ù ³ ñ»Éáí áã Çñ ³ í ³ ã ³ ÷, »õ ³ é ³ ç ³ ñÏ íáõÙ
¿ñ áõÅÁ Ïáñóñ ³ Í × ³ Ý ³ ã»É áñáß ¹ñáõÛÃÝ»ñ, ÇÝã å»ë Ý ³ »õ Éñ ³ óáõÙÝ»ñ Ï ³ ï ³ ñ»Éª
նախատեսելով որոշ դեպքերում դատարանի միջոցով բáÕáù ³ ñÏ»Éáõ
ÑÝ ³ ñ ³ íáñáõÃÛáõÝÁ: 2008Ã. ³ åñÇÉÇ 17-ÇÝ ºÊÊì 1609 µ ³ Ý ³ Ó»õÇ 12.3 Ï» ï áí
³ é ³ ç ³ ñÏ íáõÙ ¿ñ. §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ ³ Ýñ ³ Ñ ³ í ³ ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ ÝóÏ ³ óÝ»Éáõ
Ù ³ ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ²½· ³ ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó í»ñç»ñë Ï ³ ï ³ ñí ³ Í
÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »õ Éñ ³ óáõÙÝ»ñÁ ³ ÝÑ ³ å ³ Õ áõÅÁ Ïáñóñ ³ Í × ³ Ý ³ ã»Éª
Ñ ³ Ù ³ å ³ ï ³ ëË ³ Ý ì»Ý» ï ÇÏÇ Ñ ³ ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÇ ³ é ³ ç ³ ñÏÝ»ñÇ¦:

2008Ã. ÑáõÝÇëÇ 11-ÇÝ ÐÐ ²½· ³ ÛÇÝ ÅáÕáíÝ ÁÝ¹áõÝ»ó §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ ³ Ýñ ³ Ñ ³ í ³ ùÝ»ñ,
»ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ ÝóÏ ³ óÝ»Éáõ Ù ³ ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ
Éñ ³ óáõÙÝ»ñ Ï ³ ï ³ ñ»Éáõ Ù ³ ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÁ, áñ ï »Õ ÑÇÙÝ ³ Ï ³ ÝáõÙ Ï ³ ï ³ ñí»É »Ý
ì»Ý» ï ÇÏÇ Ñ ³ ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÇ »õ º ²ÐÎ/ÄÐØÆ¶-Ç Ñ ³ Ù ³ ï »Õ »½ñ ³ Ï ³ óáõÃÛ ³ Ý
³ é ³ ç ³ ñÏÝ»ñÁ, áñ ï ñí»É ¿ÇÝ 2008Ã. Ù ³ ñ ï Ç 28-ին, µ ³ ó ³ éáõÃÛ ³ Ùբ ») Ï» ï Ç, Áë ï
áñÇª ³ é ³ ç ³ ñÏ íáõÙ ¿ñ ³ Ý¹ñ ³ ¹ ³ ñÓ Ï ³ ï ³ ñ»É 10-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÇ 4-ñ¹, 12-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÇ
1-ÇÝ »õ 4-ñ¹ Ù ³ ë»ñÇÝ:

2008Ã. Ù³ñïÇ 17-Ç ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ñ»ïá ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý »õ áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý կազմակերպությունների կողմից ներկայացված բ³½Ù³ÃÇí ¹ÇÙáõÙÝ»ñ ÉÇ³½áñ Ù³ñÙÝÇ ÏáÕÙÇó ³ÙÇëÝ»ñ ß³ñáõÝ³Ï ³ñ·»ÉíáõÙ ¿ÇÝª §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 9-ñ¹ Ñá¹í³Íáí Ý³Ë³ï»ëí³Í ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³:

2008թ. դեկտեմբ»ñÇ 26-ÇÝ §ÄáÕáíÝ»ñ, Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñ, »ñÃ»ñ »õ óáõÛó»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ÏñÏÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñí»óÇÝ, áñáÝù áõÅÇ Ù»ç Ù ï³Ý ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ ³é³çÝ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñáí ºñ»õանի ավագանու անդամների ընտրվելու վերաբ»ñÛ³É áñáßÙ³Ý å³ßïáÝ³Ï³Ý հրապարակումից հետո՝ հաջորդ երկուշաբÃÇ ûñÁ: ØÇÝã»õ ÑÇßÛ³É ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ûñ»ÝùÇ 13-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ 5-ñ¹ Ù³ëÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª ÉÇ³½áñ Ù³ñÙÝÇ ÏáÕÙÇó ÙÇçáó³éÙ³Ý ³ÝóÏ³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ºñ»õ³ÝáõÙ ³é³ç³ñÏí³Í ³ÛÉ í³ûñÁ ãå» ïù¿ ÉÇÝ»ñ Ï³½Ù³Ï»ñåÇãÝ»ñÇ ÁÝïñ³Í Ã³Õ³ÛÇÝ Ñ³Ù³ÛÝùÇ ï³ñ³ÍùÇó ¹áõñë: Հիշյալ փոփոխությունների համաձայն՝ «թաղային համայնք» բ³éÁ Ñ³Ýí»É¿, ³ÛëÇÝùÝª Ñ» ï»õáõÙ¿, áñ »Ã» Ï³½Ù³Ï»ñåÇãÝ»ñÁ Çñ³½»Ï»É»Ý ÏáÝÏñ» ï í³ûñÇ Ù³ëÇÝ, ³å³ ³é³ç³ñÏí³Í ³ÛÉí³ûñÁ ãÇ Ï³ñáÕ ï íÛ³É ï³ñ³ÍùÇó ¹áõñë ÉÇÝ»É:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ³Ý ÏáÙÇï»Ç ÏáÕÙÇó Çñ³Ï³Ý³óñ³Í ÙáÝÇï áñÇÝ·Ç ï íÛ³ÉÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª 2009Ã. ÑáõÝí³ñÇ 1-Çó ÙÇÝã»õ 2009Ã. ÑáõÝÇëÇ 30-Á ¹Çï³ñÏí³Í 89 Ñ³í³ùÝ»ñÇó (¹Çï³ñÏí»É»Ý ÇÝãå»ë ÉÇ³½áñ Ù³ñÙÝÇ ÏáÕÙÇó Ç·Çï áõÃÛáõÝ ընդունված, արգելված, այնպես էլ ինքնաբáõË »õ ãÇñ³½»Ïí³Í Ñ³í³ùÝ»ñÁ) 33-Ç ¹»åùáõÙ Çñ³í³å³ÑÝ»ոը տարբ»ñ Ó»õ»ñáí ÙÇç³Ù ï»É»Ý Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³ÝÁ, áñÁ ¹ñë»õáñí»É¿»ñÃÇ ³ÝóÏ³óáõÙÁ ËáãÁÝ¹á ï»Éáí, Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇÝ ïíÛ³É í³ûñÇó óñ»Éáí, ÃáõÛÉã ï³Éáí Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇÝ Ý»ñÏ³ÉÇÝ»É áñáß³ÏÇí³ûñáõÙ »õ³ÛÉÓ»õ»ñáí: ÆëÏ 6 Ñ³í³ùÇ Å³Ù³Ý³Ï³ñÓ³Ý³·ñí»É¿Ý³»õ Çñ³í³å³ÑÝ»ñÇ կողմից մասնակիցների նկատմամբ áõÅÇ ÏÇñ³éáõÙ: ¸³ »Õ»É¿Í»ÍÏé ïáõù, ÏáåÇï ù³ßùßáõÏ »õ ÝÙ³Ý·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ[101]:

ºñ»õ³ÝÇ Ï»Ý ïñáÝ³Ï³Ý Ñ³ïí³ÍÝ»ñáõÙ »ñÃ»ñÁ »õ Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñÁ, áñå»ë կանոն, արգելվում են այն հիմնավորմամբ, áñ³Û¹ Ñ³ïí³ÍáõÙ »Ý ·ïÝíáõÙ Ù³ûñ³ù³Õ³ùÇ Í³Ýրաբ»éÝí³Í Ù³ûñáõÕÇÝ»ñÝ áõ ÷áÕáóÝ»ñÁ, áñáÝù Ñ³·»ó³Í »Ý տրանսպորտային բ³½մաբÝáõÛÃ Ñ³Ý·áõÛóÝ»ñáí, ÇëÏ Ñ» ïÇáïÝß³ñÅáõÕÇÝ ËÇëï ծանրաբ»éÝí³Í¿, ÇÝãÇ å³ñ³·³ûáõÙ »ñÃÇ Ï³Ù³ÛÉ ÙÇçáó³éÙ³Ý ³ÝóÏ³óáõÙÁ ¿³å»ë Ï³ñáÕ¿ Ë³Ã³ñ»É ºñ»õան քաղաքի բÝ³Ï³ÝáÝ ïÛ³ÝùÁ, ³é³ç³óÝ»É Ëó³ÝáõÙÝ»ñ »õ³ÛÉÝ: ê³Ï³ûÝ ºñ»õ³ÝÇ Ï»Ý ïáÝ³Ï³ÝÑ³ïí³ÍÝ»ñáõÙ ù³ÝÇóë անցկացվել են բ³½Ù³Ù³ñ¹Ñ³í³ùÝ»ñ áõ »ñÃ»ñ, »õ ºñ»õանի բÝ³Ï³ÝáÝ ïÛ³ÝùÁ ãÇ Ë³Ã³ñí»É:

ÈÇ³½áñ Ù³ñÙÝÇ ÏáÕÙÇó Ð³Û³½·³ÛÇÝ ÏáÝ·ñ»ëÇª ²½³ïáõÃÛ³Ý Ññ³å³ñ³ÏáõÙ Ñ³Ýñ³Ñ³í³ù³ÝóÏ³óÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ ¹ÇÙáõÙÝ»ñÇ Ù»ñÅումը, երբ որպես այլ վայր ³é³ç³ñÏíáõÙ¿ Ø³ï»Ý³¹³ñ³ÝÇÝ Ñ³ñáÕ ï³ñ³ÍùÁ, ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ë³Ëïáõù ãÇ Ñ³Ù³ñáõÙ Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³Ý ²ñÙ»Ý Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÁ[102]:

´³½Ù³Ù³ñ¹Ñ³í³ùÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï ë³ÑÙ³Ý³÷³Ïí³Í¿ ÉÇÝáõÙ ³½³ï ï»Õ³ß³ñÅÙ³Ý Çñ³íáõÝùÁ, Ù³Ý³í³Ý¹ Ù³ղqերի բÝ³ÏãáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ, »õ³Û¹ûñ»ñÇÝ Ù³ñ½»ñÇó ºñ»õ³Ý »ÏáÕ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ïñ³Ýëåáñ ïÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ãÇ աշխատում: Հատկապես բ³½Ù³Ù³ñ¹Ñ³í³ùÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï áë ïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý

[101] §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»ÉëÇÝÏÛ³Ý ÏáÙÇï»¦ Çñ³í³å³ßïå³ÝÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ, «Դիտորդ» պարբերական, # 9, 2010թ.:

[102] http://www.hraparak.am/2010/10/11/armen-harutyunyani-erkar-spasvac-asulise/

ÏáÕÙÇó ³Ýí ï ³Ý·áõÃÛ³Ý ÝÏ³ ï ³éáõÙÝ»ñáí ë ï nրաբ³Å³ÝáõÙÝ»ñÇ »õ ï»ËÝÇÏ³ÛÇ ÏáõïÏáõÙÝ»ՐՈ ՔաղաքՀ տարբ»ñ Ù³ë»ñáõÙ ÉÇÝáõÙ »Ý ã³÷³½³Ýóí³Í »õ ÃáÕÝáõÙ »Ý ×ÝßáÕ ³½¹»óáõÃÛáõÝ: Ð³×³Ë áë ï ÇÏ³ÝÝ»ñÝ ³ÝóÝáõÙ »Ý Ñ³Ù³ã³÷áõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ »õ բéÝáõÃÛáõÝÝ»ñ ÏÇñ³éáõÙ Ë³Õ³Õ óáõó³ñ³ñÝ»ñÇ »õ Éñ³·ñáÕÝ»ñÇ նկատմամբ:

2008Ã.-Çó ëÏë³Íª øÐÎ-Ý»ñÇÝ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÇ, ÏÉáñë»Õ³ÝÝ»ñÇ Ï³Ù Բ³Ý³í»×»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý Ýå³ ï³ÏáíhÛáõñ³ÝáóÝ»ñÇ »õ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ï³ñ³ÍùÝ»ñÇ ïñ³Ù³¹ñÙ³Ý ³ñ·»ÉùÝ»ñÇ ³×¿ÝÏ³ ï í»É: ÐÛáõñ³ÝáóÝ»ñÝ ³é³ÝÓÇÝ Ëáë ï áí³ÝáõÙ »Ý, Ã» áñáß³ÏÇ §Ï³éáõÛóÝ»ñ¦ Çñ»Ýó Ññ³Ñ³Ý·»É »Ý, áñ Çñ»Ýù í³ñÓ³Ï³ÉíáÕ ï³ñ³ÍùÝ»ñ ã ï ñ³Ù³¹ñ»Ý áñáß³ÏÇ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ:

ÊÝ¹ñ³Ñ³ñáõÛó¿Ï³½Ù³Ï»ñåÇãÝ»ñÇ »õ ÐÎ-Ý»ñÇ ÏáÕÙÇó Ñ³ÝñáõÃÛ³ÝÁ Ñ³í³ùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ Çñ³½»Ï»Éáõ Ñ³ñóÁ: àñå»ë Ï³ÝáÝª Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ññ³Å³ñíáõÙ »Ý Ñ³í³ùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ÝáõÛÝÇëÏ í×³ñáíÇ Ñ³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝ ³Ý»Éáõó: ØÇçáó³éÙ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåÇãÝ»ñÝ Çñ³½»ÏáõÙÁ Ï³ ï³ñáõÙ »Ý ³ÝÏ³Ë Ï³Ù ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ Éñ³ ï í³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ ¥Ã»ñÃ»ñÇ »õ Ï³Ûù»ñÇ¤, ÇÝãå»ë Ý³»õ ÃéáõóÇÏÝ»ñÇ ÙÇçáóáí: Թռուցիկներ տարածողների նկատմամբ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³·áõë ï áí ³ÝÑ³Ûï ³ÝÓ³Ýó Ï³Ù áë ï ÇÏ³ÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÏÇրառվում են բéÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù Ñ³×³Ë áõÕ»ÏóíáõÙ »Ý Í»ÍÏé ï áõùáí:

§Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ 2009թ. «Գործընկերություն հանուն բաց հասարակության» նախաձեռնության ï»ë³Ï» ï Á¦ ½»ÏáõÛóÝ ³Ý¹ñ³¹³éÝáõÙ ¿Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³½³ ï áõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÇÝ, áñáÝù ß³ñáõÝ³Ï í»É »Ý.§Ð³í³ùÝ»ñÇ ³½³ ï áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÇ ÏÇñ³éáõÙÁ í»ñ³Í í»É¿óáõÛó»ñÁ ÁÝ ï ñáíÇ »õ Ï³Ù³Û³Ï³Ý Ï»ñåáí ³ñ·»É»Éáõ »õ gուցարարների դեմ գործադրված լայնամասշտաբ ճնշումների միջոցով հավաքների իրավունքը շարունակաբար սահմանափակելու պրակտիկայի»[103]£

ºíñ³Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ï í³Í §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ë ï ³ÃÕÃáõÙ նույնպես մտահոգություն է հայտնվում օրենքի այն կետերի կապակցությամբ, որոնք վերաբերում են հավաքներ անցկացնելու հայտերը մերժելու հիմքերին, թե»õ ûñ»ÝùÝ ընդհանուր առմամբ համապատասխանում է եվրոպական³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ: ¼»ÏáõÛóÝ ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ¿ 2009Ã. áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý Ñ³í³ùÝ»ñÇÝ ÙÇç³Ù ï»Éáõ »õ ³Û¹ Ñ³í³ùÝ»ñÇ ûñ»ñÇÝ Ù³ñ½»ñÇó ºñ»õ³Ý Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ï ñ³Ýëåáñ ï Ç ï»Õ³÷áËÙ³Ý Ù³ëÝ³ÏÇ ³ÝÑÝ³ñÇÝáõÃÛ³Ý ¹»åù»ñ[104]:

§2008Ã.-ի հետընտրական բռնություններից հետո իßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñ Ù ï óñÇÝ Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³½³ ï áõÃÛ³Ý áÉáñ ï áõÙ: Ð³í³ùÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõª ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý Ñ³Ûï»ñÇ Ù»Í Ù³ëÁ Ù»ñÅí»É¿, »õ ³Ù»Ý³ÛÝ հավանականությամբ, իշխանությունները սահմանափակել են ճանապարհների Ù³ ï ã»ÉÇáõÃÛáõÝÁ ÁÝ¹¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý Íñ³·ñ³Í Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñÇó ³é³ç¦,-³ñÓ³Ý³·ñáõÙ¿ §üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦-Á: Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ÝßáõÙ¿Ý³»õ áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý áñáß Ñ³í³ùÝ»ñÇ ÙÇç³Ù ï áõÃÛ³Ý ¹»åù»ñ »õ հիշեցնում, որ 2009թ. դեկտեմբերին ոստիկանության չորս սպաներ ենթարկվեցին

[103] §Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ ºÐø Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ 2009Ã. §¶Գործընկերություն հանուն բաց հասարակության» նախաձեռնության տեսակետը», նոյեմբեր, 2009, էջ 4:

[104] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 6.

¹³ ï ³Ï ³Ý å³ï ³ëË³Ý³ ï íáõÃÛ³Ýª 2008Ã. ç³ñ¹»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ë³Ï ³ÛÝ Ýñ³Ýù խուսափեցին բանտից, քանի որ հունիսին համաներման արժանացան[105]:

2008թ. սեպտեմբ»ñÇ 26-Çó ÙÇÝã»õ 2009Ã. Ù³ñ ï Ç 31-Ý ÁÝÏ ³ Í Å³Ù³Ý³Ï ³Ñ³ ï í³ ÍáõÙ ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³Ý ë ï ³óí»É ¿ 31 Çñ³½»ÏáõÙ, áñáÝóÇó 18-Ý ÁÝ¹áõÝí»É ¿ Ç ·Ç ï áõÃÛáõÝ, 12 Çñ³½»ÏÙ³ù վերաբերյալ ընդունվել են ÙÇçáó³éÙ³Ý ³ñ·»ÉÙ³Ý Ù³ëÇÝ áñáßáõÙÝ»ñ, ÇëÏ 1 Çñ³½»ÏÙ³Ý ¹» å ùáõÙ համաձայնություն է տեղք բ»ñí»É ÙÇçáó³éáõÙÝ ³ÝóÏ³óÝ»É Ù»Ï ³ÛÉ í³ÛñáõÙ: ÐÐ í³ñã³Ï³Ý ¹³ ï ³ñ³ÝÇ 2009Ã. ÑáõÉÇëÇ 24-Ç ÃÇí ¸ ¸ -9-º-46964 ·ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ó³ÛÝª 2008Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ í³ñã³Ï³Ý ¹³ ï ³ñ³Ý ¿ Ùáõ ï ù³ ·ñí»É 21 Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙ ÁÝ¹¹»Ù ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³ÝÇª Ññ³ å³ñ³Ï³ÛÇÝ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óáõÙÝ ³ñ·»É»Éáõ Ù³ëÇÝ ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï Ç áñáßáõÙÝ»ñÁ íÇ×³ñÏ»Éáõ å³Ñ³Ýçáí: Ü»ñÏ³Û³óí³Í 21 Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙÝ»ñÇó 2-ի վերաբ»ñÛ³É Ï³Û³óí»É ¿ áñáßáõÙª Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙÝ»ñÁ í»ñ³¹³ñÓÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ, 16 Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙÝ»ñáí Ï³Û³óí»É »Ý Ñ³ÛóÁ Ù»ñÅ»Éáõ Ù³ëÇÝ í×ÇéÝ»ñ, 3 Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙáí Ï³Û³óí»É ¿ í×Çéª հայցը բ³í³ñ³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ, áñáÝóÇó Ù»ÏÁª Ù³ëÝ³ÏÇ: 2009Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ í³ñã³Ï³Ý ¹³ ï ³ñ³Ý ¿ Ùáõ ï ù³ ·ñí»É 3 Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙ ÁÝ¹¹»Ù ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³ÝÇª ÝáõÛÝ å³Ñ³Ýçáí: ´áÉáñ Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙÝ»ñÁ Ý»ñÏ³Û³óñ»É ¿ Ð³Û ³½· ³ÛÇÝ ÏáÝ·ñëÁ: ºñ»ù Ñ³Ûó³¹ÇÙáõÙÝ»ñáí ¿É¹³ ï ³ñ³ÝÁ Ï³Û³óñ»É ¿ հայցադիմումը վերադարձնելու մասին որոշում, որոնք չեն բողոքարկվել:

Դատարանի կայացրած վճիռներով բ³í³ñ³ñí»É ¿ Ð³Û Ñ»Õ³÷áË³Ï³Ý ¹³ßÝ³ ÏóáõÃÛáõÝ ÏáõË³ ÏóáõÃÛ³Ý ¥1 Ñ³Ûó¤, ù³Õ³ù³óÇ È»õáÝ î»ñ-ä» ï ñáëÛ³ÝÇ (1 հայց) հայցադիմումները, իսկ քաղաքացի Արամ Սարգսյանի հայցը բ³í³ñ³ñí»É ¿ Ù³ëÝ³ ÏÇ ¥ÃáõÉ³ ï ñí»É ¿ Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÇ ³ÝóÏ³óáõÙÁ, ÇëÏ »ñÃÇ ³ÝóÏ³óáõÙÁª áã¤:

Àë ï ºñ»õանի քաղաքապետարանի 2010թ. նոյեմբեռÇ 12-Ç ÃÇí 5/22514 ·ñáõÃÛ³Ý, 2010Ã. ÑáõÝí³ñÇ 1-Çó ÙÇÝã»õ ÑÇßÛ³É ûñÁ ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³Ý ¿ ë ï ³óí»É 207 Çñ³½»ÏáõÙ, áñÇó 117-Áª ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ Ññ³å³ñ³Ï³ÛÇÝ, ÇëÏ 90-Áª ³ÛÉ միջոցառումներ անցկացնելու վերաբերյալ: Նշված իրազեկումներից 153-Ý ÁÝ¹áõÝí»É ¿ Ç ·Ç ï áõÃÛáõÝ, 4 ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ Ññ³å³ñ³Ï³ÛÇÝ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óáõÙÝ ³ñ·»Éí»É ¿, 4 ³ÛÉ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óáõÙÝ Çñ³½»ÏÙ³Ý Ù»ç ÝßÍ³Í í³ÛñáõÙ ù³Õ³ù³å» ï ³ñ³ÝÁ Ñ³Ù³ñ»É ¿ áã Ý å³ ï ³Ï³Ñ³ñÙ³ñ, 35 ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ հրապարակային միջոցառումների վերաբերյալ՝ երթերն ընդունվել են ի գիտությունõÝ, ÇëÏ Ñ³Ýñ³Ñ³í³ùÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ûñ»Ýùáí ë³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí, ³é³ç³ñÏí»É ¿ ³ÛÉ í³Ûñ, 11 Çñ³½»ÏáõÙª Ï³½Ù³Ï»ñåÇãÝ»ñÇ ËÝ¹ñ³ÝùáíÑ³Ýí»É ¿ ùÝÝ³ñÏáõÙÇó:

Ազատության հրապարակի վերաբացումից հետո այնտեղ հրապարակային միջոցառում անցկացնելու վերաբերյալ՝ Հայ ազգայիÝ ÏáÝ·ñ»ëÇ ¥ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ քաղաքական դաշինք) բոլոր իրազեկումները մերժվել են: ²Û¹ ï ³ñ³ÍùáõÙ áã զանգվածային միջոցառում կազմակերպելու վերաբերյալ ամեն փորձ հանդիպել է áë ï ÇÏ³ÝÝ»ñÇ ¹ÇÙ³¹ñáõÃÛ³ÝÁ:

2010Ã. Ù³ÛÇëÇ 31-ին Հայ ազգային կոնգրեսին աջակցող մի խումբ երիտասարդÝ»ñ ÷áñÓ»É »Ý áã½³Ý·í³Í³ÛÇÝ ÙÇçáó³éáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñå»É ²½³ ïáõÃÛ³Ý Ññ³å³ñ³ÏáõÙ, áñÇ Å³Ù³Ý³Ï 10-15 մարդ ձերբակալվել »õ բերման է ենթարկվել áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛáõÝ: Ð» ï ³ ·³ÛáõÙª Ýñ³ÝóÇó ê³ñ·Çë ¶»õáñ·Û³ÝÇ »õ ¸ ³íÇÃ Քիրիմիջյանի նկատմամբ մեղադրանք է առաջադրվել, վերջինիս՝ իշխանáõÃÛ³Ý ներկայացուցչի նկատմամբ բռնություն գործադրելու համար:

[105] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772

Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ ÐÐ Ü³Ë³ ·³ÑÇ ³ßË³ ï³Ï³½ÙÇ Ñ»ï »õ GTZ կազմակերպության փորձագետների աջակցությամբ մշակել է խաղաղ հավաքների վերաբերյալ նոր օրենքի նախագիծ: Օրենքի նախագծի վերաբերյալ առաջին քննարկումները տեղի են ունեցել 2010թ. նոյեմբերի 9-ÇÝ, º²ÐÎ/ÄÐØÆ¶-Ç »õ Վենետիկի հանձնաժողովի փորձագետների մասնակցությամբ: ՀՀ Ազգային Ժողովի ÏáÕÙÇó §Ð³í³ùÝ»ñÇ ³½³ï áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ Ýáñ ûñ»ÝùÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÁ ëå³ëíáõÙ ¿ 2011 Ãí³Ï³ÝÇÝ:

Èð²îì²ØÆæàòÜºðÆ ²¼²îàôÂÚàôÜ,
Èð²¶ðàÔÆ Æð²ìàôÜøÜºð

Խոսքի ազատության իրավունքը, որից իր հերթին բխում է լրատվամիջոցների ³½³ ïáõÃÛáõÝÁ, Ý»ñ³éí³Í¿Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ազատությունների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության ստորագրած մի ß³ñù ÙÇç³½·³ÛÇÝ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏáõÙ, ÇÝãå»ë ûñÇÝ³Ïª §Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ »íñáå³Ï³Ý ÏáÝí»ÝóÇ³, §Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñéã³Ï³·Çñ¦, §ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý »õ ù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¹³ßÝ³·Çñ¦ (ºÊ, ºØ-Ð³Û³ë ï³Ý, º²ÐÎ, Ø²Î): ºÉÝ»Éáí Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ ³å³Ñáí»Éáõ ³ÝÑñ³Å»ß ïáõÃÛáõÝÇóª ÐÐ-Ý å³ñï³íáñíáõÙ¿ ³å³Ñáí»É Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÁ, Ùß³Ï»É áÉáñ ï Ç ½³ñ·³óÙ³Ý ³½·³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, ³áõ¹Çá-íÇ½áõ³É áÉáñ ï Ç ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»É »íñáå³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ, é³¹ÇáÛÇ »õ հեռուստատեսության բÝ³·³í³éáõÙ ³Ý³Éá·³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ÷áË³ñÇÝ»É Ãí³ÛÇÝáí, ÇëÏ Ãí³ÛÇÝ Ñ»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³Ý »õ ³áõ¹Çá Ñ»é³ñÓ³ÏáõÙÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»É »íñáå³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ, Ñ³ñ·»É Éñ³·ñáÕÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ »õ ³ÛÉÝ:

Ելնելով բարեփոխումների գործընթացում քաղաքացիակ³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ÇÝë ïÇ ïáõ ïÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í ³é³çÝ³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇó »õ »ñÏñáõÙ Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ áõ Éñ³·ñáÕÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áÉáñ ï áõÙ ë ï »ÕÍí³Í Çñ³íÇ×³ÏÇóª ³é³ç³ñÏáõÙ¿.

- Ï³½Ù³Ï»ñå»É »õ ³ÝóÏ³óÝ»É Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñ øÐÎ, ï »Õ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓ³·» ï Ý»ñի մասնակցությամբ՝ թվայնացման հայեցակարգը ÙÇç³½·³ÛÇÝ ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ »õ Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ,

- í»ñ³Ý³Û»É Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý áÉáñ ï Ç ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁª ÙÇç³½·³ÛÇÝ չափանիշներին համապատասխանեցման տեսանկյունից. բարելավել §Ð»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÁª áõÅ»Õ³óÝ»Éáí Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý բնագավառը կարգավորող մարմինների անկախության երաշխիքները, Ï³ï³ñ»É³·áñÍ»É §¼³Ý·í³Í³ÛÇÝ Éñ³ïíáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÁ »õ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»É Ñ³ñ³ÏÇó ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ, ³å³Ñáí»É §î»Õ»Ï³ïíáõÃÛ³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÇ ·áñÍÝ³Ï³Ý ÏÇñ³éáõÙÁ,

- ³ç³Ïó»É ³ÝÏ³Ë »õ áñ³ÏÛ³É Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ ½³ñ·³óÙ³ÝÁ, ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ համար օբյեկտիվ տեղեկատվության մատչելիության ապահովմանը,

- ¼ÈØ-ների գործունեության մեջ ներդնել ինքնակարգավորման սկզբունքներ, ³ç³Ïó»É Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý í³ñùÇ Ñ³ÙÁÝÑ³Ýáõñ ÝáñÙ»ñÇÝ Ñ» ï »õ»ÉáõÝª ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ³½³ï³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ ½áõ·³Ñ»é, Ùß³Ï»É »õ ÁÝ¹áõÝ»É Éñ³·ñáÕ³Ï³Ý ¿ÃÇÏ³ÛÇ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·»ñ, Ó»õավորել ինքնակագավորման սկզբունքների ներդրմանն ûÅ³Ý¹³ÏáÕ Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñ:

ÐÐ-áõÙ ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ Éñ³ïíáõÃÛ³Ý áÉáñ ï Á Ï³ñ·³íáñíáõÙ¿ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ §¼³Ý·í³Í³ÛÇÝ Éñ³ïíáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»Ýùáí, ÇÝãå»ë Ý³»õª §î»Õ»Ï³ïíáõÃÛ³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦, §Ð»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÝ»ñáí:

ÐÐ ê ³ ÑÙ ³ Ý ³ ¹ñáõÃÛáõÝÁ Ûáõñ ³ ù ³ ÝãÛáõñÇÝ í»ñ ³ å ³ ÑáõÙ ¿ Çñ Ï ³ ñÍÇùÝ ³½³ ï ³ ñ ï ³ Ñ ³ Û ï »Éáõ Çñ ³ íáõÝù, ÁÝ¹ áñáõÙ ³ ñ·»ÉíáõÙ ¿ Ù ³ ñ¹áõÝ Ñ ³ ñÏ ³ ¹ñ»É Ññ ³ Å ³ ñí»Éáõ Çñ Ï ³ ñÍÇùÇó Ï ³ Ù ÷áË»Éáõ ³ ÛÝ: §ÚáõÑ ³ ù ³ ÝãÛáõñ áù áõÝÇ ËáëùÇ ³½³ ï áõÃÛ ³ Ý Çñ ³ íáõÝù, Ý»ñ ³ éÛ ³ É ï »Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ · ³ Õ ³ ÷ ³ ñÝ»ñ ÷Ý ï ñ»Éáõ, ë ï ³ Ý ³ Éáõ, ï ³ ñ ³ Í»Éáõ ³½³ ï áõÃÛáõÝÁ¦,- ³ Ùñ ³ ·ñáõÙ ¿ »ñÏñÇ ÑÇùÝ ³ Ï ³ Ý ûñ»ÝùÇ 27-ñ¹ Ñá¹ í ³ ÍÁ: ´ ³ óÇ ³ Û¹, »ñ ³ ßË ³ íáñíáõÙ ¿ Éñ ³ ï í ³ ÙÇçáóÝ»ñÇ »õ ï »Õ»Ï ³ ï í ³ Ï ³ Ý ³ ÛÉ ÙÇçáóÝ»ñÇ ³½³ ï áõÃÛáõÝÁ: ä» ï áõÃÛáõÝÁ »ñ ³ ßË ³ íáñáõÙ ¿ Ý ³ »õ ï »Õ»Ï ³ ï í ³ Ï ³ Ý, ÏñÃ ³ Ï ³ Ý, ÙÛß ³ ÏáõÃ ³ ÛÇÝ »õ ժամանցային բնույթի հաղորդումների բազմազանություն առաջարկող անկախ հանրային ռադիոյի »õ Ñ»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛ ³ Ý ³ éÏ ³ ÛáõÃÛáõÝÁ »õ · áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ:

Չնայած ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրվում է խոսքի »õ Ù ³ ÙáõÉÇ ³½³ ï áõÃÛáõÝÁ, ë ³ Ï ³ ÛÝ · áñÍÝ ³ Ï ³ ÝáõÙ ÙÇß ï ã¿, áñ ³ Û¹ Çñ ³ íáõÝùÁ Ñ ³ ñ · íáõÙ ¿: 2009-2010ÃÃ. ընթացքում գրանցվել են մամուլի նկատմամբ բռնության, ահաբեկման, ինչպես նա»õ ÇÝùÝ ³ · ñ ³ ùÝÝáõÃÛ ³ Ý ¹»å ù»ñ: Èñ ³ ï í ³ ÙÇçáóÝ»ñÁ, Ñ ³ ï Ï ³ å»ë Ñ»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛáõÝÁ, ¹»é»õu չեն ապահովում բազմակարծություն »õ օբյեկտիվ Éñ ³ ï íáõÃÛáõÝ:

§Ð»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛ ³ Ý »õ é ³ ¹ÇáÛÇ Ù ³ ëÇÝ¦ 2008Ã. ÐÐ ûñ»ÝùÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáíª é ³ ¹ÇáÑ»éáõë ï ³ ï »ë ³ ÛÇÝ Ñ»é ³ ñÓ ³ ÏÙ ³ Ý Ýáñ ÉÇó»Ý½Ç ³ Ý»ñÇ ï ñ ³ Ù ³ ¹ñÙ ³ Ý ÙñóáõÛÃÝ»ñÁ ¹ ³ ¹ ³ ñ»ó í»óÇÝ »ñÏáõ ï ³ ñáí, ÙÇÝã»õ 2010Ã. ÑáõÉÇë, ÇÝãÁ, փորձագետների գնահատմամբ, լուրջ հարված էր խոսքի »õ Ù ³ ÙáõÉÇ ³½³ ï áõÃÛ ³ ÝÁ:

Հեռուստատեսությունը հիմնականում խուսափում է բազմակարծությունից »õ ÇßË ³ ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ùÝÝ ³ ¹ ³ ï áÕ Éñ ³ ï íáõÃÛáõÝ ï ñ ³ Ù ³ ¹ñ»ÉáõóªÑ»é ³ ñÓ ³ ÏÙ ³ Ý ÉÇ½»Ý½Ç ³ ÛÇó ½ñÏ í»Éáõ Ï ³ Ù Ñ ³ ñÏ ³ ÛÇÝ ë ï áõ · áõÙÝ»ñÇ í ï ³ Ý · Çó Ëáõë ³ ÷»Éáõ Ñ ³ Ù ³ ñ: Եթե լրատվամիջոցը չվայելի իշխանությունների բարեհաճությունը, կնվազեն նրա գովազդատուները, որը կբերի լրատվամիջոցի եկամուտների անկման:

î å ³ · Çñ Éñ ³ ï í ³ ÙÇçáóÝ»ñÝ ÁÝ¹Ñ ³ Ýáõñ ³ éÙ ³ Ùբ ապահովում են բազմակարծություն, սակայն շարունակում են գտնվել որոշակի քաղաքական »õ տնտեսական խմբերի ազդեցության ներքո:

Բազմակարծության առումով ամենաբացը համացանցն է: Սակայն այստեղ էլ կա ÁÝÃ»ñóáÕÝ»ñÇ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ Ï ù ³ Ý ³ Ïª Ñ ³ Ù ³ ó ³ ÝóÇ Ñ ³ ë ³ Ý»ÉÇáõÃÛ ³ Ý ËÝ¹ñÇ å ³ ï × ³ éáí:

î å ³ · Çñ Ù ³ ÙáõÉÇ ßñç ³ Ý ³ éáõÃÛáõÝÁ ß ³ ñáõÝ ³ ÏáõÙ ¿ ÙÝ ³ É ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ Ï: ÜáõÛÝÁ Ï ³ ñ»ÉÇ ¿ ³ ë»É 18 é ³ ¹ÇáÏ ³ Û ³ ÝÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ:

ÐÐ-áõÙ ÙÇÝã»õ 2010Ã. Ñ»é ³ ñÓ ³ ÏÙ ³ Ý ÉÇó»Ý½Ç ³ Ý»ñÇ ÙñóáõÛÃÁ · áñÍáõÙ ¿ñ 45 Ñ»éáõë ï ³ ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝ, áñáÝóÇó 4-Áª Ñ ³ Ýñ ³ ÛÇÝ, 41-Áª Ù ³ ñ½ ³ ÛÇÝ »õ ï »Õ ³ Ï ³ Ý: Ð»éáõë ï ³ Ï ³ Û ³ ÝÝ»ñÇ Ù»Í Ù ³ ëÇ ë»÷ ³ Ï ³ Ý ³ ï »ñ»ñÁ ÇßË ³ Ý ³ Ù» ï ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý գործիչներ են կամ գործարարներ: Խոշոր հեռարձակողները ընդհանուր առմամբ Ý»ñÏ ³ Û ³ óÝáõÙ »Ý ÇßË ³ Ý ³ Ù» ï ¹ÇñùáñáßáõÙÝ»ñ »õ Ëáõë ³ ÷áõÙ ÇßË ³ ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ùÝÝ ³ ¹ ³ ï áÕ ÝÛáõÃ»ñ Ý»ñÏ ³ Û ³ óÝ»Éáõó:

Ի տարբերություն 2008թ. ÷» ï ñí ³ ñÇÝ ï »ÕÇ áõÝ»ó ³ Í Ý ³ Ë ³ · ³ Ñ ³ Ï ³ Ý ընտրությունների, երբ պետության կողմից վերահսկվող լրատվամիջոցներն ակնհայտ կանխակալություն էին ցուցաբերում իշխանության թեկնածուի նկատմամբ, 2009թ. մայիսի 31-Ç ºñ»õ ³ Ý ù ³ Õ ³ ùÇ ³ í ³ · ³ Ýáõ »õ ù ³ Õ ³ ù ³ å» ï Ç ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝÃ ³ óùáõÙ լրատվամիջոցներն ավելի չեզոք էին լուսաբանում

ù³ñá½³ñß³íÁ: Àëï ºñ»õանի մամուլի ակումբի իրականացրած մոնիտորինգի՝ ù³ñá½³ñß³íÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ÁÝïñ³ñß³íÇÝ Ù³ëÝ³ÏóáÕ կուսակցություններին/դաշինքներին վերաբերող վկայակոչումները 95.8% չեզոք են »Õ»É[106]: ØáÝÇ ïáñÇÝ·Á »õë Ù»Ï ³Ý·³ÙÑ³ëï³ï»ó, áñ Ý³ËÁÝïñ³Ï³Ý գործընթացների վրա բացասական են անդրադառնում հեռուստատեսության »õ ռադիոյի մասին օրենսդրության կիրարկման նկատմամբ անկատար վերահսկողությունը կամ դրա բացակայությունը: Առանց եթերը կարգավորող ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ýª ÙÇç³½·³ÛÇÝ ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³»õ³Û¹ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ýª½³ñ·³ó³Í ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛ³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñáí ÏÇñ³éÙ³Ý, Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ Ñ³ëÝ»É ù³Õ³ù³ÏÇñÃ ÁÝïñ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ[107]:

2009թ. ընթացքում շարունակվել են լրագրողների նկատմամբ հարձակումներն ու բռնությունները, ինչին 2009Ã. ÑáõÉÇëÇ 2-ÇÝ ³Ý¹ñ³¹³ñÓ»É¿ ÈÑ³ï í³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñáí º²ÐÎ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇã ØÇÏÉáõ Ð³ñ³ßïÇÝ: ÆëÏ Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³Ý²ñÙ»Ý Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÝ ¿É Ýß»É¿, áñ Éñ³·ñáÕÝ»ñÁ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ³é³í»É ÃáõÛÉ å³ßïå³Ýí³Í »Ý, »õ áñ ËáëùÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý ÝÏ³ïÙ³Ùբ հանդուրժողականություն »õ Ñ³ñ·³Ýùã Ï³:

º íñ³Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ïí³Í §º íñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ëï³ÃÕÃáõÙ մտահոգություն է հայտնվում այն կապակցությամբ, որ 2009թ. լրագրողների նկատմամբ բռնության »õ ահաբ»ÏÙ³Ý ¹»åù»ñÁ Ã»»õ Ýí³½»É»Ý, ë³Ï³ÛÝ ³Û¹ գործերի հետաքննությամբ ոչ ոքի մեղադրանք չի առաջադրվել[108]:

2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 13-ÇÝ ºñ»õանի պետական լեզվաբանական համալսարանի ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ ¹³Å³Ý Í»ÍÇ »Ý»ÝÃ³ñÏ»É ýáïáÉñ³·ñáÕ Գագիկ Ծամշյանին, երբ նա առանց թուÛÉïíáõÃÛ³Ý Ùï»É¿ Ñ³Ù³ÉëÉ³ñ³Ý: Ոստիկանությունը քրեական գործ է հարուցել միջադեպի առնչությամբ, մեղավոր է ×³Ý³ãí»É ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ÙÇ ³ßË³ï³ÏÇó, áñÇ ·áñÍÁ, ë³Ï³ÛÝ, Ï³ë»óí»É¿ 2009Ã. ÑáõÝÇëÇ 19-Ç Ñ³Ù³Ý»ñÙ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ:

Բռնությամբ ուղեկցվող հարձակումներ են տեղÇ áõÝ»ó»É Ù³ÛÇëÇ 31-ÇÝª ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ïÇ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ý³Ëáñ¹áÕ Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ïí³ÍáõÙ: ²åñÇÉÇ 8-ÇÝ §²1+¦-Ç Éñ³·ñáÕ ¸³íÇÃæ³É³É³ÝÁ Ñ³ñÓ³ÏÙ³Ý¿ »ÝÃ³ñÏí»É áëïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý կողմից, երբ փորձել է լուսաբանել ընդդիմության հավաքը Եր»õ³ÝáõÙ:

²åñÇÉÇ 30-ÇÝ Ñ³ñÓ³ÏÙ³Ý¿ »ÝÃ³ñÏí»É Armenia Today Éñ³ïí³Ï³Ý գործակալության կոորդինատոր Արգիշտի Կիվիրյանը, երբ երեք անհայտ անձինք ÷³Ûï» Ù³Ñ³ÏÝ»ñáí Ñ³ñÓ³Ïí»É áõ¹³Å³Ý Í»ÍÇ »Ý»ÝÃ³ñÏ»É Ýñ³Ý: ²½·³ÛÇÝ անվտանգության ծառայությունը ձերբակալել է երկու հոգու, որոնք սակայն ³ÝÑ³ëÏ³Ý³ÉÇ å³ï×³éÝ»ñáí ³½³ï »Ý ³ñÓ³Ïí»É 2010Ã. Ù³ñïÇÝ:

Ø³ÛÇëÇ 7-ÇÝ ³ÝÑ³Ûï ³ÝÓ³Ýó ÏáÕÙÇó Ñ³ñÓ³ÏÙ³Ý¿ »ÝÃ³ñÏí»É §Þ³ÝÃ¦ Ñ»éáõëï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ñ³Õáñ¹³í³ñ Üí»ñ ØÝ³ó³Ï³ÝÛ³ÝÁ: ¶áñÍÁ Ï³ñ×í»É¿ ÙÇ ù³ÝÇ ³ÙÇë³Ýó:

---

[106] Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»éáõëï³³ÉÇùÝ»ñáõÙ 2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 31-Ç ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùÇ ³í³·³Ýáõ ընտրությունների լուսաբանման մոնիտորինգ, Երեւան 2009, էջ 10:

[107] Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»éáõëï³³ÉÇùÝ»ñáõÙ 2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 31-Ç ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùÇ ³í³·³Ýáõ ընտրությունների լուսաբանման մոնիտորինգ, Երեւան 2009, էջ 18:

[108] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 6.

Լրագրողների դեմ բռնություններ են տեղի ունեցել մայիսի 31-Ç ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å»ï Ç ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï: ÀÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ûñÁ éñ³·ñáÕÝ»ñÇ դեմ կատարվող բռնություններն ու չարաշահումները հաճախ կատարվել են áë ï ÇÏ³ÝÝ»ñÇ »õ ընտրական պաշտոնյաների ներկայությամբ, որոնք չեն միջամտել ³ÝÏ³ñ·áõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ: ´éÝáõÃÛ³Ý »Ý »ÝÃ³ñÏí»É §168 Å³Ù¦ Ã»ñÃÇ éñ³·ñáÕÝ»ñ ²ñÙÇÝ» ²í»ïÛ³ÝÁ »õ Ø³ñÇÝ» Ê³é³ïÛ³ÝÁ, §²é³íáï¦ûñ³Ã»ñÃÇ éñ³·ñáÕ Ü»ÉÉÇ ¶ñÇ·áñÛ³ÝÁ, §âáññáñ¹ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝ¦ûñ³Ã»ñÃÇ éñ³·ñáÕ ¶áÑ³ñ ì»½ÇñÛ³ÝÁ, §Ð³Ûù¦ Ã»ñÃÇ éñ³·ñáÕ î³Ã»õ Ø»ëñáåÛ³ÝÁ »õ áõñÇßÝ»ñ: ä»ïù¿ Ýß»É, áñ ÑÇßÛ³É éñ³ïí³ÙÇçáÕÝ»ñÝ ³éÝí³½Ý ÇßË³Ý³Ù» ï ã»Ý£ ì»ñáÑÇßÛ³É éñ³·ñáÕÝ»ñÇ նկատմամբ բռնությունների հետ»õ³Ýùáí áã ÙÇ ùñ»³Ï³Ý ·áñÍ ãÇ Ñ³ñáõóí»É:

§2010Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ï»Õ³Ï³Ý éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÝ ³ñÓ³Ý³·ñ»É »Ý Çñ³í³å³ÑÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó éñ³·ñáÕÝ»ñÇÝ ß³ñáõÝ³Ï Ñ»ï³åÝ¹»Éáõ, Ñ³ñÓ³ÏáõÙÝ»ñÇ »õ ձերբակալությունների դեպքեր»,- Çñ ï³ñ»Ï³Ý ½»ÏáõÛóáõÙ ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ ¿ Èñ³·ñáÕÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇ ï»Ýª ³é³ÝÓÝ³óÝ»Éáí ·ÉË³íáñ ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý Ùáï ýáï áÉñ³·ñáÕ ¶³·ÇÏ Þ³ÙßÛ³ÝÇÝ Í»ÍÇ »ÝÃ³ñÏ»Éáõ, Ù³ÛÇëÇ 31-ÇÝ ²½³ïáõÃÛ³Ý Ññ³å³ñ³ÏáõÙ §Ð³ÛÏ³Ï³Ý Å³Ù³Ý³Ï¦ Ã»ñÃÇ éñ³·ñáÕÝ»ñ ²ÝÇ ¶»õáñ·Û³ÝÇÝ, êÛáõ½³ÝÝ³ äáÕáëÛ³ÝÇÝ »õ §Ð³Ûù¦ Ã»ñÃÇ éñ³·ñáÕ ÈÇÉÇÃ Â³¹»õnujանին բերման ենթարկելու դեպքերը[109]:

2010Ã. ÑáõÝí³ñÇ 19-ÇÝ ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùÇ 10/19 ÁÝ ï ñ³Ï³Ý ï»Õ³Ù³ëáõÙ խախտումների, այդ թվում լրագրողների հետ միջադեպերի կապակցությամբ Ñ³ñáõóí»É ¿ ùñ»³Ï³Ý ·áñÍ, áñÁ Ñ»ï³·³ÛáõÙ Ï³ñ×í»É ¿ª³å³óáõÛóÝ»ñÇ բացակայության պատճառով[110]:

Ð³çáñ¹³Í »ñÏáõ ï³ñÇÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ áã ÙÇ ³é³çÁÝÃ³ó ãÇ ·ñ³Ýóí»É 2008Ã. ընթացքում Գյումրիի լրագրողների «Ասպարեզ» ակումբի դեմ տարաբնույթ Ñ³ñÓ³ÏáõÙÝ»ñÇ ùÝÝáõÃÛ³Ý Ù³ëáí:

2010Ã. ÷»ïñí³ñÇÝ ÐÐ·ÉË³íáñ¹³ï³Ë³½áõÃÛ³Ý ß»ÝùÇ ³éç»õ ýáï áÉñ³·ñáÕ ¶³·ÇÏ Þ³ÙßÛ³ÝÇ »õ ùÝÝÇãÇ ÙÇç»õ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Í ÙÇç³¹»åÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ íÝ³ëí»É էր Շամշյանի թմբկաթաղանթը: Կենտրոնի դատախազությունը գործ հարուցեց §Èñ³·ñáÕÇ ûñÇÝ³Ï³Ý Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ËáãÁÝ¹áï áõÙ¦ Ñá¹í³Íáí[111]:

2010Ã. ÷»ïñí³ñÇ 10-ÇÝ §Ð³ÛÏ³Ï³Ý Å³Ù³Ý³Ï¦ Ã»ñÃÇ ÑÇÙÝ³¹ÇñÁ ëïÇåí³Í »Õ³íí×³ñ»É ïáõ·³Ýù, áñÁ ë³ÑÙ³Ýí»É ¿ñ¹³ï³ñ³ÝÇ ÏáÕÙÇóª Ð³Û³ëï³ÝÇ երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի որդու՝ պատվի »õ³ñÅ³Ý³å³ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ûóáí: ÐÐí»ñ³ùÝÝÇã¹³ï³ñ³ÝÁ Ýí³½»óñ»É ¿ñ Î»Ý ï ñáÝ »õ Üáñù-Ø³ñ³ß Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Çñ³í³ëáõÃÛ³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ í×éáí ë³ÑÙ³Ýí³Í ïáõ·³ÝùÇã³÷Áª³ÛÝ Ïñ×³ï»Éáí 620 Ñ³½³ñ¹ñ³Ùáíª ÃáÕÝ»Éáí 3 ÙÉÝ¹ñ³Ù »õ 72 Ñ³½³ñ¹ñ³Ùª å»ïïáõñù: Â»ñÃÇÝ å³ñï³íáñ»óñÇÝ Ññ³å³ñ³Ï»É Ý³»õ Ñ»ñùáõÙ:

2010Ã. í»ñçÇÝ ÐÐí»ñ³ùÝÝÇã ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÁ §Æç»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å»ï³ñ³ÝÝ ÁÝ¹¹»Ù §Ð»ï³ùÝÝáÕ éñ³·ñáÕÝ»ñÇ¦ í×Çé Ï³Û³óñ»ó, áñáí §Ð»ï³ùÝÝáÕ éñ³·ñáÕÝ»ñ¦ ÐÎ-Ý å»ïù¿ Ñ»ñùÇ Æç»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å»ï³ñ³ÝÇ գործարար համբավը, Իջ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å»ïÇ å³ïÇíÝáõ³ñÅ³Ý³å³ïáõÃÛáõÝÁ

[109] http://www.cpj.org/2011/02/attacks-on-the-press-2010-armenia.php
[110] http://www.ypc.am/bulletin/t/42221/ln/ru
[111] http://www.ypc.am/bulletin/t/42227/ln/ru

»õ գործարար համբավն արատավորող տեղեկությունները »õ ÷áËÑ³ ï áõóÇ փաստաբանական Í³ËëÁª 450 Ñ³½³ñ ¹ñ³Ù[112]:

2008թ. սեպտեմբերի 10-ÇÝ, ³é³Ýó Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÇ, ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÁ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñ»ó §Ð»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³Ý áõé³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùáõÙ, áñáí Ýáñ Ñ»éáõë ï³ï»ë³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½Ç³Ý»ñÇ ï ñ³Ù³¹ñáõÙÁ ë³é»óí»ó ÙÇÝã»õ 2010Ã. ÑáõÉÇë: ²Ûë¹³¹³ñ»óáõÙÁ ·áñÍáÕáõÃÛ³Ý Ù»ç¹ñí»ó ÙÇ ß³ñù ÉÇó»Ý½Ç³Ý»ñÇ Å³ÙÏ» ï Ý»ñÁ Éñ³Ý³Éáõ Ý³Ë³ß»ÙÇÝ: ØÇ»õÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï, ·áñÍáÕ Ñ»éáõë ï³Ï³Û³ÝÝ»ñÇÝ Çñ³íáõÝù ï ñí»ó ÙÇÝã»õ 2011Ã. ÑáõÝí³ñ »ñÏ³ñ³Ó·»É Çñ»Ýóª Å³ÙÏ» ï Ý»ñÁ Éñ³óáÕ ÉÇó»Ý½Ç³Ý»ñÁ: ÆßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ åÝ¹áõÙ ¿ÇÝ, áñ ÉÇó»Ý½Ç³Ý»ñÇ ï ñ³Ù³¹ñÙ³Ý ¹³¹³ñ»óáõÙÝ ³ÝÑñ³Å»ß ï ¿ »ñÏñÇ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ³Ý³Éá·³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ÙÇÝã»õ 2015Ã. Ãí³ÛÝ³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ: ÈÇó»Ý½³íáñÙ³Ý ÙñóáõÛÃÝ»ñÇ Ï³ë»óáõÙÁ Ù»Í íÝ³ë Ñ³ëóñ»ó ÐÐ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý շուկայի բազմազանության ու մրցակցության սկզբունքներին:

ÆßË³ÝáõÃյուն ների պատճառաբանությունը, թե հնարավոր չէ անցկացնել Ñ»éáõë ï³Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½³íáñÙ³Ý Ýáñ ÙñóáõÛÃÝ»ñ, áñáÝó ÏÏ³ñáÕ³Ý³ Ù³ëÝ³Ïó»É Ý³»õ »Ã»ñ³½ñÏí³Í §²1+¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÁ, ù³ÝÇ áñ »ñÏñáõÙ ազատ հաճախականությունները բացակայում են, հոդս ցնդեցին, երբ 2009թ. հոկտեմբերին Եր»õ³ÝáõÙ ËáñÑñ¹³ñ³Ý³Ï³Ý ÉëáõÙÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï ºíñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç ÷áñÓ³·» ï ²É»ù ÂáÙ³ëÝ ³é³ç³ñÏ»ó ³ÝóÏ³óÝ»É ³áõ¹Ç ï, ù³ÝÇ áñ Ï³Ý ãû·ï³·áñÍí³Í Ñ³×³Ë³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñ[113]: Այս կապակցությամբ Խոսքի ³½³ïáõÃÛ³Ý å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇï»Ç Ñ³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ ÑÇß»óÝáõÙ ¿, áñ ºíñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç ÷áñÓ³·» ï Ç ëáõÛÝ Ñ³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ ÑÇÙÝ³íáñ»ó »ñÏñÇ ÙÇ ß³ñù Éñ³·ñáÕ³Ï³Ý ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñÇ ³ÛÝ ï»ë³Ï»ï Á, Ã» Ñ³×³Ë³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ բաշխման մրցույթները դադարեցվել են ամենից առաջ այն պատճառով, որ å³Ñå³ÝíÇ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý áÉáñ ïáõÙ ïáï³É í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý Çñ³íÇ×³ÏÁ »õ ãÃáõÛÉ³ïñíÇ Ýáñ §Ë³Õ³óáÕÝ»ñÇ¦ Ùáõïù Ý³ÛÝï»Õ:

ê³Ï³ÛÝ³Ý³Éá·³ÛÇÝÇó Ãí³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³ÝÝ³ÝóÝ»Éáõ ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ñ Ëáõë³÷»É Ñ³×³Ë³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³áõ¹Ç ï Çó, ÇÝãÁ »õ Ð³Û³ë ï³ÝÁ å³ïíÇñ»ó ³ÝóÏ³óÝ»É Ï³Ý³¹³Ï³Ý §²»ñ³ëÇë ï »Ùë ÇÝ ï »ñÝ»ßÝÉ¦ ÁÏ»ñáõÃÛ³ÝÁ:

Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí, áñ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý áÉáñ ïáõÙ Çñ³íÇ×³ÏÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ անալոգային հեռարձակումից թվայինի անցնելու կապակցությամբ հրատապ էր ¹³ñÓ»É, ÝáõÛÝ ÊáëùÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇï»Ý 2010Ã. ¹ÇÙ»É ¿ñ ÐÐ ¿ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝª ëï³Ý³Éáõ Ñ»ï»õÛ³É Ñ³ñó»ñÇ å³ï³ëË³ÝÝ»ñÁ. Հայաստանում որ ռադիոհաճախականություններն են զբաղված »õ áñáÝùª ³½³ï, ¹ñ³ÝóÇó áñáÝù Ï³ñ»ÉÇ ¿ û·ï³·áñÍ»É Ñ»éáõë ï³Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, áñáÝùª áã: Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³Ûë Ñ³ñó³¹ñÙ³ÝÁ ¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝÇó å³ï³ëË³Ý»É »Ý, áñ ³áõ¹Ç ï Ç í»ñçÝ³Ï³Ý Ñ³ßí» ï íáõÃÛáõÝÁ Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ÏáÕÙÁ ãÇ ÁÝ¹áõÝ»É »õ áõÕ³ñÏ»É ¿ Éñ³ÙßÏÙ³Ý[114]: ²éÏ³Ë »Ý ÙÝ³ó»É Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë, Éñ³·ñáÕ³Ï³Ý Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñª Ù³ëÝ³íáñ³å»ë, Ñ» ï³ùñùñáõÃÛáõÝ Ý»ñÏ³Û³óÝáÕ Ñ» ï »õÛ³É Ñ³ñó»ñÁª ÇÝãá±õ »Ý Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ÏáÕÙÇ Ñ³Ù³ñ ³ÝÁÝ¹áõÝ»ÉÇ »Õ»É Ï³Ý³¹³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ³ÝóÏ³óñ³Í ³áõ¹Ç ï Ç արդյունքները, ինչո՞ւ դրանք չեն տրամադրվել բոլոր շահագրգիռ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝª ÇÝãå»ë Ê²ä Î-ին տրված պարզաբանման մեջ խոստացել ¿ñ ÐÐ ¿ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ ÷áËÝ³Ë³ñ³ñÁ: Ð³Û³ë ï³ÝáõÙ Ñ³×³Ë³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ù³Ý³ÏÇ Ù³ëÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ñ³ñóÙ³ÝÁ §Ð»é³Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý

[112] http://hetq.am/am/court/het-ijevan/#more-45918
[113] hahr.am/files/Report2009arm.doc
[114] http://khosq.am/2010/12/1551

Ñ³Ýñ³å»ï³Ï³Ý Ï»Ýïñáý¦ äà²Î-Ç ïÝûñ»Ý ²ßáï ì»ñ¹Ù³ÝÁ å³ï³ëË³Ý»É ¿ñª 241: Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ Ùï³Ñá·í»É ¿ñª §³ñ¹Ùá±ù ¹ñ³Ýù Ãí³ÛÝ³óÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ é³óÇáÝ³É ÏÛ·ï³·áñÍí»Ýª ÁÝ¹É³ÛÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý ï»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ÁÝïñáõÃÛ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¦:

2010Ã. ³åñÇÉÇ 21-ÇÝ Ñ³Ù³ëï³ÝÛ³Ý 11 Ñ»éáõëï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ÐÐ Նախագահին կից Հանրային խորհրդի նախաձեռնությամբ ստորագրեցին Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ»éáõëï³ »õé³¹ÇáÑ»é³ñÓ³ÏáÕÝ»ñÇ գործունեության էթիկական սկզբունքների խարտիա, ինչը լրագրողական Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ÙÇ³ÝÃ³Ý³Ïáñ»Ý ãÁÝ¹áõÝí»ó: Èñ³·ñáÕ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ áñáß Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÇ Ùï³Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³ñï³Ñ³Ûï í»óÇÝ ºñ»õանի մամուլի ակումբի՝ այս կապակցությամբ արված մեկնաբանության մեջ: Ողջունելով հանդերձ ՁԼՄ-Ý»ñÇ ó³ÝÏáõÃÛáõÝÁª Ñ»ï»õ»Éáõ ¿ÃÇÏ³ÛÇ ÝáñÙ»ñÇÝ, ºØ²-Ý³ñ»ó Ñ»ï»õÛ³É Ñ³ñó³¹ñáõÙÝ»ñÁ. Ü³Ë³·³ÑÇÝ ÏÇó Ð³Ýñ³ÛÇÝ ËáñÑñ¹Ç Ï³ñ·³íÇ×³ÏÝáõ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÝ ³ñ¹Ùá±ù ÃáõÛÉ»Ý ï³ÉÇë Ï³é³í³ñ»É Ï³Ù Ï³ñ·³íáñ»É ³Ûë ¹»åùáõÙª Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý áÉáñï Á, ù³ÝÇ áñ ÝÙ³Ý ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙù å³ñ½³å»ë ·áÛáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ: §Ð» ï»õաբար, Խարտիան ինքնին՝ áã³ÛÉ ÇÝã¿, ù³Ý³Ý×áéÝÇ ÷áñÓª ÷³ëï³óÇ ³½¹»Éáõ Ñ»éáõëï³ï»ëáõÃÛ³Ý í ñ³ իշխանության կողմից, բայց՝ հեռարձակողների կողմից հանրային շահերին Ï³Ù³íáñ Ñ»ï»õ»Éáõ ³Ýí³Ý ï³Ï¦,- այս՝ իրենց բնորոշմամբ «սուռոգատ նախաձեռնությունը» մեկնաբանõÙ¿ ºØ²-Ý[115]:

ì»ñçÇÝë Ý³»õ ï³ñ³Ïáõë³Ýù¿ Ñ³Ûï ÝáõÙ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý ¿ÃÇÏ³Ï³Ý ëï³Ý¹³ñï Ý»ñáí³ßË³ï»Éáõ ·³Õ³÷³ñÁ ï³ñÇÝ»ñáí Ù»ñÅ³Í Ñ»éáõëï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇª Ê³ñï Ç³Ý ëï áñ³·ñ»Éáõ Ñ³ÝÏ³ñÍ³Ï³Ý åáéÃÏÙ³Ý կապակցությամբ: «Հնագանդ ենթարկվողի դերի հետ հաշտված» Ñ»éáõëï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³Ûë ù³ÛÉÁ ºØ²-ն բացատրեց նույն թվականի դեկտեմբերին նախատեսված հեռարձակման լիցենզավորման մրցույթով[116]:

ÜÙ³Ý Ê³ñï Ç³ÛÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÁ Ñ³Ù³ñ»Éáí Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý áÉáñï Ç ³ÝÑ³çáÕ կոսմետիկա, որը փոխարինում է իրական բարեփոխումներին, ԵՄԱ-Ý Ñ³Ù³ñáõÙ¿, áñë³ÙÇ³ÛÝ Ñ»é³óÝáõÙ¿Ñ³ÛÏ³Ï³Ý Ñ»éáõëï³»Ã»ñÇ ³éáÕç³óÙ³Ý Ñ»é³ÝÏ³ñÁ[117]:

2010Ã. ÷»ïñí³ñÇ 15-ÇÝ Ðè²Ð-Á, »ÉÝ»Éáí §Ð»éáõëï³ï»ëáõÃÛ³Ý »õé³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇó, Ñ³ëï³ï»ó ¿ñáïÇÏ Ñ»éáõëï³»õé³¹Çá հաղորդումների, բռնության »õë³ñë³÷Ç ï»ë³ñ³ÝÝ»ñ å³ñáõÝ³ÏáÕ ýÇÉÙ»ñÇ, ÇÝãå»ëÝ³»õ այն հաղորդումների չափանիշները, որոնք կարող են բացասական ³½¹»óáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³É ³Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ ³éáÕçáõÃÛ³Ý, Ùï³íáñ»õ ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý »õ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý íñ³: ÜÙ³Ý Ñ³Õáñ¹áõÙÝ»ñÇ Ñ»é³ñÓ³ÏáõÙÁ ûñ»Ýùáí ÃáõÛÉ³ïñí»ó Å³ÙÁ 24.00-Çó ÙÇÝã»õ 06.00-Ý: ê³Ï³ÛÝ ³Ûëã³÷³ÝÇßÝ»ñÁ ÙÇ³Ýß³Ý³Ï ãÁÝ¹áõÝí»óÇÝ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó, ù³ÝÇ áñ ¹ñ³Ýó ÙÇ Ù³ëÁ Ñëï³Ï ã¿ñÓ»õ³Ï»ñåí³Í »õ կարող էր տեղիք տալ սուբյեկտիվ մեկնաբանության: Ð»ï³·³ÛáõÙ ÷³ëï³ÃáõÕÃÁ Éñ³ÙßÏí»ó, ë³Ï³ÛÝ Ñ³ñó³Ï³ÝÝ»ñÁ ÙÝ³óÇÝ[118]:

§²1+¦ ³ÝÏ³Ë Ñ»éáõëï³Éñ³ïí³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ ³ñ¹»Ý 8 ï³ñÇ ÙÝáõÙ¿ ³é³Ýó Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½Ç³ÛÇ, ë³Ï³ÛÝß³ñáõÝ³ÏáõÙ¿ ·áñÍ»É Ñ³Ù³ó³ÝóáõÙ: 2002Ã. սկսած, երբ եթերազրկվեց լիցենզիան չերկարաձգելու պատճառով, ընկերությունը Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½Ç³ë ï³Ý³Éáõ ï³ëÝ»ñ»ù ¹ÇÙáõÙ¿ Ý»ñÏ³Ûó³óñ»É: ´áÉáñ

[115] http://www.ypc.am/bulletin/ln/ru/t/42202
[116] http://www.ypc.am/bulletin/ln/ru/t/42202
[117] http://www.ypc.am/bulletin/ln/ru/t/42202
[118] http://www.ypc.am/bulletin/t/42221/ln/ru

¹ÇÙáõÙÝ»ñÁ Ù»ñÅí»É »Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: 2008Ã. ÑáõÝÇëÇÝ Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý ¹³ï³ñ³ÝÁ í×é»ó, áñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, հրաժարվելով գրավոր պարզաբանումներ տալ լիցենզիայի տրամադրումը մերժելու վերաբերյալ, խախտել են Մարդու իրավունքների եíñáå³Ï³Ý ÏáÝí»ÝóÇ³ÛÇ Ëáëù Ç ազատությանը վերաբերող 10-ñ¹ Ñá¹í³ÍÁ: ºíñ³¹³ï³ñ³ÝÇ í×éáíªÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÝ ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³¹Çñ §Ø»É ï»ùë¦ êäÀ-ÇÝ í×³ñ»ó 30,000 »íñá տուգանք: 2008թ. դեկտեմբերին «Ա1+»-ը դիմեց վճռաբեկ դատարան՝ վերանայելու նախկին որոշումները, բայց դատարանը վճռեց հրաժարվել վերաբացել գործը, որից Ñ»ïáÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÁ ¹ÇÙ»ó ê³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³ï³ñ³Ý: ì»ñçÇÝÁ 2010Ã.-ÇÝ հայցվորին հնարավորություն տվեց նորից դիմել վճռաբեկ դատարան, քանի որ Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի այն կետը, որով վճռաբեկ¹³ï³ñ³ÝÁ Ññ³Å³ñվել էր վերաբացել «Ա1+»-Ç ·áñÍÁ, ×³Ý³ãí»É¿ñ Ñ³Ï³ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý[119] :

ºÊÊì-ù իր 2009թ. 1677 բանաձ»õáõÙ í»ñ³Ñ³ëï³ï»ó Çñ³ÛÝ ¹Çñùáñáßáõ ÙÁ, áñ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ Ãí³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý Ý»ñ¹ñÙ³Ý Ñ»ï Ï³å í³Í ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý գործոնները չպետք է օգտագործվեն բաց, արդարացի »õ Ã³÷³ÝóÇÏ ÙñóáõÛÃÇ ³ÝóÏ³óáõÙÝ ³ÝÑ³ñÏÇáñ»Ý Ó·Ó·»Éáõ »õ ³Û¹ Ï»ñå §²1+¦ Ñ»éáõë ï³³ÉÇùÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½Ç³ ãïñ³Ù³¹ñ»Éáõ ·áñÍáí Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ Ï³Û³óñ³Í í×éÇ Ç Ï³ï³ñ³ ÍáõÙÁ Ñ» ï³Ó·»Éáõ Ýå³ï³Ïáí[120]:

§ÐÛáõÙ³Ý é³ÛÃë áõáã¦ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ »õë Çñ 2009Ã. Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ï³ñ»Ï³Ý Ñ³ßí»ï íáõÃÛáõÝáõÙ ³Ý¹ñ³¹³éÝáõÙ ¿ §²1+¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý »Ã»ñÇó ½ñÏí³Í ÙÝ³Éáõ ÷³ëï ÇÝª ãÝ³Û³Í Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ Ï³Û³óñ³Í í×éÇÝ[121]:

2010Ã. ³åñÇÉÇ 2-ÇÝ §²1+¦-Ç »Ã»ñ³½ñÏÙ³Ý 8-ñ¹ ï³ñÇÝ Éñ³Ý³Éáõ Ï³å³Ïóáõթյամբ ÙÇ ß³ñù ï»Õ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ Ñ³Ý¹»ë եկան հայտարարությամբ՝ Հայաստանի իշխանություններին կոչ անելով ստեղծել å³ÛÙ³ÝÝ»ñ, áñáÝù ÏÝå³ë ï»Ý »ñÏñáõÙ ËáëùÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý ÉÇ³Ï³ï³ñ Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ, ÇÝãÁ ÑÝ³ñ³íáñ ÏÉÇÝÇ ³Ý»É Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½³íáñÙ³Ý ÙñóáõÛÃÝ»ñÇ Ã³÷³ÝóÇÏáõÃÛ³Ý »õ օբյեկտիվության ապահովմամբ[122]: ÜáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ Ù³ÛÇëÇ 15-Çó Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÁ Ù»ÏÝ³ñÏ»ó Ñ»é³ñÓ³ÏáõÙÁ Ñ³Ù³ó³Ýóáí:

2010թ. հոկտեմբերի 18-ÇÝ Ñ³Ýñ³å» ïáõÃÛ³Ý ÙÇß³ñù Éñ³·ñáÕ³Ï³Ý »õ Çñ³í³å³ßïå³Ý³Ï ïÇíÇë ïÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ñ³Ûï³ñ³ñí»ó §²1+¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³ÝÝ ³ç³ÏóáÕ §ÄáÕáíñ¹³Ï³Ý Ñ»éáõë ï³ï»ëáõÃÛáõÝ¦ ÑÇÙÝ³¹ñ³ÙÇë ï»ÕÍÙ³Ý Ù³ëÇÝ: ÐÇÙÝ³¹ñ³ÙÁ Ý³Ë³ï»ëáõÙ ¿ñ¹ñ³Ù³Ñ³í³ùÇ ÙÇçáóáí áñáß³ÏÇ³óÝ»É §²1+¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý åáï»ÝóÇ³É Éë³ñ³ÝÁ, ÇÝãÝ Çñ Ñ»ñÃÇÝ ÏÑë ï³Ï»óÝ»ñ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ýª»Ã»ñ í»ñ³¹³éÝ³Éáõ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý å³Ñ³Ýç³ñÏÁ:

Ð»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ³ñïáÝ³·Çñ ïñ³Ù³¹ñ»Éáõ ï³ëÝ»ñ»ù»ñáñ¹ Ù»ñÅáõÙÁ §²1+¦-Á ստացավ 2010թ. դեկտեմբերին: Այս անգամ Հեռուստատեսության »õé³¹ÇáÛÇ ազգային հանձնաժողովը մերժումը պատճառաբանեց «Մելտեքս» ՍՊԸ-Ç

[119] http://www.ypc.am/bulletin/t/42227/ln/ru
[120] §ÄáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ë ï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍ³éáõÛÃÁ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ¦, ´³Ý³Ó»õ 1667, 2009, ºíñáå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç ËáñÑñ¹³ñ³Ý³Ï³Ý í»Ñ³ÅáÕáí, ¿ç 5:
[121] http://www.ypc.am/bulletin/t/42250/ln/ru
[122] http://www.ypc.am/bulletin/t/42208/ln/ru

ÙñóáõÃ³ÛÇÝ ÷³Ã»ÃáõÙ Ï»ÕÍ փաստաթղթերի առկայությամբ: ՀՌԱՀ-Ç ÝÙ³Ý պարզաբանումից հետո «Ա1+»-Á Ñ³Ý¹»ë »Ï³í Ð³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ¹»Ù¹³ ï³Ï³Ý գործընթաց սկսելու նախաձեռնությամբ:

2010թ. դեկտեմբերին ամփոփված մրցույթը Խոսքի ազատության պաշտպանության ÏáÙÇ ï»Ç Ý³Ë³·³Ñ²ßáï Ø»ÉÇùÛ³ÝÁ·Ý³Ñ³ï»óáñå»ë §ý³ñë¦: §Ð³Ûï ÝÇ¿, áñ հանձնաժողովը ընդամենը գործիք է, իսկ այս բոլոր հարցերը լուծվում են իշխանական ամենաբարձր ատյաններում»,- Ù³ÙáõÉáõÙ Ñ³Ûï³ñ³ñ»É¿². Ø»ÉÇùÛ³ÝÁ[123]: §²1+¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³ÝÝ³ç³ÏóáÕ §ÄáÕáíñ¹³Ï³Ý հեռուստատեսություն» հիմնադրամի հոգաբարձուների խորÑáõñ¹Á §áã åñáý»ëÇáÝ³É»õ կանխորոշված» է բնորոշել ՀՌԱՀ-Ç áñáßáõÙÁª §²1+¦-ÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý³ñïáÝ³·Çñãïñ³Ù³¹ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ[124]:

Ð»ÕÇÝ³Ï³íáñ §ÐÛáõÙ³Ý é³ÛÃë áõáã¦ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ³Ûëå»ë ¿ ³ñÓ³·³Ýù»É.§Ð³Û³ë ï³ÝÁ Ù»ñÅ»ó Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý³ñïáÝ³·Çñ ïñ³Ù³¹ñ»É ³ÝÏ³Ë Ñ»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³ÝÁª §²1+¦-ÇÝ, ãÝ³Û³Í Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ »íñáå³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ í×éÇÝ, Áë ï áñÇª Ý³ËÏÇÝ Ù»ñÅáõÙÝ»ñÁ Ë³Ë ï»É»Ý ³ñï³Ñ³Ûï í»Éáõ ³½³ïáõÃÛáõÝÁ¦[125]: Ðè²Ð-ի դեկտեմբերի 17-Ç áñáßáõÙÁ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ð³ñ³í³ÛÇÝ Îáí Ï³ëÇ Ñ³ñó»ñáí ÷áñÓ³·» ï ¶Çáñ·Ç ¶á·Ç³Ý áñ³Ï»É¿ áñå»ë Ð³Û³ë ï³ÝáõÙ Ñ»ñÃ³Ï³Ý Ñ» ï ù³ÛÉ ³ñï³Ñ³Ûï í»Éáõ »õ ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý ³éáõÙáí: §Ðë ï³Ï¿, áñ ùÝÝ³¹³ïÇÝ »Ã»ñ ãÃáÕÝ»ÉÝ ³í»ÉÇ Ï³ñ»õáñ¿ ³Ûë Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ, ù³Ý Çñ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Çñ³í³Ï³Ý å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¦[126]:

ØñóáõÛÃÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ Ññ³å³ñ³ÏÙ³ÝÝ³Ëáñ¹ûñÁ §ÄáÕáíñ¹³Ï³Ý հեռուստատեսության» հոգաբարձուների խորհուրդը հայտարարություն տարածեց՝ Ðè²Ð-ի կողմից թափանցիկության սկզբունքի խախտման առթիվ: Հանձնաժողովը ÙÇÝã³Û¹Ù»ñÅ»É¿ñ §²1+¦ ÐÀ-Ç ÑÇÙÝ³¹ñÇ ËÝ¹ñ³ÝùÁª ïñ³Ù³¹ñ»É ÙñóáõÛÃÇ Ù³ëÝ³ÏÇó §²ñÙ»ÝÇ³¦ »õ §²ñÙÝÛáõ½¦ ö´À-Ý»ñÇ ÙñóáõÃ³ÛÇÝ ÷³Ã»ÃÝ»ñÁ: ì»ñçÇÝë Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½³íáñÙ³Ý ÙñóáõÛÃáõÙ §²1+¦-Ç Ùñó³ÏÇóÝ ¿ñ: §Ø»É ï»ùë¦ êäÀ-ին խելամիտ ժամկետներում չտրամադրելով հայցվող, ի դեպ՝ բաց ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ðè²Ð-ը չի պահպանել մրցույթի թափանցիկության սկզբունքը, ÇÝãÁ Ý³Ë³ï»ëí³Í¿ûñ»Ýùáí: ²Û¹åÇëáí, Ðè²Ð-Á Ë³Ë ï»É¿§Ø»É ï»ùë¦ êäÀ-Çª ³½³ï ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñë ï³Ý³Éáõ Çñ³íáõÝùÁª ¹ñ³Ýáí Ï³ëÏ³ÍÇ ï³Ï¹Ý»Éáí ÙñóáõÛÃÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý ³ÝÏáõÙÝ³Ï³ÉáõÃÛáõÝÁ¦,- ³ëíáõÙ ¿ñ §ÄáÕáíñ¹³Ï³Ý հեռուստատեսության» հոգաբարձուների խորհրդի տարածած հայտարարության Ù»ç:

§²1+¦ ÐÀ-Ç Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñÁ Ù³ÙáõÉÇ ³ëáõÉÇëáõÙ Ñ³Ûï³ñ³ñ»óÇÝ, áñ¹³ï³Ï³Ý ·áñÍ»Ý Ñ³ñáõó»Éáõ Ðè²Ð-Ç ¹»Ùª íÇ×³ñÏ»Éáõ §²1+¦-Ç Ù³ëÇÝ áñáßáõÙÁ:

Ðè²Ð-ի դեկտեմբերի 16-Ç ÙñóáõÛÃÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ »Ã»ñÇó ½ñÏí»ó Ý³»õ ¶ÛáõÙñÇÇ §¶²È²¦ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, áñáÝù Ãí³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÉÇó»Ý½Ç³ ã»Ý ë ï³ó»É, ¹»é ÏßñáõÝ³ÏÇ Ñ»é³ñÓ³Ï í»É³Ý³Éá·³ÛÇÝ »Õ³Ý³Ïáí: §²ÛÉ áñáßáõÙ ã¿ÇÝù ¿É ëå³ëáõÙ: ¸»é»õë »ñÏáõ³ÙÇë³é³ç³ë³óÇÝù, áñ ÏÉÇÝÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý áñáßáõÙ, »õ å³ñ½¿ñ, Ã» ÇÝã áñáßáõÙ ÏÉÇÝÇª Ñ³ßíÇ³éÝ»Éáí Ðè²Ð-ի նախորդ բոլոր áñáßáõÙÝ»ñÁ¦,- Ù³ÙáõÉáõÙ Ñ³Ûï³ñ³ñ»ó §¶²È²¦-Ç ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ ì³Ñ³Ý

[123] http://www.azatutyun.am/content/article/2249840.html
[124] http://www.azatutyun.am/content/article/2249840.html
[125] http://www.azatutyun.am/content/article/2250939.html
[126] http://www.azatutyun.am/content/article/2250939.html

Ê ³ã³ ï ñÛ³ÝÁ[127]: Հիշեցնենք, որ հեռուստաընկերության նկատմամբ ճնշումներն սկսվեցին 2007թ., երբ այն հեռարձակեց Հայաստանի առաջին նախագահ L»õáÝ î»ñ-ä» ï ñáëÛ³ÝÇ »ÉáõÛÃÁ:

Գյումրիի «ԳԱԼԱ» հեռուստաընկերության նկատմամբ հալածանքների ß³ñáõÝ³ ÏáõÃÛáõÝÁ »Õ³ í ³ÛÝ, áñ ÐÐ å» ï »Ï ³Ùáõ ï Ý»ñÇ Ý³ Ë ³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ 2010Ã. ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÇó å ³Ñ³Ýç»ó í×³ñ»É 2008Ã. »Ï ³Ù ï ³Ñ³ñÏÁ »õ ãí×³ñáõÙÇó ³é³ç³ó³Í ï áõ· ³ÝùÝ»ñÁ, Ã»»õ 2008Ã. Ñ»éáõë ï ³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ ³ßË³ ï »É ¿ñ íÝ³ëáí, ù³ÝÇ áñ áã ÙÇ ·áí³½¹³ ï áõ ã¿ñ áõÝ»ó»É[128]:

Èñ³ ·ñáÕÝ»ñÇ å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇ ï »Ý ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÙ ¿, áñ 2010Ã. ÁÝÃ³óùáõÙ ¶ÛáõÙñÇÇ ï »Õ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ëë ï ³óñ»É »Ý §¶²È²¦ Ñ»éáõë ï ³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ¹»Ù Ñ» ï ³ åÝ¹áõÙÝ»ñÇ Çñ»Ýó ³ñß³íÁ[129]:

2009Ã. ³åñÇÉÇ 28-ÇÝ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí Ó»õ³íáñí»ó Ð»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ ³½·³ÛÇÝ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ÁÝ ï ñáõÃÛ³Ý Ýáñ Ï³ñ·Á, Áë ï áñÇª Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ 4 ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ Ýß³Ý³ ÏáõÙ ¿ ÐÐ Նախագահը (նախկինում նշանակում էր բոլոր անդամներին), իսկ մնացած 4-Á ³é³ç³¹ñíáõÙ »õ ÁÝ ï ñíáõÙ »Ý ÐÐ ²Ä ÏáÕÙÇóª 6 ï ³ñÇ Å³ÙÏ» ï áí: 2009Ã. դեկտեմբերի 9-ÇÝ ²Ä-Á ÁÝ ï ñ»ó Çñ»Ý í»ñ³ å³Ñí³Í Ðè²Ð ãáñë ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÝ: ø³ÝÇ áñ ÐÐ Ü³Ë³ ·³ÑÁ »õ ԱԺ մեծամասնությունը գտնվում են նույն ճամբարում, ուստի ՀՈԱՀ անդամների նոր ընտրությունը ոչ մի դրական տեղաշարժ չբ»ñ»ó ³Û¹ áÉáñ ï áõÙ:

ºíñ³Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó Ññ³ å³ñ³Ï í³Í §ºíñáå³Ï³Ý Ñ³ñ»õ³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ 2009Ã.¦ ÷³ë ï ³ÃõÃáõÙ Ýßíáõù ¿, áñ ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ ³åñÇÉÇÝ Ð»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ ³½·³ÛÇÝ Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇÝ, Ð³Ýñ³ÛÇÝ Ñ»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛ³ÝÁ »õ Ð³Ýñ³ÛÇÝ é³¹ÇáÛÇÝ ³éÝãíáÕ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÁ ï »ÕÇ ¿ áõÝ»ó»É ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ºíñåå³ÛÇ ËáñÑñ¹Ç Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñ³Ï³ÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ: §²Û¹áõÑ³Ý¹»ñÓ, Ñ»é³ñÓ³ÏáõÙÁ Ï³ñ·³íáñáÕ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ï³½ÙÁ »õ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ Ýß³Ý³ÏÙ³Ý Ï³ñ·Á Ñ³ñó³Ï³ÝÇ ï ³Ï »Ý ¹ÝáõÙ Ýñ³Ýó ÉÇ³ñÅ»ù ³ÝÏ³ ËáõÃÛáõÝÁ¦,- »½ñ³Ï³óÝáõÙ ¿ ÷³ë ï ³ÃáõÕÃÁ[130]:

2009Ã. ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ í»ñë ï ÇÝ ³é³Ýó ùÝÝ³ñÏÙ³Ý ÁÝ¹áõÝ»ó §Ð»éáõë ï ³ ï »ë³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý Ãí³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·ÇÝ ³ÝóÙ³Ý¦ Ñ³Û»ó³Ï³ñ·Á, ÇëÏ 2010Ã. Ù³ÛÇëÇ 13-ÇÝª ÐÐ ¿ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ÙßÏ³Í §Ð»éáõë ï ³ ï »ëáõÃÛ³Ý »õ é³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ Éñ³óáõÙÝ»ñ Ï³ ï ³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ûñÇÝ³ ·ÇÍÁ, áñÁ Ý»ñÏ³Û³óí»ó ÐÐ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáí: ì»ñçÇÝë ³ÛÝ ÁÝ¹áõÝ»ó ÝáõÝ Ãí³Ï³ÝÇ ÑáõÝÇëÇ 10-ÇÝ: ²Ûë ûñ»ÝùÇ ÙßÏ³ÙÝ »õ ներկայացման բոլոր փուլերում փաստաթուղթը մշտապես քննադատության է »ÝÃ³ñÏí»É Éñ³ ·ñáÕ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: ì»ñçÇÝÝ»ñë Ï³ñÍáõÙ »Ý, áñ ³ÛÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý áÉáñ ï Ç Ï³ñ·³íáñÙ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ ãÇ ÉáõÍáõÙ: ²í»ÉÇÝ, ûñ»ÝùÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÇó Ñ» ï á Éñ³ ·ñáÕ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹Å·áÑáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ýáñ ï ³ñ³÷ ï »Õ³óÇÝ: ÆÝãå»ë º²ÐÎ-áõÙ ²ØÜ ¹»ëå³ÝÝ ¿ñ Ù ï ³Ñá·áõÃÛáõÝ Ñ³Ûï Ý»É ûñ»ÝùÇ փոփոխությունների կապակցությամբ, դրանք «ավելի շուտ կհանգեցնեն

[127] http://www.azatutyun.am/content/article/2257176.html
[128] http://www.ypc.am/bulletin/t/42216/ln/ru
[129] http://www.cpj.org/2011/02/attacks-on-the-press-2010-armenia.php
[130] Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2009 Progress Report Armenia, European commission staff working document, Accompanying the Communication From the Commission to the European Parliament and the Council, Taking stock of the European neighbourhood Policy, page 6.

հեռուստատեսությունում բազմակարծության կրճատմանը, ինչպես նա»õ հայաստանյան հասարակայնության համար՝ բազմազան տեղեկությունների »õ Ï³ñÍÇùÝ»ñÇ Ù³ ï ã»ÉÇáõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³Ý³ ÷³ÏÙ³ÝÁ¦[131]: àÕçáõÝ»Éáí Ñ³Ý¹»ñÓ ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñ ¼ÈØ ³½³ ï áõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñáí º²ÐÎ Ý»ñÏ³Ù³ óáõóãÇ ³é³ç³ñÏÝ»ñáí ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Ù ï óí»É ûñ»ÝùÇ Ù»ç, ¹»ëå³ÝÇ Ï³ñÍÇùáí, ³Ù¹áõÑ³Ý¹»ñÓ, ÙÇ ß³ñù Ù ï ³Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñ »õ ³é³ç³ñÏÝ»ñ ÙÝ³ó»É »Ý ³Ýå³ ï ³ëË³Ý: ´áÉáñ ¹Å·áÑáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ, ³Ù¹ ÃíáõÙ Ý³»õ ¼ÈØ ³½³ ïáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñáí º²ÐÎ Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇã ¸áõÝÛ³ ØÇÛ³ ïáíÇãÇ ï³ñ³Í Í Ñ³Ù ï³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ù»ç ÝßíáõÙ ¿ Ñ³ï Ï³å»ë Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÃíÇ Ïñ×³ïáõÙÁ, ÇÝãÝ ուղղակի հարված է բազմակարծությանը »õ ï »Õ»ÏáõÃÛáõÝների բազմազանությանը: âÝ³Ù³Í ûñ»ÝùÁ ÙÇ ï í³Í ¿ñ Ï³ñ·³íáñ»Éáõ Ãí³ÛÝ³óÙ³Ý Ñ» ï Ï³åí³Í հարաբերությունները, դրանում սահմանվեցին նա»õ Ãí³ÛÝ³óÙ³Ý Ñ» ï Ï³å ãáõÝ»óáÕ ¹ñáõÛÃÝ»ñ, ÇÝãå»ë ûñÇÝ³Ïª Ð³Ýñ³ÛÇÝ Ñ»éáõë ï³ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Ñ»é³ñÓ³Ïí³áÕ ·áí³½¹Ç ³é³í»É³·áõÛÝ ë³ÑÙ³ÝÁ 5-Çó ¹³ñÓ³í 7 ïáÏáë[132]:

Մտահոգություններից բացի, հնչեցին նա»õ ³é³ç³ñÏÝ»ñª Ï³ ï³ñ»É³·áñÍ»Éáõ ûñ»ÝùÁ »õ å³ïñ³ë ï³Ï³ÙáõÃÛáõÝª ³ç³Ïó»Éáõ Ð³Ù³ë ï³ÝÇÝ ³Ù¹ Ñ³ñóáõÙ: §ÐÛáõÙ³Ý é³ÛÃë áõáã¦ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ ³Ý·³Ù ÏáãÃ³ñ»ó Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ü³Ë³·³Ñ ê»ñÅ ê³ñ·ëÛ³ÝÇÝª ãë ïáñ³·ñ»É ûñ»ÝùÁª Ñ» ï³·³ÛáõÙ ³ÛÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ÏáÕÙÇó ë ï³ÝÓÝ³Í ÙÇç³½·³ÛÇÝ պարտավորություններից բխող պահանջներին[133]:

Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ü³Ë³·³ÑÝ ûñ»ÝùÁ ë ïáñ³·ñ»ó ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇ ÑáõÝÇëÇ 17-ÇÝ:

§Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ ÷áñÓ»ó ß»Õ»É áõß³¹ñáõÃÛáõÝÝ ³Ûë ë³ÑÙ³Ý³ ÷³ÏáÕ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇóª ¹ñ³Ýù ÁÝ¹·ñÏ»Éáí Ñ»éáõë ï³ »õé³¹ÇáÏ³Ù³ÝÝ»ñÁ ³Ý³Éá·³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏáõÙÇó Ãí³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ï»Õ³÷áË»ÉáõÝ ÙÇ ï í³Í ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ÷³Ã»ÃáõÙ: ê»ñÅ ê³ñ·ëÛ³ÝÝ ³Ý ï»ë»ó ³Ù¹ սահմանափակումների վերաբերյալ տեղական »õ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Å·áÑáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù ¹³ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿ÇÝ 2012Ã. ËáñÑñ¹³ñ³Ý³Ï³Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ß»ÙÇÝ Ñ³Ýñ³å» ï³Ï³Ý Ïáõë³Ï³óáõÃÛ³Ý û·ïÇÝ ³ñí³Í ù³ÛÉ¦,- ³ëíáõÙ ¿ Èñ³·ñáÕÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇ ï»Ç 2010Ã. ½»ÏáõÛóáõÙ[134]:

2010թ. սեպտեմբերին ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանը հանդես եկավ Հայաստ³ÝáõÙ ³Ý³Éá·³ÛÇÝ Ñ»é³ñÓ³ÏáõÙÇó Ãí³ÛÇÝÇ ³ÝóÁ»Éáõ ·áñÍÁÝÃ³óÁ Ï³ñ·³íáñáÕ օրենսդրության բարեփոխման աշխատանքային խմբի ստեղծման նախաձեռնությամբ, որը դարձյալ ՀՀ Նախագահի առաջարկով գլխավորեց ՀՀ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ[135]:

Ընդհանուր առմամբ դրական պետք է գնահատեÉ 2010Ã. Ù³ÛÇëÇ 18-ÇÝ ÐÐ ²Ä երկրորդ ընթերցմամբ ընդունված՝ «ՀՀ քրեական օրենսգրքում »õ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ûñÇÝ³·ÇÍÁ, áñáí ÐÐ ùñ»³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇó í»ñ³óí»óÇÝ ½ñå³ñ ïáõÃÛ³Ý »õ íÇñ³íáñ³ÝùÇ Ñ³Ù³ñ ùñ»³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛáõÝ Ý³Ë³ï»ëáÕ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ, ¹ñ³Ýù ï»Õ³÷áËí»óÇÝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ûñ»Ýë·Çñù, »õ Ý»ñ¹ñí»ó íÝ³ëÇ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ÷áËÑ³ïáõóÙ³Ý

[131] http://www.ypc.am/bulletin/y/2010/m/06/ln/ru
[132] §Ð»éáõë ï³ï»ëáõÃÛ³Ý »õé³¹ÇáÛÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ ï³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»Ýù, Ñá¹í³Í 26:
[133] http://www.ypc.am/bulletin/y/2010/m/06/ln/ru
[134] http://www.cpj.org/2011/02/attacks-on-the-press-2010-armenia.php
[135] http://www.ypc.am/bulletin/y/2010/m/09/ln/ru

ÇÝë ï Ç ï áõ ï Á: ê ³ Ï ³ÛÝ, ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ¹ñ³ Ï ³Ý ÙÇ ï áõÙÝ»ñ áõÝ»óáÕ ûñ»Ýë¹ñ³ Ï ³Ý ÷ ³Ã»ÃÝ áõÝÇ Ý³»õ Éáõñç Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ ¹»é ²Ä-áõÙ ³é³çÇÝ ÁÝÃ»ñóÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï ³ñÅ³Ý³ó³í Éñ³·ñáÕÝ»ñÇ »õ øÐÎ-Ý»ñÇ ùÝÝ³¹³ ï áõÃÛ³ÝÁ: Èñ³·ñáÕ³Ï ³Ý ÙÇ ß³ñù Ï ³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý»ñÏ ³Û³óáõóÇãÝ»ñ Ý»ñ·ñ³ íí»óÇÝ Ñ³ñóÇ ùÝÝ³ñÏÙ³ÝÁª ²Ä-ում ստեղծված ոչ ֆորմալ աշխատանքային խմբում »õ, ãÝ³Û³Í Ýñ³Ýó Ý»ñÏ ³Û³óñ³ Í ÙÇ ß³ñù ³é³ç³ñÏÝ»ñ ÁÝ¹áõÝí»óÇÝ, ë³Ï ³ÛÝ ÐÐ ù³Õ³ù³óÇ³Ï ³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ ÷á÷áËáõÃÛ³Ý ÷ ³Ã»ÃáõÙ ÙÝ³óÇÝ ÙÇ ß³ñù Éáõñç Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ: Ø³ëÝ³ íáñ³å»ë, ÑÇÙÝ³ íáñí³Í ã»Ý ýÇÝ³Ýë³Ï ³Ý Ñ³ ï áõóÙ³Ý ã³÷»ñÁ: úñ»Ýë¹ñ³Ï ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí Ý³Ë³ ï »ëíáõÙ ¿, áñ Ñ³ ï áõóÙ³Ý ã³÷»ñÁ áñáß»Éáõ Å³Ù³Ý³Ï ¹³ ï ³ñ³ÝÝ»ñÁ å» ï ù ¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Ý ½ñå³ñ ï ³ÝùÇ »õ íÇñ³ íáñ³ÝùÇ Ó»õ»ñÁ, ¹ñ³Ýó ï ³ñ³ ÍÙ³Ý ã³÷»ñÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õ ½ñå³ñ ï áõÃÛáõÝ »õ íÇñ³ íáñ³Ýù ï ³ñ³ ÍáÕ ³ÝÓÇ ýÇÝ³Ýë³Ï ³Ý íÇ×³ ÏÁ: ¸³ ï ³Ï ³Ý Ý³Ë³¹»å»ñÇ բացակայության պայմաններում սա կարող է հանգեցնել դատարանների Ï³Ù³Û³Ï ³Ý áñáßáõÙÝ»ñÇ: ØÇ»õÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï, ù³Õ³ù³óÇ³Ï ³Ý »õ ùñ»³Ï ³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ñë ï ³Ï»óí³Í ã»Ý §½ñå³ñ ï áõÃÛáõÝ¦ »õ §ëáõ ï Ù³ ï ÝáõÃÛáõÝ¦ Ñ³ëÏ³ óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ÇÝãÁ ÝáõÛÝ å»ë Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ý·»óÝ»É¹ñ³Ýó մեկնաբանությունների տարընթերցման »õ Ë³éÝ³ß÷áÃÇ: ²Ûë ÷³ë ï Ý Çñ Ñ»ñÃÇÝ թույլ չի տալիս վստահաբար խոսել զրպարտանքի ամբողջական ³å³ùñ»³Ï ³Ý³óÙ³Ý Ù³ëÇÝ:

¼ñå³ñ ï áõÃÛ³Ý »õ íÇñ³ íáñ³ÝùÇ ³å³ùñ»³Ï ³Ý³óÙ³Ý ¹ñ³Ï ³Ý ÏáÕÙ»ñÝ ÁÝ¹áõÝ»Éáí Ñ³Ý¹»ñÓ, ¼ÈØ-Ý»ñÇ ÷áñÓ³·» ï Ý»ñÝ, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, í»ñ³å³Ñáñ»Ý »Ý Ùá ï »ÝáõÙ ¹ñ³Ý, Ù³Ý³í³Ý¹ áñ ù³Õ³ù³óÇ³Ï ³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ ï áõÛÅ»ñÝ áõ ï áõ·³ÝùÝ»ñÝ ¿É ÝáõÛÝª 2010Ã.-ÇÝ »Ý Ý»ñÙáõÍí»É: §àñå»ë ûñ»Ýë¹ñ³Ï ³Ý փոփոխություն՝ լավն է, բավարար է, բայց ù³ÝÇ ¹»é åñ³Ï ï ÇÏ ³ÛáõÙ ÏÇñ³éáõÙÁ ã»Ýù ï »ë»É, ¹Åí³ñ¿ ³ë»Éª¹³ ÏÁÝÏÝÇ ÙÝ³ó³Í ûñ»ÝùÝ»ñÇ ûñÁ, áñ ÏÇñ³éíáõÙ »Ý ÁÝ¹¹»ÙÉñ³ ï í³ÙÇçáóÝ»ñÇ, Ã» ÏÏÇñ³éíÇ ÝáñÙ³É Ó»õáí¦,- Ù³ÙáõÉáõÙ Ñ³Û ï ³ñ³ñ»ó Êáëù Ç ³½³ ï áõÃÛ³Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇ ï »Ç ÷áñÓ³·» ï Ø»ëñáå Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³ÝÁ[136]:

Èñ³·ñáÕÝ»ñÇ å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÙÇ ï »Ý »õë¹ñ³Ï ³Ý¿ ·Ý³Ñ³ ï áõÙ ½ñå³ñ ï áõÃÛ³Ý ³å³ùñ»³Ï ³Ý³óáõÙÁ, ë³Ï ³ÛÝ ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ ¿, áñ ¹³ Ñ³ë³ñ³ ÏáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ÁÝÏ ³Éí»ó áñå»ë Ó»õ³Ï ³Ý ÙÇçáó³éáõÙ, ù³ÝÇ áñ å³ß ï áÝÛ³Ý»ñÁ պահպանում են լրագրողների նկատմամբ ազդեցության «բազմաթիվ այլ լծակներ»[137]:

2010Ã. Ù³ñ ï Ç 17-ին ՀՀ Ազգային ժողովը երկրորդ ընթերցմամբ »õ í»ñçÝ³Ï ³Ý ÁÝ¹áõÝ»ó ùñ»³Ï ³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ »õ ùñ»³Ï ³Ý¹³ ï ³í³ñáõÃÛ³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝóáí Ëë ï ³ó í»ó Éñ³·ñáÕ³Ï ³Ý ³ßË³ ï ³ÝùÁ ËáõÁÝ¹á ï »Éáõ Ñ³Ù³ñ Ý³Ë³ ï »ëí³Í å³ ï ÇÅÁ, ÇÝãå»ë Ý³»õª Éñ³óáõóÇã պաշտպանություն ապահովեց տեղեկատվության աղբյուրի համար[138]:

Ð»ÕÇÝ³Ï ³ íáñ §üñÇ¹áÙ Ñ³áõë¦ Ï ³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ 2009Ã. í»ñçÇÝ ³ñÓ³Ý³·ñ»ó, áñ Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ Ï ³Ý Ù³ÙáõÉÇ ³½³ ï áõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³Ý³÷³ ÏáõÙÝ»ñ: §ÆßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÝ û· ï ³ ·áñÍáõÙ »Ý ³ÝáõÕÕ³ ÏÇ ×ÝßáõÙÝ»ñÁª ³å³Ñáí»Éáõ վերահսկողությունը հեռարձակվող լրատվամիջոցների նկատմամբ, որոնք Հայաստանի բնակչության մեծ մասի համար լրատվության հիմնական աղբյուրն են:

[136] http://hetq.am/am/media/media-2010/#more-45763
[137] http://www.cpj.org/2011/02/attacks-on-the-press-2010-armenia.php
[138] http://www.ypc.am/bulletin/t/42266/ln/ru

ÆßË ³ ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÑÇÙÝ ³ Ï ³ ÝáõÙ ã»Ý ÙÇç ³ Ù ï áõÙ Ñ ³ Ù ³ ó ³ ÝóÇ Ñ ³ ë ³ Ý»ÉÇáõÃÛ ³ ÝÁ¦,- ³ ëíáõÙ ¿ Ï ³ ½Ù ³ Ï»ñ åáõÃÛ ³ Ý ½»ÏáõÛóáõÙ[139]:

´ ³ ½Ù ³ ÃÇí »Ý ³ ÛÝ Ù ï ³ Ñá·áõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù Ñ ³ Û ï ÝíáõÙ »Ý Ñ ³ Û ³ ë ï ³ ÝÛ ³ Ý լրատվամիջոցներին ամենաբնորոշ խնդիրներից մեկի՝ ինքնագրաքննության առնչությամբ:

²ØÜ ä» ï ¹» å ³ ñ ï ³ Ù»Ý ï Ç §Ø ³ ñ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÁ 2009Ã.¦ ½»ÏáõÛóÁ[140] »õë ³ é ³ ÝÓÝ ³ óÝáõÙ ¿ ³ Ûë ËÝ¹ÇñÁ. §¼ÈØ-Ý»ñÇÝ »õ Ñ ³ ï Ï ³ å»ë Ñ»é ³ ñÓ ³ Ï íáÕ լրատվամիջոցներին բնորոշ է ինքնագրաքննության բարձր աստիճանը: Իշխանությունները սահմանափակում են մամուլի բազմակարծությունը, ինչի íÏ ³ ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ÏÁ Ñ»é ³ ñÓ ³ ÏÙ ³ Ý ³ ñ ï áÝ ³ ·ñ»ñÇ ï ñ ³ Ù ³ ¹ñÙ ³ Ý ë ³ é»óáõÙÝ ¿: ¶ñ ³ Ýóí»É »Ý Éñ ³ ·ñáÕÝ»ñÇ íñ ³ Ñ ³ ñÓ ³ ÏáõÙÝ»ñÇ Ýáñ ¹» å ù»ñ¦[141]:

²ñ¹»Ý 2010Ã. Èñ ³ ·ñáÕÝ»ñÇ å ³ ß ï å ³ ÝáõÃÛ ³ Ý ÏáÙÇ ï »Ý ½ ³ Ý·í ³ Í ³ ÛÇÝ լրատվամիջոցների նկատմամբ հետապնդումներին նվիրված իր զեկույցում ³ ñÓ ³ Ý ³ ·ñ»É ¿, áñ Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÇ ÇßË ³ ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ù ³ ëÝ ³ íáñ ³ å»ë Ü ³ Ë ³ · ³ Ñ ê»ñÅ ê ³ ñ·ëÛ ³ ÝÁ, ß ³ ñáõÝ ³ ÏáõÙ »Ý í»ñ ³ ÑëÏ»É »ñÏñÇ Ñ»éáõë ï ³ Ï Û ³ ÝÝ»ñÝ áõ é ³ ¹ÇáÏ Û ³ ÝÝ»ñÁ: Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÛ ³ Ý Éñ ³ ï í ³ ÙÇçáóÝ»ñÇ ÑÇÙÝ ³ Ï ³ Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó ÏáÙÇ ï »Ý »õë Ýß»É ¿ ÇÝùÝ ³ ·ñ ³ ùÝÝáõÃÛáõÝÁ[142]:

2010Ã. ÑáõÉÇëÇ 7-ÇÝ Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÇ Ù ³ ñ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ å ³ ß ï å ³ Ý ²ñÙ»Ý Ð ³ ñáõÃÛáõÝÛ ³ ÝÁ §ß ³ ï Ù ï ³ Ñá·Çí» բնորոշեց խոսքի ազատության ոլորտում տիրող Çñ ³ íÇ× ³ ÏÁª Ñ ³ Ý¹»ë · ³ Éáí §ÊáëùÇ ³ ½ ³ ï áõÃÛ ³ Ý Çñ ³ íáõÝùÁ Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÇ Ð ³ Ýñ ³ å» ï áõÃÛáõÝáõÙ¦ ³ ñ ï ³ Ñ»ñÃ ½»ÏáõÛóáí »õ ³ é ³ ç ³ ñÏ»ó ÙÇ ß ³ ñù ÙÇçáó ³ éáõÙÝ»ñ, ³ Û¹ ÃíáõÙª ûñ»Ýë¹ñ ³ Ï ³ Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù §ÏÝí ³ ½»óÝ»Ý ËáëùÇ ³ ½ ³ ï áõÃÛ ³ Ý Ï ³ Û ³ óÙ ³ ÝÁ ËáãÁÝ¹á ï áÕ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ¦:

«Մասամբ ազատ»՝ այսպես են գնահատվել հայաստանյան լրատվամիջոցները՝ համաձայն Խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեի 2010թ. դեկտեմբերին Ññ ³ å ³ ñ ³ Ï í ³ Í Ñ» ï ³ ½á ï áõÃÛ ³ Ý: Àë ï ÝáõÛÝ Ñ» ï ³ ½á ï áõÃÛ ³ Ýª Ñ ³ Û ³ ë ï ³ ÝÛ ³ Ý Éñ ³ ï í ³ ÙÇçáóÝ»ñÇ ³ ½ ³ ï áõÃÛáõÝÁ ë ³ ÑÙ ³ Ý ³ ÷ ³ Ï íáõÙ ¿ ï Ý ï »ë ³ Ï ³ Ý å ³ ï × ³ éÝ»ñáí: ê ³ Ï ³ ÛÝ Ï ³ Ý Ý ³ »õ քաղաքական բնույթի սահմանափակումներ: «Քաղաքական առումով նույնպես բավականին դժգոհություններ կան, քանի որ ÏÇë ³ ³ ½ ³ ï ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý ¹ ³ ß ï áõÙ »õ՛ աշխատելն է բավական բարդ, »õ՝ ÏÇë ³ ³ ½ ³ ï ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý ¹ ³ ß ï Á ÝÃ ³ Ý ³ ÏáõÙ ¿, áñ Éñ ³ ï í ³ ÙÇçáóÝ»ñÝ Çñ»Ýó íñ ³ ½·áõÙ »Ý ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý ³ ½¹»óáõÃÛáõÝÝ»ñ: Þ ³ ï Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï Ýñ ³ Ýó հրապարակումների բովանդակությունը պայմանավորված է լինում այս կամ այն քաղաքական ուժի ներազդեցությամբ»,- Çñ»Ýó Ñ» ï ³ ½á ï áõÃÛ ³ Ý ³ ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ ßáõñç մեկնաբանության մեջ ասել է Ù ² ä Î-Ç Ý ³ Ë ³ · ³ Ñ ²ßá ï Ø»ÉÇùÛ ³ ÝÁ[143]:

Þ ³ ñáõÝ ³ Ï íáõÙ ¿ Ë ³ Ë ï í»É ï »Õ»Ï ³ ï íáõÃÛáõÝ ë ï ³ Ý ³ Éáõ Çñ ³ íáõÝùÁ: ²Ûë å»ë, 2007-2009ÃÃ. ÁÝÃ ³ óùáõÙ ÆÝýáñÙ ³ óÇ ³ ÛÇ ³ ½ ³ ï áõÃÛ ³ Ý Ï»Ý ï ñáÝÁ (Æ² Î) տեղեկատվություն ստանալու իրավունքի վերաբերյալ 20 դատական գործ է Ý ³ Ë ³ Ó»éÝ»É: àñáß ¹ ³ ï ³ Ï ³ Ý ·áñÍ»ñ ¹ñ ³ Ï ³ Ý ³ í ³ ñ ï »Ý áõÝ»ó»É, áñáßÝ»ñÝ ¿ª բացասական: Քսան դատական գործերից 4-Á ¹»é ÁÝÃ ³ óùÇ Ù»ç ¿: ä ³ Ñ ³ Ýçí ³ Í ï »Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ï ñ ³ Ù ³ ¹ñ»Éáõ Ñ ³ Û ó ³ å ³ Ñ ³ ÝçÁ áñå»ë Ï ³ ÝáÝ ¹ ³ ï ³ ñ ³ ÝÇ

[139] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[140] http://www.azatutyun.am/content/article/1981510.html
[141] http://armenia.usembassy.gov/uploads/Wj/Ao/WjAo5DN1EYYDBJzd3coi5w/hrr2009_arm.pdf
[142] http://www.cpj.org/2011/02/attacks-on-the-press-2010-armenia.php
[143] http://www.azatutyun.am/content/article/2246832.html

կողմից բավարարվել է, ինչը հավաստում է, որ տեղեկություններ ստանալու Çñ³ íáõÝùÇ Çñ³óáõÙÁ »õ¹³ ï³Ï³Ý å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ í»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ ¹ñ³Ï³Ý ³é³çÁÝÃ³ó¿ áõÝ»ó»É:

ê³Ï³ÛÝ ÙÇ ³ÛÉ Ñ³Ûó³ å³Ñ³Ýçª ï»Õ»Ï³ ï íáõÃÛáõÝ ë ï³Ý³Éáõ Çñ³ íáõÝùÁ Ë³Ë ï³Í å³ßï áÝÛ³ÛÇÝ í³ñã³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ ï íáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏ»ÉÁ, ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÇ կողմից հիմնականում մերժվել է, բացառությամբ մեկ դեպքի: ä³ßï áÝÛ³ÛÇÝ í³ñã³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ ï íáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏ»Éáõ å³Ñ³ÝçÁ¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó մերժվում է օրենսդրական բացի պատճառով, քանի որ «Վարչական Çñ³í³Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»Ýë·ÇñùÁ ãÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙ ³ÛÝ Çñ³í³ëáõ մարմինների ցանկը, որոնք վարչական իրավախախտման վերաբերյալ ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÃÛáõÝ Ï³½Ù»Éáõ Çñ³íáõÝù áõÝ»Ý, ÇëÏ §ì³ñã³Ï³Ý¹³ï³í³ñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»Ýë·ñùÇ 151 »õ 152 Ñá¹í³ÍÝ»ñáíª ³é³Ýó ÝÙ³Ý ³ñÓ³Ý³ ·ñáõÃÛ³Ý ³ÝÑÝ³ñ¿ å³ßï áÝÛ³ÛÇÝ »ÝÃ³ñÏ»É í³ñã³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ ï íáõÃÛ³Ý: Օրենսդրական այս բացն արձանագրել է ՀՀ Սահմանադրական դատարանը՝ ÐÐ հիշյալ հոդվածները հակասահմանադրական ճանաչելու վերաբերյալ ԻԱԿ-Ç ¹ÇÙáõÙÁ ùÝÝ»ÉÇë:

Որոշ դեպքերում տարբեր իրավական ակտերի միջ»õ Ñ³Ï³ëáõÃÛ³Ý ³éÏ³ÛáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ¹³ï³íáñÝ»ñÁ Ý³ËÁÝ ï ñáõÙ »Ý¹³ï³Ï³Ý ·áñÍÁ Ï³ñ×»Éª ÉáõÍáõÙ ï³Éáõ ÷áË³ñ»Ý:

âÇ ÷áËí»É ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ ³նվստահությունը դատարանների նկատմամբ, քանի áñ Ù³ñ¹ÇÏ Ó»éÝå³Ñ»Ý ÙÝáõÙ¹³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí ï»Õ»Ï³ ï íáõÃÛáõÝ ë ï³Ý³Éáõ Çñ»Ýó Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ í»ñ³Ï³Ý·Ý»Éáõó:

²éÏ³ »Ý áñáß ËÝ¹ÇñÝ»ñ í×ÇéÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý ÷áõÉáõÙ: ²í³ñïí³Í 16¹³ï³Ï³Ý ·áñÍ»ñÇó 2-Ç ¹»åùáõÙ Æ² Î-Á ¹ÇÙ»É¿¹³ï³Ï³Ý³Ï ï»ñÇ Ñ³ñÏ³¹Çñ Ï³ï³ñÙ³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³ÝÁª¹³ï³Ï³Ý í×ÇéÁ å³ñï³íáñ»óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ:

ÀÜî ð² Î ²Ü Ð²Ø² Î ²ð¶Æ ´ ²ðºÈ² ì àôØ

Ð ³Û³ë ï ³ÝÇ Ð ³Ýñ³ å» ï áõÃÛáõÝáõÙ ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ·áñÍÁÝÃ ³óÝ»ñÁ Ï ³ñ· ³ íáñíáõÙ »Ý ՀՀ Սահմանադրությամբ, ընտրական օրենսգրքով »õ ³ÛÉ Ñ ³ñ ³ ÏÇó Çñ ³ í ³ Ï ³Ý ³ Ï ï »ñáí: ä ³ñ ï ³ ¹Çñ Ï ³ ï ³ñÙ ³Ý »Ý »ÝÃ ³ Ï ³ Ý ³»õ Î»Ý ï ñáÝ ³ Ï ³Ý ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý Ñ ³ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ ¹áõÝí ³ Í Çñ ³ í ³ Ï ³Ý ³ Ï ï »ñÁ: Այս առնչությամբ՝ երկիրը å ³ñ ï ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ áõÝÇ Ý ³»õ ÙÇç ³½· ³ÛÇÝ ÷ ³ë ï ³ÃÕÃ»ñáí, ÇÝãå»ë ûñÇÝ ³ Ïª Ø ³ñ¹áõ Çñ ³ íáõÝùÝ»ñÇ »õ ÑÇÙÝ ³ñ ³ñ ³½³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ å ³ß ï å ³ÝáõÃÛ ³Ý Ù ³ëÇÝ ÏáÝí»ÝóÇ ³ÛÇ Ï ³ÙÁÝ ï Çñ ³ñÓ ³Ý ³ ·ñáõÃÛáõÝÁ, áñáí å ³ñ ï ³ íáñíáõÙ ¿ áÕç ³ÙÇ ï պարբերականությամբ, գաղտնի քվեարկությամբ, օրենսդիր իշխանությունն ÁÝ ï ñ»ÉÇë ÅáÕáíñ¹Ç Ï ³ÙùÇ ³½³ ï ³ñ ï ³Ñ ³Û ï áõÙÝ ³ å ³ÑáíáÕ ³½³ ï ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñ ³ÝóÏ ³óÝ»É:

ºÉÝ»Éáí ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ·áñÍÁÝÃ ³óÝ»ñÇ Ñ ³Û ³ë ï ³ÝÛ ³Ý ÷áñÓÇ å ³Ñ ³ÝçÝ»ñÇóª ³é ³ç ³ñÏ íáõÙ ¿.

- ³ å ³Ñáí»É ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ·áñÍÁÝÃ ³óÝ»ñÇ å ³ ï ß ³× í ³ñã ³ñ ³ñáõÃÛáõÝÁ,

- ÑÇÙÝáíÇÝ ÷á÷áËáõÃÛ ³Ý »ÝÃ ³ñÏ»É ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý Ñ ³ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÝ»ñÇ Ó»õ ³ íáñÙ ³Ý Ï ³ñ·Áª ³ å ³Ñáí»Éáí ¹ñ ³Ýó Ñ ³ í ³ë ³ñ ³ ÏßéÍ ³ ÍáõÃÛáõÝÁ, ³ÝÏáÕÙÝ ³ Ï ³ÉáõÃÛáõÝÁ,

- ë ³ÑÙ ³Ý ³ ÷ ³ Ï»É ·áñÍ ³ ¹Çñ ÇßË ³ÝáõÃÛ ³Ý »õ Ý ³ Ë ³ · ³ÑÇ ÷ ³ë ï ³óÇ Ù»Í ³½¹»óáõÃÛáõÝÝ ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý Ñ ³ÝÓÝ ³ ÅáÕáíÝ»ñÇ ³ßË ³ ï ³ÝùÝ»ñÇ íñ ³,

- Ýí ³½³ ·áõÛÝÇ Ñ ³ëóÝ»É Ã»ÏÝ ³ ÍáõÝ»ñÇ ÙÇç»õ Ñ ³ í ³ë ³ñáõÃÛ ³Ý Ë ³ Ë ï áõÙÝ»ñÁ »õ բացառել վարչական ռեսուրսների օգտագործումը՝ հօգուտ որ»õ¿ Ã»ÏÝ ³ ÍáõÇ,

- Ý ³ ËÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ù ³ ñá½ ³ ñß ³ íÇ Å ³Ù ³Ý ³ Ï ³ å ³Ñáí»É ¼ÈØ-Ý»ñÇ Ù ³ ï ã»ÉÇáõÃÛáõÝÁ բոլոր թեկնածուների համար,
- Ñë ï ³ Ï»óÝ»É »õ Ëë ï ³óÝ»É ÐÐ ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ ³Ý ¹ñáõÛÃÝ»ñÇ Ë ³ Ë ï Ù ³Ý Ñ ³Ù ³ñ Ý ³ Ë ³ ï »ëí ³ Í å ³ ï ³ëË ³Ý ³ ï íáõÃÛáõÝÁ,

- կատարելագործել քվեարկության խախտումների, հատկապես բազմակի ùí» ³ñÏáõÃÛան պրակտիկայի բացահայտման հետընտրական հսկողության Ù»Ë ³ÝÇ½ÙÝ»ñÁ,

- Ùß ³ Ï»É »õ իրագործել ընտրական կուլտուրայի բարձրացման ազգային ծրագիր:

ՀՀ Սահմանադրությամբ Հանրապետության Նախագահի, Ազգային ժողովի, ï »Õ ³ Ï ³Ý ÇÝùÝ ³ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý Ù ³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³ÝóÏ ³ó íáõÙ »Ý ÁÝ¹Ñ ³Ýáõñ, Ñ ³ í ³ë ³ñ, áõÕÕ ³ ÏÇ ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý Çñ ³ íáõÝùÇ ÑÇÙ ³Ý íñ ³ª · ³Õ ï ÝÇ քվեարկությամբ: Ընտրելու իրավունք ունեն 18 տարին լրացած ՀՀ քաղաքացիները, ÇëÏ ï »Õ ³ Ï ³Ý ÇÝùÝ ³ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý Ù ³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Å ³Ù ³Ý ³ Ïª Ý ³ »õ Ñ ³Ù ³ å ³ ï ³ëË ³Ý Ñ ³Ù ³ÛÝùáõÙ ³éÝí ³½Ý Ù»Ï ï ³ñí ³ Ñ ³ßí ³éáõÙ áõÝ»óáÕ »õ փաստացի բնակվող յուրաքանչյուր ոք:

Ð ³Û³ë ï ³ÝÇ Ð ³Ýñ³ å» ï áõÃÛ ³Ý Ñ ³Ù ³ñ Ñ ³çáñ¹ ï ³ñÇÝª 2011-Á, ÉÇÝ»Éáõ ¿ Ý ³ ËÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý. 2012-ÇÝ ï »ÕÇ »Ý áõÝ»Ý ³Éáõ ËáñÑñ¹ ³ñ ³Ý ³ Ï ³Ý »õ ï »Õ ³ Ï ³Ý ÇÝùÝ ³ Ï ³é ³ í ³ñÙ ³Ý Ù ³ñÙÇÝÝ»ñÇ, ÇëÏ 2013-ÇÝª Ý ³ Ë ³ · ³Ñ ³ Ï ³Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñ: ²ÛëÏ ³éáõÙáí Ï ³ñ»õáñíáõÙ ¿ áã ÙÇ ³ÛÝ Ýáñ ï »ËÝáÉá·Ç ³Ý»ñÇ Ý»ñ¹ñáõÙÁ ÁÝ ï ñ ³ Ï ³Ý ·áñÍÁÝÃ ³óÝ»ñáõÙ, ³ÛÉ Ý ³»õ ûñ»Ýë¹ñ ³ Ï ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ÀÝ ï ñ ³ Ï ³Ý

օրենսգրքի ընդունումը նոր խմբագրությամբ՝ բխում է նա»õ º²ÐÎ/ÄÐØÆ¶ »õ ì»Ý» ï ÇÏÛ³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó ³ñí³Í ³é³ç³ñÏÝ»ñÇó[144]:

àñáß³ÏÇ ³é³çÁÝÃ³ó ·ñ³Ýó»Éáí Ñ³Ý¹»ñÓª ÙÇç³½· ³ÛÇÝ Ï³éáõÛóÝ»ñÁ ß³ñáõÝ³ ÏáõÙ ¿ÇÝ Ù³ ï Ý³óáõÛó ³Ý»É 2007Ã. ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÇó Ñ» ï á ÙÝ³ó³Í օրենսդրական բացերը: Մասնավորապես, «Ընտրական օրենսգիրքը չի ³Ý¹ñ³¹³éÝáõÙ ³ÛÝ Ñ³ñóÇÝ, Ã» ÇÝã ¿ ÝßÝ³Ý³ ÏáõÙ §Ý³ ËÁÝ ï ñ³Ï³Ý ù³ñá½³ñß³í¦, Ã» ÇÝãå»ë å» ï ù ¿ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ïáõë³ ÏóáõÃÛ³Ý ëáíáñ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ տարբերակել նախընտրական քարոզարշավի շրջանակներում իրականացվող ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÇó, Ï³Ù ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÝ³ ÏÇóÝ»ñÇ »õ ³ÛÉ ³ÝÓ³Ýó ÏáÕÙÇó ¹ñ³Ù³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ Ñ³í³ù³ ·ñáõÙÁ Ý³ ËÁÝ ï ñ³Ï³Ý ù³ñá½³ñß³íÇó ³é³ç»õ ¹ñ³ ÁÝÃ³óùáõÙ¦[145]: ØÝáõÙ »Ý Ý³»õ անհամապատասխանություններ բողոքների »õ բողոքարկման վերաբերյալ իրավական կարգավորման մեջ:

2010թ. շարունակվեցին Հայաստանի ընտրական օրենսդրության բարեփոխումների ßáõñç ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÁª ß»ß ï Á ¹Ý»Éáí ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í³ñã³ñ³ñáõÃÛ³Ý, Ïáõë³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ Ý³ ËÁÝ ï ñ³Ï³Ý ù³ñá½³ñß³íÇ ýÇÝ³Ýë³ íáñÙ³Ý, վարչական ռեսուրսների, ընտրական բանավեճերի »õ ¹ñ³Ýó¹³ ï ³Ï³Ý ÉáõÍáõÙÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³»õ ÁÝ ï ñ³Ï³Ý Ï»ÕÍÇùÝ»ñÇ Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý íñ³ª í»ñçÝ³Ï³Ý Ýå³ ï ³Ï áõÝ»Ý³Éáíª ³å³Ñáí»É ÁÝ ï ñ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ ³é³í»É³ ·áõÛÝ Ã³÷³ÝóÇÏáõÃÛáõÝÁ »õ Ñ³ßí» ï íáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ:

ÀÝ ï ñ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ í»ñçÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ ï ³ñí»óÇÝ 2010Ã. ÑáõÝÇëÇÝ, áñáí ²Ä-Ý, ÁÝ¹³é³ç»Éáí ÙÇç³½· ³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³é³ç³ñÏÝ»ñÇÝ, ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÇó ½ñÏ»ó ÎÀÐ, ÀÀÐ »õ îÀÐ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÝ, ÇÝãå»ë Ý³»õ å³ ï ·³Ù³íáñáõÃÛ³Ý, Ñ³Ù³ÛÝù³å» ï Ý»ñÇ »õ ³í³·³Ýáõ ³Ý¹³ÙáõÃÛ³Ý Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÇÝ: ÀÝ¹ áñáõÙ, ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÇó ã»Ý ½ñÏ íáõÙ ÐÐ Ù³Ë³·³ÑÇ Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÁ (ºñ»õանու ավագանու անդամության թեկնածուներն ի սկզբանե ãáõÝ»ÇÝ ³ÝÓ»éÝË»ÉÇáõÃÛáõÝ): ÀÝ ï ñ³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñքի նոր՝ խմբագրված տարբերակի ÁÝ¹áõÝáõÙÝ ³ÏÝÏ³ÉíáõÙ ¿ 2011Ã.-ÇÝ:

âÝ³Ù³Í ûñ»Ýùáí ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇÝ ï ñí³Í ¿ Ë³Õ³Õ »Õ³Ý³ Ïáí ÇßË³Ý³ ÷áËáõÃÛáõÝ Ï³ ï ³ñ»Éáõ Çñ³íáõÝù, ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ³ÛË Çñ³íáõÝùÁ ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³Ï í»É ¿ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï ÏñÏÝíáÕ Ýß³Ý³Ï³ÉÇ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ å³ ï ×³éáí:

1991Ã. ³ÝÏ³Ë³óáõÙÇó Ç í»ñ Ù³Ûñ³ù³Õ³ùÇ ù³Õ³ù³å» ï Ý»ñÇÝ Ýß³Ý³ ÏáõÙ ¿ñ Ñ³Ýñ³å» ï áõÃÛ³Ý Ý³Ë³·³ÑÁ: 2005Ã. ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇó »ÉÝ»Éáíª ºñ»õ³ÝÁë ï ³ó³í Ñ³Ù³ÛÝùÇ Ï³ñ·³íÇ×³Ï (Ý³ËÏÇÝáõÙ ³ÛÝ áõÝ»ñ Ù³ñ½Ç Ï³ñ·³íÇ×³Ï), »õ Ð³Û³ë ï ³ÝÁ 2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 31-ÇÝ ³ÝóÏ³óñ»ó ºñ»õ³Ý ù³Õ³ùÇ ³í³·³Ýáõ (65 ³Ý¹³Ù) ³é³çÇÝ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ºñ»õ³ÝÇ ù³Õ³ù³å» ï Ý, Ç տարբերություն հանրապետության մյուս բոլոր համայնքապետերի, ընտրվում է ³ÝáõÕÕ³ÏÇ Ï»ñåáí, ÁÝ ï ñí³Í ³í³·³Ýáõ Ï³½ÙÇóª ÝáõÛÝ ³í³·³Ýáõ ÏáÕÙÇó: úñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ó³ÛÝª ù³Õ³ùÇ Ýáñ ³í³·³Ýáõ Ï³½ÙáõÙ 40 ï áÏáëÇó ³í»ÉÇ ï »Õ»ñ ß³Ñ³Í, ³ÛëÇÝùÝ Ñ³ÕÃáÕ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ïáõë³ ÏóáõÃÛ³Ý ÁÝ ï ñ³óáõó³ÏÁ գլխավորող թեկնածուն ինքնաբերաբար դառնում է քաղաքապետ: Մայիսի 31-ÇÝ Ñ³Ù³Ù³ëÝ³Ï³Ý ÁÝ ï ñ³Ï³ñ·áí ÙñóáõÙ ¿ÇÝ í»ó Ïáõë³ ÏóáõÃÛáõÝ »õ Ù»Ï ¹³ßÇÝù:

î»Õ³Ï³Ý »õ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ ¹Ç ï áñ¹Ý»ñÁ, Éñ³ ·ñáÕÝ»ñÝ ³ñÓ³Ý³ ·ñ»óÇÝ, áñ ընտրություններն անցան զգալի խախտումներով՝ բացառապես իշխող կոալիցիայի

[144] http://www.elections.am/images/docs/finalreport_arm.pdf
[145] http://www.elections.am/images/docs/finalreport_arm.pdf

³Ý¹³Ù ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »õ նրանց թեկնածուների համար բարենպաստ ÙÃÝáÉáñï, ÁÝïñ³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÝ»ñÇ Ï³½ÙÇ ³ÝÑ³Ù³ã³ ÷áõÃÛáõÝª Ñû·áõï ÇßËáÕ ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ùí»³Ã»ñÃÇÏÝ»ñÇ ÉóáÝáõÙÝ»ñÇ ¹»åù»ñ, Ó³ÛÝ»ñ ·Ý»Éáõ, ¹Çïáñ¹Ý»ñÇÝ Ï³ß³é»Éáõ ÷áñÓ»ñ, ºñ»õանում չբնակվողներին ավտոբուսով Եր»õ³Ý քվեարկության բերելու, ընտրողներին ահաբեկելու դեպքեր, լրագրողների, ¹Çïáñ¹Ý»ñÇ »õ ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý íëï³Ñí³Í ³ÝÓ³Ýó ¹»մ բռնություններ ու ահաբեկում, անձանց քաղաքացիական »õù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³ÏáõÙ, ãÉÇ³½áñí³Í ³ÝÓ³Ýó Ï³Ù Ã»ÏÝ³ ÍáõÇ íëï³Ñí³Í ³ÝÓ³Ýó կողմից ընտրատեղամասերում աշխատանքների ղեկավարում, բաց »õ բազմակի ùí»³ñÏáõÃÛ³Ý ¹»åù»ñ »õ áñáß ï»Õ³Ù³ë»ñáõÙ Ù³ëÝ³ ÏóáõÃÛ³Ý Ï³ëï³Í»ÉÇáñ»Ý բարձր ցուցանիշներ:

Վերլուծաբանների պնդմամբ՝ այս բոլոր խախտումներն սկիզբ առան դեռ»õë ընտրություններից առաջ, երբ ՀՀ Նախագահ Ս. Սարգսյանը մարտի 4-ÇÝ ºñ»õ³ÝÇ ·áõÍáÕù³Õ³ù³å»ïÇÝ ÷áË³ñÇÝ»ó ÐÐÎ ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛ³Ý ³Ý¹³Ù, ³ÛÝ Å³Ù³Ý³Ï Î»ÝïñáÝ Ñ³Ù³ÛÝùÇ Ã³Õ³å»ï ¶³·ÇÏ ´»·É³ñÛ³Ýáí: ÀÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ÙÇ ù³ÝÇ ûñ ³é³ç´»·É³ñÛ³ÝÇÝ ÁÝïñ»Éáí áñå»ë ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛ³Ý ÁÝïñ³óáõó³ÏÁ ·ÉË³íáõáõÃ»ÏÝ³Íáõ՝ ÐÐÎ-Ý ³ÛëåÇëáíù³Õ³ù³å»ïÇ Çñ Ã»ÏÝ³ÍáõÇÝ ïí»ó ·áõÍáÕù³Õ³ù³å»ï ÉÇÝ»Éáõ ³é³í»ÉáõÃÛáõÝÁ: Ð³Ù³Ó³ÛÝ »ñÏñáõÙ Ñ³ëï³ïí³Í ·áõÍ»É³á×Çª ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÝ Çñ»Ýó Ñ³Û»óáÕáõÃÛ³Ý ï³Ï ·ïÝíáÕ í³ñã³Ï³Ý é»ëáõñëÝ»ñÝ û·ï³ ·áõÍáõÙ »Ý ë»÷³Ï³Ý ù³ñá½³ñß³íÇ Ñ³Ù³ñ: ÐáõÝÇëÇ 2-ին ընտրությունների վերաբերյալ իր նախնական հայտարարությունն ³ñ»ó §ÀÝïñáõÃÛáõÝÁ ùáÝÝ¿¦ ï»Õ³Ï³Ý ÐÎ-Ý, áñÁ Ñ³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝáõÙ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñ ¹Çï³ñÏáÕ ³Ù»Ý³ Ëáßáñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ¿: Ð³Ûï³ñ³ñáõÃÛáõÝáõÙ ÝßíáõÙ ¿ñ, áñ §ù³ñá½³ñß³íÇ ÁÝÃ³óùáõÙ É³ÛÝáñ»Ý ·áõÍ³¹ñí»É¿í³ñã³Ï³Ý é»ëáõñëÁ¦[146]:

ÀÝïñ³ñß³íÝ áõÕ»ÏóíáõÙ ¿ñ Ý³»õ բռնություններով՝ իշխանամետ »õ ÁÝ¹¹ÇÙ³¹Çñ ուժերի բախումներով, ինչպ»ë Ý³»õ ÇßË³Ý³Ù» ï áõÅ»ñÇ ÙÇç»õ ½ÇÝí³Í բախումներով: Տեղական որոշ դիտորդներ այն կարծիքն են հայտնել, որ ապրիլի 30-ÇÝ Éñ³·ñáÕ ²ñ·ÇßïÇ ÎÇíÇñÛ³ÝÇ »õ Ù³ÛÇëÇ 6-ÇÝ Üí»ñ ØÝ³ó³Ï³ÝÛ³ÝÇ ¹»Ù Ñ³ñÓ³ ÏáõÙÝ»ñÁ Ï³åí³Í ¿ÇÝ ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï, ù³ÝÇ áñ »ñÏáõëÝ ¿É ÁÝïñ³ñß³íáõÙ ³Ïï Çí ³½¹»óÇÏ ³ÝÓ³Ýó Ñ³Ù³ñ ³ÝÑ³×á É ñ³·ñáÕ³Ï³Ý ·áõÍáõÝ»áõÃÛáõÝ ¿ÇÝ Í³í³É»É:

ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³ÝáõÙ ºñ»õանի մամուլի ակումբը (ԵՄԱ) լրատվամիջոցների կողմից ընտրարշավի լուսաբանման մոնիտորինգ է անցկացրել: ñ³ ÑÇÙ³Ý íñ³ªÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³çáñ¹ ûñÁ ºØ²-Ý Ñ³Ûïï Ý»É¿, áñ ³Ûë Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ïí³ÍáõÙ ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ÙñóáÕ ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ »õ դաշինքին վերաբերող լուսաբանումների 96 տոկոսը չեզոք է »Õ»É[147]: ºñ»õանի ավագանու ընտրություններն այս առումով զգալիորեն տարբերվել »Ý 2008Ã. Ý³Ë³·Ñ³Ï³Ý ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó: ºØ²-Ý ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí ÝÏ³ï»É¿, áñ áñáß Ñ»éáõëï³³ÉÇùÝ»ñ Ñëï³Ï Ý³Ë³å³ïáõÃÛáõÝ »Ý ïí»É ÇßËáÕ ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ »õ Ýñ³Ýó Ã»ÏÝ³ÍáõÝ»ñÇÝ, ÇëÏ ÁÝïñ³ñß³íÇ í×³ñáíÇ եթերաժամանակն ամբողջությամբ օգտագործել են միայն իշխանամետ ÏáõëÇ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÁ£ ì»ñçÇÝ ÷³ëïÁ, ºØ²-ի գնահատմամբ, արտացոլում է քաղաքական գովազդի չափազանց բարձր սակագները, ինչի մասին նախընտրական շրջանում ահազանգում էին բազմաթիվ վերլուծաբաններ: ì»ñçÇÝÝ»ñÇë Ùï³Ñá·áõÃÛáõÝÝ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ³ñ¹³ñ³ó³í, ù³ÝÇ áñ

[146] http://www.iyc.am/arm/documents/1.arm.pdf
[147] Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ»éáõëï³³ÉÇùÝ»ñáõÙ 2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 31-Ç ºñ»õ³ÝÇ ³í³·³Ýáõ ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ լուսաբանման դիտարկում, ԵՄԱ, Երեւան 2009, ¿ç 11:

ã³ ÷ ³½անց բարձր սակագների պատճառով ընտրությունների ընթացքում խախտվեց հավասարության սկզբունքը[148]:

§Âñ³Ýë÷»ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³ÏáéáõåóÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝÇ (ÂÆÐÎ) ï»Õ³Ï³Ý ·ñ³ë»ÝÛ³ÏÇ ½»ÏáõÛóÁ »õu նշում է ընտրախախտումների բազմաթիվ դեպքեր, որոնք ÐÎ-ն բացահայտել է 8-ñ¹ÁÝ ï ñ³ ï ³ñ³ÍùáõÙ Ï³ ï ³ñ³Í ÙáÝÇ ï áñÇÝ·Ç ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ:

ÂÆÐÎ ¹Ç ï áñ¹Ý»ñÁ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñ ÝÏ³ ï »É»Ý »õº ÙÇÝã»õ ÁÝ ï ñ³ ï »Õ³Ù³ë»ñÇ բացումը, »õ՝ բուն ընտրությունների ընթացքում, »õº ï »Õ³Ù³ë»ñÇ ÷³ÏáõÙÇó Ñ» ï á:

Ð³Ù³Ó³ÛÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ·Ý³Ñ³ ï ³Ï³ÝÇª ³Ûë ÁÝ ï ñ³ ï ³ñ³ÍùáõÙ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõÕ»ÏóÍ»É»Ý ÏáåÇ ï Ë³Ë ï áõÙÝ»ñáÍ »õ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ã»Ý համապատասխանել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին, ազատ, ³ñ¹³ñ »õ Ã³ ÷³ÝóÇÏ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ ÙÇç³½· ³ÛÇÝ ã³ ÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ[149]: §ºñ»õ³ÝÇ 8-ñ¹ÁÝ ï ñ³ ï ³ñ³ÍùáõÙ ³ÝóÏ³óÍ³Í ³í³ · ³Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ã»Ý ³ñ ï ³Ñ³Û ï áõÙ ÁÝ ï ñáÕÝ»ñÇ ³½³ ï Ï³ÙùÁ[150]¦:

ÀÝ ï ñáõÃÛ³Ý ûñÁ »õ ձայների հաշվարկի ժամանակ բազմաթիվ նմանատիպ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ Ñ³Õáñ¹»É»Ý áñáß ¿É»Ï ï ñáÝ³ÛÇÝ Éñ³ ï í³ÙÇçáóÝ»ñ:

Լրագրողների նկատմամբ իրականացված ոտնձգությունները՝ áñå»ë ÙÇ »ñ»õáõÛÃ, áñÝ ûñÇÝ³ã³ ÷áõթյուն է դարձել բոլոր ընտրությունների ընթացքում, քննադատել է Ø³ñ¹áõ Çñ³ íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ: ÀÝ ï ñ³Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ ³Ï³Ý³ ï »ë ¹Ç ï áñ¹Ý»ñÁ ·ñ»Ã» ÙÇ³Ñ³Ùáõé ÝßáõÙ »Ý, áñ áë ï ÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý ³ßË³ ï ³ÏÇóÝ»ñÁ áñå»ë Ï³ÝáÝ å³ëëÇí »Ý ·ï Ýí»É ÁÝ ï ñ³ ï »Õ³Ù³ë»ñáõÙ Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÁ »õ բռնությունÝ»ñÁ Ï³ÝË»Éáõ Ñ³ñóáõÙ:

Àë ï ·ÉË³íáñ¹³ ï ³Ë³½áõÃÛ³Ý՝ ï ³ñí³ ÁÝÃ³óùáõÙ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï կապված բռնությունների վերաբերյալ երեք գործ է հարուցվել: Այդ գործերից մեկը Ï³ñ×í»É¿, »ñÏáõëÁª Ï³ë»óí»É:

ÀÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ñ» ï á áñáß ÁÝ ï ñ³ ï »Õ³Ù³ë»ñÇ í»ñ³Ñ³ßí³ñÏÝ»ñ ½· ³ÉÇ ³ÝÑ³Ù³å³ ï ³ëË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñ »õ ëË³ÉÝ»ñ óáõÛó ï í»óÇÝ, ÇëÏ í»ó ÁÝ ï ñ³ ï »Õ³Ù³ë»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñ ×³Ý³ãí»óÇÝ ³Ýí³ í»ñ: Ð³ñáõóí»ó áõÃ ùñ»³Ï³Ý գործ ձայների կեղծման կապակցությամբ, որի համար հինգ հոգի դատապարվեցին ազատազրկման՝ տարբեր ժամկետներով: Հետագայում նրանք ազատ արձակվեցին ÑáõÝÇëÇ 19-Çª ²½· ³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í Ñ³Ù³Ý»ñÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ:

ÀÝ ï ñ³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÝ»ñÁ ß³ ï ¹»åù»ñáõÙ Ññ³Å³ñíáõÙ ¿ÇÝ ·ñ³Ýó»É ընտրություններին առնչվող բողոքները:

Î»Ý ï ñáÝ³Ï³Ý ÁÝ ï ñ³Ï³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÁ, áñÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ÇßË³Ý³Ù» ï ÏáõË³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇó »Ý, ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ·Ý³Ñ³ ï »ó ³½³ ï »õ ³ñ¹³ñ՝ հայտարարելով, որ իրենք քննել են ձայները կեղծելու վերաբերյալ ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ³Ý Ù»Õ³¹ñ³ÝùÝ»ñÁ »õ դրանց մեծ մասը բնորոշել ոչ հիմնավոր[151]:

---

[148] Ð³Û³ë ï ³ÝÇ Ñ»éáõë ï ³ ³ÉÇùÝ»ñáõÙ 2009Ã. Ù³ÛÇëÇ 31-Ç ºñ»õ³ÝÇ ³í³ · ³Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ լուսաբանման դիտարկում, ԵՄԱ, Երեւան 2009, ¿ç 15:

[149] §ºñ»õ³ÝÇ ³í³ · ³Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Ç ï ³ñÏÙ³Ý Ñ³ßí» ï íáõÃÛáõÝ, 2009, Ù³ÛÇëÇ 31, §Âñ³Ýë÷ ³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³Ï³éáõåóÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝ, ¿ç 2:

[150] §ºñ»õ³ÝÇ ³í³ · ³Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Ç ï ³ñÏÙ³Ý Ñ³ßí» ï íáõÃÛáõÝ, 2009, Ù³ÛÇëÇ 31, §Âñ³Ýë÷ ³ñ»ÝëÇ ÆÝÃ»ñÝ»ßÝÉ¦ Ñ³Ï³Ï³éáõåóÇáÝ Ï»Ý ï ñáÝ, ¿ç 4:

[151] http://www.elections.am/images/docs/court.htm

¶ÉË ³ íáñ ¹ ³ ï ³ Ë ³½áõÃÛáõÝÁ ÝáõÛÝ å»ë Ñ ³ Û ï ³ ñ ³ ñ»ó, áñ Ñ» ï ³ ùÝÝ»É ¿ Ó ³ ÛÝ»ñÁ կեղծելու վերաբերյալ ընդդիմության մեղադրանքները, »õ ¹ñ ³ Ýó ÙÇ Ù ³ ëÁ Ñ ³ Ù ³ ñí»É ¿ áã ÑÇÙÝ ³ íáñ: ÆßË ³ Ý ³ Ù» ï áñáß ù ³ Õ ³ ù ³ Ï ³ Ý »õ å» ï ³ Ï ³ Ý ·áñÍÇãÝ»ñ, ÁÝ¹áõÝ»Éáí Ñ ³ Ý¹»ñÓ, áñ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ ÝóÏ ³ óÙ ³ Ý Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ »Õ»É »Ý, ãËáë ï áí ³ Ý»óÇÝ, áñ ¹ñ ³ Ýù ÁÝ ï ñáõÃÛ ³ Ý í»ñçÝ ³ Ï ³ Ý ³ ñ¹ÛáõÝùÇ íñ ³ ³½¹»Éáõ ã ³ ÷ ½· ³ ÉÇ »Ý »Õ»É:

2009Ã. Ù ³ ÛÇëÇÝ ºñ»õ ³ ÝÇ ù ³ Õ ³ ù ³ ÛÇÝ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù ³ ëÇÝ §üñÇ¹áÙ Ñ ³ áõë¦ Ï ³½Ù ³ Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ ³ ñÓ ³ Ý ³ ·ñáõÙ ¿. §ÐÐÎ-Ý ë ï ³ ó»É¿ ³ í ³ · ³ Ýáõ 65 ï »Õ»ñÇó 35-Á, ÇÝãÁ Ýß ³ Ý ³ ÏáõÙ ¿, áñ ÐÐÎ-Ç Ýß ³ Ý ³ Ï ³ Í ù ³ Õ ³ ù ³ å» ï Á í»ñ ³ Ñ ³ ë ï ³ ï í»É ¿ áñå»ë ù ³ Õ ³ ù ³ å» ï : ÀÝ¹¹ÇÙ ³ ¹Çñ ÏáõË ³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ññ ³ Å ³ ñí»óÇÝ × ³ Ý ³ ã»É ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁª ÇßËáÕ ÏáõË ³ ÏóáõÃÛ ³ ÝÁ Ù»Õ ³ ¹ñ»Éáí Ï»ÕÍáõÙÝ»ñÇ Ù»ç: ÀÝ ï ñ ³ Ï ³ Ý Ñ ³ Ù ³ Ï ³ ñ·»ñÇ ÙÇç ³½· ³ ÛÇÝ ÑÇÙÝ ³ ¹ñ ³ Ù (IFES) Ï ³½Ù ³ Ï»ñåáõÃÛ ³ Ý ¹Ç ï áñ¹Ý»ñÁ í Í ³ Û»óÇÝ § ³ Õ ³ Õ ³ ÏáÕ Ë ³ Ë ï áõÙÝ»ñÇ¦ Ù ³ ëÇÝ, º íñáå ³ ÛÇ ËáñÑáõñ¹Á ÝáõÛÝ å»ë §ÉáõñçÃ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ¦ ³ ñÓ ³ Ý ³ ·ñ»ó¦[152]:

ԵԽԽՎ 1677 բանաձ»õÁ, ³ Ý¹ñ ³ ¹ ³ éÝ ³ Éáí ºñ»õ ³ ÝÇ ³ í ³ · ³ Ýáõ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ, ÑÇß ³ ï ³ ÏáõÙ ¿ º íñáå ³ ÛÇ ËáñÑñ¹Ç î»Õ ³ Ï ³ Ý »õ ï ³ ñ ³ Íù ³ ÛÇÝ ÇßË ³ ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÝ·ñ»ëÇ ¹Ç ï áñ¹ ³ Ï ³ Ý ³ é ³ ù»ÉáõÃÛ ³ Ý »½ñ ³ Ï ³ óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ. §´ ³½Ù ³ ÃÇí բողոքներն այն մասին, որ նշված ընտրության ընթացùáõÙ É ³ ÛÝ ï ³ ñ ³ ÍáõÙ »Ý áõÝ»ó»É ÁÝ ï ñ ³ Ï»ÕÍÇùÁ »õ ÁÝ ï ñ ³ Ë ³ Ë ï áõÙÝ»ñÁ, í Ï ³ ÛáõÙ »Ý ³ ÛÝ Ù ³ ëÇÝ, áñ ընտրական գործընթացի նկատմամբ հանրության վստահության մակարդակը Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝáõÙ ¹»é ß ³ ï ó ³ Íñ ¿[153]¦: ´ ³ Ý ³ Ó»õն այս կապակցությամբ եզրակացնում է, որ ընտրական բարեփոխումները պետք է ·»ñ ³ Ï ³ ÛáõÃÛáõÝ ÉÇÝ»Ý ÇßË ³ ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ ³ Ù ³ ñ:

2010Ã. ÑáõÝí ³ ñÇÝ ÃÇí 10 ÁÝ ï ñ ³ ï ³ ñ ³ ÍùáõÙ ³ ÝóÏ ³ óí»óÇÝ ²½· ³ ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ³ ñ ï ³ Ñ»ñÃ Ù»Í ³ Ù ³ ëÝ ³ Ï ³ Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñ:

2009թ. դեկտեմբերի 27-ին մոտավորապես քսան հոգանոց խումբը Եր»õ ³ ÝÇ Ï»Ý ï ñáÝáõÙ Í»ÍÇ ¿ñ »ÝÃ ³ ñÏ»É ãáñë »ÑÇ ï ³ ë ³ ñ¹ ³ Ï ï ÇíÇë ï Ý»ñÇ, áñáÝù քարոզչական նյութեր էին բաժանել հաջորդ տարվա հունվարին նախատեսված ²½· ³ ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ³ ñ ï ³ Ñ»ñÃ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ ³ Ý Ã»ïÝ ³ Íáõ ÜÇÏáÉ ö ³ ßÇÝÛ ³ ÝÇ û· ï ÇÝ: Ð ³ ñÓ ³ Ï íáÕÝ»ñÁ, Áë ï Ñ ³ Õáñ¹áõÙÝ»ñÇ, Í»ÍÇ Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï û· ï ³ ·áñÍ»É ¿ÇÝ Ù» ï ³ ÕÛ ³ Çñ»ñ, »õ »ÑÇ ï ³ ë ³ ñ¹ ³ Ï ï ÇíÇë ï Ý»ñÇó ÙÇ ù ³ ÝÇëÁ Éáõñç íÝ ³ ëí ³ ÍùÝ»ñ ¿ÇÝ ë ï ³ ó»É, ³ ÝÑñ ³ Å»ß ï ¿ñ »Õ»É Ýñ ³ Ýó ÑÇí ³ Ý¹ ³ Ýáó ï »Õ ³ ÷áË»É: Àë ï ÁÝ¹¹ÇÙáõÃÛ ³ Ý Ý»ñÏ ³ Û ³ óáõóÇãÝ»ñÇª Ñ ³ ñÓ ³ ÏáõÙÝ Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óñ»É ¿ÇÝ ³ ñ ï ³ Ñ»ñÃ
ընտրությունների մեկ այլ թեկնածու, իշխանամետ «Ազգային միաբանություն» ÏáõË ³ ÏóáõÃÛ ³ Ý Ý»ñÏ ³ Û ³ óáõóÇã ²ñ ³ êÇÙáÝÛ ³ ÝÇ »õ ÇßËáÕ Ñ ³ Ýñ ³ å» ï ³ Ï ³ Ý ÏáõË ³ ÏóáõÃÛ ³ Ý ÏáÕÙÝ ³ ÏÇóÝ»ñÁ: êÇÙáÝÛ ³ ÝÁ Ñ»ñù»É ¿ñ ³ Û¹ Ù»Õ ³ ¹ñ ³ ÝùÁ: Ոստիկանությունը դեկտեմբերի 29-ÇÝ ùñ» ³ Ï ³ Ý ·áñÍ Ñ ³ ñáõó»ó ¹»åùÇ կապակցությամբ, սակայն հետագայում այդպես էլ մեղավորներին չբացահայտեց:

2010Ã. ÷» ï ñí ³ ñÇÝ Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝÇ å ³ éÉ ³ Ù»Ý ï ³ ñÇ½ÙÇ Ï»Ý ï ñáÝÇ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Ç ï áñ¹ ³ Ï ³ Ý ³ é ³ ù»ÉáõÃÛ ³ Ý Õ»Ï ³ í ³ ñ ²Ý ³ ÑÇ ï ê ³ ñ·ëÛ ³ ÝÁ, áí »ñÏ ³ ñ ³ Å ³ ÙÏ» ï ¹Ç ï áñ¹ ³ Ï ³ Ý ³ é ³ ù»ÉáõÃÛáõÝ ¿ñ Çñ ³ Ï ³ Ý ³ óñ»É ÑáõÝí ³ ñÇ 10-ÇÝ ï »ÕÇ áõÝ»ó ³ Í ²½· ³ ÛÇÝ ÄáÕáíÇ Ù»Í ³ Ù ³ ëÝ ³ Ï ³ Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï »õ Ñ» ï ³ · ³ ÛáõÙ ë ï áñ ³ ·ñ»É ÷ ³ ë ï ³ ÃÕÃ»ñª ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹Ç ï ³ ñÏÙ ³ Ý Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï Çñ»Ýó

[152] http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7772
[153] §ÄáÕáíñ¹ ³ í ³ ñ ³ Ï ³ Ý Ñ ³ ë ï ³ ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍ ³ éáõÛÃÁ Ð ³ Û ³ ë ï ³ ÝáõÙ¦, ´ ³ Ý ³ Ó»õ 1667, 2009, º íñáå ³ ÛÇ ËáñÑñ¹Ç ÊáñÑñ¹ ³ ñ ³ Ý ³ Ï ³ Ý í»Ñ ³ ÅáÕáí, ¿ç 6:

³ñÓ³Ý³ ·ñ³Í Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ, Ñ³Ûï ³ñ³ñáõÃÛáõÝ ¿ñ ï ³ñ³Í»É, áñ ÇÝùÁ »õ
իր աղջիկը ենթարկվել են բռնության՝ զենքի սպառնալիքով: Նա հայտնել էր նա»õ, áñ
ÙÇÝã»õ այդ միջադեպը սպառնալից բովանդակությամբ նամակ էր ստացել, ինչի
Ù³ëÇÝ Ñ³Ûï Ý»É ¿ñ áë ï ÇÏ ³ÝáõÃÛáõÝ, ë³Ï³ÛÝª ³ÝÑ» ï »õ³Ýù[154]:

«Այս ահաբեկումները երկար ժամանակվա պատմություն ունեն: Սա »õë Ï³å í³Í ¿
իմ գործունեության հետ, բայց ես մտադիր չեմ հետ կանգնել դրանից»,- ³ë»É ¿ ².
ê³ñ·ëÛ³ÝÁ[155]:

[154] http://hetq.am/am/society/a-sargsyan-6/#more-26683
[155] http://www.a1plus.am/am/social/2010/02/11/anahit-sargsyan